

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM RAPORA İLİŞKİN BİLGİ VE SÜREÇLER

1. RAPORUN ÖZETİ	4
2. GİRİŞ.....	8
3. AMAÇ.....	10
4. YÖNTEM.....	11

İKİNCİ BÖLÜM KAYYIMDA YENİ DÖNEM

1. KAYYIMA BAKIŞ.....	12
A. Genel:	12
B. Kayyımın Tarihiçesi:	14
C. 2016 Sonrası Kayyımlarda Bilanço:.....	16
D. Kayyımlara İlişkin Venedik Komisyonun Tutumu:	21
E. Kayyımların Borçları:.....	26
F. Kayyımların Hukuki Çerçevesi:	29
2. HAKKARİ BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ	32
3. ESENYURT BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ	36
4. MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ.....	38
5. BATMAN BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ	47
6. HALFETİ BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ.....	53
7. DERSİM BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ.....	60
8. OVACIK BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ	63
9. BAHÇESARAY BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ	64
10. AKDENİZ BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ	66
11. KAYYIM SONRASI BİLANÇO	68

12. KAYYIM KARARI SONRASI ORTAYA ÇIKAN HUKUKA AYKIRILIKLAR	74
1. Yerinden Yönetim İlkesi ve Özerk Mahalli İdare Rejimine Aykırılıklar:.....	74
2. Seçme ve Seçilme Hakkı İhlali:	80
3. Masumiyet Karinesinin İhlali:.....	83
4. İfade Özgürlüğünün İhlali:	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAYYIM ATANMASI SONRASI GELİŞEN SÜREÇ

1. HAKKARİ'DE YAŞANAN SÜREÇ	87
1. 3 Haziran 2024:	87
2. 4 Haziran 2024:	90
3. 5 Haziran 2024:	92
4. 6 Haziran 2024 ve Devamı Günler:.....	94
2. ESENYURT'TA YAŞANAN SÜREÇ	95
3. MARDİN'DE YAŞANAN SÜREÇ	97
1. 4 Kasım 2024:.....	97
2. 5 Kasım 2024:	99
3. 6 Kasım 2024:	100
4. 7 Kasım 2024:	101
5. 8 Kasım 2024 ve Devamı Günler:	102
4. BATMAN'DA YAŞANAN SÜREÇ	103
1. 4 Kasım 2024:	103
2. 5 Kasım 2024:	109
3. 6 Kasım 2024:	114
4. 7 Kasım 2024:	118
5. 8 Kasım 2024:	123
6. 9 Kasım 2024:	125
7. 10 Kasım 2024:	126
8. 11 Kasım 2024 ve Devamı Günler:	127
5. HALFETİ'DE YAŞANAN SÜREÇ	130
1. 4 Kasım 2024:	130
2. 5 Kasım 2024:	134
3. 6 Kasım 2024:	135
4. 7 Kasım 2024 ve Devamı Günler:	137

6. DERSİM VE OVACIK'TA YAŞANAN SÜREÇ	138
1. 22 Kasım 2024:	138
2. 23 Kasım 2024:	139
3. 24 Kasım 2024:	139
4. 25 Kasım 2024 ve Devamı Günler:	140
7. BAHÇESARAY'DA YAŞANAN SÜREÇ	143
8. AKDENİZ'DE YAŞANAN SÜREÇ	145
1. 10 Ocak 2025:	145
2. 11 Ocak 2025:	146
3. 12 Ocak 2025:	146
4. 13 Ocak 2025 ve Devamı Günler:	146
9. KAYYIM SÜRECİNDEKİ HAK İHLALLERİ	148
1. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı İhlali:	148
2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlali:	151

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

1. SONUÇ	154
2. ÖNERİLER	161
KAYNAKÇA	165

BİRİNCİ BÖLÜM

RAPORA İLİŞKİN BİLGİ VE SÜREÇLER

1. RAPORUN ÖZETİ

3 Haziran 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı kararı ile DEM Parti yönetimindeki Hakkari Belediyesine kayyım atanmasıyla başlayan süreçte Esenyurt Belediyesi, Mardin Büyükşehir Belediyesi, Batman Belediyesi, Halfeti Belediyesi, Dersim Belediyesi, Ovacık Belediyesi, Bahcesaray'a Belediyesi ve Akdeniz Belediyesi Başkanları görevden alınarak yerlerine; kayyım atandı. İç İşleri Bakanlığı yaptığı açıklamada belediye başkanlarının "geçici bir tedbir olarak" görevden uzaklaştırıldığını belirtti. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği olarak, kayyım atanması kararının etkisiyle 3 Hazirandan Bugüne gelişen olayları, düzenlenen protestolar sırasında ortaya çıkan hak ihlallerini ve geçmiş yıllardaki kayım atamalarını raporlaştırma kararı aldık.

Raporu 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm Rapora İlişkin Bilgi ve Süreçler, İkinci Bölüm Kayyım İlgili Değerlendirmeler, Üçüncü Bölüm Kayyım Kararıyla Birlikte Gerçekleşen Toplantı, Gösteri ve Yürüyüş Hakkına Yapılan Müdahalelerdeki İhlaller, Dördüncü Bölüm Genel Değerlendirmelerden oluşmaktadır.

15 Temmuz 2016 darbe girişimi ile ilan edilen Olağanüstü Hal Döneminde, 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile yerel yönetimlerde önemli değişiklikler meydana gelmiş ve belediye başkanlıklarına vesayet makamlarınca "kayyım" atanması uygulaması getirilmiştir. 2014 Yerel Seçimlerinde Demokratik Bölgeler Partisi'nden (DBP) seçilen Belediye Eş Başkanlarının 95'i görevden uzaklaştırılarak yerlerine kayyım atandı. 31 Mart 2019 seçimleriyle devam eden kayyım atamaları sonucunda, Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından kazanılan 65 belediyeden 48'ine kayyım atandı. 2016'dan sonra sıklıkla görülen Kayyım uygulamasının kökenini incelerken; daha çok hangi coğrafyaya uygulandığını, uygulama nedenlerini ve durumlarını inceledik.

Venedik Raporunun 674 sayılı sayılı KHK'ya ilişkin hukuki değerlendirmeleri ve Avrupa Yerel Yönetimler Şartının maddeler bağlamındaki değerlendirmeleri de rapora konu edinmiştir.

2016'dan bugüne kayyımlardan sonra gelen yönetimlerin açıkladığı borç miktarları gündem olmuştur. 2024 seçimlerinden sonra el değiştiren belediyelerdeki borç durumu yine gündeme gelmiştir. Gündemde yerini koruyan borç konusuna raporda yer verdik.

Hakkari Belediyesi'nin 2014'te seçilen Eş Başkanları Dilek Hatipoğlu ve Nurullah Çiftçi, özyönetim açıklamaları nedeniyle Ağustos 2015'te tutuklanmış ve sonrasında kayyım süreci başlamıştı. 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, oyların yüzde 48,88'ini alan DEM Parti Hakkari Belediye Başkan Eş Adayı Mehmet Sıddık Akış ve Viyan Tekçe kazandı. 3 Haziran 2024 tarihinde Mehmet Sıddık Akış hakkında Örgüt Üyeliği İddiasıyla açılan kovuşturma ve soruşturma gerekçe gösterilerek Hakkari Belediyesine Kayyım atandı.

Mardin'de 8 yıl kayyım yönetiminde sonra 31 Mart Yerel Seçimlerinde Ahmet Türk ve Devrim Demir 57.4% oy alarak Eş Başkan seçildi. 3 Haziran 2024 günü Hakkari Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış Hakkında devam eden yargılaması gerekçe gösterilerek kayyım atandı.

Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer hakkında ise yeni başlatılan bir soruşturma gerekçe gösterilerek kayyım atandı. Aynı zamanda soruşturma kapsamında Ahmet Özer tutuklandı.

Mardin Büyükşehir Belediye Meclisinde ise DEM Parti çoğunluğu almıştır. Mardin Büyükşehir Belediyesinde kayımlardan geriye 3 milyar 502 milyon TL borç kaldığı iddia edilmiştir.

Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen Kobani Davası kapsamında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 10 yıl hapis cezası ve hakkında devam eden dava ve soruşturmalar gerekçe gösterilerek Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk, İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınarak, yerine Mardin Valisi Tuncay Aksoy, kayyım olarak atandı.

DEM Parti adayı Gülistan Sönük, 31 Mart 2024 seçimlerinde Batman'da %64,52 alarak kazandı. Batman Belediye Meclisinde DEM Parti çoğunluğu almıştır. Mehmet Demir'in yerine kayyım olarak atanan Vali Ekrem Canalp, belediyeye 3 milyar 53 milyon 977 bin TL borç bıraktığı iddia edildi.

Batman Belediye Başkanı Gülistan Sönük "silahlı terör örgütüne üye olma" suçundan ve aynı suçtan sürdürülen soruşturmalar nedeniyle görevden alındı. Yerine Batman Valisi Ekrem Canalp'ın Batman Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirildi.

2024 Yerel Seçimlerinde DEM Parti Belediye Eş Başkan adayları Saniye Bayram ve Mehmet Karayılan Halfeti Belediyesi Başkanlığına seçildi. AKP'nin seçimin yenilenmesi için yaptığı itirazlar ise reddedildi.

Mehmet Karayılan ve Saniye Bayram 4 Kasım 2024'te İçişleri Bakanlığı kararıyla görevden alındı ve yerine Halfeti Kaymakamı Hakan Başoğlu kayyım olarak atandı. Böylece 2016'dan sonra Halfeti Belediyesine İkinci kez kayyım atanmış oldu.

21 Kasım 2024 günü DEM Partili Dersim Belediyesi Eş Başkanı Cevdet Konak ile CHP'li Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'e, yargılandıkları davalarda 'terör örgütüne üye olma' suçlamasıyla 6 yıl 3'er ay hapis cezası verilmişti. 22 Kasım 2024'te DEM Partili Dersim Belediyesi Eş Başkanı Cevdet Konak ve Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül görevden alındı.

29 Kasım 2024'te DEM Partili Belediye Başkanı Bahçesaray Belediye Eş başkanı Ayvaz Hazır'a 'örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek' iddiasıyla üç yıl 11 ay hapis cezası verilmesinden sonra belediyeye kayyım atandı. İçişleri Bakanlığı, Hazır'ın üç yıllık cezası ve devam eden bir soruşturması nedeniyle görevden alındığını açıkladı. Yazılı açıklamada, Hazır'ın yerine Bahçesaray Kaymakamı Harun Arslanargun'un kayyım olarak atandığı belirtildi.

Mersin Savcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında 10 Ocak 2025 günü Akdeniz Belediye Başkanı Hoşyar Sarıyıldız, Belediye Başkan Yardımcısı ve Meclis Üyesi Nuriye Arslan, Akdeniz Belediyesi'nin DEM Partili meclis üyeleri Özgür Çağlar, Neslihan Oruç, Yakup Danış ve Hikmet Bakırhan gözaltına alındı. 12 Ocak 2025 günü gözaltına alınan Beş kişi tutuklandı; Bir Belediye Meclis Üyesiye Adli Kontrol Şartıyla Serbest Bırakıldı. 13.01.2025 tarihinde ise Akdeniz Belediye Başkanı Hoşyar Sarıyıldız'ın, "Terör Örgütü Propagandası Yapmak", "Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma", "Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanuna Muhalefet" ve "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa Muhalefet" soruşturması gerekçe gösterilerek kayyım atandı.

İçişleri Bakanlığınca Batmana 3. Hakkâri'ye 3. Mardin'e 3. Dersime 2. Bahçesaray'a 2., Halfeti'ye 2. İle Ovacık, Akdeniz ve Esenyurt Belediyelerine İlk Kez kayyım atandı.

DEM Parti Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu, Mardin, Batman, Halfeti, Bahçesaray, Hakkâri, Dersim, Akdeniz belediyelerine kayyım atanmasının yürütmesinin durdurulması talebiyle her üç ilin İdare Mahkemesi'ne başvuruda bulundu. CHP'de Esenyurt ve Ovacık belediyelerindeki Kayyım Atamasının iptali için davca açtı.

Kayyım atamalarıyla 2024 Yerel Seçimlerinde sonucunda kayyım atanan belediyelerdeki 1.777.120 seçmeninde seçme hakkı ihlal edilmiştir. Kayyımla beraber toplam 244 encümeninde görevleri sona ermiştir

Yerel seçimlerden sonra Belediye Başkanlarının kayyım döneminde olduklarını iddia ettiği borç ve usulsüzlükleri yayınladı. İddia edilen bu usulsüzlükler rapora konu edildi.

Halfeti, Batman, Mardin, Hakkâri ve Bahçesaray belediyelerine önceki dönemden kalan toplam borç ise 8 Milyar 700 Milyon TL civarındadır.

DEM parti tarafından 26 Temmuz 2024'te Meclis'e sunulan araştırma önergesinde DEM Partili altı il ve on beş ilçe belediyesinde, kayyım yönetimlerinin DEM Parti'ye bıraktığı toplam borcun 24 milyar 727 milyon 168 bin 932 TL olduğu belirtildi.

Kayyım kararı sonrasında Hakkari, Urfa, Mardin, Batman, Dersim, Van Valilikleri ve diğer valilikler tarafından eylem ve etkinlik yasağı konulduğu açıklandı.

Kayyım atanması nedeniyle Belediyeler önünde nöbet ve protesto eylemleri başladı. Nöbet eyleminin olduğu üzere zarfında eyleme birçok parti, kurum, siyasetçi ve aktivist destek amacıyla ziyaret etti. Bu süreçte zaman zaman kolluğun müdahale etti. Kolluğun yurttaşlara uyguladığı müdahale basına yansıdı. Basına yansıyan görüntüler üzerinde tespit ettiğimiz hususlara raporda detaylı yer verildi.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne birçok yerde müdahale edildi. Bu müdahalelerde Biber Gazı, Plastik Mermi, Tazyikli Su, Ters Kelepçe, Milliyetçi Şarkı Dinletme, Yemek ile Su Verilmeme ve Fiziksel Kuvvet Kullanıldığı iddia edildi.

Kayyım protestolarında şiddete karıştığı gerekçesiyle ve kayyım için açılan soruşturma kapsamında 419 kişi gözaltına alındı. Gözaltılar sırasında Halfeti'de 8 kişi, Mardin'de 9 kişi Batmanda ise gözaltına alınanlardan görüştüğümüz yurttaşların çoğu, tarafımıza işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını aktarmıştır. Yine kayyım atanan Dersim ve Hakkâri'de gözaltı sırasında işkence olduğuna dair iddialar vardır. Bu iddialar tutanak altına alınıp; rapora yazıldı. Ayrıca gözaltı sonrası çekildiği iddia edilen fotoğraflara da raporda yer verildi.

Verilerimize göre Batmanda 219 kişi gözaltına alındı, 37'i tutuklanırken, 115 kişiye adli kontrol (5 kişiye ev hapsi) verildi. Halfeti'de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne katılan 27 Kişi Gözaltına alındı. 1'i çocuk 12 kişi tutuklandı. 15 kişi ise adli kontrolle serbest bırakıldı. Mardin'de 41 kişi gözaltına alındı. 9 kişi tutuklandı 20 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı. Dersimde 29 kişi gözaltına alındı. 11 kişi tutuklandı 15 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı. Hakkâri'deki kayyım ve protestolar nedeniyle ise 26 kişi gözaltına alındı. Akdeniz'de ise kayyım nedeniyle yapılan operasyonda Belediye es başkanları da dahil olmak üzere 5 kişi tutuklanmıştır. Protestolarda da 40 kişi gözaltına alındı, 16 kişi tutuklandı ve 17 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı. İstanbul'da kayyım için açılan soruşturma, sosyal medya paylaşımı ve toplantı göster yürüyüşleri nedeniyle 25 kişi gözaltına alınmış, 17 kişi tutuklanmıştır.

İçişleri Bakanlığı, Mardin, Batman ve Halfeti belediye başkanlarının yerine kayyım atanmasına karşı yapılan eylemlerde gözaltına alınan 253 kişiden 33'ünün tutuklandığını bildirdi.

İç İşler Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Tuncer Bakırhan ve Mihdi Tunç hakkında soruşturma açıldığı belirtilmiştir. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, sosyal medya hesapları üzerinden suç unsuru paylaşımı yaptığı iddia edilen toplam 217 hesaba soruşturma başlatıldığını açıklamıştır. Soruşturmanın neden olacağı durumlar raporda değerlendirilmiştir.

Kayım atanan belediyelerin eş başkanlarıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelere raporda yer verilmiştir.

Raporda kayyım kararıyla beraber Hakkari, Esenyurt, Urfa, Mardin, Batman, Dersim, Akdeniz ve Van İllerinde yaşanan sorunlara odaklanılmıştır. Kayyım kararıyla beraber Hakkari, Esenyurt, Mardin, Urfa, Batman, Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz illerindeki Yerinden Yönetim İlkesi ve Özerk Mahalli İdare Rejimine Aykırılıklar, Seçme Seçilme Hakkı, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı, Masumiyet Karinesi, İfade Özgürlüğü ve İşkence ve Kötü Muamele Yasağının ihlalleri belirlenmiştir. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği olarak ilk günden itibaren ihlallerin önlenmesi ve raporlaştırılması için çalışmalar yapılmıştır. Geline nokta Türkiye’de ki kayyım uygulaması, kayyım ile beraber gelen yapısal sorunlar ve hak ihlalleri raporlaştırılmıştır.

2. GİRİŞ

Kayyım kavramı olarak Roma'ya kadar uzanan köklü bir müessesedir. Roma Hukukunda kayyım (curator), vatandaşların menfaatine, onların mal varlığının zarara uğramasını önlemek amacıyla atanmış kişilere denmektedir.¹ Roma'da ilk kayyımlar, zihinsel engelliler ile reşit olan ancak yaşı küçük olanların işlerini idare etmek için kurulmuş kurumlardır.²

Kayyım kavramının Türkiye Hukuk Sistemi'nde doğrudan bir tanımı yapılmamakla birlikte Medeni Kanun'un 403. maddesinde "Kayyum, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır." denilerek bir tanımlama yapılmaya çalışılmıştır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 133. maddesinde ise "Suçun bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması halinde; soruşturma ve kovuşturma sürecinde, hâkim veya mahkeme, şirket işlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak kayyım atayabilir." kuralı belirlenmiştir.

Türkiye'de kayyım kavramının en çok kullanıldığı alanlarda bir tanesi de siyasi alandır. Türkiye siyasetinde birçok tartışmaya neden olan kayyım; KHK ile düzenlendiği ilk günden beri gündemde kalmıştır.

1 Eylül 2016 tarihli 674 Sayılı KHK ile 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 45.maddesinde değişiklik yaparak belediyelere kayyım atama yetkisi verilmiştir. Aynı zamanda belediyelerin taşınır mallarına el koyma ve çalışanlarını görevden uzaklaştırma yetkisini de valilik ve kaymakamlıklara vermiştir.

2014 ve 2019 seçimlerinden sonra DBP ve HDP'nin kazandığı belediyelerin çoğuna kayyım atanmıştır. 2024 seçimlerinden bugüne gelinen süreçte DEM Partinin kazandığı 7 Belediyeye, kayyım atandı. CHP'nin 2024 seçimlerinde kazandığı Esenyurt ve Ovacık Belediyesine de kayyım atandı.

İçişleri Bakanlığı kararı ile Hakkari Belediye Başkanı Mehmet Sıdık Akış, Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk, Batman Belediye Başkanı Gülistan Sönük, Halfeti Belediye Başkanı Mehmet Karayılan, Dersim Belediye Başkanı Cevdet Konak, Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül, Bahçesaray Belediye Başkanı Ayvaz Hazır ve Akdeniz Belediye Başkanı Hoşyar Sarıyıldız görevden alındı. Açıklamalarda belediye başkanlarının "geçici bir tedbir olarak" İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırıldığı belirtildi.

Kayyım kararı beraberinde birçok sorunu da gündeme getirdi. Kayyım uygulaması geldiği ilk günden beri siyasi ve hukuki tartışmalara neden olmaktadır. Bu tartışmalara rağmen kayyım varlığını sürdürmektedir.

Kayyım uygulamaları sonrası birçok ilde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri düzenlendi. Toplantı ve Gösteri yürüyüşleri kendisiyle beraber birçok ihlallerini de gündeme getirdi. Kayyım atanmasından sonra birçok ilde kategorik olarak eylem ve etkinlik yasağı konuldu. Buna rağmen birçok yerde eylemler yapıldı. Hem eylem sırasında hem de gözaltı sırasında birçok işkence ve kötü muamele iddiaları gündeme geldi.

¹ <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/628667>

² Güneş Ceylan, (2004), Roma Hukuku'nda Kayyım (Cura) S. 221.

2016'den beri gündemdeki yerini koruyan uygulanmasını ve kayyımın arka planını raporda açıklamaya çalıştık. Geldiğimiz notada hala birçok kesim tarafından kayyım uygulaması hayatımızın içindedir. 9 belediyeye atanan kayyımla beraber kayyımın arka planını da değindiğimiz raporda iddia edilen birçok ihlallerini gündeme getirdik.

**MARDİN, BATMAN, HALFETİ BELEDİYE BAŞKANLARININ
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA GÖREVDEN
UZAKLAŞTIRILMASINA DAİR BASIN AÇIKLAMASI**

1. Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet TÜRK'ün

a) Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/6 esas sayılı **KOBANİ DAVASI** kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA** suçundan **10 YIL HAPİS CEZASI ALMASI,**

b) Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 2022/142 esas sayılı dosyası kapsamında **TERÖR ÖRGÜTÜ PROPAGANDASI YAPMAK** suçundan davasının devam etmesi ve

c) Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının 2024/7685 sayılı soruşturma dosyası kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA** suçundan yürütülen soruşturması nedeniyle;

Ahmet TÜRK'ün Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ncı maddeleri uyarınca **Mardin Valisi Tuncay AKKOYUN Mardin Büyükşehir Belediye Başkan Vekili** olarak görevlendirilmiştir.

2. Batman Belediye Başkanı Gülistan SÖNÜK'ün

a) Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2023/70 esas sayılı dosya kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA** suçundan **6 YIL 3 AY HAPİS CEZASI ALMASI,**

b) Batman Cumhuriyet Başsavcısının 2023/14816 esas sayılı soruşturma kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜ PROPAGANDASI YAPMAK** suçundan yürütülen soruşturmanın devam etmesi ve

c) Batman Cumhuriyet Başsavcısının 2024/7894 esas sayılı soruşturma kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA** suçundan yürütülen soruşturmanın devam etmesi nedeniyle;

Gülistan SÖNÜK'ün Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ncı maddeleri uyarınca **Batman Valisi Ekrem CANALP Batman Belediye Başkan Vekili** olarak görevlendirilmiştir.

3. Şanlıurfa Halfeti Belediye Başkanı Mehmet KARAYILAN'ın

a) Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2020/136 esas sayılı dosyası kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA** suçundan **6 YIL 3 AY 15 GÜN HAPİS CEZASI ALMASI,**

b) Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcısının 2024/466 esas sayılı soruşturma kapsamında **SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMA** suçundan yürütülen soruşturmanın devam etmesi nedeniyle;

Mehmet KARAYILAN'ın Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ncı maddeleri uyarınca **Halfeti Kaymakamı Hakan BAŞOĞLU Şanlıurfa Valiliğince, Halfeti Belediye Başkan Vekili** olarak görevlendirilmiştir. **Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 04.11.2024**

Şekil 1/ İç İşleri Bakanlığı Tarafından Kayyım Atanmalarına İlişkin 04.11.2024 Tarihli Açıklaması

3. AMAÇ

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği tarafından hazırlanan bu rapor; Hakkâri, Esenyurt, Mardin, Batman, Halfeti, Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz Belediyelerine atanan kayyımınla beraber gelişen olayları konu etmiştir. Belediyelere atanan kayyım sonrası toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmak isteyen çok sayıda yurttaş belediye önlerinde toplanmıştır. 3 Haziran 2024-25 Ocak 2025 arasındaki süreçte; yurttaşlar, tazyikli su, gözaltı ve gözaltı süresince çok sayıda kötü muamele-işkenceye maruz kaldıklarını iddia etmiştir.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği amaçlarından biri ÖHD Tüzüğü madde 2 uyarınca “Yurttaşların; siyasi haklarına yönelik her türlü haksız veya meşru olmayan müdahaleye karşı koyma bilinci oluşturmak ve karşı koymak, insanlar arasında hiçbir ayırım yapmaksızın, insanların kutsallarına, sağlıklı çevreye, doğal ekolojik yaşama ve insanlığa karşı sorumluluk bilinciyle hareket etmek, bireylerin ve birey gruplarının ulusal veya uluslararası otoriteler nedeniyle karşılaştıkları hukuki sorunlar ve hak ihlalleri ile ilgili, araştırmalar yapmak, ulusal ve uluslararası tüm meşru hak arama yollarını en etkin şekilde kullanma, hayatın her alanında kadın ve erkeğin tam eşitliğine ve insan haklarına dayalı özgürlükçü ve demokratik bir hukuk sisteminin yerleşmesi için çalışmalar yapma, Toplantı ve örgütlenme hakkı, düşünce ve ifade özgürlüğünü engelleyici yasal düzenlemelerin ve uygulamaların ortadan kalkmasına dönük çalışma yapma, kadın-erkek eşitliğini sağlamak üzere eş başkanlık sistemini benimser ve bunun kurumsallaşması için mücadele etme, gözaltı merkezlerinde bulunan kişilerin haklarının korunması ve insan onuruna uygun yaşam koşullarının yaratılması için gerekli hukuki yardımları sunma, Hak ihlaline maruz kalmış veya kalma riski bulunan kişilere, ailelere ve gruplara hukuki yardımda bulunmak, Bu amaçla kamuoyu yaratma” Amaçlarını içerir.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği tarafından, kayyım atanması süreciyle beraber 3 Haziran 2024- 25 Ocak 2025 tarihleri arasındaki süreçte gelen hak ihlallerine karşı insan hakları ihlallerini önlemek, insan hakları ile ilgili gerekli inceleme ve araştırmaları yapmak ve inceleme ve araştırma sonuçlarını yetkili mercilere bildirmek amacıyla bu rapor hazırlanmıştır.

Yerinden Yönetim İlkesi Ve Özerk Mahalli İdare Rejimine Aykırılıklar, Seçme ve Seçilme Hakkı, İşkence ve Kötü Muamele Yasağı, Toplantı ve Gösteri Yürüyüş Hakkı, İfade Özgürlüğü ile Masumiyet Karinesi ihlallerinin önlenmesi, temel hak ve hürriyetlere ilişkin ihlallerin tespiti ve ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesi, yetki ve sorumluluğu olan mercilerin ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak ve kamuoyu dikkatini bu ihlallere çekmek maksadıyla rapor hazırlanmıştır.

İşbu Rapor ile 3 Haziran 2024- 25 Ocak 2025 tarihleri arasında Hakkâri, Esenyurt, Mardin, Batman, Halfeti, Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz genelinde meydana geldiği iddia edilen Yerinden Yönetim İlkesi ve Özerk Mahalli İdare Rejimine Aykırılıklar, Masumiyet Karinesi, İfade Özgürlüğü, İşkence ve Kötü Muamele Yasağı Toplantı ve Gösteri Yürüyüş Hakkı ve Seçme-Seçilme Haklarının ihlallerini tespiti ve ulusal-uluslararası kamuoyu ile paylaşımı amaçlanmıştır.

4. YÖNTEM

Bu rapor, Dokuz Belediyeye atanan kayyım ile beraber ortaya çıkan hak ihlallerini tespit eden gözlemleri içermektedir. Gözlem raporu, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Yönetiminin aldığı karar doğrultusunda; oluşan heyetin 3 Haziran 2024- 25 Ocak 2025 tarihleri arasında Hakkâri, Esenyurt, Mardin, Batman, Halfeti, Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz’de yerinde yaptığı gözlemlerden oluşmuştur.

Rapor için basın ve sosyal medya taramaları yapılmış; raporla ilgili konular rapora eklenmiştir.

Aynı zamanda 9 belediye için meydana gelen olaylar için gözaltılar olmuştur. Heyet gözaltındakilerle görüşerek meydana gelene işkence ve kötü muamele iddialarını tutanak altına almıştır.

Raporlama İçin Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Genel Merkezi Yöneticileri, ÖHD İstanbul Şubesi Yönetici ve Üyeleri, ÖHD Hakkari Şubesi Yönetici ve Üyeleri, ÖHD Urfa Şubesi Yönetici ve Üyeleri, ÖHD Antep Şubesi Yönetici ve Üyeleri, ÖHD Mardin Şubesi Yönetici ve Üyeleri, ÖHD Van Şubesi Yönetici ve Üyeleri, ÖHD Mersin Yönetici ve Üyeleri ile ÖHD Batman Şubesi Yönetici ve Üyelerinden heyet oluşturulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYYIMDA YENİ DÖNEM

1. KAYYIMA BAKIŞ

A. Genel:

Yerel Yönetimlerin yüzyılda demokrasi tartışması içerisindeki yeri ve önemi sürekli genişlemekteyken bu husus Türkiye’de tam tersi seyretmiştir. Nitekim Anayasa’daki ilgili antidemokratik maddelere ilişkin demokratik adımlar atılması gerekiyorken kayyım uygulamalarıyla anti demokratik adımla atılmaktadır.

Kayyım atamalarının ardından, yerel yönetimlerde birçok usulsüzlük ve hukuksuzluk yaşanmış, bu durum defalarca kamuoyuna yansımış olmasına rağmen, denetim görevleri yerine getirilmemiştir. Kamu kaynaklarının kişisel ihtiyaçlar ve/veya rant uğruna hoyratça kullanılması, ihale süreçlerinde şeffaflığın ve adil rekabetin hiçe sayılması, belediye hizmetlerinin nitelik ve nicelik açısından çoraklaştırılması, bu dönemin en belirgin özellikleri olarak açığa çıkmıştır. Belediyeler, bölgeleri içerisinde halka hizmet sunan kamu idareleri olmaktan çıkarılmış, halkın vergileriyle oluşan bütçe şeffaflıktan uzak bir şekilde harcamalar yapıldığı sayıştay raporlarına yansımıştır.

31 Mart 2024 yerel seçimlerinde akabinde Türkiye’de kayyım tartışmaları yeniden gündeme gelmiştir. 3 Haziran 2024 tarihinde Hakkâri belediyesine Kayyım atanmasıyla Türkiye’de yeni kayyım dönemi resmen başlamıştır. Bu Hukuksuz uygulamayı Esenyurt Belediyesi, Mardin Büyükşehir Belediyesi, Batman Belediyesi ve Halfeti Belediyelerini kayyım atanmaları takip etmiştir. Son olarak Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz Belediyelerine de Kayyım atanmıştır.

Yeni dönem Kayyım dalgasıyla ilgili olarak, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (PACE-AKPM) Türkiye İzleme Komitesi Eş Raportörü Stefan Schennach (Avusturya, SOC), aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

“Muhalefet tarafından yönetilen belediyelerde belediye başkanlarının görevden alınması ve yerlerine İçişleri Bakanı tarafından atanan valilerin getirilmesi uygulamasının devam etmesinden ciddi endişe duyuyorum. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM partisi, eski adıyla HDP) tarafından yönetilen üç belediyenin (Mardin, Batman ve Halfeti) ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından yönetilen Esenyurt Belediyesi'nin seçilmiş belediye başkanlarının terörle bağlantılı oldukları iddiasıyla görevden alınmalarına ilişkin son kararlar bu endişe verici eğilimi teyit etmektedir. Bunların öncesinde geçtiğimiz haziran ayında Hakkâri Belediye Başkanı'nın görevden alınması ve geçtiğimiz Nisan ayında Van Belediye Eş Başkanı'nın görevden alınmasına yönelik başarısız girişim vardı. Geçtiğimiz haziran ayında Türkiye'ye yaptığım ziyaretin ardından da vurguladığım üzere, bu uygulama, seçilmiş temsilciler hakkında şüpheli suç duyurularında bulunulmasıyla birleştiğinde anti-demokratik bir hal almaktadır. Yerel seçimlerde oy kullanmış ve günlük yaşamlarına en yakın temsilcileri seçmiş olan insanların iradesine aykırıdır. Halkın kendilerini yönetecek belediye başkanları ve meclis üyeleri konusundaki tercihlerine saygı gösterilmelidir. Bu nedenle yetkilileri bir kez daha bu antidemokratik uygulamaya son vermeye, valileri görevden almaya ve görevden alınan belediye başkanlarını yeniden atamaya çağırıyorum. İkinci seçeneğin mümkün olmaması

halinde, alternatif olarak, belediye meclisleri kendi yerlerine geçecek belediye başkanını seçebilmelidir.”

Kayım uygulamasının Türkiye'nin idari örgütlenmesinde yarattığı tahribatın en önemlisi de kayım atanan belediyelerde seçilmiş hiçbir organın kalmamasıdır. Belediye meclisi, Anayasa ve yasalarla kendisi verilen belediye başkanını denetleme ve karar organı olma görev ve yetkisini haizdir. OHAL 754 Sayılı KHK'siyle, bir belediye başkanının terör soruşturması gerekçe gösterilerek görevden uzaklaştırılması başlı başına hukuka aykırıyken, yerine belediye meclisi tarafından ve seçilmiş belediye meclisi üyeleri arasından bir seçim yapılması gereği de ortadan kaldırılarak yerel demokrasiye bir darbe daha vurulmuştur.

Yerel seçimlerdeki iradeye aykırı uygulamalarla belediyelerin yönetilmeye çalışılması demokratik hukuk sisteminde yeri yoktur. Halkın kendilerini yönetecek belediye başkanları ve meclis üyeleri konusundaki tercihlerine saygı gösterilmelidir. Türkiye'de 31 Mart 2024 Seçimlerinden sonra yeniden başlayan kayım dalgasının hukuki zemini ve meşruiyeti yoktur. Bu hukuksuz uygulamayla halkın seçme hakkı elinden alınmaktadır. AKPM Türkiye İzleme Komitesi Eş Raportörü Stefan Schennach Açıklaması ve Venedik Raporu dikkate alındığında mevcut kayım atamaları hukuki değildir.

B. Kayyımın Tarihçesi:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren var olan merkezi idare ile yerel idare arasındaki problemler bugün bile varlığını korumaktadır. 1927 ile 1952 yılları arasında “Umumi Müfettişlikler”, 1987 ile 2002 yılları arasında OHAL ve “Süper Valilik”, 2016'dan günümüze kadar ise “kayyım” şeklinde hayata geçirilen uygulamalar bugün bile tartışmalıdır.

2016'dan sonra görülen Kürt coğrafyasındaki belediyelere kayyım atama pratiğinin temeli, tek parti dönemi uygulamalarında bulunabilir. Zira tek parti döneminde, 1930-1948 arasında, 109 belediyeye başkanı yerine vali veya kaymakam kayyım olarak atandı. Bu atamaların 90'ı Kürt coğrafyasındaki belediyelere, geri kalan 19'u Türkiye'nin diğer bölgelerine yapıldı.³

Umumî Müfettişlikler Türkiye'de kuruldukları bölgede sivil, asker ve yargı üzerinde kesin otoriteye sahip olan bölgesel valiliklerdir. Doğrudan Türkiye Cumhurbaşkanlığı'na bağlı olan bu müfettişlikler 1927-1952 yılları arasında görev yaptı. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 25 Haziran 1927 tarihinde 1164 sayılı Umumî müfettişlik teşkiline dair kanunu kabul etti. İdareyi daha da merkezileştirmek için Birinci Umum Müfettişlik bölgesi 25 Haziran 1927 günlü ve 1164 sayılı kanunla merkezi Diyarbakır olmak üzere Elâzığ, Urfa, Bitlis, Van, Hakkâri, Siirt ve Mardin illerini kapsayarak kuruldu. 27 Kasım 1927 tarihinde 5858 sayılı kanun tasarisının kararnamesi kabul edildi ve İbrahim Talî Öngören Birinci Umumi Müfettişi oldu. 1933 yılında Ahmet Hilmi Ergeneli Birinci Umumi Müfettişi olarak atandı. 11 Haziran 1935 tarihinde Birinci Umumi Müfettişliğe ataması yapılan Abidin Özmen, Aydın milletvekilliğinden istifa ederek başladığı bu görevi sekiz yıl boyunca, 18 Haziran 1943 tarihine kadar sürdürdü. 1928 yılında Diyarbakır'da işe başlayan Birinci Genel Müfettişliğe sonradan Ağrı Vilayeti de eklendi. 1929 yılında 1509 numaralı kanunla Bitlis Vilayeti yerine Muş Vilayeti kurularak Bitlis kaza halinde Muş'a bağlandı.⁴

Tali Bey (Öngören) Birinci Umumi Müfettişi olmuştur. 11 Haziran 1935 tarihinde Birinci Umumi Müfettişliğe ataması yapılan Abidin Özmen Aydın milletvekilliğinden istifa ederek başladığı bu görevi sekiz yıl boyunca, 18 Haziran 1943 tarihine kadar sürdürmüştür. Bu süreçte Mardin'inde dahil olduğu iller Diyarbakır merkezli olarak yönetiliyordu.⁵

Bu gelişmelere paralel olarak 1930 yılından 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 94. maddesine “belediye başkanlıklarına vali ya da kaymakamları kayyım olarak atayabilecekleri” maddesi eklendi.⁶ Kanun'un kabulünden çok kısa bir süre birçok belediyeye kayyım ataması yapılmıştı. Kanun maddesinde “görülecek lüzum üzerine” diye muğlak bir ifade kullanılmıştı.⁷

Cumhuriyet dönemi ilk yıllarında kayyım atamalarının öne sürülen çoklu sebeplerinden en öne çıkan ise “bölgede güvenlik ve asayişin en üst düzeyde sağlanmak istenmesiydi.” Cumhuriyet idaresi, bölgedeki asayiş merkezden atadığı kayyımlarla daha iyi sağlayacağını düşündü. 1930'da birçok belediyeye yapılan atamaların 1947-1948 yıllarında bütünüyle ortadan kalkması (Kürt isyanları ve direnişlerinin bittiği dönemler) asayiş ve güvenlik dolayısıyla bu atamaların yapıldığının delilidir. Zira ilk kayyım ataması 1930'da Ağrı İsyancılarının bastırılmasından bir ay sonra, 42 belediyeye tek bir kararnameyle gerçekleşti.⁸

³ Köse, Resul, “Tek Parti Döneminde Kayyım Uygulamaları”, s. s. 1521-1522.

⁴ https://tr.wikipedia.org/wiki/Umumi_m%C3%BCfetti%C5%9Flik

⁵ https://web.archive.org/web/20141105010723/http://www.e-dusbed.com/Makaleler/1471049208_TU%C4%9EBA%20134-143.pdf

⁶ (T.C. Resmî Gazete, 14 Nisan 1930, Sayı: 1471).

⁷ Köse, Resul, “Tek Parti Döneminde Kayyım Uygulamaları”, s. s. 1521-1522.

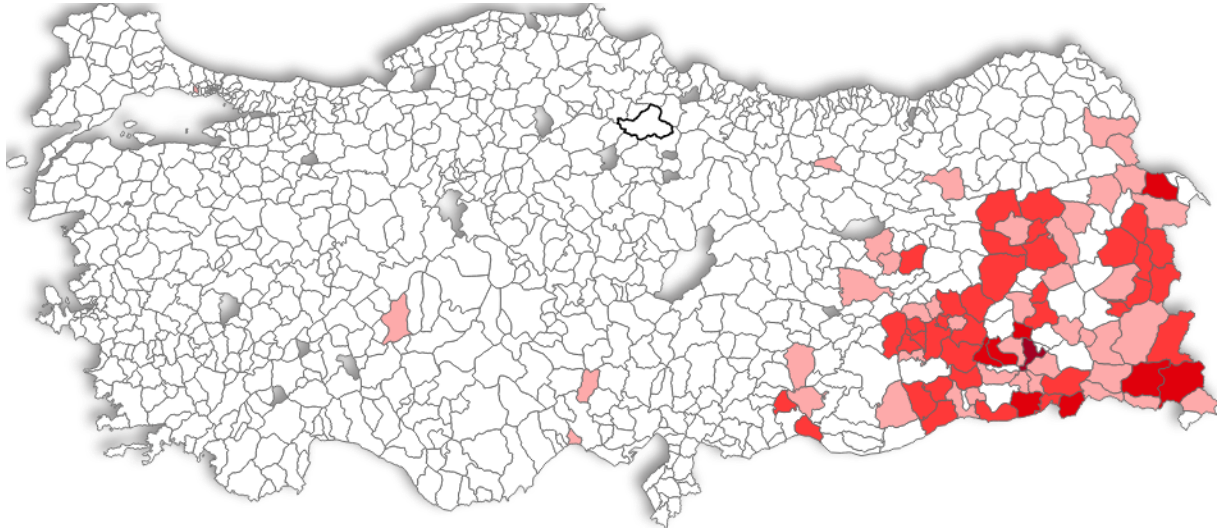
⁸ Köse, Resul, “Tek Parti Döneminde Kayyım Uygulamaları”, s. s. 1521-1522, 1525.

1979'da Hilvan Belediye Başkanı Nadir Temel ve Meclis Üyelerinin görevden alınması, 1999 seçimlerinde Diyarbakır, Lice ve Ağrı Diyardin belediyelerini kazanan belediye başkanlarının yerine mazbatalarının başka partilere verilmesi, 2009'daki KCK operasyonlarında belediye başkanlarının görevden alınıp tutuklanması, 2016'daki darbe girişiminden sonra DBP ve 2019 yerel seçimlerinin ardından HDP belediyelerine yönelik kayyım uygulamasının içinde e siyasi iktidarın, Kürtler üzerinde güç ve yetkisinin sınırlarını ortaya koymaya çalıştığı iddia ediliyor.

Olağanüstü Hâl Bölge Valiliği, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 8 ilde başlayan ve bu illerde terörle mücadele ederek güvenliği sağlamak amacıyla 19 Temmuz 1987 tarihinde göreve başlayan bölge valiliğidir. Bu valiliğin kurulmasıyla birlikte bu illerde olağanüstü hâl uygulanmaya başlandı. Olağanüstü hâl uygulanan iller zamanla değişmekle birlikte 30 Kasım 2002 tarihinde kaldırıldı. Valiliğin merkezi Diyarbakır'da yer almaktaydı.⁹

Olağanüstü hâl süresince 6 vali görev yaptı. Olağanüstü hâl valileri diğer valilerden daha çok yetkiye sahip olduğu için kamuoyunda "Süper vali" olarak da adlandırıldılar. İlk olarak 8 ilde uygulanmaya başlandı: Bingöl, Diyarbakır, Elâzığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Tunceli ve Van. Daha sonra Adıyaman, Bitlis ve Muş mücavir (komşu) il olarak dahil oldu. 1990'da Batman ve Şırnak'ın il olmasıyla bu sayı 13'e yükseldi. Bitlis, 1994'te mücavir il yerine olağanüstü hâl kapsamına alındı. Zamanla terörün azalmasıyla 1996'da ilk olarak Elâzığ, daha sonra Mardin, Muş, Bingöl, Batman, Bitlis, Siirt ve Van kapsam dışına alındı. Olağanüstü hâl her 4 ayda bir olmak üzere 46 kez uzatıldı.¹⁰

2016'da getirilen kayyım uygulamasından sonra bugüne dek HDP, DBP, DEM Partiye ait 150 belediye kayyım atandı. Bu kayyım atamalarında sonra çoğu DBP, HDP ve DEM Parti yöneticileri gözaltına alındı veya tutuklandı.

Şekil 2/2016-2024 Yılları Arasında İlçe İlçe Türkiye'de atanan Kayyım Haritası.¹¹

⁹ ^ "Güneydoğu'da Yeni Dönem". Milliyet Gazetesi. 20 Temmuz 1987. s. 6.

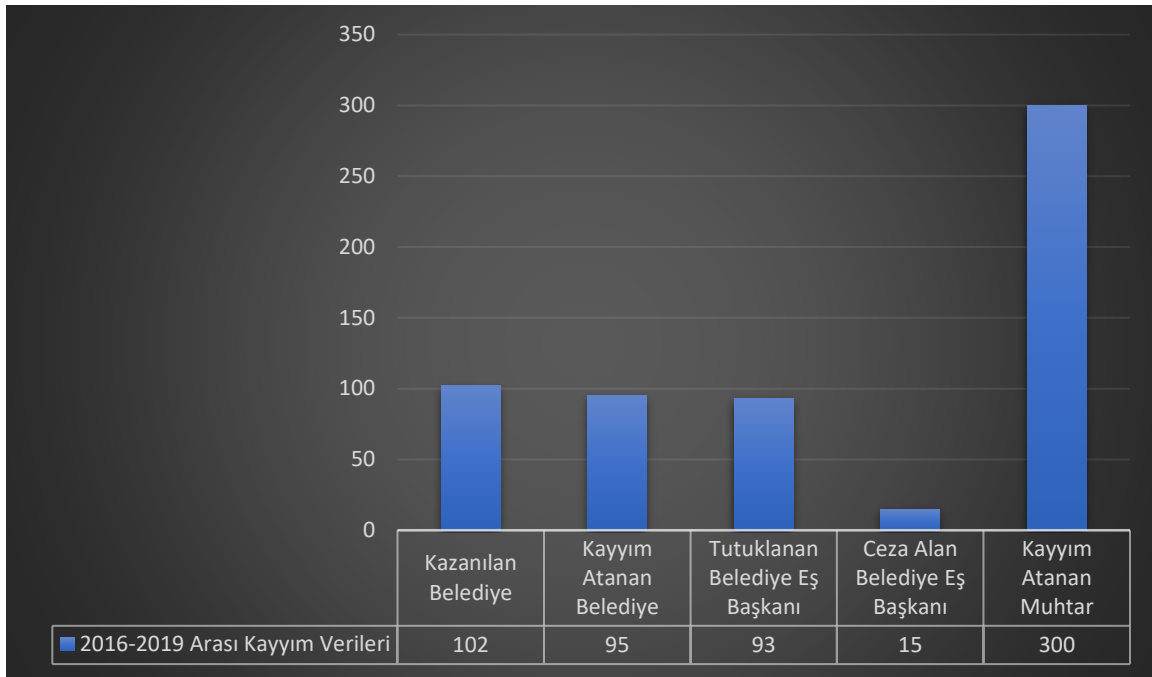
¹⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ola%C4%9Fan%C3%BCst%C3%BC_H%C3%A2l_B%C3%B6lge_Valili%C4%9Fi

¹¹ <https://medyascope.tv/2024/11/04/kayyum-atanan-belediyeler-infografik/>

C. 2016 Sonrası Kayyımlarda Bilanço:

2016 sonrası gelişen süreçte Demokratik Bölgeler Partisi'nden seçilen Belediye Eş Başkanlarının 95'i görevden uzaklaştırılarak yerlerine kayyım atandı. 31 Mart 2019 seçimleriyle devam eden kayyım atamaları sonucunda, Halkların Demokratik Partisi tarafından kazanılan 65 belediyeden 48'ine kayyım atandı. 2016'den beri DBP Belediyelerine 95, HDP Belediyelerine 48, DEM Parti Belediyelerine 4, AKP Belediyelerine 2, MHP ve CHP Belediyelerine 1'er kez kayyım atandı.

5 Temmuz 2016'dan sonra görevden alınan belediye başkanlarının yüzde 70'i tutuklandı.¹² 2016 ve 2019 yıllarında yapılan kayyım atamaları sonucunda belediyelerde 9 bin 237 memur ve sözleşmeli personel işten çıkarıldı. Binlerce işçi işsiz bırakıldı.¹³

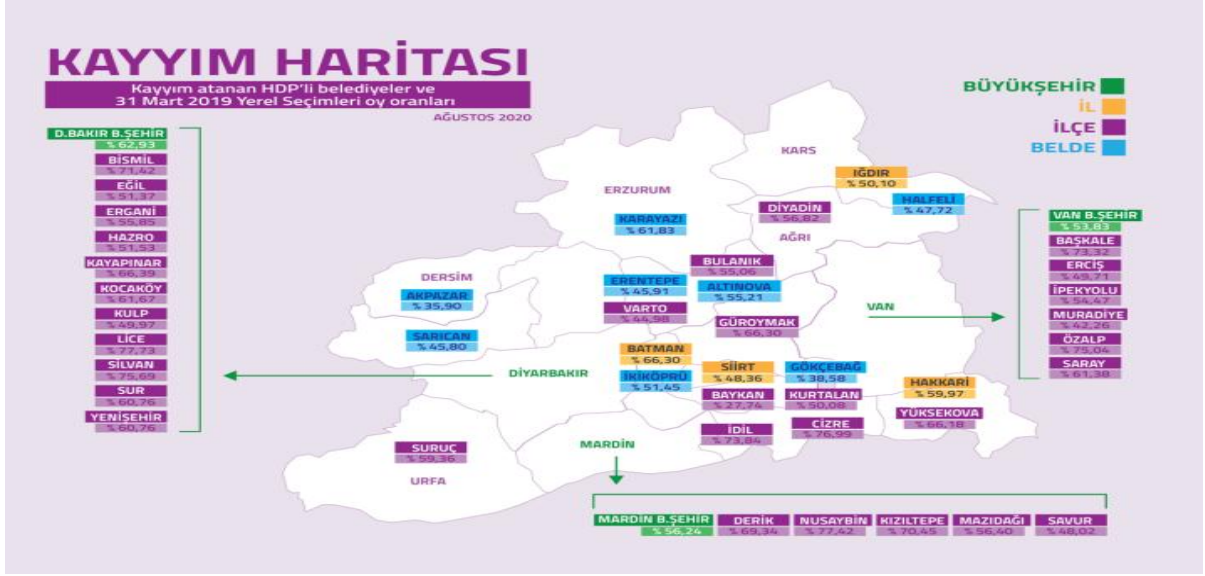

Şekil 3/ 2016-2019 Arasında Atanan DBP Belediyelerine Atanan Kayyımlar Sonrası Oluşan Durumu Gösterir Tablo.¹⁴

¹² <https://medyascope.tv/2024/11/04/kayyum-atanan-belediyeler-infografik/>

¹³ <https://enternasyonaldayanisma.org/2024/11/05/demokrasi-gerilerken-kayyimlarin-bilancosu/>

¹⁴ https://www.hdp.org.tr/Images/UserFiles/Documents/Editor/31%20Mart_Kayy%C4%B1m_Raporu.pdf

Şekil 4/ 2019 Yerel Seçimleri Sonrasında Kayyım Atanan HDP Belediyelerini Gösterir 2020 Yılına Ait Tablo. (2021 Yılında Kars'a da Kayyım Atandı).¹⁵

Şekil 5/ 2019 Yerel Seçimlerinden Sonra HDP Belediyelerinde Kayyım Atandıktan Ortaya Çıkan Durumu Gösteren 2020 Yılına Ait Tablo.¹⁶(2021 Yılından Kars'a da Kayyım Atandı.)

¹⁵

https://static.bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/003/162/original/1_Y%C4%B1ll%C4%B1k_Kayyım_Panorama_-_A%C4%9Fustos_2019_A%C4%9Fustos_2020_.pdf?1597756787

¹⁶ 2020 Tarihli HDP Kayyım Raporundan Alınan Tablo. Link:

https://static.bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/003/162/original/1_Y%C4%B1ll%C4%B1k_Kayyım_Panorama_-_A%C4%9Fustos_2019_A%C4%9Fustos_2020_.pdf?1597756787

11 Eylül 2016'da başlayan Kayyım atamalarına paralel olarak kamuda ve belediyelerde çalışan 15 bine yakın Kürt işçi ve memur, 300'e yakın muhtar ihraç edilmiştir. 93 Belediye Eş Başkanı, yüzlerce Belediye Meclis Üyesi ve İl Genel Meclis Üyesi tutuklanmıştır. Tutuklanan belediye eş başkanlarından 15'ine ceza verilmiştir.¹⁷

2016'dan 2019 yerel seçimlerine kadar Kürt coğrafyasındaki belediyelerin önemli bir kısmı kayyımlar tarafından yönetildi. 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinde AKP, Diyarbakır gibi bazı merkezlerde halihazırda belediyeyi yöneten kayyımları kendi adayı olarak gösterdi. HDP, öncesinde kayyım atanmış olan yerlerin önemli bir kısmında belediyeleri tekrar kazandı. 3 büyükşehir, 5 il, 45 ilçe ve 12 beldede, toplamda 65 merkezde belediyeleri HDP kazandı. Fakat 2020 yılının sonlarına gelindiğinde HDP'nin kayyım atanmayan sadece 4 ilçe ve 2 belde belediyesi kalmıştı.

2019 Yerel Seçimlerinde HDP'nin 6 belediye başkanına, YSK tarafından adaylıklarına onay verilmesine rağmen, KHK ile kamu görevinden ihraç edildikleri gerekçesiyle mazbata verilmedi. Bunların yerine birinci parti olan HDP'li meclis üyelerine değil, en yüksek ikinci partinin adayına mazbata verildi.¹⁸

19 Ağustos 2019 tarihinde Diyarbakır, Van ve Mardin Büyükşehir Belediyelerine kayyım atamalarından sonra İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklamada, gerekçe olarak soruşturma ve kovuşturmalar gösterildi.¹⁹

Kayyım atanmış belediyelerin meclisi de feshedildiği için 2019 Mart Seçimlerinde seçilen 807'si HDP'li toplam 1.139 meclis üyesinin üyeliği de feshedildi.²⁰

2019 yerel seçimlerinden sonraki kayyımlarda HDP'li 84 belediye eş başkanı gözaltına alındı, 39'u tutuklandı. 19 belediye eş başkanına toplam 140 yılı aşan hapis cezaları verildi. 122 belediye meclis üyesi gözaltına alınırken, 22'si tutuklandı. İl genel meclis üyelerinden 11'i gözaltına alınırken, 4'ü tutuklandı. 88 belediye meclis üyesi, 17 il genel meclis üyesi görevden uzaklaştırıldı.²¹

03.06.2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı kararı ile 31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimlerin ardından DEM Partinin kazandığı Hakkâri Belediyesine mevcut eş başkanın kovuşturması gerekçe gösterilerek kayyım atandı. Aynı gününü sabahında yapılan gözaltına alınan Mehmet Sıddık Akış tutuklandı. 30 Ekim 2024 tarihinde ise CHP'nin kazandığı Esenyurt Belediyesine kayyım atandı. Esenyurt Başkanı Ahmet Özer, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan 'Örgüt Üyeliği' soruşturması kapsamında tutuklandı. 4 Kasım 2024 tarihinde ise DEM Partinin kazandığı Mardin Büyükşehir Belediyesi, Batman ve Halfeti Belediyelerine mevcut Eş Başkanların soruşturma ve kovuşturmaları gerekçe gösterilerek kayyım atandı.

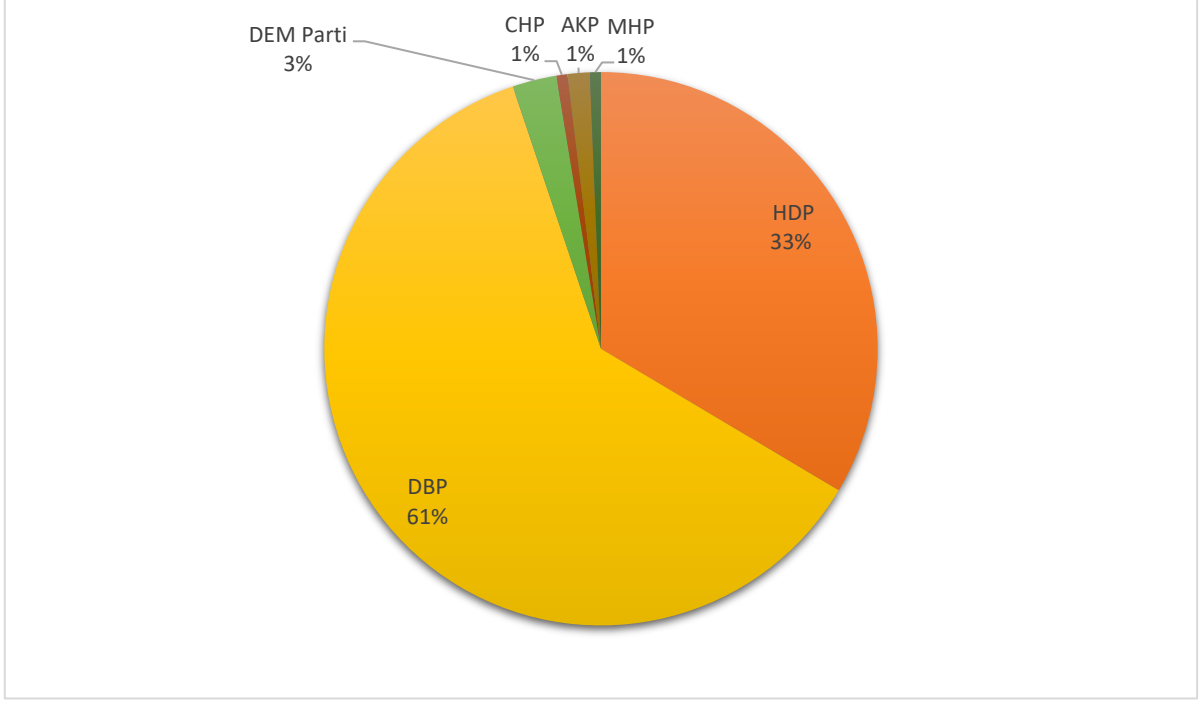
¹⁷ https://www.hdp.org.tr/Images/UserFiles/Documents/Editor/31%20Mart_Kayy%C4%B1m_Raporu.pdf

¹⁸ <https://tr.euronews.com/2019/04/11/ysk-khk-kararindan-sonra-9-belediye-baskanliginin-hdp-den-ak-parti-ye-gecmesi-bekleniyor>

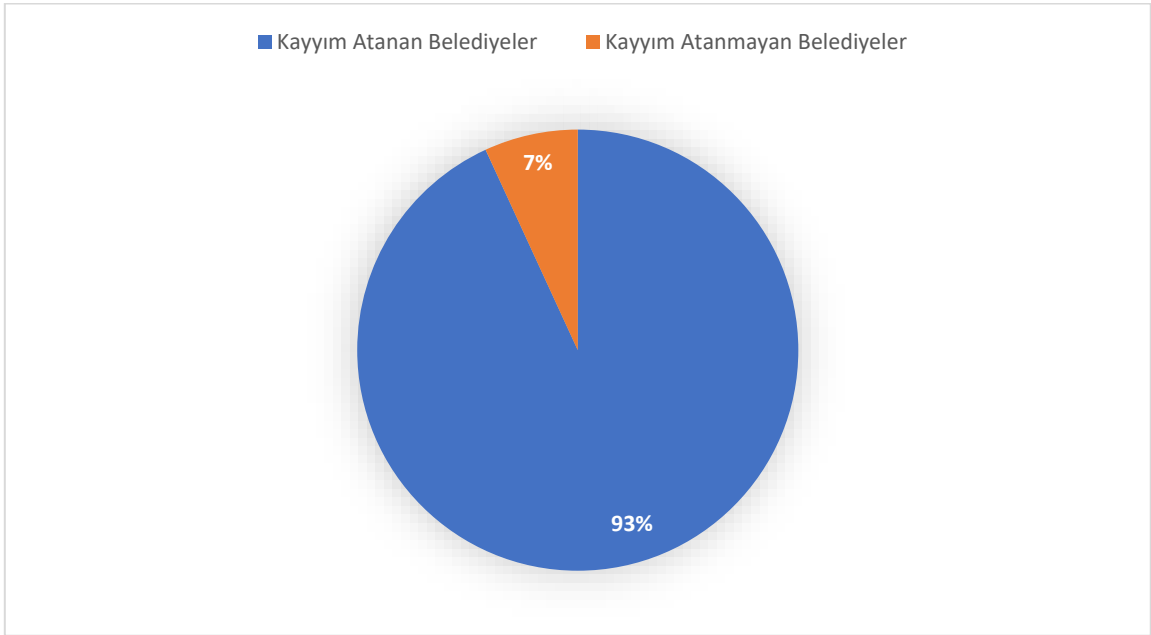
¹⁹ İçişleri Bakanlığı, "Diyarbakır, Mardin, Van Büyükşehir Belediye Başkanlarının Görevden Uzaklaştırılmasına Dair Basın Açıklaması", (19.08.2019), <https://www.icisleri.gov.tr/diyarbakir-mardin-van-buyuksehir-belediye-baskanlarinin-gorevden-uzaklastirilmasina-dair-basin-aciklamasi>.

²⁰ <https://www.bbc.com/turkce/articles/cy9851xl7d5o>

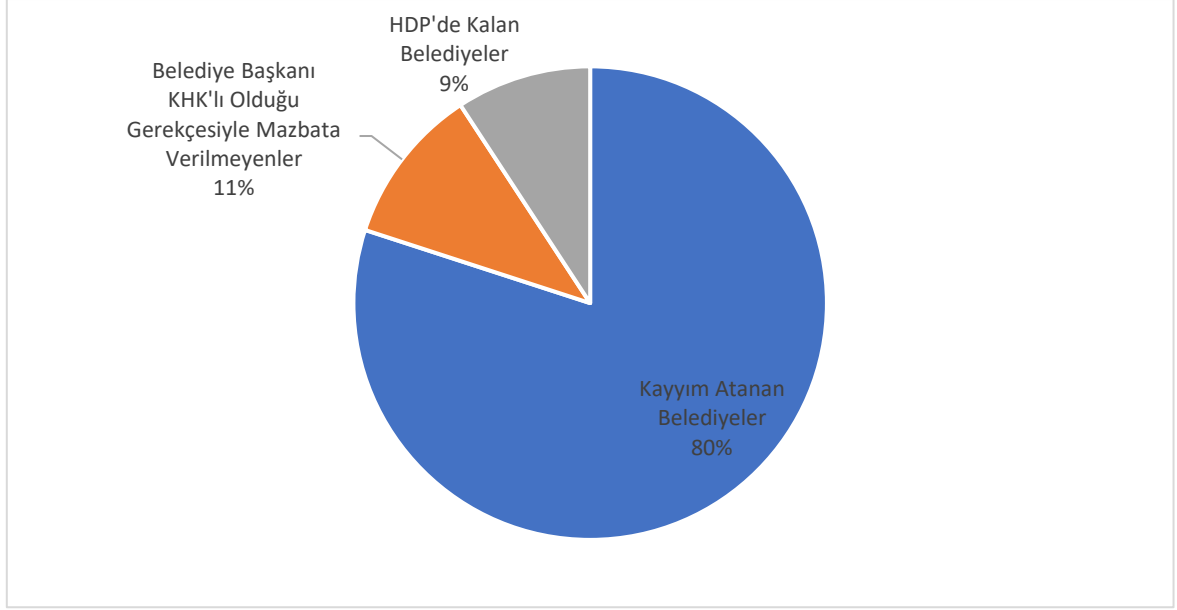
²¹ https://kisadalga.net/haber/detay/2016dan-2024e-kayyimlar-ne-yapti-ne-yapmadi_95605

Şekil 6/2016'dan Beri Uygulanan Kayyım Politikasında Kayyım Atanan Belediyelerin Partilere Göre Dağılımını Gösterir Grafik.

Şekil 7/2014 Yerel Seçimlerinde 102 Belediye Kazanan DBP'ye Ait Belediyelerde Son Durumu Gösterir Grafik.

Şekil 8/2019 Yerel Seçimlerinde 65 Belediye Kazanan HDP'ye Ait Belediyelerde Son Durumu Gösterir Grafik.

18 Mart 2019 tarihinde, yerel seçimler öncesi, İçişleri Bakanlığı'nın yayınladığı Belediyelerdeki Kayyum Sistemi ve Mevcut Durum Raporu'nda "kamuoyunda kayyım süreci olarak bilinen" ve 2016'dan beri toplamda 95 belediyeye yapılan kayyım atamalarının gerekçesi "bölücü terör örgütü PKK ile iltisaklı, irtibatlı" olarak ifade ediliyordu. Rapor, kayyım atamalarının gerekçeleri aktarılıyor, kayyımların iyi belediyeçilik faaliyetlerinin olduğu iddia ediliyordu.²²

28 Şubat 2019 tarihinde yayınlanan HDP "Kayyım Raporu"nda, 2016-2019 arasında HDP'nin bileşeni olan DBP'nin 3 büyükşehir, 10 il, 63 ilçe ve 22 beldedeki toplamda 95 belediyesine kayyım atandığı aktarıldı. HDP raporda yerel yönetimlerin kayyımlarla merkezî idarenin bir uzantısı haline getirildiği, "Batı'da görevden alınan belediye başkanlarının yerine yine meclis içinden seçilmiş bir kişi atanırken" HDP belediyelerinde bunun işletilmediği ifade ediliyordu. Rapor, kayyım atamalarını "vatan-millet-güvenlik şemsiyelerine sığınarak başlatılan uygulama; yöntem, tarz ve sonuç olarak devletin yüz yıllık politikalarının bir devamı" olduğunu iddia ediyordu.²³

²² İçişleri Bakanlığı, "Belediyelerdeki Kayyum Sistemi ve Mevcut Durum Raporu", s. 5, (18.03.2019), <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/belediyelerdeki-kayyum-sistemi-ve-mevcut-durum-raporu-yayinlandi>.

²³ Halkların Demokratik Partisi (HDP), "Kayyım Raporu", (28 Şubat 2019), s. 20, <https://www.hdp.org.tr/tr/kayyim-raporumuz/12907/>.

D. Kayımlara İlişkin Venedik Komisyonun Tutumu:

Venedik Komisyonu, Avrupa'da büyük bir saygınlığa sahip bir hukuk organı olarak 2019 yılından kayyım atamalarıyla ilgili olarak Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Kongresi'nin talebi üzerine rapor hazırlamıştır.²⁴

Venedik Komisyonu'nun, Türkiye'de 31 Mart 2019'da yapılan yerel seçimlerde Güneydoğu'dan seçilen belediye başkanlarının görevden alınması ve yerlerine kayyım atanmasıyla ilgili olarak hazırladığı rapor, Komisyon'un 18 Haziran günü yaptığı toplantıda kabul edildi.

Venedik Komisyonu'nun çalışma usulleri gereğince raporu yazan bağımsız uzmanlar, ABD'li, İspanyol, Lihtenştayn ve İngiliz dört hukukçudan oluşmaktadır Raporu hazırlayan hukukçular, 2020 Şubat ayında Ankara'ya yaptıkları ziyarette Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi, Yüksek Seçim Kurulu ile siyasal partilerin temsilcileriyle görüştüler. Rapor, bu görüşmelerin sonucunda hazırlandı. Rapor, iki konuyu özelinde değerlendirmeleri mevcut.

Bunlardan **birincisi**, YSK'nın 16 Nisan 2019'da aldığı bir kararla, KHK ile ihraç edilen ve sonradan belediye başkanı seçilen HDP'li 6 belediye başkanının mazbatalarının verilmemesine hükmetmesi ve onların yerine seçimi kaybeden ikinci sıradaki AKP'li adayları belediye başkanı ilan etmesidir.

İkinci konu ise, Diyarbakır, Mardin ve Van'da seçilen HDP'li Büyükşehir Belediye Başkanları'nın görevden alınarak yerlerine Valilerin kayyım olarak atanmasıdır.

Bu iki konuda raporda yer alan görüşler ve varılan sonuçlar şöyledir:

1. **KHK'lı Belediye Başkanları'nın mazbatalarının verilmemesi ve yerlerine ikinci sıradaki AKP'li adayların başkan olması**

a. Yasal dayanak: Türkiye'nin yasalarında, seçim kurullarına ya da YSK'ya, seçilmiş bir kişiye, seçimden sonra ortaya atılan itirazlar nedeniyle mazbata vermeme yetkisi veren bir yasa hükmü yok. 2972 sayılı Mahalli İdareler Seçimi Hakkında Kanunu'nun 22. maddesi en çok oy alan adayın başkanlığa seçileceğini öngörmekte. Bu kuralın istisnası yasada yok. Seçim süreci başlamadan önce adaylara itiraz yasanın 14. Maddesinde düzenlenmiş. Adaylıkların ilanından itibaren iki gün içinde ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilir. İl seçim kurulunun verdiği kararlar kesin. 298 sayılı Seçim Kanunu'nun 130. Maddesine göre, adaylığın kesinleşmesinden sonra Türk vatandaşı olmamak gibi bazı istisnalar dışında adaylara itiraz olunamaz. 6 HDP'li belediye başkanının seçilme yeterliliği ile ilgili olarak seçimden önce hiçbir itiraz ileri sürülmemiş ve adaylıkları kesinleşmiştir.

²⁴ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2020\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)011-e)

YSK, 11 Nisan 2019 tarihli kararında gerekçe olarak Anayasa'nın YSK'ni yetkilerini belirleyen 79. Maddenin 1. fıkrasını göstermekte. Ancak aynı maddenin 2. fıkrası, YSK'nın görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceğini öngörmekte. Mevcut yasalar, YSK'ya seçilmiş adaya mazbatasını vermemek gibi bir yetki vermiyor.

b. Seçilme yeterliliği: Yerel Yönetimler Yasası'nın Seçim Yasası 11. maddeye yaptığı gönderme nedeniyle, bu maddede yazılı suçlardan mahkûm olmak seçilmeye engel oluşturmaktadır. Oysa 6 Belediye Başkanı hakkında verilmiş bir mahkûmiyet kararı yok.

Bu durumda belediye başkan adaylarının, adaylıkları kesinleşip seçime girdikten sonra, seçildikleri takdirde belediye başkanlığı görevini üstleneceklerine ilişkin meşru beklentileri ve kazanılmış hakları doğdu.

Ayrıca, yasalarda, belediye başkanlığının boşalması durumunda YSK'nın bu görevi ikinci en çok oy alan adaya verebileceğine ilişkin bir hüküm yok. YSK, Yerel Yönetimler Yasası'nın 16. Maddesini kıyas yoluyla bu duruma da uyguladığını ileri sürmekte. Bu madde ölüm ya da istifa durumunda belediye başkanlığının boşalmasıyla ilgilidir. Kıyas, ancak yasada bir boşluk bulunuyorsa ve her iki durum arasında benzerlik varsa uygulanır. Oysa, mazbatanın YSK tarafından verilmemesiyle, ölüm ve istifa durumlarında boşalması arasında benzerlik yok.

2. Diyarbakır, Mardin, Van Belediye Başkanları'nın Görevden Alınması ve Yerlerine Kayyım Atanması

Belediye Yasası'nın 45. Maddesi gereğince boşalan belediye başkanlığı için Belediye Meclisi yeni bir seçim yapar. Venedik Komisyonu, bu hüküm varken neden 674 sayılı KHK'nın 45. maddeye eklenerek kanun hükmü haline getirildiğini sorguluyor. 674 sayılı KHK, İçişleri Bakanlığı'na terör suçları nedeniyle görevinden uzaklaştırılan Belediye Başkanları yerine valileri kayyım olarak atama yetkisi vermektedir.

OHAL döneminde çıkarılan KHK'ların, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. Maddesi gereğince, gerekli, geçici ve orantılı olması gerekir. KHK'lar parlamento tarafından onaylanarak kalıcı bir nitelik taşımamalıdır. Oysa, 674 sayılı KHK, yasalaştırılarak kalıcı hale getirilmiş. Bu, Avrupa Yerel Yönetimler Şartı'nın, yerel yönetim hakkının demokratik yollardan oluşturulan makamlar tarafından kullanılmasını öngören 3. Maddenin 2. Fıkrasına ve başka maddelerine aykırıdır.

Seçime girmelerine engel bulunmayan adayların seçimi kazandıktan sonra görevden alınmaları, yasaların öngörülebilirliği ve hukuk devleti bakımından sorun yaratmakta. Ayrıca, seçmenin iradesiyle de çelişmektedir.

Bu durumda Venedik Komisyonu ya üç Büyükşehir Belediye Başkanı'nın görevlerine geri dönmeleri ya da yerlerine Belediye Meclisi tarafından yeni bir başkan seçilmesi gerektiğini belirtmektedir. Venedik Komisyonu aynı zamanda 45. maddeye eklenen 674 sayılı sayılı KHK'nın geri çekilmesini tavsiye etmektedir.

Raporda, "Venedik Komisyonu, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesindeki terör tehdidinin farkında. Böyle bir tehdit olağanüstü önlemleri haklı kılabilir. Bu tür önlemler ilgili yasal hükümlere saygı bir şekilde uygulanmalı, kanıtlara dayanmalı ve izlenen amaç ile orantılı olmalıdır...Olağanüstü hâl 2018'de sona erdi ancak kayyım atamalarının sürekli gündeme getirilmesi endişe verici. Bu değişikliklerin gerekliliği, olağanüstü hâl sırasında bile şüpheli görünüyordu. Bu endişe elbette acil durumun sona ermesi ile daha da büyüdü." ifadeleri yer alıyor.

Venedik Komisyonu, 'Yüksek Seçim Kurulunun aldığı kararlar uluslararası norm ve standartlarla tutarsızdır bu yüzden iptal edilmelidir' görüşünü bildirdi.

Venedik Komisyonu, AİHS'nin 15. maddesi uyarınca, insan haklarına yönelik olağanüstü sınırlamalara ancak "durumun gerektirdiği ölçüde" izin verilebileceğini ve 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile alınan tedbirlerin gerekli, geçici ve orantılı olması gerektiğini belirtmiştir.

Ayrıca Komisyon, özellikle belediye başkanlarının boşalan pozisyonlarının doldurulmasına ilişkin yeni kurallar getiren Kanun Hükmünde Kararname'nin, "olağanüstü halin süresi ve amacını aşan" yapısal (genel) önlemler içerdiğini vurgulamıştır. "Olağanüstü halin sona ermesi için çıkarılan kararname kanunlarının Parlamento tarafından sonradan onaylanması, olağanüstü hâl durumu kalıcı kurallar koymak için uygun olmadığından, kararnamelerin yetkilendirdiği tedbirlerin sürekli olarak meşrulaştırılmasına yol açmamalıdır."

Yeni sistemin orantılılığı da sorgulanabilir görünmektedir, çünkü "terör ve terör örgütlerine yardım veya yataklık suçlamalarının ceza mahkumiyetiyle sonuçlanmaması durumunda Kanun Hükmünde Kararname'de yeniden göreve iade öngörülmediği halde, yeni bir belediye başkanı/başkan vekili/meclis üyesinin atanması kesin etkiler doğuruyor gibi görünmektedir." Oysa Türkiye Anayasası'nın 127. maddesi, İçişleri Bakanı'na yalnızca nihai mahkeme kararına kadar geçici tedbir alma yetkisi tanımaktadır.

Komisyon ayrıca yeni rejim kapsamında bir belediye başkanı, bir belediye başkan yardımcısı veya bir meclis üyesinin "teröre ve terör örgütlerine yardım ve yataklık suçlarını işlediği iddiasıyla" görevden uzaklaştırıldığı anda kayyum atanabileceğinin altını çizmiştir.

Venedik Komisyonu'nun kanun hükmünde kararnameleri incelerken belirttiği gibi olağanüstü hâl döneminde ceza davaları çok muğlak ve geniş bir kriterler listesine dayalı olarak açılmıştır. Komisyon, Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerine ilişkin Görüşünde, "bir kişinin tutuklanması ('makul şüphe') ve a fortiori olarak mahkûm edilmesi ('makul şüphenin ötesinde') için kanıt eşliğinin çok daha yüksek olması gerektiğini" vurgulamıştır.

Kanun Hükmünde Kararname No. 674 kapsamında alınan tedbirlerin, yerel seçilmiş temsilcilere yönelik soruşturma ve kovuşturmalara bağlı olduğu açıkça görülmektedir. Bu tür soruşturma ve kovuşturmanın yürütülme şekli, Kanun Hükmünde Kararname'de öngörülen tedbirlerin hem gerekliliği hem de orantılılığı üzerinde etkili olmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'nin güneydoğusundaki terör faaliyetleriyle ilgili olarak, "terör örgütü propagandası yapmak" suçunun ve bunun yorumunun net olmadığını belirtmiş ve bu hükmün, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüyle uyumlu olması için her hâlükârda dar bir şekilde yorumlanması gerektiğini vurgulamıştır. Ancak ulusal yargı mercileri bu hükmü bazı durumlarda geniş bir şekilde yorumlamıştır. Mahkeme, özellikle şiddete teşvik unsurunun bu hakkın meşru bir şekilde sınırlandırılmasında temel bir bileşen olduğunun altını çizmiştir.

Ayrıca Venedik Komisyonu, daha önceki açıklamalarında, yerel seçilmiş bir yetkilinin yetkilerinin askıya alınabileceği koşulların ve dene)m prosedürünün "net ve kesin bir şekilde belirlenmesi ve seçilmiş bir temsilcinin görevden alınmasının yalnızca ciddi ihlaller durumunda uygulanacak istisnai bir tedbir olduğu ilkesine uygun olması gerektiğini" ifade etmiştir.

Venedik Komisyonu, daha önce Türkiye Anayasası'nın 127. maddesine göre yerel yönetim organlarının halk tarafından seçildiğini açıklamış ve devlet otoritelerince yapılan atamaların (Belediye Kanunu'nun 45. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişikliklere bakınız) serbest seçimlerin yerini almasıyla, Kanun Hükmünde Kararname No. 674'ün ilgili yerel topluluklar açısından "yerel yönetimlerin, yerel halkın iradesi ve tercihinin temsilcisi olma niteliğini ve eylemlerinin meşruiyetini" değiştirdiğini belirtmiştir. Yukarıda belirtilen orantısızlık, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın (AYÖŞ) 3. maddesinin 1. fıkrasının ihlaline yol açmıştır. Bu durum, seçilmiş yerel yönetimlerin "kendi sorumlulukları altında ve yerel halkın çıkarları doğrultusunda kamu işlerinin önemli bir kısmını düzenleme ve yönetme hakkını ve yeteneğini" zayıflatmıştır.

Mevcut durumda, yukarıda belirtilen tüm endişeler, 19 Ağustos 2019 tarihli İçişleri Bakanlığı kararlarının dayandığı yasal düzenlemelerle ilgili olduğu için önem taşımaktadır.

Komisyon, alınan münferit kararları ayrıntılı olarak inceleyecek konumda olmamakla birlikte, bu kararların, kabul edilme usulü ve içeriğinin Türk Anayasasında sağlam bir temeli olmadığı ve olağanüstü hal (özellikle AİHS'nin 15. maddesine bakınız) ve yerel özerklikle ilgili uluslararası standartlarla çeliştiği görülen mevzuata dayandırılmasından büyük endişe duymaktadır.

İçişleri Bakanlığı tarafından alınan kararlar, seçilmiş belediye başkanlarının hükümet yetkilileri tarafından değiştirilmesine olanak tanıyan olağanüstü hâl mevzuatına dayanmaktadır. Bu hükümler yerel özyönetimin doğasına zarar vermektedir ve yürürlükten kaldırılmalıdır. Komisyon ayrıca, uzun bir süre için askıya almaların, diğerlerinin yanı sıra, bir terör örgütünün propagandasını yapma suçuyla ilgili olarak son derece geniş yorumlanmış gibi görünen terörle ilgili suç iddialarına dayandırılabilmesinin ciddi bir endişe konusu olduğunu düşünmektedir; bu tür geniş bir yorum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından defalarca Sözleşme 'ye aykırı olarak değerlendirilmiştir. İddiaların çoğunun seçim adaylıklarının onaylanmasından önce ortaya atıldığı mevcut davalarda, yerel halkın seçimine saygı gösterildiğinden emin olunmalıdır. Bu, ya görevden uzaklaştırılan belediye başkanlarının görevlerine iade edilmesiyle ya da seçilmiş belediye meclisleri tarafından yedek belediye başkanlarının belirlenmesi veya ilgili seçim bölgelerinde seçimlerin tekrarlanması gibi başka yollarla gerçekleştirilebilir.

Venedik Komisyonunun görüşü aşağıdaki önerileri içermektedir:²⁵

1) Bir adayın kamu hizmetinden yasaklanması nedeniyle uygun bulunmaması için hakkında ciddi bir suçtan dolayı mahkeme tarafından kesin bir cezai mahkûmiyet kararı olması gerektiği ve aynı zamanda bir kişinin adaylık için uygun olmadığının seçimlerden önce belirlenmesi gerektiğini açıkça belirtin.

2) Diyarbakır, Erzurum, Kars ve Van ilçe belediyelerinde 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde en yüksek oyu alan ancak 11 Nisan 2019 tarihli Yüksek Seçim Kurulu kararı ile belediye başkanlığı mazbatasını verilmeyen 6 belediye başkan adayının seçimi kazandığını kabul edin.

3) İçişleri Bakanlığı'nın 19 Ağustos 2019 tarihli kararı ile askıya alınan üç büyükşehirin yani Diyarbakır, Mardin ve Van'ın belediye başkanlarını görevlerine iade edin veya ilgili belediye meclislerinin yeni bir belediye başkanı seçmesine olanak vermek veya ilgili seçim bölgelerinde tekrar seçim yapmak gibi seçmenlerin iradesine uygun alternatif bir çözümleri uygulayın.

4) İlk kez 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlüğe giren ve Kasım 2016'da Meclis tarafından onaylanan Belediye Kanununun 45. maddesinin 1.fıkrasındaki değişiklikleri yürürlükten kaldırın."

Geçici olması gereken 674 sayılı KHK'nın yasalaştırılarak Belediye Kanunu'na eklenmesi, olağanüstü hâl durumlarında alınan önlemlerin geçici, gerekli ve ölçülü olması gerektiği ilkesine aykırıdır. Belediye başkanlarıyla ilgili kesinleşmiş bir yargı kararı yok. Bu işlemle Avrupa Yerel Yönetimler Şartı'nın birçok maddesi ihlal edilmekte. Seçmenin iradesi yok sayılmaktadır. Seçilmiş Belediye Başkanları'nın görevden alınıp yerlerine kayyım atanması, hukuk devletinin bütün bu ilkelerine aykırıdır. Venedik Komisyonu raporu, bunu ortaya koyuyor.

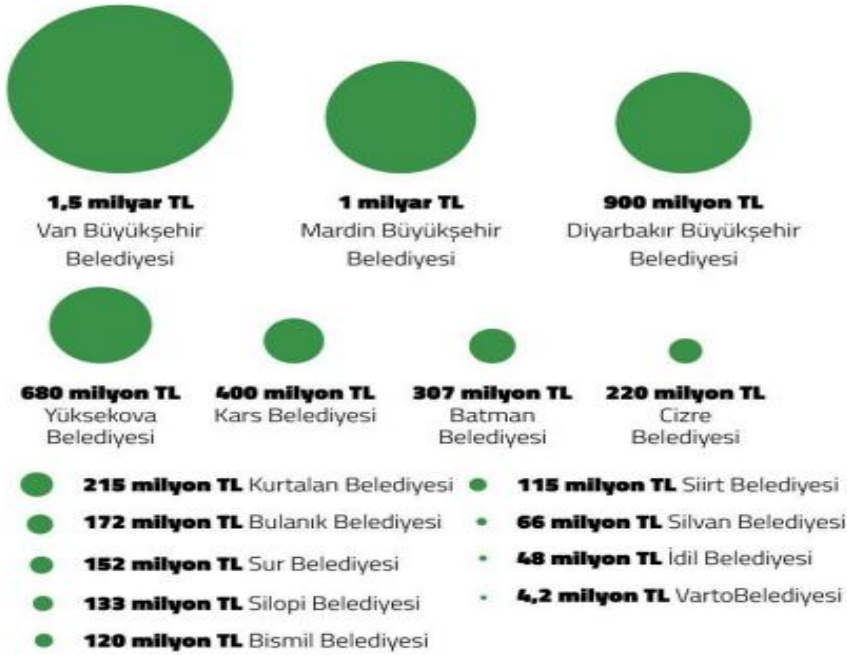
²⁵ <https://www.hdp.org.tr/tr/venedik-komisyonundan-hukumete-belediye-baskanlarini-goreve-iade-edin-mazbatalari-verilmeyen-6-adaya-mazbatalarini-verin/14367/>

E. Kayyımların Borçları:

DEM Parti, 31 Mart seçimlerinde 2016 ve 2019 yılında kayyım atanan birçok belediyeyi yeniden kazandı. Kayyım yönetimlerden kazanılan belediyelerin borçları da açıklandı. HDP kayyım sonrası devraldığı belediyelerdeki borçlar üzerinden iktidarın kamu kaynaklarını hoyratça kullandığını dile getirmiştir.²⁶

Sayıştay'ın Kamu İdareleri Denetim Raporu'nda üçü büyükşehir olmak üzere, kayyım atanan 13 belediyede toplam 196 usulsüzlük tespit edildiği belirtilmiştir.²⁷

Kayyım atanan 48 belediyeden 35'inin borç miktarlarına bakıldığında seçimi kazanan belediye eş başkanlarının kamu hizmeti konusunda zorlanacağı aşikârdır. Belediye kaynaklarını tasarruflu kullanmanın yanında; yeni çözüm ve kaynak arayışı da nedeniyle belediye başkanlarını hizmet konusunda zora sokacağı barizdir.

Şekil 9/2019 Yerel Seçimlerinde Kayyım Yönetimlerinden Alınan Belediyelerin Borç Durumunu Gösterir Tablo.²⁸

²⁶ <https://t24.com.tr/haber/milyarlarca-lira-borc-biraktilar-iddialarindan-sonra-yeniden-kayyim-donemi,1194237>

²⁷ <https://www.evrensel.net/haber/385098/kayyumlar-belediyeleri-borc-bataginda-birakmisti>

²⁸ Tablo için Bkz:

https://www.hdp.org.tr/Images/UserFiles/Documents/Editor/31%20Mart_Kayy%C4%B1m_Raporu.pdf

Tablo 1/ 2024 Yerel Seçimlerinde Kayyım Yönetimlerinden Alınan Belediyelerin Borç Durumunu Gösterir Tablo.²⁹

BELEDİYE	BORÇ MİKTARI
Mardin Büyükşehir Belediyesi	3 Milyar 502 Milyon TL
Kızıltepe Belediyesi	106 Milyon 483 Bin 852 TL
Nusaybin Belediyesi	140 Milyon TL
Siirt Belediyesi	456 Milyon 853 Bin 781 TL
Kurtalan Belediyesi	165 Milyon TL
Van Büyükşehir Belediyesi	8 Milyar 500 Milyon TL
İpekyolu Belediyesi	1 Milyar 123 Milyon 645 Bin 200 TL
Tuşba Belediyesi	237 Milyon 374 Bin 774 TL
Çaldıran Belediyesi	123 Milyon 894 Bin 96 TL
Başkale Belediyesi	Borç Yok
Saray Belediyesi ³⁰	160 Milyon TL
Batman Belediyesi	3 Milyar 53 Milyon 977 Bin TL
Tatvan Belediyesi	1 Milyar 211 Milyon 887 Bin TL
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	2 Milyar 438 Milyon TL
Silvan Belediyesi	90 Milyon 835 Bin 598 TL
Kulp Belediyesi ³¹	9 Milyon 680 Bin TL
Ergani Belediyesi	130 Milyon TL
Bismil Belediyesi	58 Milyon TL
Yenişehir Belediyesi	140 Milyon TL
Sur Belediyesi	143 Milyon 228 Bin TL
Hakkâri Belediyesi	315 Milyon 705 TL
Yüksekova Belediyesi	990 Milyon 412 Bin 162 TL
Cizre Belediyesi	772 Milyon 414 Bin 347 TL
İdil Belediyesi	41 Milyon 258 Bin TL
Sırtköy Belde Belediyesi	600 Bin TL
Suruç Belediyesi	177 Milyon TL
Bulanık Belediyesi	165 Milyon 226 Bin 845 TL
İdil Belediyesi ³²	41 Milyon TL
Patnos Belediyesi	400 Milyon TL
Karayazı Belediyesi	Borç Yok
Dargeçit ³³	76 Milyon 62 Bin TL
Silvan Belediyesi	90 Milyon 835 Bin TL
Bismil Belediyesi	58 Milyon TL
İğdır Belediyesi ³⁴	743 Milyon 653 Bin TL

²⁹ Veriler <https://t24.com.tr/haber/kayyimlarin-milyarlarlari-asan-borc-bilancosu-binlerce-liralik-cerez-sgk-icra-borclari-ve-krediler,1164692> Haberinden alınmıştır. Ayrıca olanlar belirtilmiştir.

³⁰

³¹ <https://www.saraygazetesi.com/tasyasan-165-milyon-tllik-borc-devraldi/> www.demparti.org.tr/tr/kayyim-borclarinin-hazineye-devredilmesi-ve-kayyimlara-kusuru-oraninda-rucu-edilmesi/20057/

³² <https://www.demparti.org.tr/tr/kayyim-borclarinin-hazineye-devredilmesi-ve-kayyimlara-kusuru-oraninda-rucu-edilmesi/20057/>

³³ <https://www.evrensel.net/haber/518407/dargecit-belediyesinin-kayyumdan-kalan-borcu-72-milyon-65-bin-tl>

³⁴ <https://www.gazeteduvar.com.tr/igdir-belediyesi-kayyumdan-kalan-borcu-acikladi-743-milyon-653-bin-lira-haber-1690636#:~:text=belediyenin%20toplam%20borcunun-,743%20milyon%20653%20bin,-414%20lira%20oldu%C4%9Funu>

DEM parti tarafından 26 Temmuz 2024'te Meclis'e sunulan araştırma önergesinde DEM Partili altı il ve on beş ilçe belediyesinde, kayyım yönetimlerinin DEM Parti'ye bıraktığı toplam borcun 24 milyar 727 milyon 168 bin 932 TL olduğu belirtildi.³⁵

Kayyım atanan illerden Batman ve Hakkâri ile 2023'te AK Parti yönetiminde olan Halfeti belediyelerinin Sayıştay raporları açıklanmadı.³⁶

Kayyım sonra borçlar gösteriyor ki, halka hizmet için kullanılması gereken kaynaklar, her türlü denetim mekanizmasından yoksun şekilde harcanmıştır. Kayyımlarla, belediyeleri çalışamaz derecede borçlandırması, yolsuzluk ve usulsüzlük ile iç içe bir politikadır. Bu yolsuzluk ve usulsüzlük sayıştay raporlarına da yansımıştır. Sayıştay Raporlarına rağmen şimdiki kadar somut bir adım atıldığı kamuoyuna yansımamıştır.

Belediye kalan devasa borçlar nedeniyle, seçilmiş belediye başkanların kamu hizmeti götürmesi zorlaştırılmıştır. Kayyım borçları nedeniyle belediyeler bir süre kendini toparlama evrelerine girerken; bu süreçte halka hizmet sınırlı şekilde verilmektedir.

Kayyımların yaptıkları bütün borçlanmalar yerel halkın onlara verdikleri irade çerçevesinde değil, sadece merkezin verdiği yetkiler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Kayyımlar tarafından yerel halka bırakılan devasa borçları merkezi hükümetin icraatlarından bağımsız düşünmek mümkün değildir. Çünkü kayyım olarak atanan vali ve kaymakamlar merkezin hükümetin yerel teşkilatıdır. Bu sebeple bu borçların sorumluluğunun seçilecek olan yeni yönetimlere bırakılması adil ve kabul edilebilir değildir.

Halka hizmetin esas olduğu belediyelerde bu tür tahribatların oluşturulması sadece yerel halka değil, kamu bütçesine de verilen bir zarardır. Kamu görevlileri eliyle kamunun zarara uğratılması hem denetimsizlik hem de keyfilik halini doğurmaktadır. Tüm bu iş ve işlemlerin paydaşı olan kayyımlar başta olmak üzere tüm kamu görevlileri hakkında etkin soruşturmalar yürütülmesi gelecek dönemlerde benzer durumları yaşamamak adına önleyici nitelik taşıyacaktır. Bu sebeple kayyımlar başta olmak üzere kamu yararı hilafına belediyeleri borçlandıran ve halka hizmet sunulamamasına yol açanlara bu borçların rücu edilmesi ve kamu zararlarının ilgisinden tahsil edilmesi gerekmektedir. Rücu edilmemesi halinde bu keyfiyetin zararları kamu bütçesinin sırtına yüklenmiş olacak ve bu sorumsuzluk kamu görevlilerinin yanına kar kalacaktır.

³⁵ <https://www.demparti.org.tr/tr/kayyim-borclari/20251/>

³⁶ <https://www.gazeteduvar.com.tr/kayyim-atanan-batman-halfeti-hakkari-belediyeleri-sayistay-raporlarina-girmedihaber-1734823>

F. Kayımların Hukuki Çerçevesi:

02/05/1961 tarihinde Resmî Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe giren 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun seçim mevzuatının temel kanunudur. 298 Sy Kanun’ un 1. Maddesinde “Özel kanunlarına göre yapılacak Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır.” Denilmiştir.

Anayasa’ nın 127. Maddesinde “Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.” Denilmiştir.

Yine 13/07/2005 tarihinde Resmî Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun Belediye başkanlığının boşalması hâlinde yapılacak işlemler başlıklı 45. Maddesinde; “Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda, vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis, birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması durumunda ikinci başkan vekilinin, onun da bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak; başkan ve bir başkan vekili, Seçer.” Şeklinde düzenlenmiştir.

2016 tarihinde 674 sayılı KHK ile eklenen maddesi ile “belediye başkanı hakkında soruşturma veya kovuşturma varlığı halinden vesayet makamına görevden alınan belediye başkanları ve meclis üyeleri yerine atama yapabilme yetkisi” verilmiştir

Belediye başkanı görevlendirilmesi başlıklı 46. Maddede; “Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapıncaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde vali tarafından görevlendirme yapılır. Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme yeterliğine sahip olması şarttır.” Denilmiştir.

Bu rapora konu durum olan kayyım OHAL döneminde 15/08/2016 tarihli 674 Sayılı KHK’ nın 38. Maddesi ile getirilen hükümlere dayanmaktadır. Gerek bu hükümlerin bir olağanüstü dönem KHK’sı ile getirilmiş olması gerekse de kanunun bu hükümler getirilmeden önceki halinde belirtilen meclis içinden geçici bir başkan ve vekilinin seçilebileceğine yönelik hükmün işlevsiz kılınması seçme ve seçilme hakkının etkin ve etkili kullanılmasını dolayısıyla bu hakkın özünü olumsuz şekilde etkilemiştir.

674 sayılı KHK’ da ve uygulanmasında terör suçlamasının sınırlarının belirlenmemiş olması ve açık bir biçimde terör ve şiddet tanımı yapılmaması mülki idareye terör kavramını geniş yorumlama imkânı verdi. Bu suçlamalarda yargısal denetim şartı olmadığı gibi belediye temsilcilerinin görevden alınmalarında herhangi bir mahkeme kararı da bulunmuyordu.³⁷

Türkiye’nin idari yapısının çerçevesi, Anayasa’nın idareyi düzenleyen 123. maddesi, merkezi idareyi düzenleyen ve mahalli idareleri düzenleyen 127. maddeleriyle çizilmiştir. Bu maddeler, yerinden yönetim ilkesi, özerk mahalli idareler rejimi ve idarenin bütünlüğü ilkesi üzerine kurulmuştur.

³⁷ Keleş, Ruşen-Özgül, Can Giray, “Belediye Organlarına ‘Kayyım’ Atamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, s. 305-306.

Anayasa, seçimle belirlenen mahalli idare organlarının organlık vasıflarıyla ilgili İçişleri Bakanı'na istisnai ve sınırlı bir yetki vermiştir. Bu yetki Anayasa tarafından ve çok istisnai bir durum için verilmiştir. Yani, mahalli idarenin seçilmiş organı olan belediye başkanı ve belediye meclis üyeleri yalnızca ve yalnızca görevleriyle ilgili bir suç sebebiyle açılan bir soruşturma veya kovuşturma sebebi ile geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilir.

İdari vesayetin istisnai niteliği karşısında kanun ile bu yetkinin, mahalli idareleri, yerel seçimleri ve seçmen iradesini yok edecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir. Bu sınırlama Anayasa ile getirildiği için kanunla dahi genişletilemezken, bir OHAL KHK'siyle genişletilmesi, Türkiye idari örgütlenmesinin OHAL KHK'siyle Anayasa'ya aykırı olarak yeniden şekillendirilmesi anlamına gelecektir.

Anayasa Mahkemesi'nin geçmişte vermiş olduğu kararlar da bu konuda çok nettir. Mahkeme'ye göre, "Merkezî yönetimin vesayet yetkisini 127. maddenin beşinci fıkrasının sınırladığı durumlar dışına taşımak, yerel yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini yadsıma görünümündeki düzenlemelere geçerlik tanımak düşünülemez. Yönetiş ilişkilerde hiyerarşik bağlantının olur vereceği yetki, seçimi temel edinmiş özerk kuruluşlarda geçerli olamaz. Belediye meclisinin çoğunluğu dışında herhangi bir üyesinin siyasal nedenlerle, hukukla bağdaşmayan amaçlarla başkan olabilmesine yol açan düzenleme, merkezî yönetimin vesayet dışı müdahalesine açık çağrıdır. Bu belirlemeyi merkezî yönetimin siyasal kimlikli organlarına yaptırmak Anayasa'ya aykırıdır. Atamanın geçici ya da sürekli olması sonucu etkilemediği gibi, soruşturma ve kovuşturma açtırmak, bu nedenlerle görevden uzaklaştırmak olanağı her zaman bulunduğundan "geçici" atama, "sürekli" atamaya da dönüşebilir³⁸".

Seçilmiş yerel temsilciler veya organlar üzerindeki vesayet denetimi için yasallık ve orantılılık kriterleri öngörülmüştür. Seçilmişleri üzerinde, yaptırımların ancak anayasa ve yasama organı tarafından kabul edilmiş ilgili mevzuatın gereği olması anayasal gerekliliktir. Ayrıca yerleşik bir pratik haline gelmiş ve tekrarlanan ihlallerin sonucu olarak veyahut da ilgili kişi ya da organların üstlendikleri görevleri yerine getirmesini imkânsız kılan uzun süreli durumlarda ve son çözüm olarak kayyım uygulanmalıdır. Yaptırımlara neden olabilecek vesayet denetiminin orantılılığını denetlemek üzere etkili yargısal başvuru hakkı gibi güvencelerle donatılmalıdır.³⁹ Bu güvenceler beraber olduğunda kayyım uygulaması yapılabilir. Aksi her durum keyfiyete yol açabilir.

Görevden uzaklaştırma kararlarının denetimiyle ilgili bir diğer sorun da görevden uzaklaştırılan belediye başkanlarıyla ilgili iki ayda bir bu kararı gözden geçirmesi gereken idarenin, belediye başkanını uzaklaştırarak yerine hiyerarşik astını atayan merci olmasıdır. Bu durum zaten tüm güvenceleri elinden alınan belediye başkanlarının daha denetimsiz bir rejime tabi kılınması anlamına gelmektedir.⁴⁰

³⁸ Anayasa Mahkemesi, E. 1987/22, K. 1988/19, 13.6.1988 günlü kararı (R.G. Tarih-Sayı:15.07.1988-19873).

³⁹ <https://spectrumhouse.com.tr/turkiye-yerel-yonetim-sisteminde-bir-kara-delik-kayyum-uygulamaları/>

⁴⁰ <https://spectrumhouse.com.tr/turkiye-yerel-yonetim-sisteminde-bir-kara-delik-kayyum-uygulamaları/>

5393 sayılı Kanun'un 47. maddesi uyarınca, "Görevden uzaklaştırma kararı iki ayda bir gözden geçirilir. Devamında kamu yararı bulunmayan görevden uzaklaştırma kararı kaldırılır. Görevden uzaklaştırılanlar hakkında; kovuşturma açılmaması, kamu davasının düşmesi veya beraat kararı verilmesi, davanın genel af ile ortadan kaldırılması veya görevden düşürülmeyi gerektirmeyen bir suçla mahkûm olunması durumunda görevden uzaklaştırma kararı kaldırılır" denilmiştir. 674 sayılı OHAL KHK'sinin yürürlüğe girdiği andan itibaren bu usul uyarınca uzaklaştırılan belediye başkanlarının hiçbiri görevlerine iade edilmemiştir.⁴¹

Kayım atamalarıyla beraber belediye meclisinin toplanması, atanmış memurun çağrısı şartına bağlandı. Aynı şekilde, belediye encümeninin görevinin de encümenin memur üyeleri tarafından yürütüleceği yönündeki kanun hükmüne yapılan yollamayla, yerel yönetimlerde faaliyet gösteren seçilmiş organlar fiilen lağvedilmiş oldu. 2016 yılından beri uygulanan kayıym politikalarında şimdiye kadar belediye meclisinin toplanması yönünde çağrı yapılmamıştır.

Yine, bu uygulamanın, seçilmiş kişilerin siyasi parti faaliyetleri nedeniyle açılan terör soruşturmalarına dayanması, ağırlıklı olarak Kürt siyasi hareketinin kazandığı belediyeleri hedef aldığı iddia ediliyor. 2016 tarihinden beri atanan 155 kayıymdan 150'sinin Kürt coğrafyasında olması bu iddiaları güçlendirmektedir.

Temel hak ve özgürlükler rejimi ile Türkiye'nin taraf olduğu, bu rejimi güçlendirmeye yönelik uluslararası sözleşmelere de aykırı olan bu uygulamalar bütününe merkezîleşmenin önünü açtığı eleştirileri yapılmıştır.⁴²

Son olarak, hakkında seçim engeli olmayan, mahkûmiyet kararı bile olmayan bir kimsenin görevden uzaklaştırılması geçici bir idari tedbir niteliğindedir. Bu geçici nitelikte ve sınırlı yorumlanması gereken vesayet yetkisine bağlı olarak yapılan işlemler, Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında dahi mutlak surette korunan masumiyet karinesiyle bağdaşmaz.

⁴¹ <https://yeniyaamgazetesii6.com/kayyum-politikasi-surdurulmek-isteniyor-beraat-eden-kaya-goreve-iade-edilmedi/>

⁴² <https://spectrumhouse.com.tr/turkiye-yerel-yonetim-sisteminde-bir-kara-delik-kayyum-uygulamaları/>

2. HAKKARİ BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

Hakkari tarihi boyunca merkezden yönetilmeye çalışılan bir şehirdir. 25 Haziran 1927 tarihli Umumi Müfettişlik Teşkiline Dair Kanun'a göre hazırlanan talimatname gereği Hakkâri de umumi müfettiş tarafından yönetildi ve müfettiş olarak İbrahim Tâli (Öngören) atandı.

2016 yılında çıkan OHAL KHK düzenlemesinden bu yana üç dönemdir Hakkâri Belediyesine Kayyım atanmıştır.

Hakkari Belediyesi'nin 2014'te seçilen Eş başkanları Dilek Hatipoğlu ve Nurullah Çiftçi, özyönetim açıklamaları nedeniyle Ağustos 2015'te tutuklanmış, Mart 2016'da "Devletin birlik ve beraberliğini bozma" suçlamasıyla 15 yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Hatipoğlu ve Çiftçi'nin tutuklanmasının ardından, Fatma Yıldız Belediye Başkan Vekili olarak seçilmişti. Hakkari Belediyesi'ne 11 Eylül 2016'da Vali Yardımcısı Cüneyt Epçim kayyum olarak atanmış, Yıldız görevden alınmıştı

2019 Yerel Seçimlerinde HDP Belediye Eş Başkan Adayı Cihan Kahraman ve Seher Kadıroğlu %59,97'le seçimi kazandı. Hakkari'de 15 Ekim'de gözaltına alınan HDP'li Belediye Başkanı Cihan Karaman 17 Ekim Perşembe günü tutuklandı. Cihan Karaman'ın yerine Hakkari Valisi İdris Akbıyık 18 Ekim 2019 günü kayyum olarak atandı.

31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, oyların yüzde 48,88'ini alan DEM Parti Hakkari Belediye Başkan Eş Adayı Mehmet Sıddık Akış ve Viyan Tekçe kazandı.

Hakkâri Belediye Başkanı Mehmet Sıddık AKIŞ'ın İçişleri Bakanlığınca Görevden Uzaklaştırılmasına Dair Basın Açıklaması

Hakkâri Belediye Başkanı Mehmet Sıddık AKIŞ'ın:

1. PKK/KCK yapılanmasında üst düzey görev aldığı, örgüt adına sözde sorgulamalar yapıp sözde vergi topladığı, yasadışı yürüyüş, terörist cenazesi gibi eylemleri organize ederek eylemlere katılım sağlamak amacıyla halka ve esnafa baskı yaptığı, kepenk kapatmaya karşı çıkan esnafı PKK terör örgütü adına tehdit ettiği,
2. PKK Bölücü Terör Örgütü'nün mahalle komisyonlarında da yer aldığı ve aynı zamanda sorumlusu olduğu, kırsalla irtibatını sürdürdüğü, küçük yaşta çocukları ideolojik söylemlerle kandırarak örgüte katılımını sağladığı, Hakkâri merkezinde yardım ve yataklık faaliyetlerini sürdürdüğü, örgütün kırsal alanından merkeze eylem amaçlı gelen teröristleri evinde barındırdığı,
3. PKK Terör Örgütü'nün kırsal alanındaki kamplarına giderek orada üst düzey örgüt mensuplarıyla görüştüğü, Hakkâri merkezinde örgüt karşıtı olan vatandaşları sözde vergi adı altında haraca bağladığı ve örgütten aldığı talimatlarla vatandaşları tehdit ettiği ve

Bu kapsamda Mehmet Sıddık AKIŞ hakkında;

1. Silahlı Terör Örgütünü Yönetmek, Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmak ve Örgüt Propagandası yapmak suçlarından Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesi 2014/173 esas sayılı dava dosyası bulunduğu ve yargılamanın devam ettiği,
2. Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmak suçundan hakkında Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan ve halen devam eden soruşturma olduğu ve bu soruşturma kapsamında göz altına alındığı,

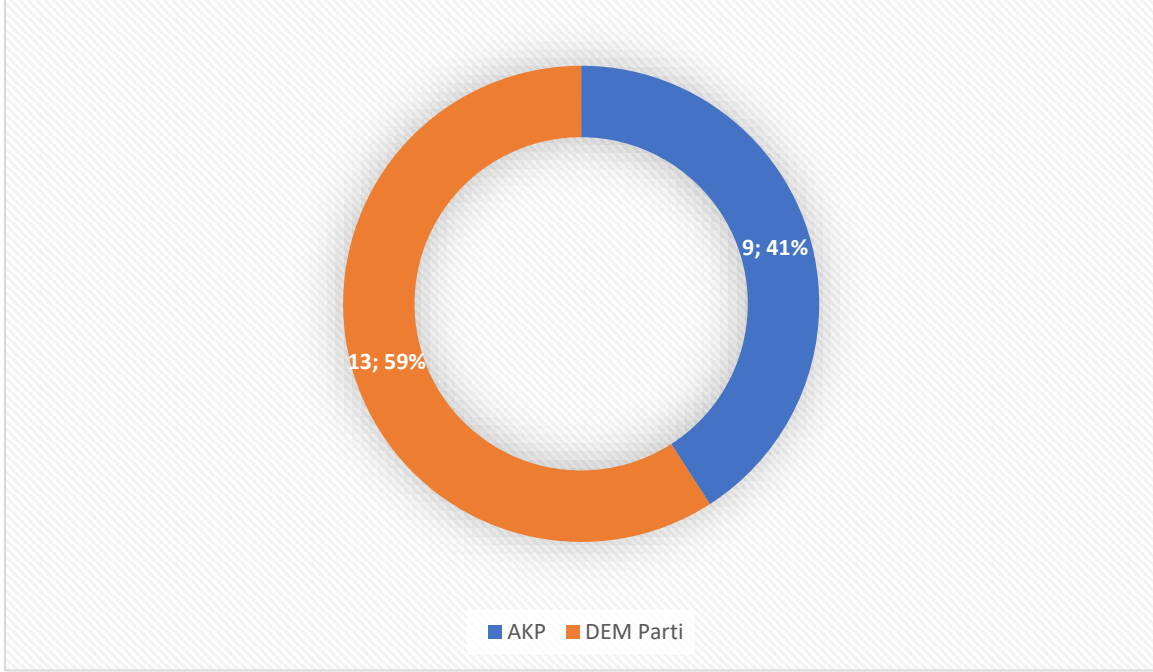
Belirtilen bu nedenlerle;

Mehmet Sıddık AKIŞ'ın Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığınca görevden uzaklaştırılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ıncı maddeleri uyarınca Hakkâri Valisi Ali Çelik, Hakkâri Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 03.06.2024

Şekil 10/ Hakkari Belediyesine Kayyım Atanma Kararı

03.06.2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı kararı ile Hakkâri Belediye Eş başkanı Mehmet Sıddık Akış görevden uzaklaştırılmıştır. Hakkari’de 31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimlerde yüzde 48.92 oy alarak Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi’nden (DEM Parti) Belediye Eş başkanlığı görevine seçilen Mehmet Sıddık Akış, 03.06.2024 sabah saatlerinde Van’da gözaltına alınmıştır. Akış’ın gözaltına alınmasının ardından belediye ablukaya alınmıştır. Seçilmiş Belediye Meclis üyeleri dâhil hiç kimse belediye binasına alınmamıştır.

Şekil 11/31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Hakkari Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

Seçilmiş Hakkâri Belediye başkanı yerine kayyım olarak atanan Hakkari Valisi aynı tarihte tüm yurttaşlar için anayasal bir hak olan barışçıl toplantı ve gösteri yapma hakkını tüm kentte 10 gün boyunca yasaklama kararı alınmıştır. Kentin tüm cadde ve sokakları sıkıyönetim ilan edilmişçesine polis, asker ve zırhlı araçlarla kontrol altına alınarak hayatın olağan akışına müdahale edilmiştir.

03 Haziran 2024’ten 12 Haziran 2024 tarihine kadar eylem-etkinlik yasağı kapsamında siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin ve yurttaşların barışçıl protesto, basın açıklaması, gösteri ve yürüyüş amaçlı kamusal alana çıkmalarına izin verilmemiştir. Eş zamanlı olarak Hakkari ile birlikte Diyarbakır, Van, Mardin, Batman ve Şırnak Valilikleri de eylem ve etkinlikleri tüm kentte yasaklamışlardır.

İçişleri Bakanlığı görevden uzaklaştırma kararının gerekçesinde soyut olgular üzerinden hareket etmiş; mevcut Belediye Eş Başkanı ile ilgili yürütülen bir soruşturmanın detaylarını İçişleri Bakanlığının resmi sosyal medya hesabından paylaşarak “masumiyet karinesini” ihlal etmiş ve kayyım atanmasına gerekçe göstermiştir.

Hakkâri Belediye Eş Başkanı hakkında görevden uzaklaştırma kararı verilmesinden 2 gün sonra; Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış hakkında Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından “silahlı örgüt yöneticiliği” suçlamasıyla 19 yıl 6 ay hapis cezası verilmiştir.

03.06.2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesinde Hakkâri Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış hakkında devam eden bu yargılama, kayyım atama kararının gerekçelerinden biri yapılmıştır. Söz konusu yargılama dosyasında henüz bir karar verilmeden masumiyet karinesi yok sayılarak; mahkemenin bağımsızlığına da müdahale edilmiştir.

Mehmet Sıddık Akış yukarıda belirttiğimiz nedenlerle; Anayasa'nın 127'inci maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gerekçe gösterilerek geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'na görevden uzaklaştırılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ncı maddeleri uyarınca Hakkâri Valisi Ali Çelik, Hakkâri Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.

Hakkari Belediyesi, kayyım döneminden kalan borcun, 315 milyon 705 bin 77 TL olarak açıkladı⁴³.

AKP adayı için yapılan kampanyaların tamamının belediye bütçesiyle yapıldığı tespit edilmiş, bu kapsamda belediye kasasından 29 milyon 939 bin 764 TL para çıkışı olduğu tespit edildiği iddia edilmiştir. Seçim arifesinde yapılan ihalelerin toplam bedeli 25 milyon 820 bin 90,10 TL olduğu da iddia edilmiştir. Yine mart ayı içerisinde yapılan doğrudan teminin 796 milyon 728 bin TL olduğu ve seçimden önceki bir aylık süreçte toplamda 56 milyon 446 bin 583 TL'nin belediye kasalarından belediyenin olağan dışı işlerde harcandığı iddia edilmiştir.⁴⁴

HAKKARİ BELEDİYESİ BORÇLARI	
İLLER Bankası	119 Milyon 605 bin 52 TL
İller Bankası Kredi Faizi	40 milyon 317 bin 472 TL
Vakıfbank Kredi	49 milyon 758 bin 428 TL
SGK, Vergi Dairesi ve vb. Kurumlar	1 milyon 265 bin 620,46 TL'
Yargısal Borçlar	27 milyon 522 bin 860,44 TL
TOPLAM	315 milyon 705 bin 77,13 TL'dir

18 Temmuz 2024 tarihinde basında yer alan haberlerden, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu ile avukatlarının, 3 Haziran 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından alınan Hakkari Belediye Eş Başkanı seçilen Mehmet Sıddık Akış'ın yerine Hakkari Valisi Ali Çelik'in kayyum olarak atanması kararına ilişkin yürütmenin durdurulması ve sonuçların ortadan kaldırılması talebiyle İdare Mahkemesi'ne başvurdu.

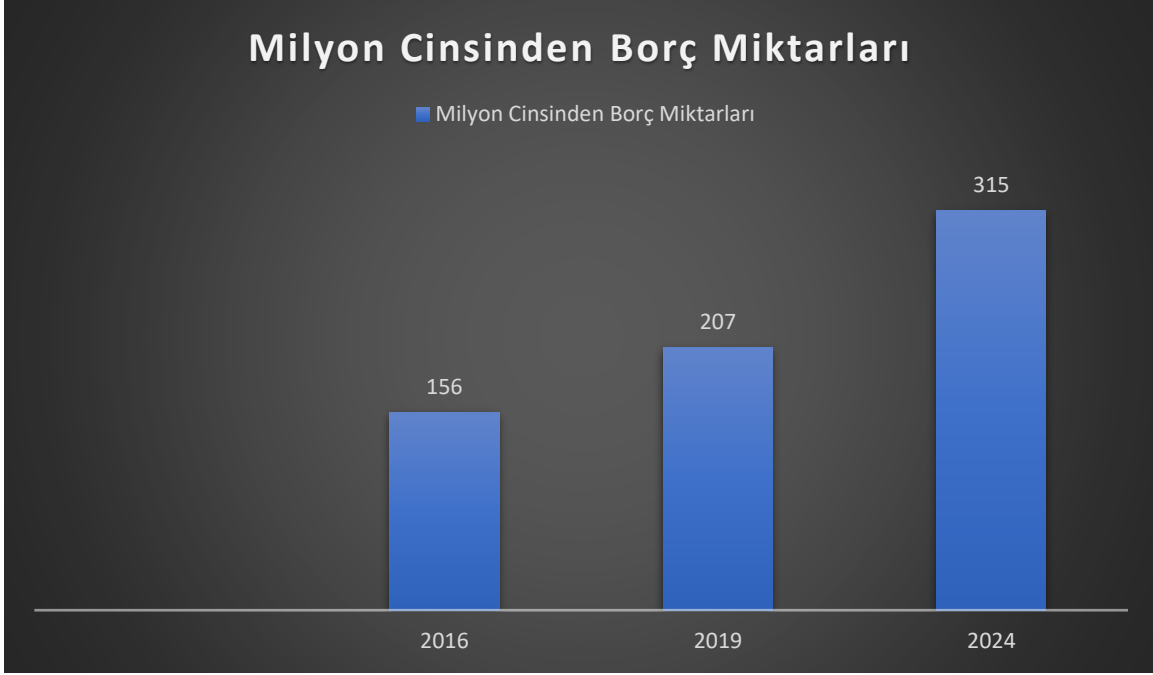
Hakkari Belediye Eş Başkanı seçilen Mehmet Sıddık Akış'ın yerine Hakkari Valisi Ali Çelik'in kayyum olarak atanması kararına karşı 30 Haziran 2024 tarihinde Şırnak'ta gerçekleştirilecek yürüyüşün polis tarafından engellenmesini protesto ederken Kürtçe marş söyledikleri gerekçesiyle aralarında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Şırnak İdil Belediye Eş Başkanı Doğan Adıbelli, DEM Parti İlçe Eş Başkanı Songül Erden ve belediye meclis üyelerinin de olduğu 13 kişi hakkında Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatıldı.⁴⁵

⁴³ <https://www.gazeteduvar.com.tr/hakkari-belediyesi-borcunu-acikladi-315-milyon-tl-haber-1691339>

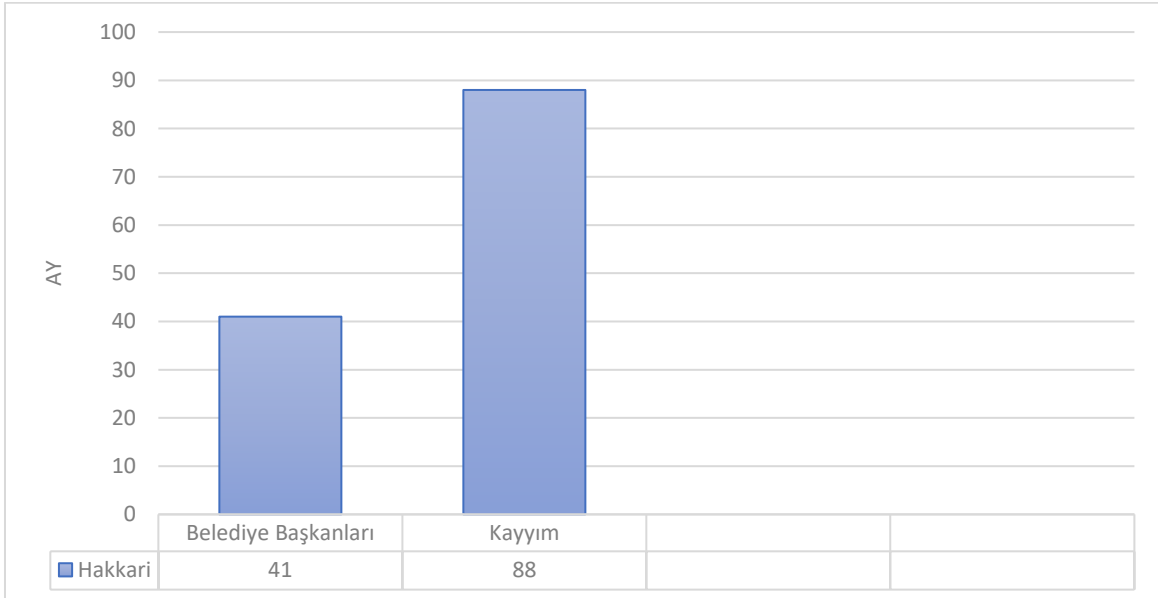
⁴⁴ <https://www.gazeteduvar.com.tr/hakkari-belediyesi-borcunu-acikladi-315-milyon-tl-haber-1691339>

⁴⁵ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/1-agustos-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

3 Haziran 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla görevden alınan ve yerine Hakkari Valisi Ali Çelik kayyum olarak atanan Hakkari Belediyesi eski Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış'ın da aralarında olduğu 15 kişi hakkında katıldıkları bir yürüyüş gerekçe gösterilerek Hakkari 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davanın karar duruşması, 20 Kasım 2024 tarihinde görüldü. Mahkeme, Mehmet Sıddık Akış'ın 'örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme' gerekçesiyle 7 yıl 6 ay, '2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet' gerekçesiyle 1 yıl 6 ay olmak üzere toplam 9 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmetti.⁴⁶

Şekil 12/ Hakkari Belediyesinin Dönemlere Göre Borcunu Milyon Cinsinden Gösteren Grafik.

Şekil 13/31 Mart 2014 Tarihinden Beri Hakkari Belediyesinin Kimler Tarafından Yönetildiğini Gösterir Grafik.

⁴⁶ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/22-kasim-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

3. ESENYURT BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

31 Mart Yerel Seçimlerinde Ahmet Özer Esenyurt'ta CHP Adayı olarak gösterildi. 642.455 seçmenin olduğu Esenyurt'ta 480.582 kullanıldığı seçimde 227.608 (49.04%) oy alarak başkan seçildi.

30 Ekim 2024 tarihinde PKK üyeleri ile irtibatla olduğu iddiası ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Ahmet Özer gözaltına alındı.

30 Ekim 2024'te CHP'li Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanmasının ardından belediyeye kayyum atandı. Belediyeye İstanbul Vali Yardımcısı Can Aksoy getirildi. İçişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada; "İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 2024/162302 sayılı soruşturma kapsamında "PKK/KCK Silahlı Terör Örgütü Üyesi Olmak" suçundan mahkemece tutuklanan Esenyurt Belediye Başkanı şüpheli Ahmet Özer; Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

BASIN AÇIKLAMASI

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 2024/162302 sayılı soruşturma kapsamında "PKK/KCK Silahlı Terör Örgütü Üyesi Olmak" suçundan mahkemece tutuklanan Esenyurt Belediye Başkanı şüpheli Ahmet ÖZER;

Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ıncı maddeleri uyarınca İstanbul Vali Yardımcısı Can AKSOY İstanbul Valiliğince Esenyurt Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 31.10.2024

Şekil 14/ İçişleri Bakanlığının 31 Ekim 2024 Tarihli Kayyım Kararı

31 Ekim 2024 tarihinde İstanbul Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in görevden alınıp aynı gün tutuklanması ve yerine kayyım atanması ve sonrasında Esenyurt Belediyesi'nde 5'i Başkan yardımcısı olmak üzere, basın yayın müdürü ile birlikte toplam 6 üst düzey yönetici görevden uzaklaştırılmıştır.

CHP Belediye Grup Odası tabelası sökülmüş, seçilmişlerden oluşan Belediye Meclisinin kayyım kararıyla askıya alınmıştır. Belediye Meclisinin görevleri memurlara devredilmiştir.

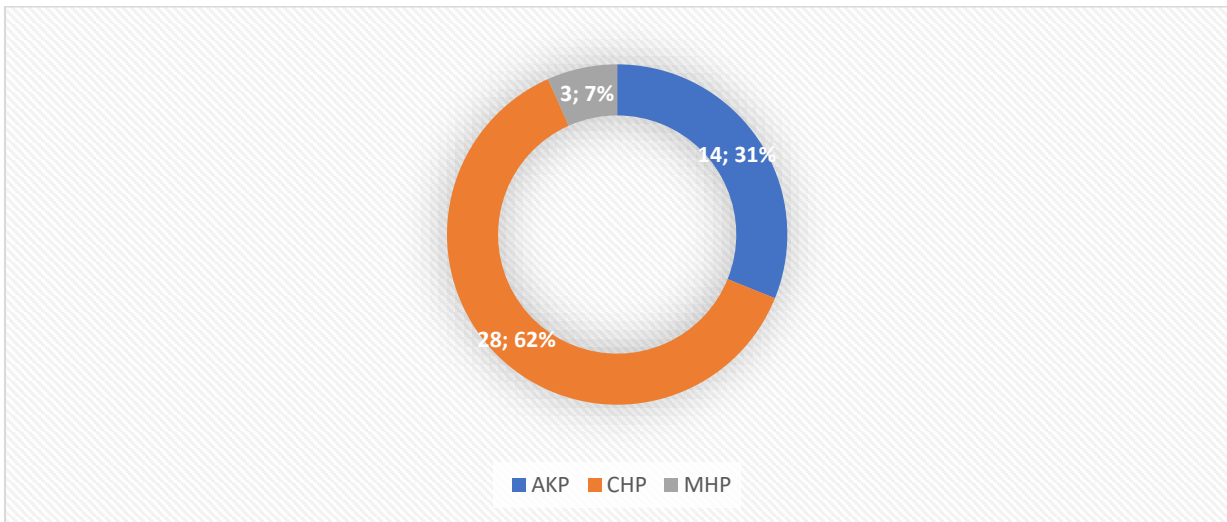
Kayyım Can Aksoy imzasıyla gönderilen yazıda meclis üyelerinin görevleri de hukuksuzca memurlara devredildi. Belediye başkanlığının ardından belediye meclisine de fiilen kayyım atandı ve Esenyurt'ta 31 Mart günü sandığa giren dört zarftan ikincisi de yok sayıldı.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 6 Kasım tarihli açıklamasına göre 75 sosyal medya hesabı hakkında adli işlem başlatıldı. Ve Esenyurt Belediye Başkanı hakkında İst. CBS tarafından "terörün finansmanının önlenmesi yasası" kapsamında yeni bir soruşturma başlatıldı.

30 Ekim 2024 tarihinde gözaltına alınıp tutuklandıktan sonra görevden alınan ve yerine kayyım atanan İstanbul'un Esenyurt ilçesinin Belediye Başkanı Ahmet Özer ile ilgili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından sürdürülen soruşturma kapsamında 13 Aralık 2024 tarihinde 3 ilde (Mersin, Van, İstanbul) yapılan ev baskınlarında gözaltına alınan ve 16 Aralık 2024 tarihinde İstanbul'da sulh ceza hakimliğine sevk edilen 17 kişiden 11'i, 'örgüt üyesi olma' iddiasıyla tutuklanırken 6 kişi, adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Haberlerde 11 kişinin tutuklanmasına Ahmet Özer ile yaptıkları telefon görüşmelerinin gerekçe gösterildiği belirtildi.⁴⁷

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Başkanı Özgür Özel hakkında, İstanbul'un Esenyurt ilçesinin CHP'den seçilmiş belediye başkanı Ahmet Özer'in tutuklanması ve yerine kayyım atanması kararına karşı 31 Ekim 2024 tarihinde Esenyurt Cumhuriyet Meydanı'nda gerçekleştirilen mitingde yaptığı konuşmadaki ifadeleri gerekçe gösterilerek 'Cumhurbaşkanına hakaret' ve 'iftira' iddialarıyla soruşturma açıldı.⁴⁸

kayyım atanması kararına karşı Esenyurt Belediyesi önünde sürdürülen adalet nöbeti sırasında CHP Genel Başkan Yardımcısı Gülşah Deniz Atalar, İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınç, Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz, Ankara Milletvekili Umut Akdoğan'ın da aralarında bulunduğu heyetin belediye binasına girmelerinin polis tarafından engellendi.⁴⁹

Şekil 15/ 31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Esenyurt Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

⁴⁷ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/17-aralik-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

⁴⁸ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/16-18-kasim-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

⁴⁹ <https://artigercek.com/guncel/esenyurt-belediyesi-onunde-arbede-chpli-yavuzylmazdan-polise-gorevinizi-yapmiyorsunuz-siyaset-yapiyorsunuz-322669h>

4. MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

Cumhuriyetin ilk yıllarından beri devam eden merkez ve yerel arasında çatışmalardan her dönem nasibini alan bir şehir olmuştur.

1927 yılında Birinci Umum Müfettişlik bölgesi 20 Haziran 1927 günü ve 1164 sayılı kanunla Elâzığ, Urfa, Bitlis, Van, Hakkâri, Diyarbakır, Siirt ve Mardin illerini kapsayarak kurulmuştur.⁵⁰ Tali Bey (Öngören) Birinci Umumi Müfettişi olmuştur. 11 Haziran 1935 tarihinde Birinci Umumi Müfettişliğe ataması yapılan Abidin Özmen Aydın milletvekilliğinden istifa ederek başladığı bu görevi sekiz yıl boyunca, 18 Haziran 1943 tarihine kadar sürdürmüştür. Bu süreçte Mardin’inde dahil olduğu iller Diyarbakır merkezli olarak yönetiliyordu.⁵¹

1930’lı yıllarda dönemin hükûmetinin asayişini sağlama kaygısıyla belediyelere kayyım atamaları Mardin’de yer almıştır. 23.11.1930’da 10274 sayılı Kararname ile Mardin vilayetinin Nusaybin, Midyat, Savur, Koçhisar (Kızıltepe), Derik ve Gercüş kazalarına kayyımlar atanmıştı.⁵²

03.02.1935’te 2/1945 sayılı Kararname ile Mardin Belediye Başkanlığına vali kayyım olarak atanmıştı.⁵³ Çok partili doneme geçiş ve İkinci Dünya Savaşı sonraki demokratikleşme adımlarının etkisiyle 12.03.1946’da 03.02.1935’te kayyım atanan Mardin Belediye Başkanlığı ili Belediye Başkanlığı vazifelerinin tekrardan seçilmiş kişilere verilmesi kararlaştırılmıştı. Görüldüğü üzere Mardin ili Belediye Başkanlığı 11 yıldan fazla bir süreyle kayyım idareler tarafından yönetilmiştir.⁵⁴

1982 Anayasasında temelleri atılan ve 1983’te yasalaşan OHAL kanunu, 1987 yılından 2002 yılına kadar toplam 15 yıl boyunca, süresi 46 kez Meclis kararıyla uzatılarak doğu ve güneydoğu illerinde uygulanmıştı. Mardin’de 15 yıl boyunca OHAL gereği olarak Süper Valilikle yönetilmiştir. Bu dönem birlikte en çok gündeme gelen konular 'faili meçhul cinayetler' ve işkenceydi. OHAL’in geçerli olduğu illerde gözaltılar, işkence ve gündüz saatlerinde kentlerin, ilçelerin merkezinde işlenen cinayetlerin sorumlularının bulunamaması, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde mahkûm edilmesine neden olmuştu.⁵⁵

Mardin’in 2012’de büyükşehir statüsüne geçmesinin ardından ilk Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimi 2014’te oldu. HDP’nin desteğini alan Ahmet Türk, 2014 Yerel Seçimlerine Bağımsız Aday olarak girmiştir. Ahmet Türk %52.1 oy alarak Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı oldu.

2016’da Türkiye’de ilan edilen OHAL sürecinde, “terörle bağlantılı oldukları” iddiasıyla HDP’li birçok belediye başkanı görevden alındı ve tutuklandı. Bakanlık, Ahmet Türk’ü bu süreçte görevden alarak yerine Mardin valisi Mustafa Yaman kayyım olarak atandı.

⁵⁰ https://web.archive.org/web/20141105010723/http://www.e-dusbed.com/Makaleler/1471049208_TU%C4%9EBA%20134-143.pdf

⁵¹ https://web.archive.org/web/20141105010723/http://www.e-dusbed.com/Makaleler/1471049208_TU%C4%9EBA%20134-143.pdf

⁵² <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1165542>

⁵³ Tek Parti Döneminde Kayyım Uygulamaları, Köse Resul

⁵⁴ Tek Parti Döneminde Kayyım Uygulamaları, Köse Resul

⁵⁵ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-36852284>

Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Ahmet Türk, 2014'te Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin 580 milyon TL borcu olduğunu belirtmiştir.⁵⁶

Ahmet Türk 2016 yılında belediyeyi "63 milyon borçla" devrettiklerini ifade etmiştir.

Mardin Büyükşehir Belediyesi kayyımı Vali Mustafa Yaman'ın, belediyeyi 1 milyar TL'nin üzerinde borçlandırdığı iddia edildi.⁵⁷

2019 Yerel Seçimlerinde Ahmet Türk, HDP'nin adayı olarak yeniden Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı oldu. 77 yaşında seçime giren Türk seçimleri kazandı. Ancak bu ikinci dönem, kayyım atamaları ve görevden alınmaların devam ettiği bir sürece denk geldi.

İçişleri Bakanlığı, görevde kısa bir süre kalan Ahmet Türk'ü, Ağustos 2019'da yeniden görevden aldı ve yerine bir kez daha kayyım olarak Mustafa Yaman'ı atadı. Bu karar hem Türkiye'de hem de uluslararası alanda demokratik temsil açısından eleştiri gördü. Türk, görevden alınmasının hukuki dayanağı olmadığını savunarak, halkın iradesine saygı gösterilmesi gerektiğini söyledi.⁵⁸

Kayyım atamasından sonra Mardin Büyükşehir Belediyesi, 236 işçinin işine son verildiği iddia edildi.⁵⁹

Mardin Valisi ve kayyım Mustafa Yaman, 10 Haziran 2020'de görevden alınarak, Mülkiye Müfettişi yapıldı. Yaman'ın yerine ise Mahmut Demirtaş atandı.⁶⁰

Mardin Büyükşehir Belediyesi kayyımı Mustafa Yaman hakkında birçok iddia gündeme gelmiştir.

Kayyım yönetimindeki Mardin Büyükşehir Belediyesi'nde aralarında üst düzey yöneticiler, DEDAŞ İl Müdürü ve müteahhitlerin de olduğu 10 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanların, yolsuzluk, usulsüzlük ve rüşvet ile suçlandıkları iddia edildi.⁶¹

Mardin Büyükşehir Belediyesi'nde iki dönem kayyımlık yapan Vali Mustafa Yaman bir süre önce merkeze çekilmişti. Yerine ise, Mahmut Demirtaş atanmıştı. Söz konusu değişimden sonra yapılan denetimlerde yolsuzluk, usulsüzlük, rüşvet, kayırma, zimmet ve kamu malına zarar gibi çok sayıda işlem tespit edildiği iddia edildi.⁶²

Mardin Büyükşehir Belediyesi kayyımı Vali Mustafa Yaman da belediyeyi 1 milyar TL'nin üzerinde borçlandırdığı, kentte ağırlanan AKP'li milletvekilleri, yöneticiler ve bakanlar için belediye bütçesinden, "yemek bedeli" olarak toplamda 1 milyon 436 bin 345 TL özel kalem harcaması yaptığı iddia edildi.⁶³

⁵⁶ https://www.semduhhaber.gen.tr/guncel/turk-mardin-buyuksehirin-580-milyon-borcu-var-h19767.html#google_vignette

⁵⁷ <https://www.evrensel.net/haber/385098/kayyumlar-belediyeleri-borc-bataginda-birakmisti>

⁵⁸ <https://medyascope.tv/2024/11/04/mardine-kayyum-atandi-gecmisten-bugune-neler-yasandi/>

⁵⁹ <https://www.evrensel.net/haber/393439/mardinde-kayyumlar-288-iscinin-isine-son-verdi>

⁶⁰ <https://www.sozcu.com.tr/kayyuma-540-milyonluk-yolsuzluk-sorusturmasi-wp6656595>

⁶¹ <https://www.evrensel.net/haber/410509/mardinde-kayyum-belediyesine-yolsuzluk-operasyonunda-kim-ne-ile-suclaniyor>

⁶² <https://www.evrensel.net/haber/410509/mardinde-kayyum-belediyesine-yolsuzluk-operasyonunda-kim-ne-ile-suclaniyor>

⁶³ <https://www.evrensel.net/haber/385098/kayyumlar-belediyeleri-borc-bataginda-birakmisti>

Kuruyemiş ve kahve alımı için ödenen miktar, söz konusu harcamaların en dikkat çeken başlıkları arasında yer aldı. Kayyım yönetimi, ocak ayında 34 bin 550 TL, Şubat'ta 73 bin 900 TL ve Mart'ta 56 bin 100 TL olmak üzere toplamda 164 bin 550 TL'ye sadece kuruyemiş ve kahve alımı yaptı. 3 kalem şeklinde faturalandırılan harcamalar, "yemek bedeli" olarak kayıt altına alındığı iddia edildi.⁶⁴

Mardin Büyükşehir Belediyesinin HDP yönetimine geçmesinin ardından gerçekleştirilen ilk meclis toplantısında belediyenin borcunu açıklayan Ahmet Türk, MARSU'nun borcuna değinmiş, "Tüm gelirlerini toplasak 6 milyon TL geliri olan bir yerde karşımıza 620 milyon borç çıkıyor" demişti. Türk, kayyım döneminde belediyenin 63 milyon olan borcunun da 406 milyona çıktığını, MARSU ile birlikte toplam borcun 1 milyar TL'yi aştığını belirtmiştir.⁶⁵

Mardin Büyükşehir Belediyesi'nde görevden alınan kayyım Mustafa Yaman ve beraberindeki 72 kişi hakkında 540 milyon liralık iki ayrı yolsuzluk soruşturulması açıldı.⁶⁶ Müfettişlerin iddialarına göre; kayyım döneminde 539 milyon 738 bin 587 TL değerindeki 36 ayrı ihalede yolsuzluk yapıldığı iddia edildi. İhalelerin usulsüz yapıldığı belirtilen raporlara göre, yapılmayan işlere ödemeler yapıldığı, alınmayan malzemelerin alınmış gibi gösterildiği, yapılmayan yolların yapılmış gibi gösterildiği, daha önce var olan binaların yeni yapılmış gibi gösterildiği, firmalara fazladan ödemeler yapıldığı iddia edildi.⁶⁷

Kayyım Mahmut Demirtaş'ın ilk icraatlarından biri, belediyenin Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı görevine Abdurrahman Şahin adlı bir erkeği atamak oldu. Ardından, dönemin Yeşilli Kaymakamı Emre Öztürk'ü belediyede Sosyal Hizmetler Daire Başkanı olarak görevlendirdi.⁶⁸

Mahmut Demirtaş, göreve geldiği ilk günden itibaren her 15 güne bir "eylem ve etkinlik yasağı" kararı aldı. İlk önce kentin merkezindeki Karayolları Parkı'nı demokratik kitle örgütlerine yasaklandı. Kürtçe tiyatro oyunları ve konserler de Demirtaş döneminde yasaklandı. Demirtaş döneminde, "Tartuffe" isimli Kürtçe tiyatro oyunu ile sanatçılar İlkay Akkaya, Azad Bedran ve Zinar Sozdar'ın konserleri yasaklandı. Avesta Yayınları'nın yazar Mîrza Metîn ile düzenlemeyi planladığı Kürtçe edebi söyleşi de yasaktan nasibini aldı. Demirtaş'ın görevde olduğu 2021 yılında, Mardin'de ilk defa Apê Musa (Musa Anter) anması karar metnine yazılıp, "eylem ve etkinlik yasağına" gerekçe yapıldı.⁶⁹

Sayıştay'ın Mardin Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi'ne dair hazırladığı raporda, maksimum borç tutarı 666 milyon 678 bin TL olması gereken idarenin 2 milyar 123 milyon 123 bin TL borçlandırıldığı belirtildi. Sayıştay Başkanlığı, Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Su ve Kanalizasyon İdaresi (MARSU) Genel Müdürlüğü'ne dair hazırladığı raporu açıkladı. Rapor, belediyenin kayyım yönetiminde olduğu 2023 yılını kapsıyor. Raporda, 2 milyar TL'nin üzerinde borcu olan MARSU'daki eksiklik ve kanuna aykırı işler 15 ayrı başlıkta ele alındı.⁷⁰

⁶⁴ <https://www.evrensel.net/haber/385098/kayyumlar-belediyeleri-borc-bataginda-birakmisti>

⁶⁵ <https://www.evrensel.net/haber/385098/kayyumlar-belediyeleri-borc-bataginda-birakmisti>

⁶⁶ <https://bianet.org/haber/mardin-kayyimi-hakkinda-sorusturma-36-ihalede-yolsuzluk-250237>

⁶⁷ <https://bianet.org/haber/mardin-kayyimi-hakkinda-sorusturma-36-ihalede-yolsuzluk-250237>

⁶⁸ <https://yeniyasamgazetesi6.com/cami-satan-kayyum-bursaya-vali-olarak-atandi/>

⁶⁹ <https://yeniyasamgazetesi6.com/cami-satan-kayyum-bursaya-vali-olarak-atandi/>

⁷⁰ <http://mezopotamyaajansi35.com/tum-haberler/content/view/258295>

Sayıştay raporunda, MARSU'nun faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2023 yılı faaliyet giderinin 783 milyon 561 bin 650,23 TL olduğu belirtildi. Faaliyet geliri ise 579 milyon 741 bin 545,15 TL olarak rapora yansdı. Sayıştay, 203 milyon 820 bin 105,08 TL'nin "olumsuz faaliyet sonucu" olduğunu kaydetti. Raporda, MARSU'nun yapım işlerinde birim fiyatları belirlerken yerel rayiçlerin ilgili kurumlardan onaylatması gerektiği, ancak onaylatma işleminin yapılmadığı aktarıldı. Raporda, "“(...) yeni birim fiyat tespit tutanaklarında özel pozların yer aldığı ve bu pozlara ilişkin rayiçlerin tespitinde mevzuatta öngörülen düzenlemelere riayet edilmediği anlaşılmaktadır” tespitine yer verildi. ⁷¹

MARSU'nun ilçe belediyelerine yapması gereken çevre-temizlik vergisi ödemelerini yapmadığı kaydedildi. MARSU'nun 31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla belediyelere toplam 43 milyon 405 bin 495,02 TL tutarında çevre-temizlik vergisi borcunun olduğu belirtildi. Borç oranının 2022 yılına göre yüzde 66,5 oranında arttığı tespitine yer verildi. MARSU'nun borç stokunun bütçe gelirlerinin yeniden değerlendirme oranıyla artırılması sonucu oluşan yasal sınırın üzerinde olduğuna raporda yer verildi. Ayrıca MARSU'nun borç stokunun kesinleşmiş bütçe gelirlerinin 1,5 katını geçmesi durumunda borçlanma yapamayacağı ifade edildi. ⁷²

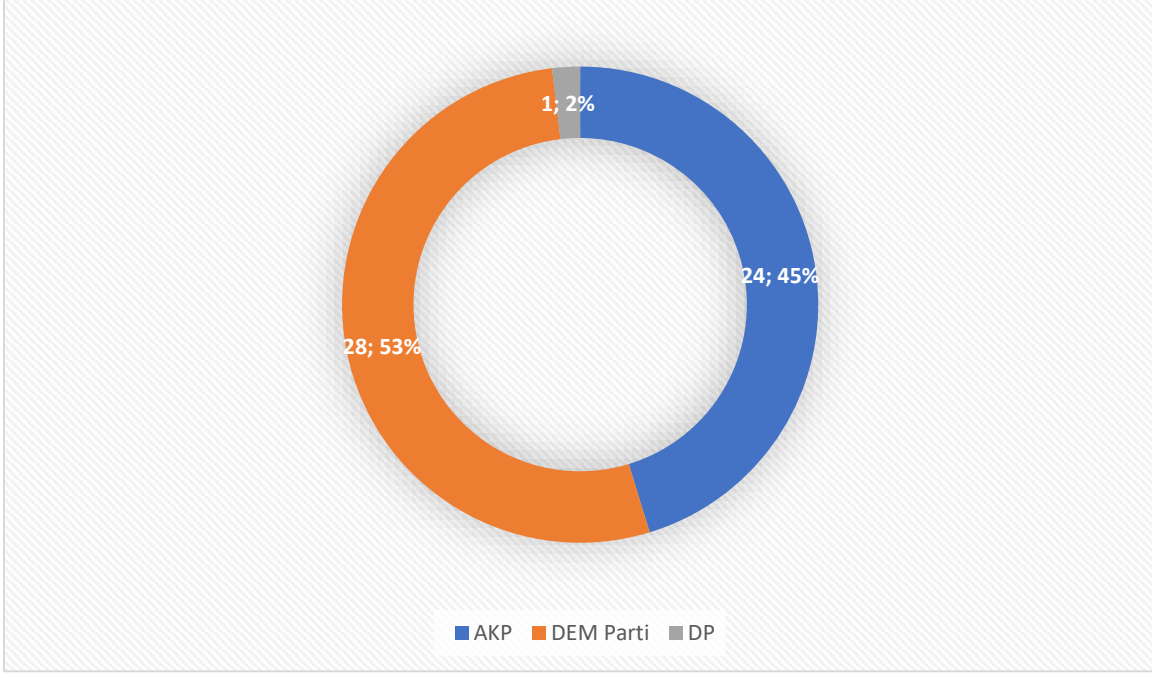
Raporda, yapılan incelemede MARSU'nun borç stokunun kanunda belirtilen sınırın üzerinde olduğuna vurgu yapıldı. Raporda, şu bilgiler paylaşıldı: "Şöyle ki; İdarenin en son kesinleşmiş bütçe gelirleri 2022 yılı gelir kesin hesabına göre 280 milyon 482 bin 145,20 TL olup, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenen yeniden değerlendirme oranı olan yüzde 58,46 oranı ile artırılması sonucu 2023 yılı için değerlendirilmesi gereken limit değer 444 milyon 452 bin 007,28 TL olarak hesaplanmıştır. Büyükşehir Belediyesi olan illerde, borçlanma limitine esas tutar hesaplanan tutarın 1,5 katı olarak uygulanacağından, İdarenin 2023 yılı için borçlanabileceği üst limit tutarı 444 milyon 452 bin 007,28 TL'nin 1,5 katı 666 milyon 678 bin 010,92 TL olacaktır. Oysa; İdarenin limit kapsamındaki borç stokunun Eylül ayı sonu itibarıyla 2 milyar 123 milyon 123 bin 133,17 TL olduğu ve borçlanma sınırını 1 milyar 456 milyon 445 bin 122,25 TL aştığı görülmüştür. Borçlanmanın yasal sınırın çok üzerinde olması ve her geçen yıl daha da artması idarenin asli görevlerini yerine getirememesi riskini ortaya çıkaracaktır” ifadelerine yer verildi. ⁷³

31 Mart Yerel Seçimlerinde Ahmet Türk ve Devrim Demir Mardin'de DEM Parti Eş Başkan adayları olarak gösterildi. 555.072 seçmenin olduğu Mardin'de Ahmet Türk ve Devrim Demir 405.695 kullanıldığı seçimde 218.042(57.4%) oy alarak eş başkan seçildi. Mardin Büyükşehir Belediye Meclisinde ise DEM Parti çoğunluğu almıştır.

⁷¹ <http://mezopotamyaajansi35.com/tum-haberler/content/view/258295>

⁷² <http://mezopotamyaajansi35.com/tum-haberler/content/view/258295>

⁷³ <http://mezopotamyaajansi35.com/tum-haberler/content/view/258295>

Şekil 16/31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Mardin Büyükşehir Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

8 yıl kayyım yönetiminde olan Mardin Büyükşehir Belediyesinde kayyımlardan geriye 3 milyar 502 milyon TL borç kaldığı iddia edilmiştir. Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin borçlarının büyük bir bölümünün bankalardan çekilen krediler olduğu ve 600 milyonluk kısmının banka kredilerinden kaynaklı oluşan faizlerden oluştuğu belirtilmiştir.⁷⁴

Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanları Ahmet Türk ve Devrim Demir beraberindeki belediye yöneticileri ile kayyım döneminden kalan borçlar ve tahribatlara ilişkin açıklama yaptı. Bir otelde düzenlenen toplantıyı, çok sayıda gazeteci takip etti.

Şekil 17/ 11 Kasım 2024'te Yapılan Mardin Büyükşehir Belediyesi Meclis Toplantısından Sonra Yapılan Açıklama

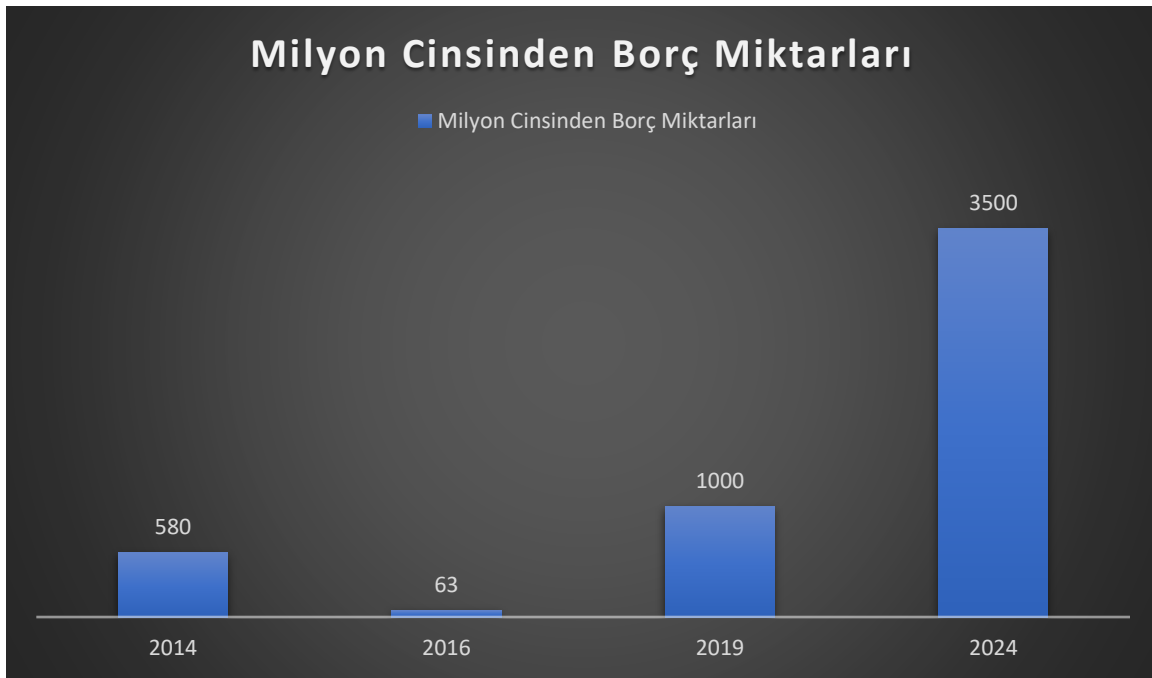
⁷⁴ <https://www.demparti.org.tr/tr/kayyim-borclari/20251/>

Eş Başkan Ahmet Türk; Mardin Valiliği'nin belediyenin elektrik borcunun olmadığını iddia ettiğini dile getirerek, DEDAŞ borcunun 600 milyon lira civarında olduğunu iddia etti. Kayyımın kasada 150 milyon para bıraktığını ancak bu paranın ilgili ayın maaşlarına yatırıldığını kaydeden Türk, kasada bırakılan paranın 35 milyon civarında olduğunu söyledi.⁷⁵

Ahmet Türk, "Bazı AKP'li belediyelere Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin kasasından para aktarıldığını iddia etti. Kayyım Tuncay Akkoyun'un kendi memleketi olan Elâzığ Arıcak ilçesine bağlı Üçocuk Belde Belediyesi'ne 15 milyon para aktardığını da iddia etti."⁷⁶

Tablo 2/ Mardin Büyükşehir Belediyesinin 17 Nisan 2024 Tarihli Borç Durumunu Gösterir Tablo.⁷⁷

MARDİN BÜYÜKŞEHİR BORÇLARI	
Bankalar	1 Milyar 105 Milyon 631 Bin TL (Faizsiz Hali)
Kamu İdareleri	255 Bin 112 TL
SGK	10 Milyon 23 Bin TL
Vergi Dairesi	9 Milyon 57 Bin TL
Bütçe Emanetleri	254 Milyon 398 Bin 179 TL
Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi	2 Milyar 123 Bin TL
TOPLAM	3 Milyar 502 Milyon TL

Şekil 18/ Mardin Büyükşehir Belediyesinin Dönemlere Göre Borcunu Milyon Cinsinden Gösteren Grafik.

⁷⁵ <https://www.evrensel.net/haber/519209/mardin-buyuksehir-belediye-baskani-ahmet-turk-kayyum-kendi-memleketinin-belediyesine-15-milyon-tl-aktardi>

⁷⁶ <https://www.evrensel.net/haber/519209/mardin-buyuksehir-belediye-baskani-ahmet-turk-kayyum-kendi-memleketinin-belediyesine-15-milyon-tl-aktardi>

⁷⁷ <https://www.evrensel.net/haber/516026/mardin-buyuksehir-belediyesinde-kayyumlar-3-milyar-502-milyon-tl-borc-birakti>

Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen Kobani Davası kapsamında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 10 yıl hapis cezası ve hakkında devam eden dava ve soruşturmalar gerekçe gösterilerek Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk, İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınarak, yerine Mardin Valisi Tuncay Aksoy, kayyım olarak atandı.

Böylelikle Ahmet Türk'ün yerine üçüncü kez kayyım atanmış oldu. Zaten Mardin tarih boyunca kayyım ve benzeri uygulamalarla yönetildi. 101 yıllık cumhuriyet tarihinde 1927-1943 arası Umum Müfettişlik, 1935-1946 kayyım, 1987 yılından 2002 yılına kadar toplam 15 yıl boyunca, OHAL gereği olarak Süper Valilikle yönetilmiştir. 2016-2019 ve 2019-2024 yılları arasında kayyım ile yönetilmiştir.

Bakanlık tarafından yapılan açıklamada, Ahmet Türk'e Kobanê Davası'nda "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla verilen 10 yıl hapis cezası, Ankara 14'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla devam eden dava ve Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla yürüttüğü soruşturmanın gerekçe yapıldığı belirtildi. Türk'ün yerine Vali Tuncay Akkoyun'un kayyım olarak atandığı ifade edildi.⁷⁸

Bakanlığın bahsettiği Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının 2024/7685 sayılı soruşturma dosyasından da Ahmet Türk hakkında 24 Temmuz 2024'te "Takipsizlik" kararı verildiği öğrenildi.⁷⁹

27 Aralık 2024 tarihinde, gazeteci Ahmet Kanbal hakkında kayyım atamalarına dair yazdığı "Kayyım siyaseti, hedefleri ve mücadele yöntemi üzerine kısa birkaç tespit ve öneri" başlıklı yazısı gerekçe gösterilerek Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından biri 'örgüt propagandası yapma', diğer ise 'halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma' iddialarıyla başlatılan 2 ayrı soruşturmada takipsizlik kararı verildi.

13 Ocak 2025 itibariyle Kayyım yönetimi aralarında işlerine iade edilenlerin de olduğu 418 kişilik "işten çıkarılacaklar" listesi hazırladığı iddia edildi. Kayyım yönetimi, şimdiye kadar toplam 190 kişinin işine son verdiği de iddia edildi. İşten çıkarılanlar arasında işçilere geri dönmeye hak kazananlar ile sonradan işe alınanlar da bulunduğu iddia edildi.⁸⁰

21 Ocak itibariyle Kayyım yönetimindeki Mardin Büyükşehir Belediyesi'nde, 46 kişinin daha işine son verildiği iddia edildi. Böylece işten çıkarıldığı iddia edilenlerin sayısı 236'ya çıktı.⁸¹

⁷⁸ <https://www.icisleri.gov.tr/mardin-batman-ve-halfeti-belediye-baskanlarinin-gorevden-uzaklastirilmasina-dair-basin-aciklamasi>

⁷⁹

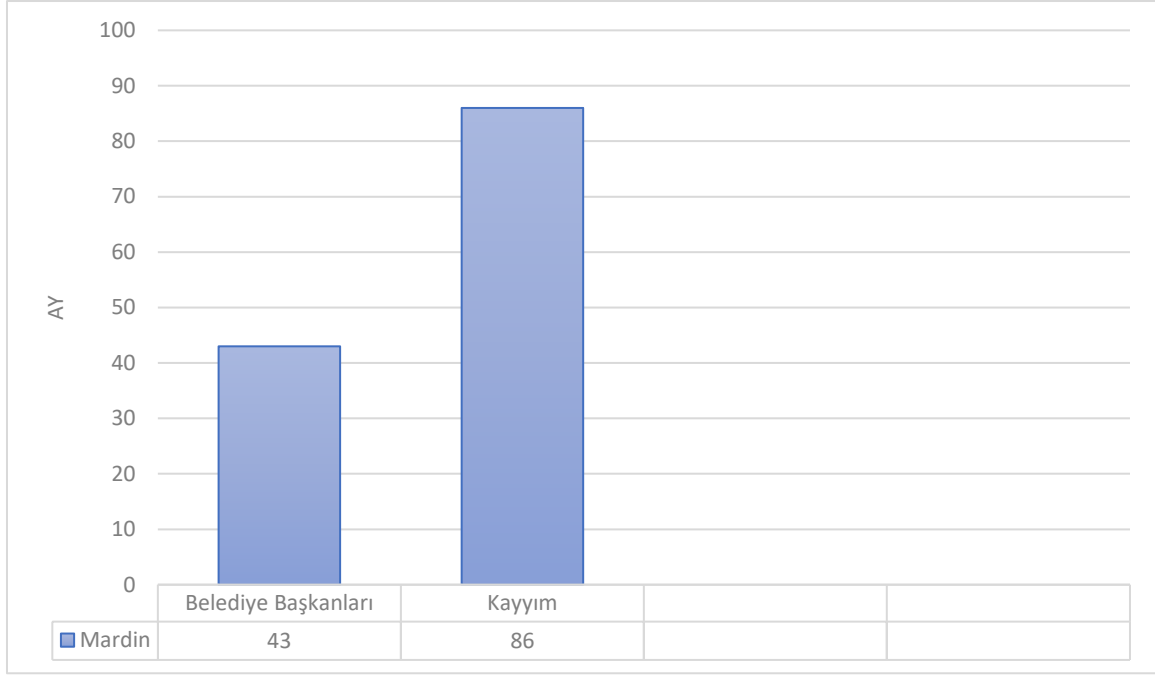
<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257458?page=10?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

⁸⁰

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/264248?page=1&key=15e253f556d1e9a4d39dd29d8dc6b71a>

⁸¹

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/265002?page=1&key=19bc8fc6299ac1c3188a2445078b46bb>

Şekil 19/ 31 Mart 2014 Tarihinden Beri Mardin Büyükşehir Belediyesinin Kimler Tarafından Yönetildiğini Gösterir Grafik.

Mardin Büyükşehir Belediye Eş Başkanı Devrim Demir’le Kayyım İçin Yaptığımız Görüşmede Şu Beyanlarda Bulunmuştur:

Kayyım rejimi halk iradesine bir darbedir, cinsiyetçi bir darbedir!

Tüm politikalarını Kürt ve kadın düşmanlığı üzerinden yürüten AKP-MHP erkek ittifakı eliyle atanan kayyımlar bir kez daha belediyelerimizi hedef almıştır.

Üç dönemdir kayyım atamalarıyla halk iradesine saldırıda bulunan iktidar bu pratiğiyle Kürtlerin yerel yönetimlerde irade olmasını engelliyor, kendi kendini yönetme hakkını gasp ediyor. Ve aynı zamanda milyonlarca yurttaşın seçme ve seçilme hakkına da ciddi bir saldırı ve ihlâldir.

Siyaseten bu kadar daralmış bir iktidarın bu hak ve irade gaspı olan politikalarındaki ısrarı tamamen ömrünü uzatmaya dönük bir çaba ve aynı zamanda Kürtlere dönük düşman hukukunu derinleştirme pratiğidir. Seçimle alamadığı belediyeleri gasp ediyor. Bizler bu uygulamaları Kürt ve Kadın düşmanlığı olarak değerlendiriyoruz.

Genelde Kürtlerin iradesine dönük bir saldırı olan bu politikalar özelde de kadın kazanımlarına ve eş başkanlık modelimizin bir saldırıdır.

25 yılı aşan yerel yönetimler pratiğimizden edindiğimiz deneyimin açığa çıkardığı üzere, yerel yönetimlerde dönüştürücü temel dinamiğin kadınların tarihsel mücadelesi olduğu hakikattir.

Atanan kayyım rejiminin ilk elden kadın merkezlerini kapattığı, yer yer kadın daire başkanlıklarına ve müdürlüklerine erkek atadığı, kadın sığınaklarını işlevsizleştirerek kadınlara başvuracağı bir mekanizma bırakmadığı düşman politikalarını, son 8 yıllık kayyım pratiklerinden de çok iyi biliyoruz.

Kürt kültürüne, diline, sanatına dönük yasağcı politikalarını da çok iyi biliyoruz. Park, cadde, sokak, kurum isimlerini değiştirerek toplumu nasıl hafızasızlaştırmaya çalıştıklarını da çok iyi biliyoruz.

Halk düşmanı, kadın düşmanı olan kayyım rejimi ile hareket edenler bilmelidir ki; Kürt halkı ve kadınlar yüzyıllardır sürdürdükleri özgürlük ve eşitlik mücadelesinden asla vazgeçmemiş, diz çökmemiş, biat etmemiştir ve bu böyle de devam edecektir.

Kadını özne olarak görmeyen, kimliğine, iradesine ve kadın bilincine tahammül edemeyen erkek egemen iktidarın kayyım politikalarına karşı, her yerde olacağız.

Dilimize, kültürümüze, sanatımıza, isimlerimize tahammül edemeyen anlayışı her yerde teşhir etmeye devam edeceğiz.

İktidar diyor ki “ben senin iradeni gasp ederim, senin kendini yönetmene izin vermem, seçme ve seçilme hakkını elinden alırım ama sen en demokratik hakkın olan protesto hakkını da kullanamazsın, hesap soramazsın. Hesap sorarsan da karşında beni bulursun. Ben hem senin iradeni gasp ederim hem de sana canım istediği gibi saldırırım. Sen benim keyfi yasalarımı olduğu gibi kabul edeceksin, sesini çıkarmayacaksın

İrademize ve bizim olana sahip çıkmaya devam edeceğiz.

5. BATMAN BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

Batman, 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla Türkiye'nin 72. ili olma unvanına kavuşmuştur. İl olduktan itibaren Batman Belediyesi kayyım gerçeğiyle ayrı bir şekilde yönetilmedi. Batman'da 6 yıl boyunca OHAL gereği olarak Süper Valilikle yönetilmiştir⁸². 6 Kasım 1997'da Batman OHAL kapsamı dışarısına çıkarılmıştır.⁸³

2009 Yerel seçimlerinde Demokratik Toplum Partisi'nin (DTP) desteğiyle Nejdet Atalay, Batman Belediye Başkanı seçildi. Ancak bu dönem, terörle mücadele ve Kürt siyasi hareketine yönelik baskıların arttığı bir sürece denk geldi. 2009'da yapılan KCK operasyonları kapsamında Nejdet Atalay, terör örgütüne destek suçlamasıyla tutuklandı ve görevden alındı. Atalay'ın görevden alınmasıyla birlikte, Batman Belediyesi, Başkanvekili yönetimi altında bir dönem geçirdi. Bu durum, halkın demokratik iradesine bir müdahale olarak yorumlandı.⁸⁴

Batman Belediye Meclisi Serhat Temelli'yi başkan vekili olarak seçti. 2014 seçimlerine kadar olan süreci başkan vekili götürdü.

2014 yerel Seçimlerinde HDP'nin adayı Sabri Özdemir, Batman Belediye Başkanı seçildi. Özdemir, Batman'da kültürel projelere ve sosyal hizmetlere ağırlık veren bir yönetim anlayışı benimsedi. Ancak bu dönemde, HDP'li belediyelere yönelik devletin denetimi ve baskısı devam ediyordu. Batman Belediye Eş Başkanları Sabri Özdemir ve Gülistan Akel, 19 Ekim 2015'te öz yönetim ilanı nedeniyle görevden uzaklaştırılmışlardı.⁸⁵ Sabri Özdemir de terör suçlamalarıyla görevden alındı ve 11 Eylül 2015 tarihinde yerine kayyım atandı. 2016'da ilan edilen OHAL kapsamında Batman Belediyesi'ne kayyım olarak Ertuğ Şevket Aksoy atandı. Özdemir'in görevden alınması, bölgede tepkilere yol açarken, kayyım yönetiminin belediyede merkezi hükümet kontrolünde bir yönetim oluşturduğu eleştirileri yapıldı.⁸⁶

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın Eylül 2018 Borç Yönetimi Raporu'na göre, Batman Belediyesi'nin Eylül 2016'da 66 milyon olan borcu, sadece iki yılda neredeyse iki katına çıkarak 131 milyona ulaştı. Belediyede yine Sayıştay denetçilerince yapılan incelemeler neticesinde de birçok usulsüzlük tespit edilip, raporlandı.⁸⁷

Sayıştay raporunda yer bulan bilgilere göre, belediyenin 2017 yılına ait kayıtlı taşınmazlarının listesi ile kurumun kendi tuttuğu taşınmaz listelerinin yanı sıra 2017 yılında edinilen gayrimenkullerin muhasebeleştirme işlemlerine dair yapılan incelemelerde kimi muhasebe kayıtlarının tutulmadığı yer aldı. Raporda yine belediyenin gecekondular fon hesabı açmadığı, Hazine'nin fona aktarması için gönderdiği 139.083,93 TL'nin gelir hesaplarına kaydedildiği belirtildi. 39 adet kurum taşınmazının, kiralama işlemlerinin ise, mevzuata aykırı biçimde "pazarlık usulü" ile yapıldığı bilgisi verildi raporda. Denetçiler, sendika üyesi olmayanlardan sendika aidatı dışında ve üzerinde aidat alınmasını 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'na göre "aykırı" buldu.⁸⁸

⁸² https://tr.wikipedia.org/wiki/Ola%C4%9Fan%C3%BCst%C3%BC_H%C3%A2l_B%C3%B6lge_Valili%C4%9Fi

⁸³

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2_istatistik.tutanak_hazirla?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=SIKIY%D6NET%DDM%20VE%20OLA%D0AN%DCST%DC%20HAL&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_kelime=&v_bastarih=&v_bittarih=

⁸⁴ <https://medyascope.tv/2024/11/04/gecmisten-bugune-batman-belediyesinde-kayyum-sureci/>

⁸⁵ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37360263>

⁸⁶ <https://medyascope.tv/2024/11/04/gecmisten-bugune-batman-belediyesinde-kayyum-sureci/>

⁸⁷ <https://www.evrensel.net/haber/366248/kayyim-batman-belediyesini-iki-kat-borclandirdi>

⁸⁸ <https://www.evrensel.net/haber/366248/kayyim-batman-belediyesini-iki-kat-borclandirdi>

2019 Yerel Seçimlerinde HDP'nin adayı Mehmet Demir ve Songül Korkmaz Batman Belediye Başkanı seçildi. Demir, seçimleri kazanarak Batman halkının belediye başkanı oldu ancak görev süresi uzun sürmedi. Aynı yıl, terörle bağlantılı olduğu iddiasıyla Mehmet Demir görevden alındı ve Batman Belediyesi'ne tekrar kayyım atandı.

Batman'da kayyımın bıraktığı borç miktarının 347 milyon lira olduğu açıklandı.⁸⁹

Kayyım döneminde birçok usulsüzlük gündeme geldi. 2022 yılında 69 pazarlık usulüyle, 85'i açık ihale yapıldı. Amaç ve hizmet dışı ihalelerdeki usulsüzlükler kentte tartışma yarattı.⁹⁰

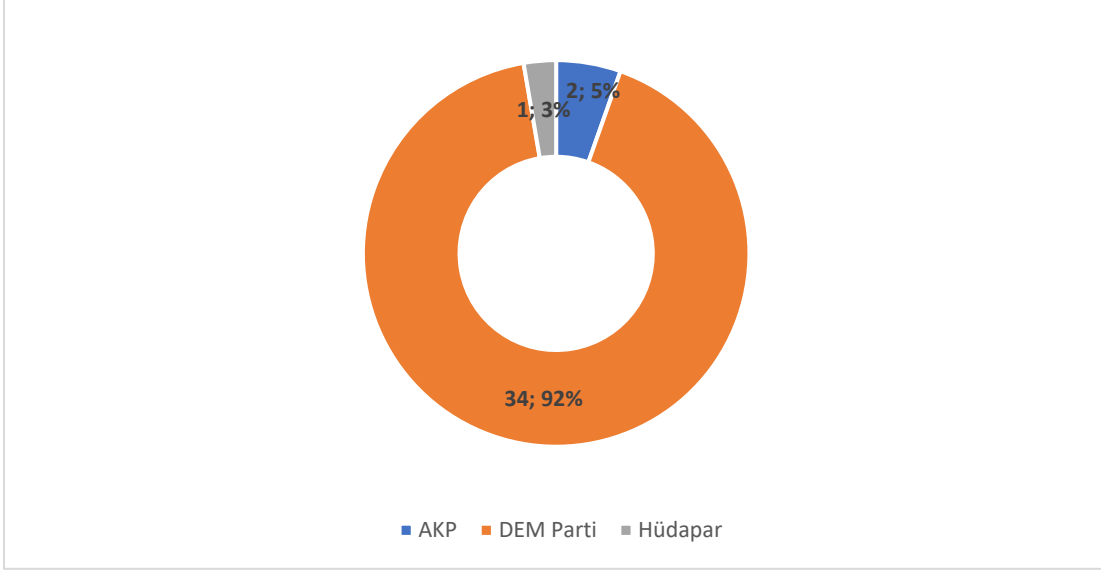
DEM Parti adayı Gülistan Sönük, 31 Mart 2024 seçimlerinde 293.549 seçmenin bulunduğu Batman'da, kullanılan 203.215 oyun 122.143'ü (%64,52) alarak kazandı. Batman Belediye Meclisinde DEM Parti çoğunluğu almıştır.

Şekil 20/ Batman Belediyesi Meclisinin 4 Kasım 2024 Tarihli Olağan Toplantısı.

⁸⁹ <https://www.durushaber.com.tr/amp/gundem/batman-da-kayyim-307-milyon-lira-borc-birakti-h32701.html>

⁹⁰ <https://artigercek.com/guncel/borc-tartismali-ihaleler-imar-ranti-kayyim-atanan-batman-halfeti-hakkari-323118h>

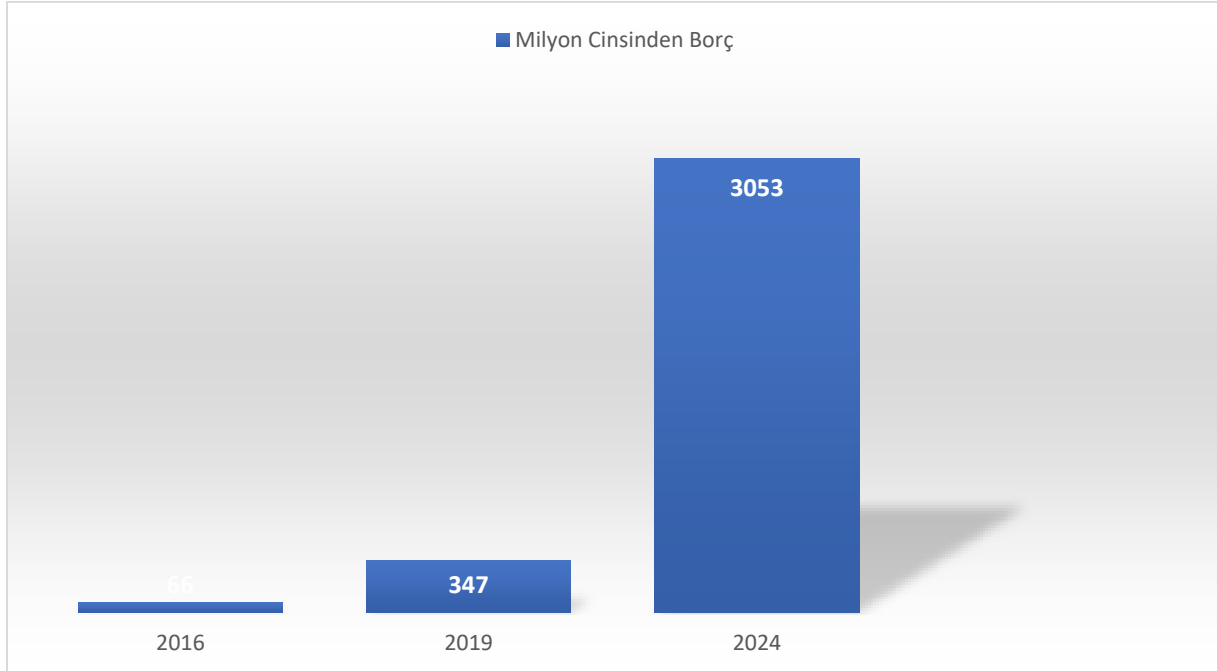
Şekil 21/31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Batman Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

Mehmet Demir'in yerine kayyım olarak atanan Vali Ekrem Canalp, belediyeye 3 milyar 53 milyon 977 bin TL borç bıraktığı iddia edildi.

Şekil 22/ 31 Mart 2024 Seçimleri Sonrası Batman Belediyesine Borçları Gösterir Şekilde Asılan Pankart

BATMAN BELEDİYESİ BORÇLARI	
Vergi Dairesi	71 milyon 267 bin 52,98 TL
Sosyal Güvenlik Kurumu	17 milyon 353 bin 967,25 TL
İl Özel İdaresi	9 milyon 795 bin 573,03 TL
Banka Kredileri	684 milyon 15 bin 570,38 TL
Defterdarlık ve Muhasebe	8 milyon 697 bin 591,53 TL
Mahalli İdare Payları Kalkınma Ajansları	5 milyon 585 bin 319 TL
Teminatlar ve Emanetler	60 milyon 354 bin 619,77 TL
Hazine	423 milyon 581 bin 972,63 TL
Firmalar	640 milyon 787 bin 935,43 TL
Kamulaştırma Bedeli	35 milyon 312 bin 64,78 TL
Dicle Elektrik Piyasası A.Ş.	43 milyon 525 bin 697,13 TL
İller Bankası	189 milyon 748 bin 516,74 TL
İhale Edilerek Sözleşmeye Bağlanan Gelecek Borçlar	863 milyon 951 bin 195,26 TL
TOPLAM	3 milyar 53 milyon 977 bin TL

Şekil 23/ 2016'dan Beri Batman Belediyesinin Dönemsel Borçlarını Gösterir Grafik.

Batman Belediye Başkanı Gülistan Sönük “silahlı terör örgütüne üye olma” suçundan ve aynı suçtan sürdürülen soruşturmalar nedeniyle görevden alındı. Yerine Batman Valisi Ekrem Canalp’ın Batman Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirildi.

İç İşleri Bakanlığı yaptığı açıklama Batman Belediye Eş Başkanı Gülistan Sönük hakkında Batman 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla verilen 6 yıl 3 ay hapis cezası, Batman Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "örgüt propagandası yapmak" ve "örgüt üyesi olmak" iddialarıyla yürüttüğü iki ayrı soruşturmanın kayyım gerekeceği yapıldığı belirtildi. Sönük ‘ün yerine Batman Valisi Ekrem Canalp’ın kayyım olarak atandığı kaydedildi.⁹¹

4 Kasım 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınan ve yerlerine kayyım atanan Batman Belediyesi eş başkanları Gülistan Sönük ve Yeşil Işık ile beraberindeki Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi’nden (DEM Parti) seçilmiş belediye meclisi üyelerinin 28 Kasım 2024 tarihinde belediye binasına girişlerinin polis tarafından engellendiği ve DEM Parti heyetinin polis ablukasına alındığı iddia edildi.⁹²

Batman’da atanan kayyım, 2015 yılında Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) döneminde açılan kadın spor merkezinin Kürtçe “Komplexa werzişê ya jinê” yazılı tabelasını kaldırdı. Binada “Batman Belediyesi Spor Merkezi” tabelası asıldı.⁹³

Şekil 24/ Batman Belediyesine Ait Kadın Spor Merkezinin Kayyım Öncesi ve Sonrası İsmi Gösterir Fotoğraf

4 Kasım 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınan ve yerlerine kayyım atanan Batman Belediyesi eş başkanları Gülistan Sönük ve Yeşil Işık ile beraberindeki Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi’nden (DEM Parti) seçilmiş belediye meclisi üyelerinin 9 Aralık 2024 tarihinde belediye binasına girişlerinin polis tarafından engellendi.⁹⁴

24 Ocak 2025 tarihinde kayyımın, 18 işçiyi daha işten çıkardığı iddia edildi. İşten çıkarılan toplam işçi sayısı 79’a çıktığı iddia edildi.⁹⁵

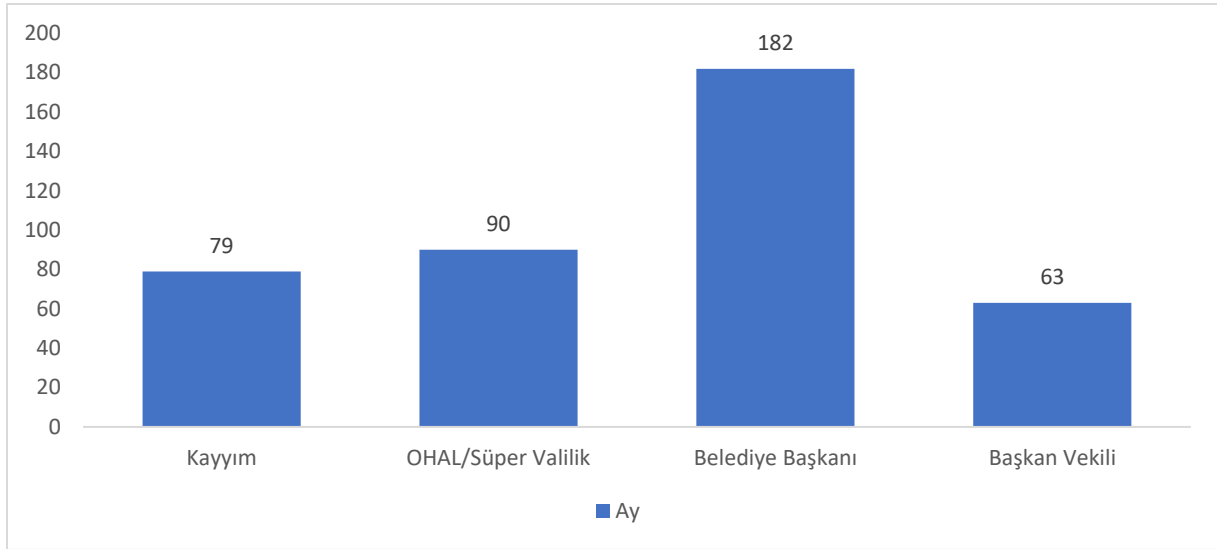
⁹¹ <https://www.icisleri.gov.tr/mardin-batman-ve-halfeti-belediye-baskanlarinin-gorevden-uzaklastirilmasina-dair-basin-aciklamasi>

⁹² <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/29-kasim-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/v>

⁹³ <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/251120242>

⁹⁴ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/10-aralik-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

⁹⁵ <https://www.mezopotamyaajansi41.com/tum-haberler/content/view/265258>

Şekil 25/ Batman Belediyesinin İl Olduğu 1990 Tarihinden Beri Kimler Tarafından Yönetildiğini Gösterir Grafik.

Batman Belediye Eş Başkanı Gülistan Sönük’le Kayyım İçin Yaptığımız Görüşmede Şu Beyanlarda Bulunmuştur:

Batman’a kayyım atanmasının çokça nedeni var elbette. Bunlardan bir tanesi 1979’da Edip Solmaz’la birlikte ilk defa halkçı belediyeçilik pratiği yaşandı ve şimdi de devlet, halkçı belediyeçiliği Batman’da tasfiye etmek istiyor. Edip Solmaz’ı kontralar katletti. Şimdi de devlet aynı kontra anlayışa Batman’da alan açmak istiyor. Seçim döneminde devreye koyduğu özel savaş politikalarına rağmen sonuç alamadı ve şimdi kayyım ile birlikte yarım bıraktığı şeyi tamamlamak istiyor. Batman 1955 yılından beri seçime giriyor ancak ilk defa kadın öncülüğünde (Resmî kadın eş başkan) seçime gitti ve rekor oyla seçildi bu yüzden de hedef oldu. Batman’a kayyım atanmasının en önemli sebeplerinden biri de kadın öncülüğünde gelişen siyasete darbe diyebiliriz.

8 yıllık kayyım gaspından da gördüğümüz gibi kayyım, fiziken ortadan kaldıramadıkları Kürt halkına kültürel soykırım uygulamaktır. Anadilde eğitim veren kreşlerin kapatılması, Kürt sanatını yasaklamakla sonuç almak istediler. Kadın kurumlarının kapatılmasıyla birlikte cinsiyetçiliği palazlanmak ve kadın kazanımlarını ortadan kaldırarak kentlerde “tek adam” rejimini kalıcılaştırmak istedi. Belediyelerin taşınmazlarını dinci kurumlara, kolluğa devretmekle kentlerde dinciliği ve militarizmi besledi. Belediyenin kaynaklarını yandaşlarına peşkeş çekip gelip adaletsizliğini derinleştirdiler. Kendi yakınlarını belediyelere doldurup kadınları gençleri yoksullukla yüz yüze bıraktılar. Yerelerde Kayyım atamalarıyla merkezi iktidarlarını besleyecek iktidarlar yaratmak istediler.

Kayyım atamalarını “hukuka” dayandırıyorlar ancak bizce bu olsa olsa “düşman hukuku” olur. Kayyıma gerekçe gösterdikleri davalar yeni davalar değil ve sadece yerel mahkeme kararı var hatta bazıları daha soruşturma aşamasında ve bize tebliğ edilen bir şey yok yani hakkımızda neye dayanarak soruşturma açılmış bilmiyoruz.

Tüm bu hukuksuzluk silsilesi 4 Kasım günü de yaşandı. Bize herhangi bir tebliğ yapılmadan belediye gasp edildi. Seçme ve seçilme hakkını gasp ettikleri halka günlerce fütursuzca saldırdılar. Bizler, adaylığı binlerce delege ile yapılan ön seçimle belirlenen ve adaylığı ilçe seçim tarafından kesinleşen, 31 martta rekor oylarla seçilen eş başkanlarız. (Batman yüzde 64.52 ile 81 il içinde en yüksek oy oranı ile seçilen il oldu). Bu kayyım darbesi ile seçme ve seçilme hakkımız elimizden alındı. Defalarca polis saldırısına uğradık. Halfeti’de bir amca “bu bize hakarettir” diyordu ve hepimiz bu duyguyu taşıyoruz artık.

6. HALFETİ BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

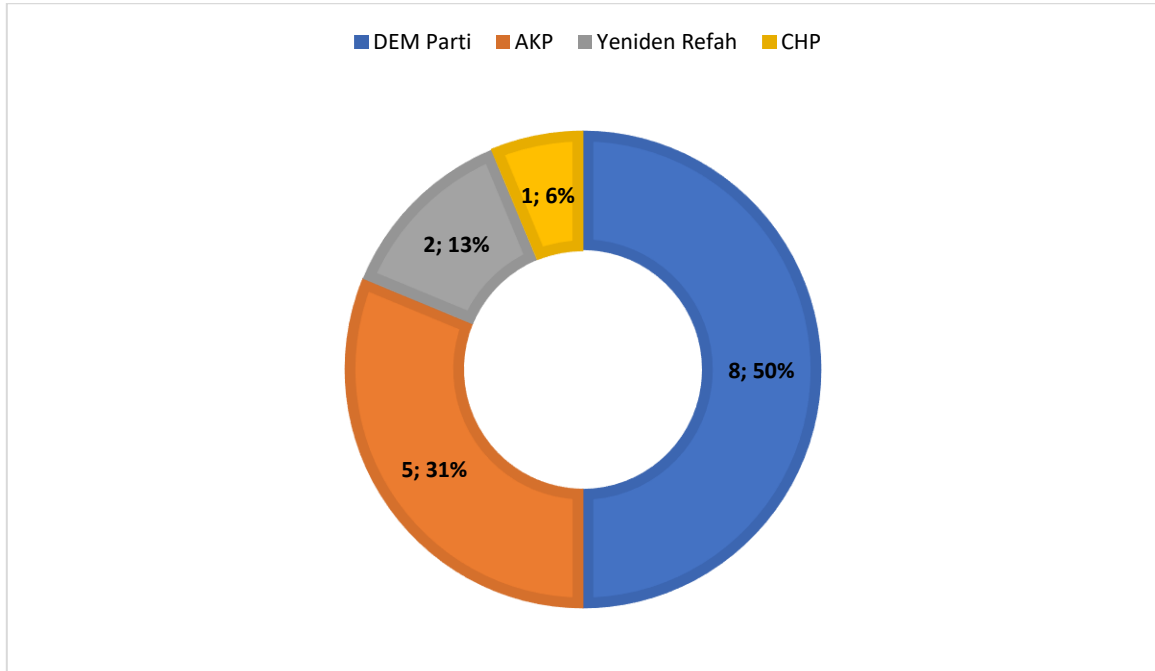
2014 Yerel Seçimlerinde 22 bin 980 seçmenin bulunduğu Halfeti'de DBP, oyların 10 bin 458'ini (58,42) alarak seçimi kazanmıştır.

DBP'li Halfeti Belediye Eş Başkanı Mustafa Bayram'ın gözaltına alınıp 13 Aralık' 2016'da tutuklanması ardından 23 Aralık 2016'da İlçe Kaymakamı Şeref Albayrak, belediyeye kayyım olarak atandı. Sabah saatlerinde çok sayıda polis zırhlı araçlarla belediyeyi ablukaya alırken, tüm belediye personeli dışarı çıkartıldı.⁹⁶

2 Aralık 2016'da Belediye Eş Başkanı Mustafa Bayram, " Örgüt Üyesi Olmak", "Örgüt Propagandası Yapmak" Ve "2911 Sayılı Gösteri ve Yürüyüşler Kanunu'na Muhalefet Etmek" iddiasıyla gözaltına alınarak tutuklandı. 9 yıl 4 ay 15 gün hapis cezasına çarptırılan Bayram'ın dosyası Bölge Adliye Mahkemesi'nde onaylandıktan sonra Yargıtay'a taşındı. Yargıtay, hapis cezalarının fazla verildiğini belirterek, yerel mahkemenin kararını bozdu. Urfa 6'ncı Ağır Ceza Mahkemesi'nde 27 Ocak 2022'de yeniden görülen davanın ilk duruşmasında, Bayram hakkında 7 yıl 9 ay 10 gün hapis cezası verilerek, tutukluluk süresi göz önünde bulundurularak tahliye kararı verildi.

Kayyım olarak atanan Şeref Albayrak AKP tarafından 2019 Yerel Seçimlerinde Halfeti'de Belediye Başkanı aday olarak gösterildi. Şeref Albayrak seçimi %54 oy oranıyla kazandı.

2024 Yerel Seçimlerinde DEM Parti Belediye Eş Başkan adayları Saniye Bayram ve Mehmet Karayılan 31 Mart seçimlerden 906 oy farkla belediyeyi kazandı. AKP'nin seçimin yenilenmesi için yaptığı itirazlar ise reddedildi. Halfeti Belediye Meclisinde ise DEM Parti çoğunluğu almıştır. Urfa Büyükşehir Belediyesi encümenliğindeyse DEM parti 3 AKP 1 sandalye kazanmıştır.

Şekil 26/ 31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Halfeti Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

⁹⁶ <https://www.evrensel.net/haber/300993/halfeti-belediyesine-de-kayyim-atandi>

Belediye Eş Başkanlarının mazbatalarını almasından saatler önce AKP yönetiminde bulunan belediyeden kimi evrak ve malzemelerin çaldığı iddiası cep telefonu kamerası görüntülerine yansımıştı. Görüntülerde gece karanlığında belediye binasına yanaştırılan bir kamyonete 4-5 kişi tarafından kimi evrak ve malzemelerin taşındığı iddia edildi.⁹⁷

Mazbatalarını aldıktan sonra belediyeye gelen eş başkanlar, 21 Nisan'da belediyenin borçlarını açıkladı. Buna göre AKP'den devralınan belediyenin 460 milyon 601 bin 277 TL borcu olduğu açıklandı.⁹⁸

Halfeti Belediyesi Eş Başkanları 10 Nisan 2024 ile 31 Ağustos 2024'e kadar gider-gelirler kalemlerinde 1.394.684,03 TL kar edildiğini açıkladı.⁹⁹

HALFETİ BELEDİYESİ BORÇ RAPORU	
31.03.2024 TARİHİ İTİBARI İLE	
A) Belediye Borçları	
1) Sosyal Güvenlik Kurumu	1.611.460,80 TL
2) İller Bankası	51.445.589,68 TL
3) Vergi Dairesi	40.232.638,52 TL
4) Piyasa (Mal ve Hizmet Alımı)	283.107.601,43 TL
TOPLAM	376.397.290,43 TL
B) Belediye Şirket Borçları (29.02.2024 Tarihi İtibarıyla)	
1) Halfeti Belediyesi Personel LTD. ŞTİ.	14.780.453,00 TL
2) Karagül El Sanatları LTD. ŞTİ.	12.827.060,00 TL
3) Dava ve İcra Borçları	792.868,00 TL
TOPLAM BORÇ	460.601.277,00 TL

Şekil 27/ Halfeti Belediye Eş Başkanları Tarafından 21 Nisan 2024'te Açıklanan Belediyenin Borç Durumunu Gösterir Tablo Belediye Binasına Asıldı.

Tablo 3/ Halfeti Belediyesinin 21 Nisan 2024' Tarihli Borç Durumunu Gösterir Tablo.

BELEDİYE BAŞKANLIĞI	
Sosyal Güvenlik Kurumu	1.611.460,80 TL
İller Bankası	51.445.589,68 TL
Vergi Dairesi	40.232.638,52 TL
Piyasa (Mal ve Hizmet Alımı)	283.107.601,43 TL
TOPLAM	376.397.290,43 TL
Kayda Alınmamış Seçim Dönemi Borçları	55.803.608,72 TL
BELEDİYE ŞİRKET BORÇLARI (29.02.2024 Tarihi İtibarıyla)	
Halfeti Belediyesi Personel LTD. ŞTİ.	14.780.453,00 TL
Karagül El Sanatları LTD. ŞTİ.	12.827.060,00 TL
Dava ve İcra Borçları	792.868,00 TL
TOPLAM BORÇ	460.601.277,00 TL

⁹⁷ <https://artigercek.com/guncel/halfeti-belediyesinin-hafizasi-kacirildi-bilgisayar-klasor-ve-guvenlik-kamerasi-300209h>

⁹⁸ <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

⁹⁹ <https://www.gazeteduvar.com.tr/halfetide-gelir-gider-tablosu-eylem-alanina-asildi-haber-1733863>

Tablo 4/ Halfeti Belediyesinin 10 Nisan 2024 ile 31 Ağustos 2024'e Kadar Gider-Gelirler Kalemlerini Gösterir Tablo

GELİRLER	
İller Bankası Gelirler	47.726.637,97 TL
Yerel Gelir	18.282.808,64 TL
Toplam Gelir	66.009.446,61 TL
GİDERLER	
Personel Gideri (Belediye)	11.979.779,94 TL
SGK	1.275.385,24 TL
Belediye Personel Ltd. Şti.	6.188.173,50 TL
Akaryakıt Gideri	2.959.494,89 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.642.502,00 TL
Faiz ve Cari Transferler	122.196,55 TL
SEÇİM ÖNCESİ BORÇTAN ÖDENENLER	
Ticari Kredi Taksidi	10.592.216,73 TL
6726 Sayılı Kanun Yapılandırma Taksidi	15.816.409,19 TL
Piyasaya Olan Borç Ödemesi	8.033.904,24 TL
Toplam Gider	64.614.762,58 TL
KALAN	1.394.684,03 TL

Halfeti Belediye Eş Başkanları, Şeref Albayrak tarafından son bir yılda belediyeye ait 588 milyon TL değerinde 438 taşınmaz satıldığını iddia etti. Belediyenin kasasında bulunması gereken paranın akıbeti ise bilinmediğini açıkladılar. Öte yandan belediyenin envanterinde bulunan 30 hizmet aracından yalnız 15 tanesinin çalışır vaziyette olduğu, geri kalan araçların çürümeye terk edildiği iddia edildi.¹⁰⁰

Kayda girmesi zorunlu olan kamu harcamalarına rağmen Albayrak'ın bıraktığı 460 milyon 601 bin 277 TL borcun içinde, 55 milyonun kaydı bulunmadığı da iddia edildi.¹⁰¹

DEM Partili Halfeti Belediyesi, 2016-2019 yılları arasında kayyımlık ve 2019-2024 yılları arasında ise AKP'den belediye başkanlığı yapan Albayrak hakkında 3 ayrı suç duyurusunda bulundu. Halfeti Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılan suç duyurularında, Albayrak'ın "ihaleye fesat karıştırmak" "edinim ifasına fesat karıştırmak", "görevi kötüye kullanmak" "kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olmak" ve "resmî belgede sahtecilik" suçları işlediği iddia edildi.¹⁰²

Suç duyurusu dilekçesinde, 24 Eylül 2023 tarihinde "Tüm park bahçeler ve mezarlık alanlarında bakım onarım ve rehabilitasyon" başlıklı hizmet alım ihalesinin ihale hukukuna aykırı olarak gerçekleştirildiği kaydedildi. Başvuruda, Orjin Çevre Sağlık İlaçları Peyzaj Tarım İnşaat ve Hizmetleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi'ne 54 milyon 572 bin TL bedel ile verilen ihale için sadece 3 firmanın ihaleye davet edildiği aktarıldı. İhalenin verildiği şirketin sahibinin, davet edilen bir şirketin sahibinin kardeşi, diğer şirket sahibinin ise yakın akrabası olduğu bilgisi paylaşıldı.¹⁰³

¹⁰⁰ <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

¹⁰¹ <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

¹⁰² <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

¹⁰³ <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

Bir diğer dilekçede, 7 Kasım 2023 tarihinde “Vektörle mücadele, sokak hayvanlarının toplanması ve dezenfeksiyon hizmet alımı” başlıklı ihalesinde kanuna aykırı davranıldığı belirtildi. Promise Çevre Sağlık İlaçları ve Hizmet İthalat İhracat Sanayi Limited Şirketi’ne 21 milyon 300 bin TL bedelle verilen ihaleye de sadece 3 firmanın davet edildiği, firma sahiplerinin akraba olduğu iddia edildi¹⁰⁴.

24 Ekim 2023 tarihinde “Halfeti Gölü ve Bağlantılı Kanalların Doğal Yapısına Dönüştürülmesi ve Dezenfeksiyonu” hizmet alım ihalesinin Vekon İlaçlama Temizlik Peyzaj İnşaat ve Ajans Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi’ne 54 milyon 43 bin TL bedelle verildiği ifade edildi. İhaleye davet edilen 3 firma sahibinin akraba oldukları iddia edildi.¹⁰⁵

Başvuruda, ihalelerde karşılaştırılan bedeller ile gerçek bedeller arasında “astronomik ölçüde bir farkın” olduğu iddia edildi. Ayrıca yüklenici firmalar tarafından taahhüt edilen işlerin bir kısmının yerine getirilmediği ve bir kısmının da eksik yapıldığı tespit edildi. Sözleşme kapsamındaki ilaçlama ve dezenfeksiyon çalışmalarının sözleşme ile belirlenen bölgelerin hiçbirinde gerçekleştirilmediği iddia edildi. Belediye başkanlığı tarafından düzenlenen hakkediş raporlarından ise, taahhüt edilen hizmetlerin yerine getirilmemesine rağmen firmalara hizmeti yerine getirmiş gibi ödeme yapıldığı iddia edildi.¹⁰⁶

Sayıştay ise ne 2023’te ne de önceki yıllarda Halfeti Belediyesi’ne dair rapor yayımladı.

Belediye Eş Başkanları Mehmet Karayılan ve Saniye Bayram, belediyeye ait 5 aylık gelir-gider tablosunu, kayyım karşı başlatılan nöbet eyleminin sürdüğü alana astı.

HALFETİ BELEDİYESİ SAREDARIYA XELFETİ	
10.04.2024 - 31.08.2024	
GELİLER	
İLLEER SANAYİSİ GELİRİ	873.251.837,97
YEREL GELİR	18.782.800,04
TOPLAM GELİR	892.034.638,01
GİDERLER	
PERSONEL GİDERİ (BELEDİYE)	11.979.475,94
SGK	1.275.385,24
BELEDİYE BAĞLI ÖZEL LTD. ŞTİ. (DOK. DAHİL)	8.198.173,88
AKADİMATİK GİDERİ	3.909.494,89
MİLLİ VE HİZMET ALIMI GİDERLERİ	7.842.902,00
TUZ VE CARI TRANSFERLERİ	132.196,86
SEÇİM ÖNCESİ BORÇLAN ÖDENENLER	
TÜRKİYE İRETTİ TAKSİTİ	10.897.258,73
673A SAYILI KANUN YAPILANINDA TAKSİTİ	19.815.609,19
PİRİNÇ ÇALAN BORÇ ÖDEMESİ	8.011.958,26
TOPLAM GİDER	64.614.762,58
KALAN	1.394.684,03

Şekil 28/ Kayyım Atanan Halfeti’de Belediyenin DEM Parti Dönemine Ait 5 Aylık Gelir-Gider Tablosu Nöbet Eyleminin Sürdüğü Alana Asıldı.

¹⁰⁴ <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

¹⁰⁵ <https://artigercek.com/politika/halfetide-kayyimin-karnesi-borc-batagi-ihaleye-fesat-tasinmazlarin-satisi-322246h>

¹⁰⁶ <https://yeniyasamgazetesi6.com/xelfetide-kayyim-karnesi-460-milyon-tl-borc-ve-yolsuzluklar/>

Şekil 29/ Halfeti İlçesinde Belediyeye Kayyım Atanması Sonucu Başlatılan Nöbetin Yedinci Gününde Belediye Önünde Oturan Yurttaşlar.

İçişleri Bakanlığı, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) yönetimindeki Halfeti Belediyesi'ne 4 Kasım 2024 günü kayyım atadığını duyurdu. Bakanlık tarafından yapılan açıklamada, yerlerine kayyım atanan belediye eş başkanları haklarındaki davalar sıralandı.

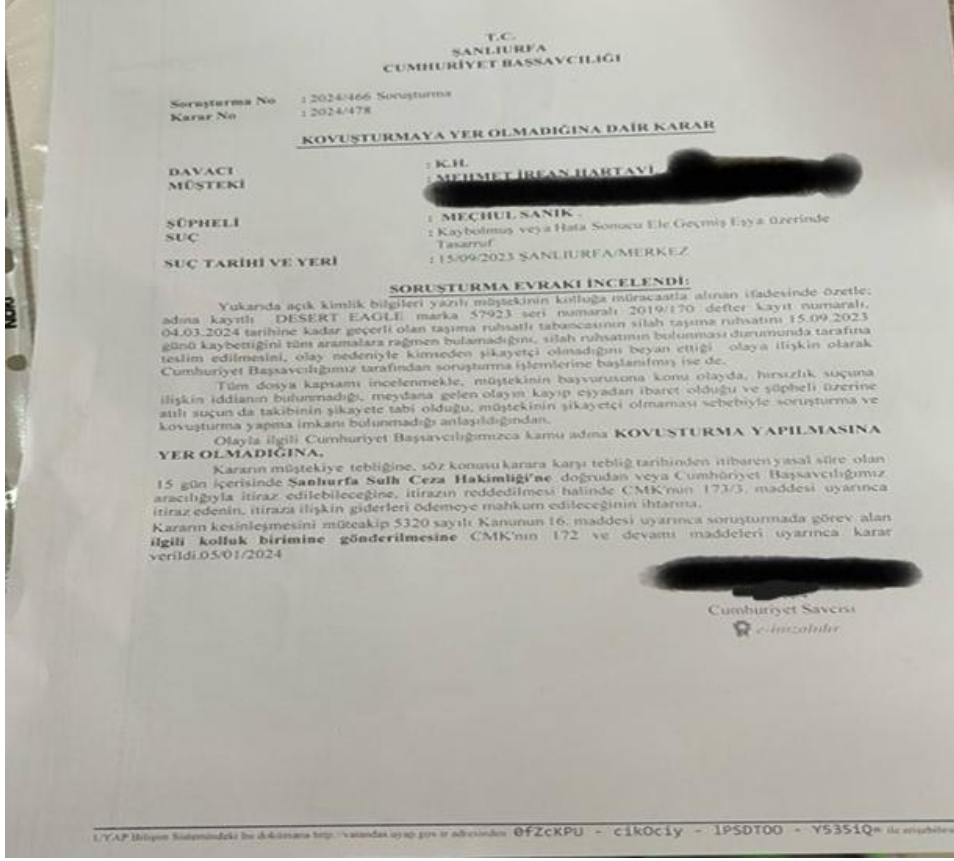
Halfeti Belediye Eş Başkanı Mehmet Karayılan hakkında Antep 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nin "Örgüt Üyesi Olmak" iddiasıyla verdiği 6 yıl 3 ay 15 gün hapis cezası ile Urfa Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "Örgüt Üyesi Olmak" iddiasıyla yürütülen soruşturmanın kayyım gerekeceği ifade edildi.

Halfeti Belediyesi Eş Başkanı Mehmet Karayılan hakkında "örgüt üyeliği" iddiasıyla Antep 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davada verilen 6 yıl 3 ay 15 gün hapis cezasının Yargıtay'da olduğu belirtildi. Verilen bu ceza kesinleşmezken, Halfeti'ye kayyım atanmasına gerekçe yapılan soruşturmanın Belediye Eş Başkanı Mehmet Karayılan'la ilgisinin olmadığı da ortaya çıktı.

Bahsi geçen soruşturmanın silah ruhsatını kaybeden bir şahsın şikayetiyle "fail meçhul" olarak başlayıp, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar sonuçlanan bir soruşturma olduğu belirlendi.

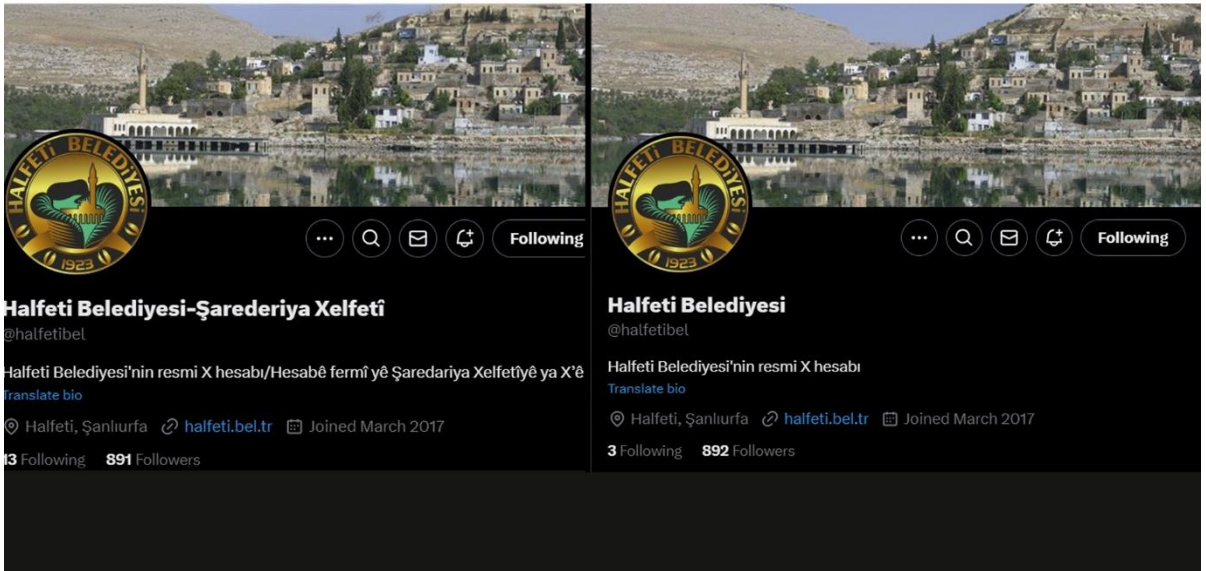
Halfeti Belediyesi eş başkanları Mehmet Karayılan ve Saniye Bayram ile DEM Parti Urfa Milletvekili Ferit Şenyaşar, belediyenin avukatı Mahsun Karakurt ve DEM Parti'den seçilmiş belediye meclis üyelerinin Urfa Halfeti belediye binasına girişlerinin 20 Kasım 2024 tarihinde polis tarafından gerekçe bildirilmeksizin engellendi.¹⁰⁷

¹⁰⁷ <https://www.evrensel.net/haber/534619/halfetide-meclis-uyelerinin-belediyeye-girisi-engellendi>

Şekil 30/ İç İşleri Bakanlığı Tarafından Yapılan Açıklama ile Halfeti Belediye Eş Başkanı Mehmet Karayılan Hakkında Devam Ettığı İddia Edilen 2024/466 Sayılı Soruşturmanın Takipsizlik Kararı.

Kayıyının Halfeti Belediyesindeki İlک icraatlarında biri sosyal medya hesaplarındaki Kürtçeyi kaldırmak oldu.

Halfeti Belediye Eş Başkanı Mehmet Karayılan'la Kayyım İçin Yaptığımız Görüşmede Şu Beyanlarda Bulunmuştur:

4 Kasım sabahına kayyımlarla uyandık ki bu tarih önemlidir. Kürt halkına düşman rejimin Kobanê davasında tutuklu bulunan birçok ismin tutuklandığı bir darbe tarihidir. Zulüm yapmakta, siyasi darbede istikrarlı olduklarını gösterdiler. Ama aynı zamanda bizler de direndik ve direnmeye devam edeceğiz. Bizde direnmekte ısrarlıyız.

Burada Halfeti'de iki halk bir arada yaşıyor. İki halkın iradesine bir saldırı var. Bizim parti olarak paradigmamız bir yerde farklı bir kişi de olsa yönetime yansısın. Bu tekçi zihniyete karşı ortak yaşamı isteyen bir topluluk yaratmayı amacımız.

Yine kadının varlığı burada rahatsızlık yarattı. Siyasette, ticarete, yönetimde hem eş başkan olarak hem de eş temsiliyet olarak partimizin temel anlayışlarından biridir. Ondan dolayı saldırıyorlar.

Kayyım politikası Kürt halkının iradesine darbe meselesidir. Halkın iradesini yok saymaktır. Ama halkımız asla buna alışmadı ve alışmayacak da.

Halfeti'ye kayyım atanmasının temel sebebi de Hakkâri'ye, Batman'a, Mardin'e ve Esenyurt'a atanmasından farksız değil. Esas amaçları halkın iradesini özelde ise Kürt halkının iradesini tanımamadır. Bu son kayyım atamalara baktığımızda stratejinin bu olduğunu düşünüyoruz.

Örneğin Batman'a baktığımızda Hizbul-kontra'nın merkezi olan aynı zamanda Hüda Par'ın da devlet tarafından merkez yapılmaya çalışılan bir kent. Çünkü Kürt halkı orada kendi kimliği ile yaşamaya çalışıyor. Amaç bu mücadele azmi ve iradesini kırmak. AKP, MHP ve devletin kendisi oraya çalışıyor ve Hüda Par'ı güçlendirmek istediler ama halk kendi iradesini hâkim kıldı. Bu hazmedilmedi.

Mardin de öyle. Siyasette ve Kürt halkının gönlünde yer edinmiş, Türkiye halkları tarafından da sevilen Kürt siyasetçi Ahmet Türk var. Ve buraya kayyım devletin bundan ne kadar rahatsız olduğunu gösterdi. 80 yaşında da olsa, hasta da olsa hedef seçmesi, Kürt halkının cesaretine yönelik bir hamle. Ama bu şöyle oldu arkadaşlarımızın şahsında Kürt halkı daha çok sahiplendi belediyelerini.

Aynı zamanda Xelfetî Sayın Abdullah Öcalan'ın memleketi. Bununla bir mesaj da vermek istiyorlar. Bahçeli partimize bir el uzattı ve Sayın Abdullah Öcalan için Meclis çağrısı yaptı. Bu önemli ve değerli ancak bunun samimiyeti ve istikrarını görmek isteriz. Yine Sayın Öcalan görüşmesinde sorunu çözebilecek iradede olduğunu mesajını verdi. Muhatap aleni ve açık bir şekilde topluma da mesajını vermiş oldu ki bütün halklara bir umut geliştirdi.

Ama buna kayyımla cevap verdiler. Ve gergin bir ortam yaratmak istediler. İşte bu kayyımla aynı zamanda Sayın Abdullah Öcalan'ın barış için uzattığı elini zayıflatmak istiyorlar. Halk barış sözünün ve muhatabının arkasında.

7. DERSİM BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

Dersim 1937'den 1946'ya kadar askeri valiler tarafından yönetilmiştir. Dersim İli Bakanlar Kurulu tarafından 1945 yılında "Şehir" statüsüne kavuşturulmuş ve Valilik tarafından yönetilmesi kararlaştırılmıştır. Vali, Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlar Kurulu'nun şehirdeki en etkili ve yetkili temsilcisidir. Dersim'in nüfusu ve küçük bir şehir olması dolayısıyla 3 Vali Yardımcısı ile idaresi mümkündür.

1960-1963 ile 1980-1984 yılları arasında fiili kayyım olarak valilikler tarafından yönetilmiştir.

2014 yılında belediye seçimlerini BDP adayı Mehmet Ali Bul kazanmıştır. 18 Aralık 2016 tarihinde Mehmet Ali Bul yerine kayyım atanmıştır.

31 Mart 2024 seçimlerinde DEM Parti Cevdet Konak ve Birsen Orhan'ı eş başkan adayı göstermiştir. DEM parti eş başkan adayları Dersim Belediyesini 40.21% oyla kazanmıştır.

21 Kasım 2024 günü Önceki gün DEM Partili Dersim Belediyesi Eş Başkanı Cevdet Konak ile CHP'li Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'e, yargılandıkları davalarda 'terör örgütüne üye olma' suçlamasıyla 6 yıl 3'er ay hapis cezası verilmişti. Dosyada tutuklama kararı çıkmamıştı.

22 Kasım 2024'te DEM Partili Dersim Belediyesi Eş Başkanı Cevdet Konak görevden alındı, yerine Tunceli Valisi Bülent Tekbıyıkoglu, kayyım olarak atandı. Bakanlık açıklamasında, Tunceli Belediye Başkanı Cevdet Konak'ın, PKK üyeliğinden ceza almış olması ve PKK propagandası yapmak suçlamasıyla hakkındaki soruşturmanın devam etmesi nedeniyle geçici olarak görevden uzaklaştırıldığı kaydedildi.

Tunceli ve Ovacık (Tunceli) Belediye Başkanlarının İçişleri Bakanlığınca Görevden Uzaklaştırılmasına Dair Basın Açıklaması

1. Tunceli Belediye Başkanı Cevdet Konak'ın

a) Tunceli 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2022/99 esas sayılı dosyası kapsamında "PKK/KCK SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMAK" suçundan 6 YIL 3 AY HAPİS CEZASI ALMASI ve

b) Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığının 2024/1146 Sayılı soruşturma dosyasında "PKK/KCK TERÖR ÖRGÜTÜ PROPAGANDASI YAPMAK" suçundan soruşturmasının devam etmesi nedeniyle;

Cevdet Konak'ın Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığınca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'nci maddeleri uyarınca Tunceli Valisi Bülent Tekbıyıkoglu, Tunceli Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.

2. Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'ün

Tunceli 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2022/99 esas sayılı dosyası kapsamında "PKK/KCK SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMAK" suçundan 6 YIL 3 AY HAPİS CEZASI ALMASI nedeniyle;

Mustafa Sarıgül'ün Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığınca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'nci maddeleri uyarınca Ovacık Kaymakamı Hüseyin Şamil Sözen, Tunceli Valiliğince Ovacık Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.

Kamuooyuna saygıyla duyurulur. 22.11.2024

Şekil 31/ İç İşleri Bakanlığının 22 Ekim 2024 Tarihli Kayyım Kararı

Tunceli Valisi Bülent Tekbıyıkoglu'nun, Tunceli Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirildiği ifade edildi.

Dersim'e kayyım olarak atanan vali ise kentte eylem yasağı ilan etti. "Valilik ve kaymakamlık makamlarının uygun göreceği etkinlikler hariç" eylem yasağı ilan eden kayyım, 1 Kasım'a kadar kentteki tüm eylem ve etkinlikleri yasaklandığını duyurdu.

31 Aralık 2024 tarihinde Dêrsim'e kayyım olarak atanan Vali Tekbıyıkoglu, 9 işçiyi işten çıkardığı iddia edildi.¹⁰⁸

belediyeye ait sosyal medya hesabının isminin 'Dersim Belediyesi'nden 'Tunceli Belediyesi'ne değiştirildiği, 'Birlikte Başardık, Birlikte Yöneteceğiz' şeklindeki profil yazısının yerine ise Türk bayrağı görsellerinin koydu.¹⁰⁹

Şekil 32/ DEM Parti Dönemine Ait Dersim Belediyesi Sosyal Medya Hesabı

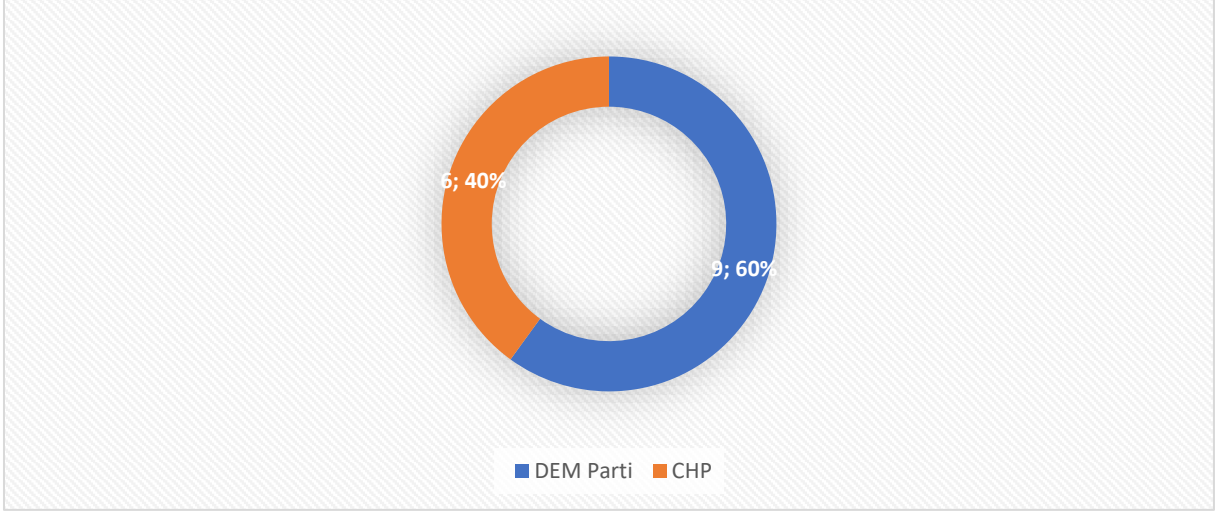

Şekil 33/ Kayyım Atandıktan Sonra Dersim Belediyesi Sosyal Medya Hesabı

¹⁰⁸

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/263023?page=2?page=1&key=40d096a504f3a81f1350800ac421bdcd>

¹⁰⁹ <https://www.haber7.com/siyaset/haber/3481134-tunceli-belediyesine-atanan-vali-tekbiyikoglu-dersim-ifadesini-degistirdi>

Şekil 34/31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Dersim Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

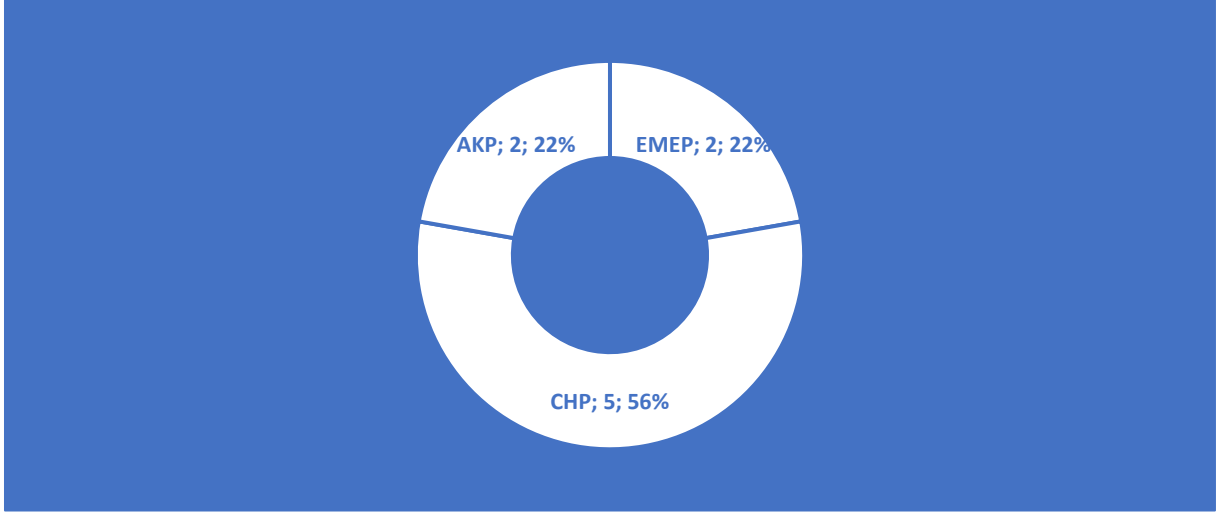
8. OVACIK BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

31 Mart 2024 seçimlerinde CHP Adayı Mustafa Sarıgül Ovacık Belediyesini 33.64% oyla kazanmıştır.

Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığınca, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Tunceli Belediye Başkanı Konak ile Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Ovacık Belediye Başkanı Sarıgül hakkında, "Silahlı terör örgütüne üye olmak" iddiasıyla ayrı ayrı dava açılmıştı ve Konak ve Sarıgül 6 yıl 3'er ay hapisle cezalandırılmıştı.

İçişleri Bakanlığı'ndan 22 Kasım Cuma akşam saatlerinde yapılan açıklamada, Tunceli Belediye Başkanı Cevdet Konak ve Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'ün görevden uzaklaştırıldığı belirtildi.

Ovacık Kaymakamı Hüseyin Şamil Sözen'in ise Ovacık Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirildiğini açıkladı.

Şekil 35/31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Ovacık Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

9. BAHÇESARAY BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

Bahçesaray belediyesi kayyıma yabancı olmayan bir belediyedir. 2014 seçimlerinde BDP adayı Mehmet Garip Aykut seçimi kazanmıştır.

17 Şubat 2017'de Belediye Başkanı Mehmet Garip Aykut, hakkındaki soruşturma nedeniyle içişleri bakanlığı tarafından görevden uzaklaştırıldı. Aykut'un yerine Bahçesaray Kaymakamı Serhat Karabektaş kayyım olarak atandı.

Mart 2019 seçimlerinde seçimi AKP adayı Meki Arvas kazanmıştır.

31 Mart 2024 seçimlerinde DEM Parti adayları Ayvaz Hazır ve Nebahat Benek 21.33%'le (1.166 oy) seçimi kazanmıştır.

29 Kasım 2024'te DEM Partili Belediye Başkanı Bahçesaray Belediye Eş başkanı Ayvaz Hazır'a 'örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek' iddiasıyla üç yıl 11 ay hapis cezası verilmesinden sonra belediyeye kayyım atandı. İçişleri Bakanlığı, Hazır'ın üç yıllık cezası ve devam eden bir soruşturması nedeniyle görevden alındığını açıkladı. Yazılı açıklamada, Hazır'ın yerine Bahçesaray Kaymakamı Harun Arslanargun'un kayyım olarak atandığı belirtildi.

Bahçesaray (Van) Belediye Başkanının İçişleri Bakanlığınca Görevden Uzaklaştırılmasına Dair Basın Açıklaması

Bahçesaray (Van) Belediye Başkanı Ayvaz Hazır'ın

a) Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 2022/196 esas sayılı dosyası kapsamında "**PKK/KCK SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE ÜYE OLMAMAK İLE BİRLİKTE TERÖR ÖRGÜTÜ ADINA SUÇ İŞLEMEN**" suçundan **3 YIL 1 AY 15 GÜN HAPİS CEZASI ALMASI** ve

b) Van 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2023/130 esas sayılı dosyası kapsamında "**PKK/KCK SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN PROPAGANDASINI YAPMAK**" suçundan soruşturmasının devam etmesi nedeniyle,

Ayvaz Hazır'ın Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince **geçici bir tedbir olarak** İçişleri Bakanlığınca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ıncı maddeleri uyarınca **Bahçesaray Kaymakamı Harun Arslanargun, Van Valiliğince Bahçesaray Belediye Başkan Vekili** olarak görevlendirilmiştir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 29.11.2024

Şekil 36/ İçişleri Bakanlığının 29 Kasım 2024 Tarihli Kayyım Kararı

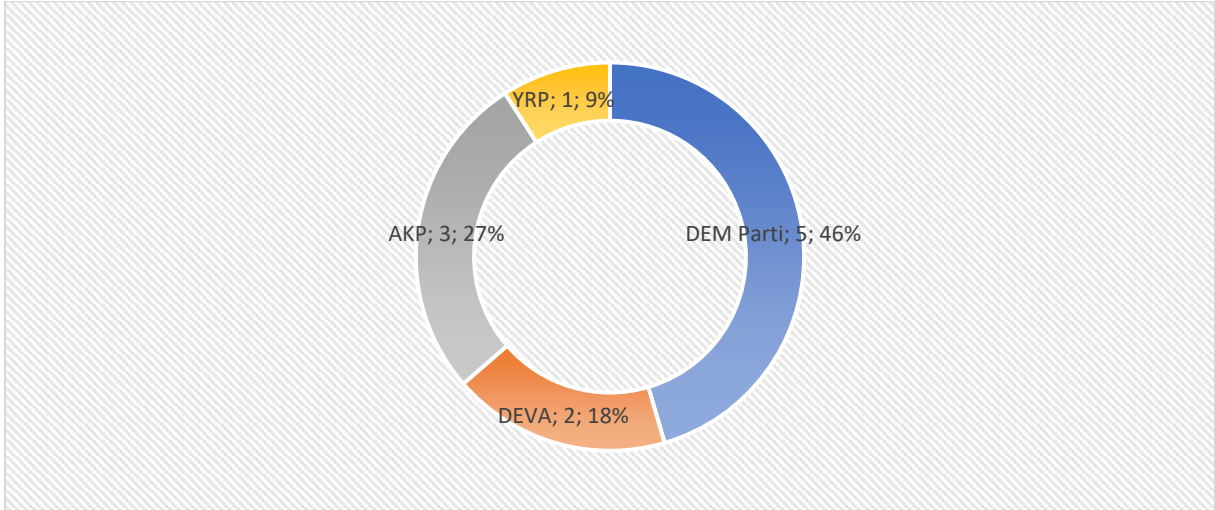
Kayyım atanmasından sonra DEM Parti Van İl Başkanlığı binası da polis tarafından ablukaya alındı. Parti binasına çıkan sokaklara özel hareket polisleri konuşlandırıldı.

Kayyım, görevden alınan eş başkanların proje ve çalışmalarını dijital medya mecralarından sildi. Kayyım belediye binasına ise Türk Bayrağı astırdı.¹¹⁰

Van Bahçesaray Belediyesi'ne kayyım atanmasının ardından binada bulunan milletvekili ve belediye eş başkanlarının zorla dışarı çıkarıldığı ve belediye binasında asılı Kürtçe pankart ve tabelaların kaldırıldığı iddia edildi.¹¹¹

Şekil 37/ Bahçesaray Belediyesine Ait Borç Durumunu Gösterir Tablo¹¹²

Şekil 38/31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Bahçesaray Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

110

<https://www.mezopotamyaaajansi41.com/search/content/view/260250?page=2?page=1&key=778ac4c8ba0f9b5f03db505a4f57d6bd>

111 <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/30-kasim-2-aralik-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

112 <https://www.vanekspres.com.tr/bahcesaray-belediyesinin-borcu-22-milyon-092-bin-914-tl>

10.AKDENİZ BELEDİYESİNDE KAYYIMA BAKIŞ

Mersin'in Akdeniz ilçesinin DEM Partili Belediye Eş Başkanları Nuriye Arslan ve Hoşyar Sarıyıldız. DEM Parti, 31 Mart 2024'te yerel seçimlerinde Akdeniz ilçesini %37 oy olarak kazanmıştı.

Mersin Savcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında 10 Ocak 2025 tarihinde Akdeniz Belediye Başkanı Hoşyar Sarıyıldız, Belediye Başkan Yardımcısı ve Meclis Üyesi Nuriye Arslan, Akdeniz Belediyesi'nin DEM Partili meclis üyeleri Özgür Çağlar, Neslihan Oruç, Yakup Danış ve Hikmet Bakırhan gözaltına alındı.

12 Ocak 2025 tarihinde DEM Partili Akdeniz Belediyesi Eş Başkanı Hoşyar Sarıyıldız, ile Nuriye Arslan ve 3 belediye meclis üyesi çıkarıldıkları mahkemece tutuklandı, 1 belediye meclis üyesi ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

MERSİN İLİ AKDENİZ İLÇE BELEDİYE BAŞKANININ İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA GÖREVDEN UZAKLAŞTIRILMASINA DAİR BASIN AÇIKLAMASI

Mersin İli Akdeniz İlçe Belediye Başkanı **Hoşyar SARIYILDIZ**'ın,

"Terör Örgütü Propagandası Yapmak",

"Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma",

"Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanuna Muhalefet" ve

"2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa Muhalefet"

Suçlarından sevk edildiği Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 13.01.2025 tarih ve 2025/112 Sorgu sayılı kararı ile **tutuklanması üzerine;**

Hoşyar SARIYILDIZ Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince **geçici bir tedbir olarak** İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'nci maddeleri uyarınca **Akdeniz Kaymakamı Zeyit ŞENER**, Mersin Valiliğince Akdeniz **Belediye Başkan Vekili** olarak görevlendirilmiştir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 13.01.2025

Şekil 39/ Akdeniz Belediyesine Kayyım Atanma Kararı

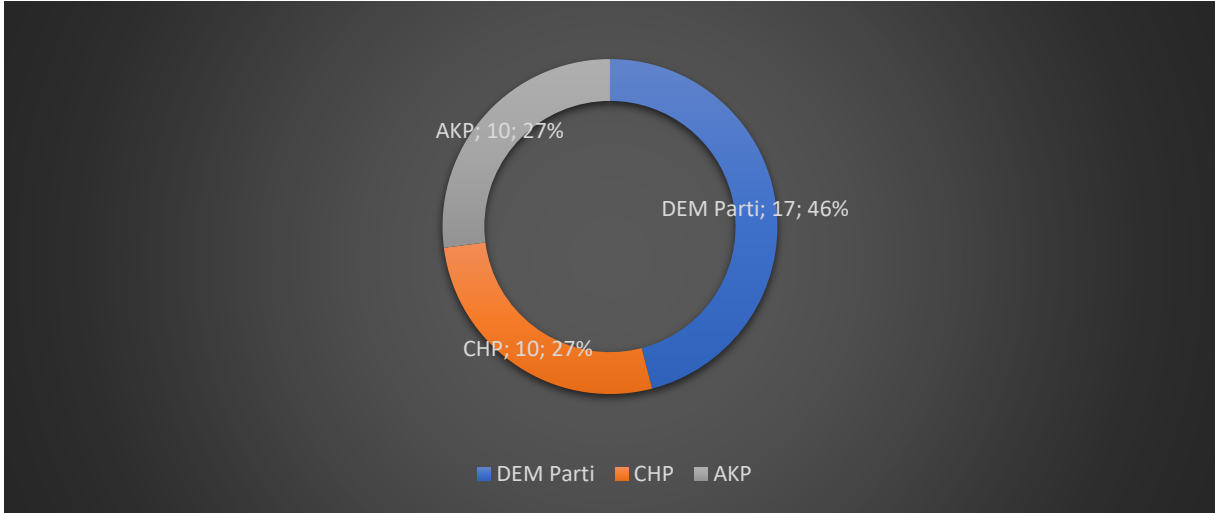

**MERSİN İLİ AKDENİZ İLÇE BELEDİYESİ 4 MECLİS ÜYESİNİN İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA
GÖREVDEN UZAKLAŞTIRILMASINA DAİR BASIN AÇIKLAMASI**

- 1- Mersin ili Akdeniz İlçe Belediye Meclis Üyeleri **Nuriye ARSLAN** ile **Özgür ÇAĞLAR** hakkında, Mersin Cumhuriyet Başsavcılığının 2024/22094 sayılı dosyasında “PKK/KCK Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmak”, “Terör Örgütü Propagandası Yapmak”, “Terörizmin Finansmanın Önlenmesi Hakkında Kanuna Aykırılık” ve “2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanuna Muhalefet” suçlarından soruşturma yürütüldüğü, bu soruşturma kapsamında Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 2025/112 sorgu numaralı kararı ile **tutuklanması nedeniyle**;
 - 2- Mersin ili Akdeniz İlçe Belediye Meclis Üyesi **Hikmet BAKIRHAN** hakkında, Mersin Cumhuriyet Başsavcılığının 2025/2492 sayılı dosyasında “PKK/KCK Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmak” suçundan soruşturma yürütüldüğü, bu soruşturma kapsamında Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 2025/114 sorgu numaralı kararı ile **tutuklanması nedeniyle**;
 - 3- Mersin ili Akdeniz İlçe Belediye Meclis Üyesi **Neslihan ORUÇ** hakkında, Mersin Cumhuriyet Başsavcılığının 2025/2484 sayılı dosyasında “PKK/KCK Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmak” suçundan soruşturma yürütüldüğü, bu soruşturma kapsamında Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 2025/111 sorgu numaralı kararı ile **tutuklanması nedeniyle**;
- Nuriye ARSLAN, Özgür ÇAĞLAR, Hikmet BAKIRHAN ve Neslihan ORUÇ** Anayasa'nın 127'inci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'nca görevden uzaklaştırılmıştır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur. 13.01.2025

Şekil 40/ DEM Partili Encümenlerin Görevden Uzaklaştırılma Kararı

Şekil 41/ 31 Mart 2024 Seçimleri Sonucunda Akdeniz Belediyesinde Encümen Dağılımını Gösteren Tablo.

11.KAYYIM SONRASI BİLANÇO

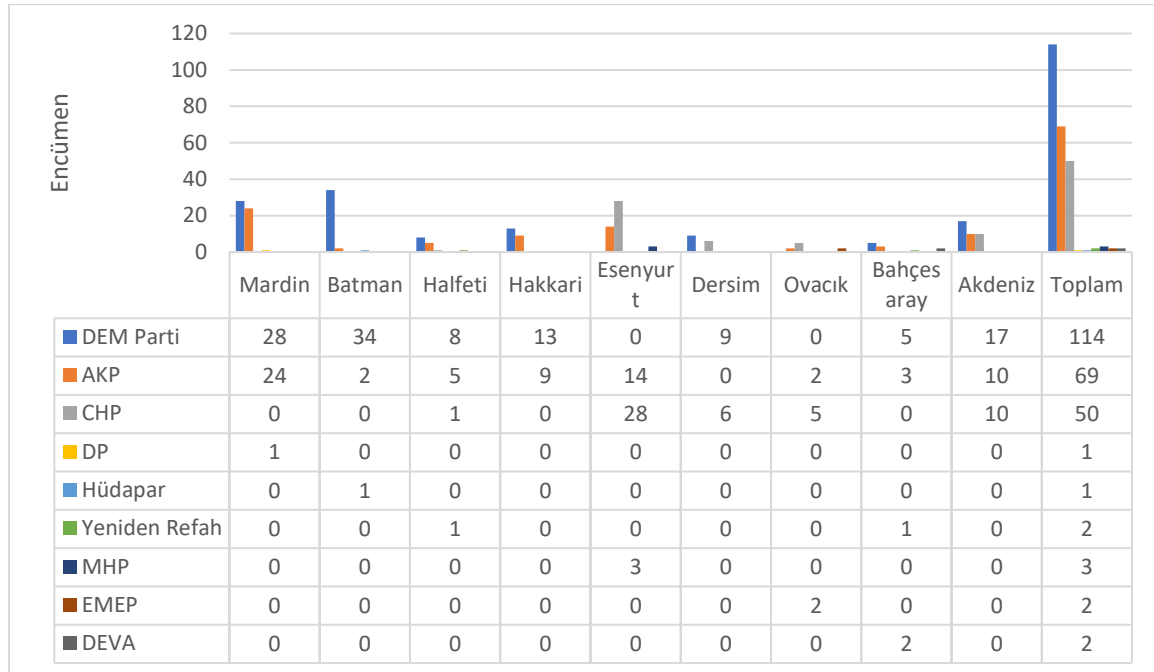
2016’da getirilen kayyım uygulamasından sonra bugüne dek HDP, DBP, Dem Partiye ait 150 belediye kayyım atandı. Bu kayyım atamalarında sonra çoğu DBP, HDP ve DEM Parti yöneticileri gözaltına alındı veya tutuklandı.

2016’dan beri DBP Belediyelerine 95, HDP Belediyelerine 48, Dem Parti Belediyelerine 7, AKP Belediyelerine 2, CHP 2 ve MHP Belediyelerine 1’er kez kayyım atandı.

2024 Yerel Seçimlerinden sonra 1’i Büyükşehir olmak üzere 9 Belediyeye Kayyım atandı. Kayyım atamalarından Sonra Hakkâri Belediye Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış, Ahmet Özer, Birsen Orhan, Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan tutuklandı.

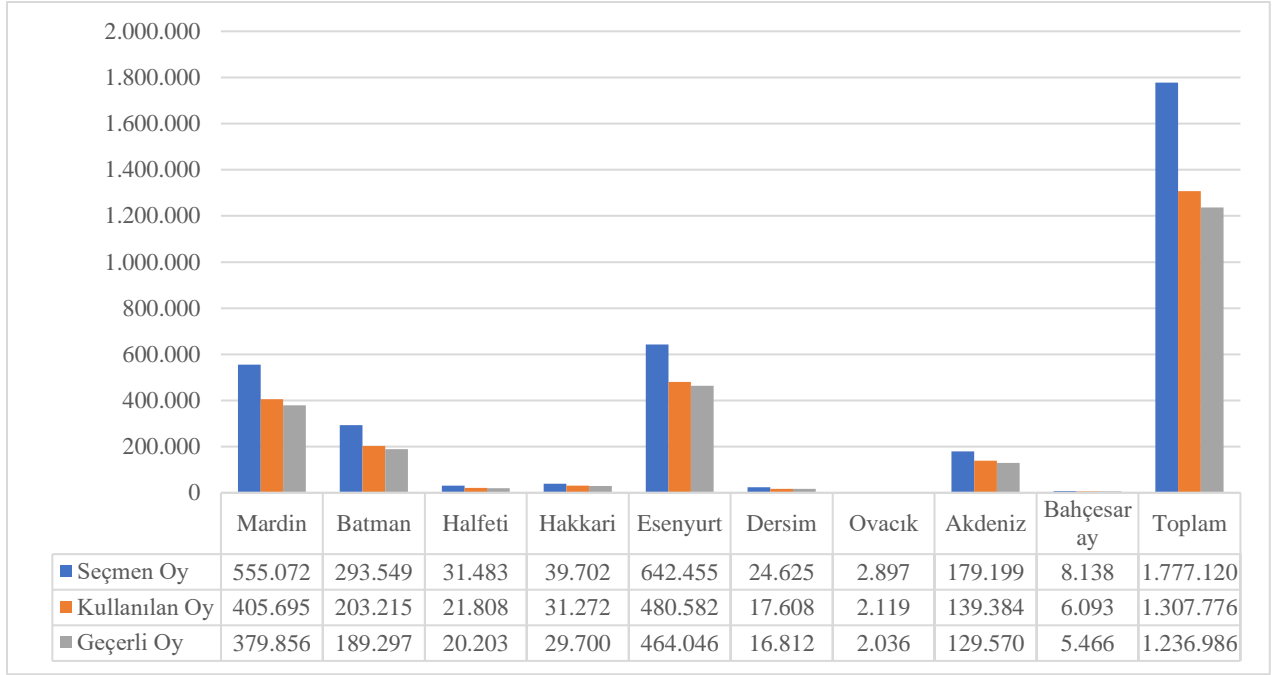
İçişleri Bakanlığınca Hakkâri’ye 3. Batman’a 3. Mardin’e 3., Dersim’e 2., Bahçesaray’a 2 Halfeti’ye 2. Kez, Ovacık, Esenyurt ve Akdeniz Belediyelerine ilk kez kayyım atandı.

Kayyımla beraber toplam 244 encümeninde görevleri sona ermiştir

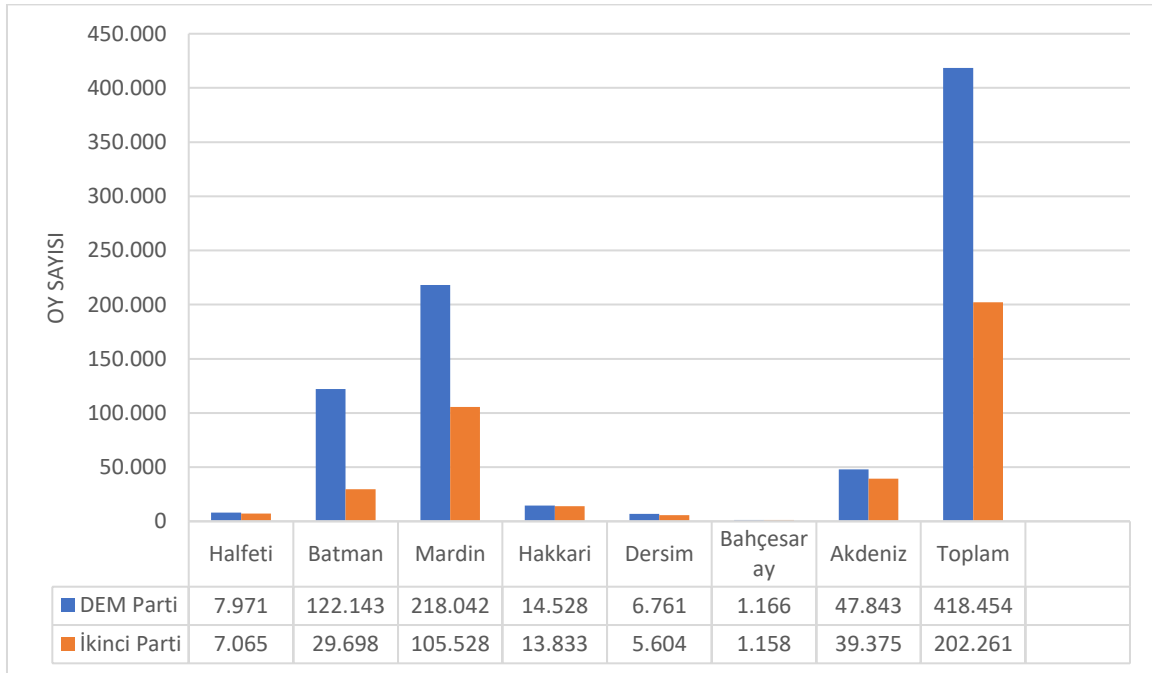

Şekil 42/ Kayyım Atanan Şehirlerde Encümen Sayısını Gösterir Grafik.

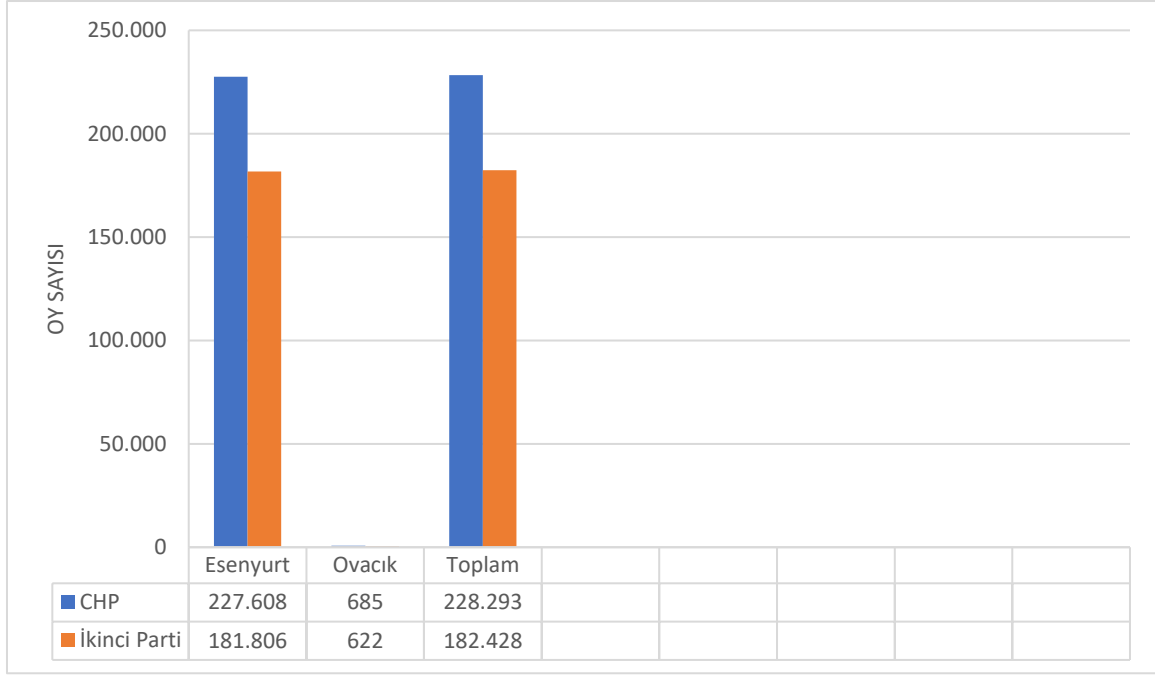
2024 Yerel Seçimlerinde sonucunda kayyım atanan belediyelerden 1.777.120 seçmen bulunmaktadır.

Şekil 43/ Kayyım Atanan Şehirlerde Seçmen, Kullanılan ve Geçerli Oy Sayısını Gösterir Grafik.

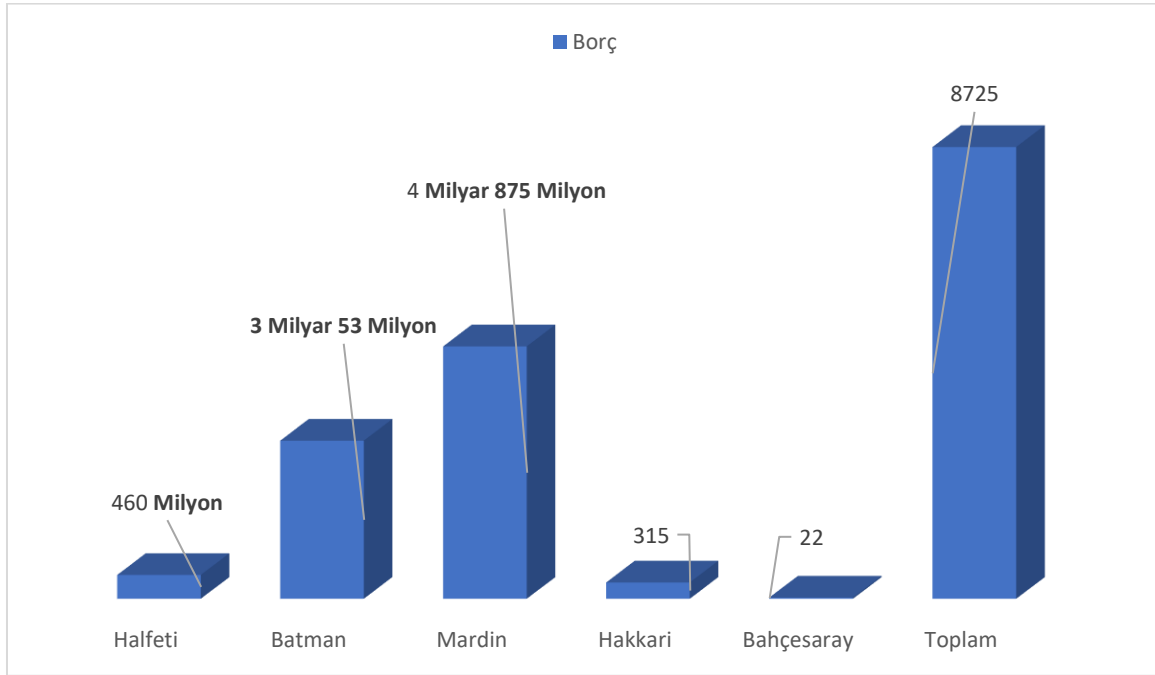

Şekil 44/ Kayyım Atanan Şehirlerde DEM Partinin Aldığı Oyları Gösterir Grafik.

Şekil 45/ Kayyım Atanan Şehirlerde CHP'nin Aldığı Oyları Gösterir Grafik.

Halfeti, Batman, Mardin, Hakkâri ve Bahçesaray belediyelerine önceki dönemden kalan toplam borç ise 8 Milyar 700 Milyon TL civarındadır.

Şekil 46/ Milyon Cinsinden Belediyelerin Borcunun Gösterir Grafik.

DEM parti tarafından 26 Temmuz 2024'te Meclis'e sunulan araştırma önergesinde DEM Partili altı il ve on beş ilçe belediyesinde, kayyım yönetimlerinin DEM Parti'ye bıraktığı toplam borcun 24 milyar 727 milyon 168 bin 932 TL olduğu belirtildi.¹¹³

¹¹³¹¹³ <https://www.demparti.org.tr/tr/kayyim-borclari/20251/>

İçişleri Bakanlığı'nca, DEM Partili Belediyelere kayyım atanması sonrası Diyarbakır, Urfa, Van, Hakkâri, Bitlis, Siirt, Dersim ve Batman'da eylem ve etkinlikler, il valiliklerince yasaklandı.

Adana Valiliği tarafından yapılan açıklamada da 3 günlük yasaklandığını duyurdu.¹¹⁴

Şırnak Valiliği'nde gösteri, yürüyüş ve açık hava toplantılarının kent merkezi ve tüm ilçelerde 10 gün süreyle yasaklandığını açıkladı.¹¹⁵

İçişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada DEM Parti Eş Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ve DEM Parti Mardin İl Eş Başkanı Mehmet Mihdi Tunç hakkında "yasal işlem" başlatıldığını duyurdu.¹¹⁶

4 Kasım 2024 tarihinde Mardin, Batman ve Urfa'nın Halfeti ilçesi belediye eş başkanlarının görevden alınarak yerlerine kayyum atanması kararına karşı Adana'da gerçekleştirilen bir protestoda polislin fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldığı Gürcan Turşak ile Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Karataş İlçe yöneticisi Mehmet Kıran hakkında 'görevi yaptırılmamak için direnme' iddiasıyla Adana Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatıldığı ve Mehmet Kıran'ın Adana İl Emniyet Müdürlüğü'ne giderek ifade verdiği öğrenildi. Haberlerde aynı gerekçeyle çok sayıda kişi hakkında da soruşturma başlatıldığı bildirildi.¹¹⁷

İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde yapılan kayyım protestolarına katıldıkları gerekçesiyle 12 Kasım 2024 tarihinde gözaltına alınan 1'i çocuk (N.V., 15) 6 kişi, 14 Kasım 2024 tarihinde sevk edildikleri sulh ceza hakimliği tarafından 'örgüt propagandası yapma' iddiasıyla tutuklandı.¹¹⁸

Gazeteci Furkan Karabay, 31 Ekim 2024 tarihinde Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanması ve yerine kayyım atanması kararı ile ilgili yaptığı bir haberi sosyal medyada paylaşması gerekçe gösterilerek 8 Kasım 2024 tarihinde İstanbul'da gözaltına alındı. Gazeteci, 9 Kasım 2024 tarihinde sevk edildiği sulh ceza hakimliği tarafından 'kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret', 'kamu görevlisini hedef gösterme' ve 'halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma' iddialarıyla tutuklandı.¹¹⁹

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 6 Kasım tarihli açıklamasına göre 8 ilde (Mardin, Batman, Şanlıurfa, İstanbul, Van, Diyarbakır, Adana ve Antalya) toplam 140 kişinin kayyum protestoları gerekçesiyle gözaltına alındığını, 75 sosyal medya hesabı hakkında adli işlem başlatıldı.¹²⁰

Belediyeler önünde DEM Parti ve halk tarafından nöbet eylemleri başladı.

4 Kasım 2024 tarihli olaylarda Halfeti'de iki polislin yaralandığı açıklandı.¹²¹

¹¹⁴ <http://www.adana.gov.tr/sy-1422>

¹¹⁵ <https://www.medyaradar.net/kayyum-karari-sonrasi-5-il-icin-karar-alindi-haberi-2183815>

¹¹⁶

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257871?page=2?page=1&key=090c4c0c1c7c5fd89c374d04df0dd5ee>

¹¹⁷ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/26-kasim-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

¹¹⁸ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/15-kasim-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

¹¹⁹ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/9-kasim-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

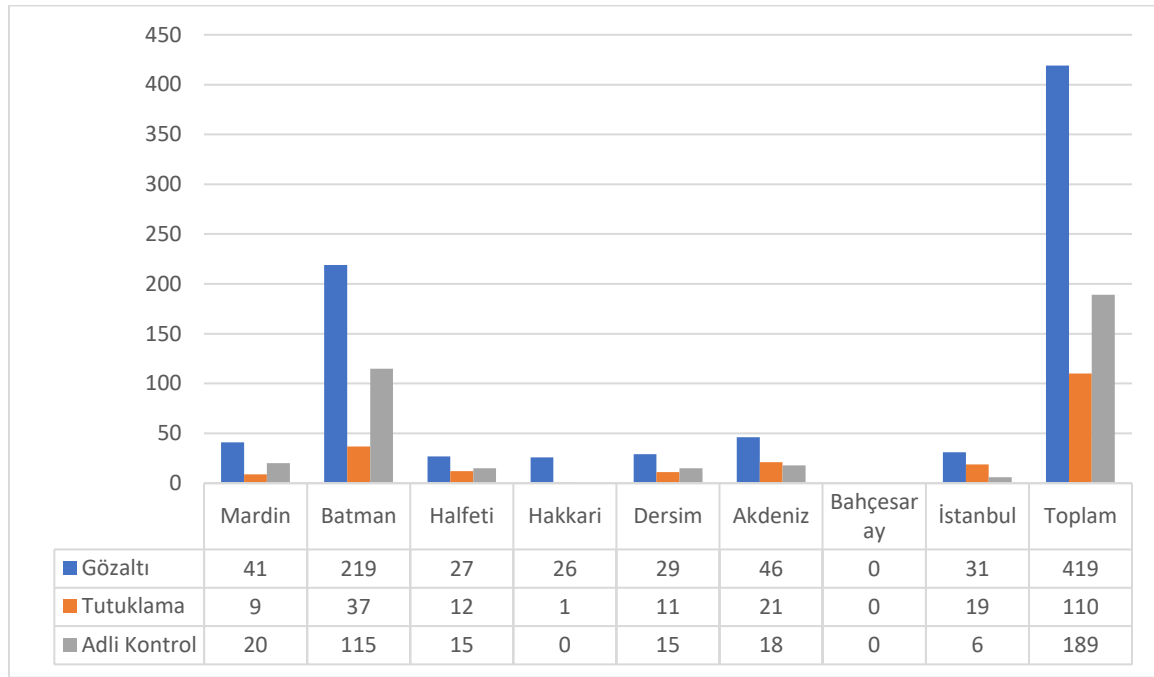
¹²⁰ <https://t24.com.tr/haber/emniyet-genel-mudurlugu-kayyim-protestolarinda-16-guvenlik-gorevlisi-yaralandi-140-kisi-gozaltinda,1194857>

¹²¹ <https://www.medyaradar.net/kayyum-karari-sonrasi-5-il-icin-karar-alindi-haberi-2183815>

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne birçok yerde müdahale edildi. Bu müdahalelerde Biber Gazı, Plastik Mermi, Tazyikli Su, Ters Kelepçe, Milliyetçi Şarkı Dinletme, Yemek ile Su Verilmeme ve Fiziksel Kuvvet Kullanıldığı iddia edildi.

Batmanda 219 kişi gözaltına alındı, 37'i tutuklanırken, 115 kişiye adli kontrol (5 kişiye ev hapsi) verildi. Halfeti'de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne katılan 27 Kişi Gözaltına alındı. 1'i çocuk 12 kişi tutuklandı. 15 kişi ise adli kontrolle serbest bırakıldı. Mardin'de 41 kişi gözaltına alındı. 9 kişi tutuklandı 20 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı. Dersimde 29 kişi gözaltına alındı. 11 kişi tutuklandı 15 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı. Hakkâri'deki kayyım ve protestolar nedeniyle ise 26 kişi gözaltına alındı. Akdeniz'de ise kayyım nedeniyle yapılan operasyonda Belediye es başkanları da dahil olmak üzere 6 kişi gözaltına alınmış ve 5 kişi tutuklanmıştır. Protestolarda da 40 kişi gözaltına alındı, 16 kişi tutuklandı ve 17 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı.

İçişleri Bakanlığı, Mardin, Batman ve Halfeti belediye başkanlarının yerine kayyım atanmasına karşı yapılan eylemlerde gözaltına alınan 253 kişiden 33'ünün tutuklandığını bildirdi. Bakanlıktan yapılan açıklamada "silahlı terör örgütüne üye olmak", "terör örgütü propagandası yapmak", "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" iddiasıyla haklarında soruşturma başlatılan 33 kişinin tutuklandığı kaydedildi. 3'ü "konutu terk etmeme" olmak üzere 40 kişi hakkında ise adli kontrol kararı uygulandığı belirtildi.¹²²

Şekil 47/ ÖHD Verilerine Göre Kayyım Atama Kararından Sonra Gözaltı Durumunu Gösterir Grafik.

Gözaltılar sırasında Halfeti'de 8 kişi, Mardin'de 9 kişi Batmanda ise gözaltına alınanlardan görüştüğümüz yurttaşların çoğu, tarafımıza işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını aktarmıştır. Hakkari ve Dersim'de de gözaltına alınanlardan bazıları işkenceye uğradığını iddia etti.

¹²² <https://www.evrensel.net/haber/533574/kayyim-eylemlerine-katilan-33-kisi-tutuklandi>

Kayım atanan Halfeti Belediyesi'nin önündeki sokak 4 Kasım'dan bu yana polis ablukasında. Belediye ile birlikte ablukaya alınan 15 işyeri, ablukadan kaynaklı iş yerlerini açamadı.¹²³

Kayım atanan Halfeti Belediyesi'nin sanal medya hesabından "Şaredariya Xelfetî" ibaresi kaldırıldı.¹²⁴

Kayım Atanan Batman belediyesinde Kürtçe Dil seçeneği kaldırıldı.

Mardin Valisi Tuncay Akkoyun'un atanmasının ardından kayyımın 420 işçiyi işten çıkardığı iddia edildi.¹²⁵

Bu süreçte Belediye Binaları önünde Dem Parti Eş Genel Başkanları, DBP Eş genel Başkanları, HDP Eş Genel Başkanları, TJA, Dem Urfa İl Örgütü, Urfa Emek ve Demokrasi Platformu, Belediye Eş Başkanları, Dem Parti Milletvekilleri, STK ve Siyasetçiler açıklama yaptı.

Türkiye geneli pek çok kentte kayyımlara karşı eylemler düzenlendi.

¹²³

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258024?page=1?page=1&key=090c4c0c1c7c5fd89c374d04df0dd5ee>

¹²⁴ <https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257912/search//content/view/257993>

¹²⁵ <https://manage.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/0711202410>

12.KAYYIM KARARI SONRASI ORTAYA ÇIKAN HUKUKA AYKIRILIKLAR

1. Yerinden Yönetim İlkesi ve Özerk Mahalli İdare Rejimine Aykırılıklar:

Yerinden yönetim ilkesi, merkezden yönetim ilkesiyle beraber idari teşkilatın iki temel sütunundan birini oluşturmaktadır. Yerinden yönetim ilkesinin güvence altına alınabilmesi için Anayasa gerek yer gerekse hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının özerkliğini güvence altına almıştır. Yerel yönetimlerin özerklikleri, Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile de güvence altına alınmıştır. Yerinden yönetimin denetlenmesi, yargısal denetimin yanı sıra, istisnai bir denetim biçimi olan ve yalnızca kanunda açıkça düzenlendiğinde ve belirtilen çerçeveye sınırlı olacak şekilde idari vesayet ile olur.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir. İdari vesayet, hiyerarşinin aksine istisnai bir yetki olduğu ve mahalli idarelerin alanını merkezi idare lehine kısıtladığı için ancak kanunla belirtilen hallerle sınırlı olarak kullanılmalı ve dar yorumlanmalıdır. İdari vesayet özel bir görünümü, anayasa ile tanınmış görevden alma yetkisidir. Bu yetki Anayasa'nın 127. maddesinin dördüncü fıkrasında karşımıza çıkar.

Anayasa Madde127/4'te seçimle belirlenen mahalli idare organlarının organlık vasıflarıyla ilgili İçişleri Bakanı'na istisnai ve sınırlı bir yetki vermiştir. Yani, mahalli idarenin seçilmiş organı olan belediye başkanı yalnızca ve yalnızca göreviyle ilgili bir suç sebebiyle açılan bir soruşturma veya kovuşturma sebebi ile geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilir. İdari vesayet istisnai niteliği karşısında kanun ile bu yetkinin, mahalli idareleri, yerel seçimleri ve seçmen iradesini yok edecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir.

1 Eylül 2016 Cuma günü Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 674 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi'nin 38. maddesiyle, 3.7.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45. maddesine birinci fıkrasıyla getirilen fıkrayla birçok hukuki sorun meydana gelmiştir.¹²⁶

“Görevden uzaklaştırma işleminin sebebi, anayasal olarak yalnızca göreviyle ilgili suçlarla ilgili bir soruşturma veya kovuşturma olabileceken, bunun kapsamı ve anlamı belirsiz terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçlarına genişletilmesi”, Anayasa'ya aykırılık oluşturmaktadır.

¹²⁶ Geniş Değerlendirme İçin “Kayyım Bakış” Bölümüne Bakınız.

Ayrıca kanun maddesiyle sadece görevden uzaklaştırma sorunu ele alınmamakta, bu koşullarda gerçekleştirilen görevden uzaklaştırma işlemine Anayasa'ya aykırı sonuçlar bağlanmaktadır. Bunlardan ilki, belediye başkanın görevden alınması üzerine, yerine vekaleten gelecek kişinin belediye meclisi tarafından seçilmesi usulünün ortadan kaldırılmasıdır. Belediye başkanı görevden alınmış olsa da seçmen iradesini yansıtacak bir biçimde belediye meclisi tarafından seçim yapılması gerekirken, merkezi yönetim tarafından atama yapılması, Anayasa'nın yerinden yönetim ilkesine aykırıdır.

İkincisi, bu hallerde belediye meclislerinin toplantısı, atanmış kişinin inisiyatifine bırakılarak, Anayasal bir yapı olan belediyeler felç edilmektedir. Bu şekilde kararlar, seçilmiş organ olmadan anti demokratik bir biçimde alınmakta ve denetlenme olanağı ortadan kaldırılmaktadır.

Yerinden yönetim ilkesiyle iç içe geçmiş bir başka kavram olan yerel özerklik de bu düzenlemeyle ihlal edilmektedir. Anayasa Mahkemesi tarafından, "sosyal bir topluluğun ya da tüzelkişiliğin kendilerini yöneten kuralların tümünü ya da bir bölümünü bizzat saptayabilmeleri veya anayasa ve yasaların çizdiği sınırlar içinde hareket edebilme özgürlüğü ve yetkisi"¹²⁷ olarak tanımlanan özerklik, bir kanun ile herhangi bir teşkilat, kurum veya kuruluşa kendi kendine yönetme hakkının tanınması, diğer bir ifadeyle kamu kurum ve kuruluşlarına, üstlendikleri hizmetleri kendilerinin düzenleyebilmesi ve bunların gerektirdiği düzenlemelerin söz konusu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılabilmesi anlamına gelmektedir .

Siyasi özerlikten farklı bir kavram olan idari özerkliğin temel şartı Anayasa Mahkemesine göre "en az kanunla belirli sınırları içinde kalmak şartı ile, kendi hareketlerine hâkim olacak kuralları da yine kendisinin düzenlemesine yetkili olması gerekir. Burada geçen "kanunla belli sınırlar" deyiminden ereğin, Anayasa ilkelerine uygun kalmak şartı ile konulmuş bulunan hükümler olduğuna şüphe yoktur. Bu bakımdan bir özerk tüzel kişiliğin yönetiminde ve hizmetlerini görmesinde hükümetin tümüne veya bir veya birkaç kanadına yetki tanınması, özerklik ile bağdaşmaz. Zira özerklik, aslında, yürütmenin etki alanından uzak tutulması öngörülen kamu hizmetleri için söz konusu olan bir yönetim biçimidir. Böyle bir alanda etki yapabilme kapılarının yürütme organına açılması, özerk yönetim biçimi ile bağdaşır bir durum sayılamaz"¹²⁸ diyerek özerkliğin kapsamını ortaya koymaktadır.

Mahalli idareler bakımından özerkliğin anlamı ise, yukarıda anılan içtihatla da paralel olarak, yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle iş başına gelmiş olmaları ve işlerini kendi organları eliyle dışarıdan hiçbir karışma olmaksızın görmeleridir. Bu mahalli idareler için, merkezi idarenin iktidar alanından ayrı, müdahalesinden azade bir hukuki alan anlamına gelmektedir.¹²⁹

Türkiye'nin de taraf olduğu, dolayısıyla Türkiye açısından bağlayıcı olan ve 3 Ekim 1992 günlü Resmî Gazete 'de yayımlanarak 1 Nisan 1993 itibarıyla yürürlüğe giren Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 3. ve 4. ve 7. maddeleri mahalli idarelerin özerkliğinin anlamını ve sınırlarını daha net göstermektedir.

¹²⁷ <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1988-23-nrm.pdf>

¹²⁸ <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/DilekceWord/1975-22-nrmd.docx>

¹²⁹ Duran, Lütfi (1982). İdare Hukuku Ders Notları. İstanbul: İÜHF Yayınları.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1982 Anayasası'nın 90. maddesinin 1. fıkrası bağlamında usulüne göre yürürlüğe girmiş bir uluslararası sözleşmedir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'n kapsamında yerel yönetimlerin temel hakları ile yerel nüfusun kamusal yaşama katılma haklarının özel görünümü olarak yerel özerklik hakkının asgari güvenceleri düzenlenmektedir. Dahası Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel yönetimler bakımından asgari çekirdek hakları öngören tek uluslararası sözleşme olarak da adlandırılmaktadır. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin temel haklarına ilişkin bir uluslararası sözleşme olarak, Anayasanın 90. maddesinde 2004 yılında yapılan değişiklik uyarınca, temel haklara ilişkin bir uluslararası sözleşme kategorisinde, yargısal makamlar tarafından Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı güvenceleri doğrultusunda sorunlar çözülmelidir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartın Türkiye bakımından bağlayıcı olan 7. maddesi, 3. maddede belirtilen doğrudan ve serbest seçimler yoluyla göreve gelen yerel yönetim organlarının görevleri süresince sahip oldukları güvenceleri düzenlemektedir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Madde 7: "Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir"

Bu serbestinin amacı, ulusal düzeyde olduğu gibi, temsil görevini yerine getiren organların iradesini korumaktır. Seçilmiş temsilcilerin, görevlerini serbestçe icrasının herhangi bir üçüncü taraf müdahalelerine karşı korunmasıdır. Dolayısıyla Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'n 3. maddesinde yer alan demokratik seçimlerle göreve gelme ilkesinin somutlaşması için, 7. madde uyarınca, görev süresince ve görevden ayrılırken yapılan müdahalelerin de Türkiye'nin çekince koymamış olduğu ilgili maddelere uygun olması gereklidir.

7. maddede seçilmişlere sağlanan güvenceler, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'n ın 4. maddesinin Türkiye'nin çekincesi olmayan 4. fıkrası ile de doğrudan bağlantılıdır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Madde 4: "Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz."

Dolayısıyla görev güvencelerine sahip olmayan organların, fiili yetki kullanması ve yasalar ve anayasa ile kendilerine verilen görevleri yerine getirmesi de engellenmektedir.

Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin 20 (1996) sayılı Yerel Özerkliğe İlişkin Avrupa Şartı'nın Uygulanmasına Dair Tavsiye Kararı'na göre, seçilmiş yerel temsilciler veya organlar üzerindeki vesayet denetimi şayet Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 8. maddesi uyarınca yasallık ve orantılılık ilkelerine uygun değilse, görevden almaya kadar gidebilecek ciddi sonuçlara yol açabilecektir. Oysa geçici görevden alma, düşürme ve nihayet kesin olarak görevden alma gibi idari ve hatta cezai sonuçları olabilecek yaptırımların Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının her iki maddesi açısından kabul edilebilir olması için bazı koşulların sağlanması gereklidir. Bunlar;

- Bu türden yaptırımlara neden olabilecek vesayet denetiminin orantılılığını denetlemek üzere etkili yargısal başvuru hakkı gibi güvencelerle donatılması,
- Bu türden yaptırımların ancak anayasa ve yasama organı tarafından kabul edilmiş ilgili mevzuatın gereği olması; yerleşik bir pratik haline gelmiş ve tekrarlanan ihlallerin sonucu olarak veyahut da ilgili kişi ya da organların üstlendikleri görevleri yerine getirmesini imkânsız kılan uzun süreli durumlarda ve son çözüm olarak uygulanması gereklidir.

Tüm kanunlar kamu yararına dayanmaktadır; fakat yerel yönetimlere ilişkin kanunlarda özel bir amaç söz konusudur. Bu da yerinden yönetim ilkesini gerçekleştirmektir. Yerinden yönetim ilkesinin esasını ise halk katılımı oluşturur. Dolayısıyla halkın etkinliğinin azaltılmasına neden olan kanunlar, amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırıdır. Yapılan düzenlemeler, yerinden yönetim ilkesini güçlendirme değil; işlevsizleştirme amacı gütmektedir ve bu nedenle anayasaya aykırıdır.

Anayasa'nın "Egemenlik" başlıklı 6. maddesinde düzenlenen, "Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir. Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır. Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." hükmüne açık aykırılık teşkil etmektedir. Zira İçişleri Bakanı, vali ve kaymakam, kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanmış, bir seçim bölgesinde egemenliğin sahibi olan halkın seçme hakkı ihlal edilerek, seçim yerine atama yoluyla belediye başkanı belirlenmiştir.

Kayım ataması maddesi eklenirken, Anayasa ve Belediye Kanunu başta olmak üzere mevzuatın yetkilendirildiği belediye meclisi fiilen yetkisini ortadan kaldırılmıştır. Dahası, Belediye Kanunu'na eklenen bu madde, halkın seçtiği belediye meclisinin toplanmasını, merkezi idare tarafından atanan belediye başkanının çağrısına bağlanmıştır. Böylece, ancak ve ancak yargı kararıyla organlık sıfatını kaybedebilecek bir merci olan seçilmiş belediye meclisi, İçişleri Bakanı'nın bir işlemleriyle en basit haliyle karar alamaz hale gelmekte, toplanamamakta, atanmış 'belediye başkanını' denetleyememekte, ezcümle fiili olarak ortadan kaldırılmaktadır. Bu, Avrupa Yerel Yönetimler Şartı'nın 7. maddesinin birinci fıkrasında zikredilen "Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir" hükmüne aykırıdır.

Yine, Anayasa Mahkemesi bir başka kararında "idarî vesayet merkezî yönetimin vesayet yetkisine bağlı diğer kamu tüzelkişilerinin yürütülebilir (icrai) kararlarını onaylama, reddetme, istisnai olarak da yerine geçerek karar verme yetkisidir, idarî vesayetten, söz edilebilmesi için her şeyden önce idarî makamlarca oluşturulmuş bir işlem veya kararın bulunması gerekir. Oysa 3194 sayılı Yasa'nın 9. maddesine 3394 sayılı Yasa ile eklenen fıkra hükmü, merkezî idareye tanınan idarî vesayet yetkisinin sınırlarını aşarak belediyelere yasa ile verilen plân yapma yetkisinin Başbakan tarafından merkezî yönetime aktarılması olanağını getirmektedir. Diğer bir anlatımla merkezî idare yerel yönetimin yerine konulmaktadır. Bu durumun, merkezî yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetimini vesayetle sınırlayan Anayasa'nın 127. maddesine aykırılığı açıktır"¹³⁰ Diğer bir ifadeyle belediyenin sahip olduğu yetkilerden sadece birinin bile merkezi idareye aktarılması Anayasa'ya aykırı bulunmuştur. Oysa rapora konu üç yerde görevden uzaklaştırma işleminin doğrudan sonucu olan 'kayım atanması' ile, mahalli idarelerin sahip olduğu tüm yetkiler, görevden alınan belediye başkanı yerine belediye meclisi tarafından, meclis üyeleri arasından seçim yapmak yerine kaymakamın görevlendirilmesiyle merkezi idareye geçmektedir. Böylelikle anayasal çerçevenin çok ötesinde, tek bir yetkiyle sınırlı olmayan, belediyenin tüm hak, ayrıcalık ve yetkilerini merkezi idareye teslim eden bir işlem yapılmıştır. Rapora konu işlemin tetiğini çektiği idari işlemler silsilesiyle vesayet hudutsuz genişlemiş, idari olarak özerk bir kamu tüzel kişiliği olan belediye, devlet tüzel kişiliği tarafından yutulmuştur.

İdarenin bütünlüğü içerisinde özerk bir yerinden yönetim idaresi olan belediyelerde, bazı hallere münhasır da olsa belediye başkanvekillerinin seçim yoluyla değil de, yerine göre belediye başkanı, vali, İçişleri Bakanı ya da Başbakan tarafından atama suretiyle işbaşına getirilmelerine olanak sağlayan, 1580 sayılı Yasanın 20.6.1987 günlü, 3394 sayılı Yasa ile değişik 93. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının ilk tümcesi hükümleri, Anayasa'nın 127. maddesinde ifadesini bulan yerinden yönetim ilkesine aykırıdır. Kayyım kararına dayanak yapılan bu madde hükümleriyle yapılan işlemler tümüyle anayasaya aykırıdır. Özerk bir idare olan yerel yönetimlerinde iç işleri bakanlığının atanmışlarıyla yönetilmesi durumu demokrasilerde merkezileşmenin onunu açacaktır. Demokrasilerden en önemli unsurlularından biri yerel yönetimlerin en etkili şekilde demokrasiye katılımıdır. Bu katılımın onunu tıkayan her adım demokrasiye aykırıdır.

Kayım kararlarıyla Dokuz belediyede İç İşleri Bakanlığı tarafından atanan başkan vekilleriyle yönetilmeye başlanmıştır. Bu süreçte belediye meclisi toplantıya da çağrılmamıştır. Belediye başkanı görevden alınmış olsa da seçmen iradesini yansıtacak bir biçimde belediye meclisi tarafından seçim yapılması gerekirken, merkezi yönetim tarafından atama yapılması, Anayasa'nın yerinden yönetim ilkesine aykırıdır. Dokuz belediyenin, meclis organları kayyım kararıyla lağvedilmiştir. Devam eden süreçte meclis ve başkanvekilin seçimiyle ilgili bir işlem yapılmamıştır.

Belediyeye Kayyım atanması, belediye meclisinin toplanmaması, merkezi otorite tarafından atanan kişinin çağrı yapmaması mevcut durumda seçim hakkı ve siyasi yaşama katılım hakkı ihlalinin ötesine taşıyarak, yerel seçimleri büsbütün anlamsızlaştırmakta, bir karar ve denetim organını tamamen hukuk düzeninden kaldırmaktadır.

¹³⁰ <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/DilekceWord/2018-111-nrmd.docx>

Geniş vesayet yetkisi demokrasiyle bağdaşmaz, hukuka aykırı bir nitelik taşıırken bu daha ağır, baskıcı biçimde yerel yönetimlerde egemen kılmak Anayasa'nın anlamıyla uyuşmamaktadır.

Özetle, Dokuz Belediye hakkında verilen bu hüküm, idari vesayetın sınırı anayasal olarak çok dar bir biçimde çizilen özel bir görünümünü, Anayasa'ya aykırı olarak, Anayasal birtakım temel hak ve özgürlükler ile mahalli idareler rejimini ortadan kaldıracak biçimde genişletmektedir. Böylelikle seçme ve seçilme hakkı ile beraber idari yapının temel ilkeleri de ihlal edilmektedir.

2. Seçme ve Seçilme Hakkı İhlali:

Seçme ve seçilme hakkı, kişiye devlet yönetiminde yer alacak kimseleri seçebilme imkânı ile birlikte, kişinin kendisinin devlet yönetimine seçilebilmesini mümkün kılan, böylelikle kişinin devlet yönetimine iştirakini sağlayan, siyasi nitelikteki iki ayrı hakkı ifade etmektedir.

Anayasanın Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakları başlıklı 67. Maddesinde “Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.” Denilmiştir.

Serbest ve demokratik seçim hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne (“Sözleşme”) Ek 1 No’lu Protokol’ün 3. maddesi ile güvence altına alınmaktadır. Ek 1 No’lu Protokol’ün 3 maddesi, Sözleşme sisteminde vatandaşlar lehine tanınmış tek siyasi hak olma özelliğine sahiptir. Bu güvence, temel hakların korunması ile demokrasi arasındaki sıkı ilişkinin açık bir örneği olarak büyük öneme sahiptir. Böylelikle Sözleşme’nin Başlangıç’ında zikredilen demokrasi ile de doğrudan bir bağlantı kurulmuş olmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 21. Maddesinde; “Herkes, doğrudan ya da özgürce seçilmiş temsilcileri aracılığı ile ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir. Herkes, ülkesinin kamu hizmetlerine eşit olarak girme hakkına sahiptir. Halkın iradesi kamu otoritesinin temelidir.” Denilmektedir.

AİHM Lykourazos/Yunanistan davasında Mahkeme, Yunan Yüksek Mahkemesi’nin sonradan yürürlüğe sokulan Yunan Anayasası’nın 57. maddesine göre karar verdiğini, oysa başvurunun seçildiği dönem dikkate alındığında seçilmesinin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir.¹³¹ Yunan Yüksek Mahkemesi, başvurunun seçimini iptal etmek suretiyle başvurucuyu Parlamento’da temsilci olarak görmek isteyen seçmen iradesini yok saymıştır. Bu halkın temsilcilerinin seçimindeki doğruluk ve güven ilkesine aykırılık oluşturur. Hükümet, demokratik düzeni korumak üzere hemen yürürlüğe soktuğu katı bağdaşmazlık düzenlemesi konusunda ikna edici sebepler gösterememiştir. Sonuç olarak, serbest seçim hakkının ihlal edildiğine ilişkin söz konusu karar verilmiştir.

¹³¹İlgili Kararın Linki: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-141271&filename=CASE%20OF%20SILAY%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf>

Gerek 2002 tarihli **Selim Sadak ve Diğerleri/Türkiye**¹³² davası, gerek Nisan 2007 tarihli **Kavakçı/Türkiye**¹³³, **Sılay/Türkiye**¹³⁴ ve **Ilıcak/Türkiye**¹³⁵ davasında AİHM, Türkiye’deki seçim sistemi ve mevzuatının eksikliklerini değerlendirmiş ve hukuka aykırı olan uygulamaların kaldırılması gerektiği vurgulayarak, bu minvalde başvuru sahiplerinin seçme ve seçilme hakkının, AİHS’teki karşılığı ile serbest seçim hakkının ihlal edildiği tespitini yapmıştır.

Görevden uzaklaştırılıp, yerine kayyım atanan belediye eş başkanlarına isnat edilen suçlamalar, belediye görevlerinin dışındadır. Yani yurttaşlara hizmet sunma, haklarını koruma, katılımını etkinleştirme gibi belediyecilik çalışmalarını içermemektedir. Söz konusu İç İşleri Bakanlığı açıklamasından anlaşıldığı üzere, görevden uzaklaştırılan seçilmiş belediye başkanları için gerekçe olarak gösterilen soruşturma dosyası içerikleri ya seçimden önceki tarihlere ilişkin ya da belediye Başkanı olduktan sonra başlatılan soruşturmalar olduğu belirlenmiştir. Yine Bakanlık açıklamasında devam ettiği iddia edilen soruşturmanın başka birine ait olduğu da ortaya çıkmıştır. Ve bir soruşturmanın da takipsizlikle sonuçlandığı ortaya çıkmıştır.

Yukarıda da detaylı olarak izah ettiğimiz üzere 5393 sayılı Kanun’ un 45. maddesine göre yeni görev yapacak belediye başkanının, belediye meclisince seçilmesi gerekirken, bu usul ve yasaya uyulmayarak Bakanlık tarafından görevlendirme gerçekleştirilmiştir.

AİHM içtihatları açısından, gerçek bir demokratik sistem adına, 1’inci Protokol’ün 3. Maddesi ile güvence altına alınan haklardan seçme ve seçilme hakkına eklenen “meşru beklenti ilkesi” de yok sayılmıştır. Nitekim meşru beklenti ilkesi, YSK tarafından aday olmalarına hiçbir engel olmadığı belirtilen, seçmenler gözünde seçilebilir kılınan ve akabinde halk oylaması ile seçilen belediye eş başkanlarına ve seçmenlerine kazanılmış bir hak verir. Eş başkanların somut gerekçeler olmaksızın görevden alınması, güvence altına alınmış hakların ihlal edilmesidir.

9 belediyeye kayyım atanmasıyla birlikte, kayyımların belediye meclislerini fiilen fesih etmeleri sonucunda, yerel karar alma organları olan belediye meclisleri işlevsizleştirilmiş; 9 belediye Meclisindeki DEM Parti, AKP Yeniden Refah CHP ve diğer parti mensubu meclis üyesi toplam 244 yurttaşta kayyım kararıyla bağlantılı olarak seçme ve seçilme hakları ihlal edilmiştir.

Demokrasilerden en temel unsur olan, seçtiğin kişi tarafından yönetilme iradesi kayyım uygulamasıyla fiilen yürürlükten kalkmaktadır. Kayyım atamalarıyla 2024 Yerel Seçimlerinden sonra kayyım atanan belediyelerde oy hakkı bulunan 1.777.120 bulunan seçmeninde seçme hakkı ihlal edilmiştir.

¹³² Selim Sadak Ve Diğerleri Kararının Linki:

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/?library=ECHR&id=001-159594&filename=CASE%20OF%20D%C4%B0CLE%20AND%20SADAK%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice.docx&logEvent=False>

¹³³ Kavakçı/Türkiye Kararının Linki: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-121585&filename=CASE%20OF%20KAVAK%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf>

¹³⁴ Sılay/Türkiye Kararının Linki: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-141271&filename=CASE%20OF%20SILAY%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf>

¹³⁵ Ilıcak/Türkiye Kararının Linki: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-121775&filename=CASE%20OF%20ILICAK%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf>

Seçilme hakkı sadece seçimlerde aday olma hakkını değil, aynı zamanda seçildikten sonra Belediye Başkanı ve Encümen olarak görevlerini ifa etme hakkını da ihtiva etmektedir. Bu da hiç kuşkusuz, kişinin seçildikten sonra belediye başkanı ve encümen sıfatıyla temsil yetkisini fiilen kullanabilmesini gerektirir. Bu bağlamda seçilmiş belediye başkanları ve encümenlerin belediye faaliyetine katılmasına yönelik müdahale, sadece onun seçilme hakkına değil, aynı zamanda seçmenlerinin serbest iradelerini açıklama hakkına da yönelik bir müdahaledir.

Kayım atamaları, demokrasinin ve hukuk devletinin temeli olan serbest seçim ile seçme ve seçilme hakkına yönelik açık bir müdahaledir. Kürt İllerindeki Belediyelere uygulanan kayyım politikası anayasa ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınan seçme ve seçilme hakkının açık ihlalidir. 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleşen Yerel Seçimler ile Dokuz Belediye Eş Başkanlarının İçişleri Bakanlığı tarafından alınmış bu karar, demokrasinin ve hukuk devletinin temeli olan serbest seçim ile seçme ve seçilme hakkına açık bir müdahaledir. Devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olan hukuk devleti ile temel hak ve özgürlüklere saygı ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

3. Masumiyet Karinesinin İhlali:

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasının kişilerin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılma hakkını güvence altına aldığını belirtir. AİHM içtihatlarında, masumiyet karinesi ile sağlanan güvencenin iki yönünün bulunduğu ifade edilmiştir. Ceza yargılamasının yürütülmesine dair usule ilişkin bu güvence ile sonucunda mahkûmiyet kararı dışında bir hüküm kurulan ceza yargılaması ile bağlantılı olan durumlarda, daha sonra yürütülecek yargılamalar boyunca kişinin masumiyetine saygı gösterilmesinin sağlanması amaçlanır. Bu usule ilişkin yön kapsamında masumiyet karinesi ilkesi, ceza yargılamasının kendisinin adil olmasını sağlayacak usule ilişkin güvence olarak kamu görevlilerinin davalının suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunmasını yasaklar. Ancak bu husus, cezai meselelerde usule ilişkin güvence ile sınırlı olmayıp daha geniştir ve devletin hiçbir temsilcisinin mahkeme ile suçluluğu ispatlanıncaya kadar kişinin bir suçtan suçlu olduğunu söylememesini gerekli kılar. Bu bağlamda sadece ceza yargılaması kapsamında değil aynı zamanda ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen bağımsız hukuk yargılamaları, disiplin işlemleri veya diğer yargılamalarda da masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir. Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki güvencenin ilk yönü, kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar ceza gerektiren bir suçla suçlandığı süreye ilişkin iken masumiyet karinesi güvencesinin ikinci yönü, ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suç karşısında kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını gerektirir.

Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir.

Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır.

Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz.

İç İşleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Dokuz Belediyeye Kayyım atandığını açıklamıştır. Açıklama İçeriğinde Belediye Eş Başkanlarının Örgüt Üyeliğinde Ceza aldığını veya haklarında soruşturma olduğu açıklamıştır. Söz konusu dosyaların yargılaması aşamaları belirtilmiştir.

Yine açıklama içeriğinde Dokuz Belediye Eş başkanları hakkında örgüt üyeliğinden devam eden soruşturma olduğu açıklanmıştır.

Açıklamada yer alan ve ileri sürülen gerekçelere de bakıldığında; Anayasa'nın 38/4. maddesinde teminat altına alınmış olan Masumiyet Karinesini ihlal edildiği görülmektedir. Anayasa'nın 38/4. maddesinde masumiyet karinesi “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz” ifadesi ile net bir şekilde hüküm altına almıştır. Belediye Başkanlarının hakkında yargı mercilerince kesinleşmiş bir hüküm bulunmamaktadır. Haklarında kesinleşmemiş karar olmamasına rağmen İçişleri Bakanlığı tarafından Dokuz belediye kayyım atanmasına karar verilmiştir.

İç İşleri Bakanlığı toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınması gerekir. Yapılan açıklamada Dokuz Belediye başkanı hakkında kesin bir karar olmamasına rağmen böyle bir karar varmış gibi İşlem yapılmıştır. Ve yapılan açıklama toplum nezdinde belediye başkanlarının suçlu olduğu izlenimi uyandırmıştır. Kesinleşmemiş bir kararın ve devam eden bir soruşturmanın tüm kamuoyuna açıklanması baslı basına masumiyet karinesinin ihlalidir.

Henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden soruşturma ve yargılamalarında ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış belediye başkanlarının masumiyetine gölge düşürülmüştür.

Ceza gerektiren herhangi bir suç isnat edilen ancak kesin olarak mahkûm edilmemiş bulunan bir kişiye yönelik hukuki kararın kişinin suçlu olduğu yönünde İç İşleri Bakanlığının görüşü yansıtması masumiyet karinesinin ihlal etmiştir.

4. İfade Özgürlüğünün İhlali:

İfade özgürlüğüne karşı gerçekleştirilen müdahalenin orantılılığı değerlendirilirken yaptırımların mahiyeti ve şiddetinin de göz önünde bulundurulması gereken faktörler arasında olduğunu tekrarlamaktadır, idari makamların aldığı tedbir veya uyguladığı yaptırımların, meşru konulardaki tartışmalar açısından caydırıcı etki yaratacağı barizdir.

İdari kurumlar “Demokrasinin temel özelliklerinden birisi, bir ülkenin sorunlarını şiddete başvurmadan, sıkıcı olsa bile diyalog yoluyla çözüme olanağı tanınmasıdır.” bilinciyle hareket etmelidir. İfade özgürlüğü, toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı koşullardan biri olan demokratik toplumun ana temellerinden birini oluşturur.

İfade Özgürlüğü sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya ilgilenmeye değmez görülen haber ve düşünceler için değil, ama ayrıca Devletin veya nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız eden haber ve düşünceler için de uygulanır. Bunlar, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir; bunlar olmaksızın demokratik toplum olmaz.

İfade özgürlüğüne yapılan müdahaleler, Anayasa madde 13’te düzenlenen “demokratik bir toplumda gerekli” görülmeli ve “ölçülülük ilkesi” ne uygun olmalıdır. Ceza infaz kurumlarına gelen veya bu kurumlardan gönderilen yazışmalara yapılan müdahalelere gerekçe yapılabilecek makul nedenlerin, somut olayın tüm koşulları çerçevesinde objektif bir gözlemciyi haberleşme hakkının kötüye kullanıldığına ikna edebilecek nitelikte olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Mahpusların mektuplarının geciktirilmesi, sakıncalı diye gerekçesiz bir şekilde mektupların bir kısmının ya da tamamının çizilmesi haberleşme özgürlüğü ihlalidir. (AYM, 10.03.2020 tarih ve B. No: 2017/20669)

DEM Parti Eş başkanı Tuncer Bakırhan kayyım atamasının ardından 4 Kasım'da Mardin'de yaptığı konuşmasında “Zannediyorlar ki Kürtler bu kayyımcılara, bu talancılara baş egeceklerdir. Çok iyi bilsinler ki Seyid Rıza ne yaptıysa Şeyh Said ne yaptıysa Mazlumlar, Denizler, Sakineler ne yaptıysa Kürt halkı, Türkiye halkları da onların yaptığını yapacaktır. Ne onların kayyımı ne zulüm politikaları ne yalanları ne hileleri bizlere diz çöktürmeyeceklerdir. Seyit Rıza'nın dediği gibi 'Sizler yalan dolanlarınızla bizleri diz çöktüremezsiniz' diyordu. Biz de diyoruz." demişti.

Mardin DEM Parti İl Eş Başkanı M. Mihdi Tunç “bugün devam eden direnişimiz gerekirse günlerce aylarca haftalarca devam edecek. Bu hırsızları bu halk yargılayacak. Bu halk yargılayacak, bu halk burada yarın mahkeme kuracak. Mardin halkı irade gaspına karşı kendi mahkemesini, halk mahkemesini kuracak. Bu kayyımlar gidecek. Bu kayyım gaspını kesinlikle kabul etmiyoruz. Tamamen talandır, yıkımdır. Zaten Kürdistan coğrafyasının her yerinden bu hırsızların defolup gitmesi gerekiyor” ifadeleri kullanmıştır.

İç İşleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Tuncer Bakırhan ve Mihdi Tunç hakkında soruşturma açıldığı belirtilmiştir. DEM Parti Meclisi (PM) üyesi Sinem Seven hakkında Hakkari Belediyesi'ne kayyum atanmasını protesto etmek için yapılan protestoda “hırsız kayyum” sloganı attığı gerekçesiyle cezalandırılmıştır. Gazeteci Ahmet Kanbal hakkında ise kayyım haberleri nedeniyle soruşturma başlatılmış ve takipsizlik verilmiştir. CHP genel Başkanı Özgür Özel hakkında, İstanbul'un Esenyurt ilçesinin CHP'den seçilmiş belediye başkanı Ahmet Özer'in tutuklanması ve yerine kayyım atanması kararına karşı 31 Ekim 2024 tarihinde Esenyurt Cumhuriyet Meydanı'nda gerçekleştirilen mitingde yaptığı konuşmadaki ifadeleri gerekçe gösterilerek ‘Cumhurbaşkanına hakaret’ ve ‘iftira’ iddialarıyla soruşturma açılmıştır. İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde yapılan kayyım protestolarına katıldıkları

gereğesiyle 12 Kasım 2024 tarihinde gözaltına alınan 1'i çocuk (N.V., 15) 6 kişi, 14 Kasım 2024 tarihinde sevk edildikleri sulh ceza hakimliği tarafından 'örgüt propagandası yapma' iddiasıyla tutuklanmıştır. Gazeteci Furkan Karabay, 31 Ekim 2024 tarihinde Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanması ve yerine kayyım atanması kararı ile ilgili yaptığı bir haberi sosyal medyada paylaşması gerekçe gösterilerek 8 Kasım 2024 tarihinde İstanbul'da gözaltına alındı. Gazeteci, 9 Kasım 2024 tarihinde sevk edildiği sulh ceza hakimliği tarafından 'kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret', 'kamu görevlisini hedef gösterme' ve 'halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma' iddialarıyla tutuklanmıştır. Sosyal medyada farklı zamanlarda kayyım hakkında paylaşım yapan kullanıcılar hakkında soruşturma açıldığı içişleri Bakanlığı tarafından duyurulmuştur.

İfade özgürlüğü toplumu şoke eden, provoke eden söylemlerin korunması için vardır. Toplumun sınırlarının gergin olduğu ortamda silahsız bir direniş ve mücadele çağrısı ifade özgürlüğü kapsamındadır. Yukarıda belirttiğimiz soruşturmalar toplumun tüm kesimleri üzerinde caydırıcı etki doğuracağı aşikardır. Hem ifadenin içeriği hem de caydırıcı etki nedeniyle ifade özgürlüğü ihlallerine neden olunmuştur.

Sosyal medya hesaplarından paylaşımlar nedeniyle, bir insana soruşturma açılması için bu paylaşımların ifade özgürlüğü kapsamı dışında olması gerekir. Bu değerlendirmeler yapılmadan soruşturmanın iç işleri bakanlığı tarafından açıklanması demokratik hukuk düzeninde sorunlar doğuracaktır. Bu durumun iç işleri bakanlığı tarafından en üst mertebeden açıklanması hem paylaşım yapmak isteyenler hem de paylaşım yapanlar üzerinde caydırıcı etki doğuracaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAYYIM ATANMASI SONRASI GELİŞEN SÜREÇ

1. HAKKÂRİ'DE YAŞANAN SÜREÇ

1. 3 Haziran 2024:

03.06.2024 günü sabah saat 08.00'de Kayyım atandığına ilişkin karar belediyeye gitmek isteyen meclis üyelerine kapıda bekleyen polis ekipleri tarafından bildirilmiştir. Kararın bildirilmesinden sonra belediye meclis üyeleri karara tepki göstermiştir. Hakkâri belediyesi çevresi bariyerlerle ablukaya alınmış, belediyeye giriş yapmak isteyen meclis üyeleri içeri alınmamıştır. Öğle saatlerine doğru Hakkâri Valiliği, Hakkâri ilinde 03.06.2024 tarihinden başlayıp 12.06.2024'e kadar 10 günlük eylem etkinlik yasak kararı almıştır.

Genel anlamda 3 Haziran 2024 tarihinden itibaren gerek belediye eş başkanın gözaltına alınması gerekse de irade gaspına karşılık basın açıklaması ve yürüyüşler yapıldı. Bu yürüyüş ve basın açıklamaları ile eylemselliklere karşı kolluk tarafından müdahaleler gerçekleştirildi.

Söz konusu kayyım uygulamasına karşı belediye binasına yürümek isteyen yurttaşlar, DEM Parti İl binasında ablukaya alınmış; parti binasının giriş çıkışları polis tarafından kapatılmıştır. DEM Partinin saat 19:00'da yapmayı planladığı kayyım karşı eylem ise kolluk görevlileri tarafından engellenmiştir. Saat 21:30'da kolluk mensupları ile yapılan müzakereler sonucu sadece milletvekillerinin geçişine izin verileceği söylenmiş ve milletvekilleri tarafından Hakkâri ilindeki çarşı meydanına yürüyüş düzenlenebilmiştir. Aralarında belediye meclis üyelerinin bulunduğu yurttaşlar daha sonra yürüyüş gerçekleştiren milletvekillerine katılmış; yürüyüş yapan yurttaşlar yine polis ablukası ile çarşı merkezinde bulunan heykele kadar yürümüştür. Ardından milletvekilleri Hakkâri ili çarşı merkezinde oturma eylemini gerçekleştirmiştir. Oturma eylemi gerçekleştiren milletvekilleri tekrar kolluk mensupları tarafından ablukaya alınmıştır. Söz konusu eylemler sabaha kadar devam etmiş; demokratik tepkisini göstermek isteyen yurttaşlara karşı kolluk mensuplarının engelleyici tutumu devam etmiştir.

Kayyım atamasının ardından Diyarbakır, Van, Hakkari, Bitlis, Siirt, Tunceli ve Batman'da etkinlik ve eylemler Valilikler tarafından yasaklandı. Yasaklamaların, Diyarbakır'da 4 gün, Hakkari'de 10 gün, Batman'da 4, Bitlis'te 10, Siirt ve Tunceli'de 7 ve Van'da 5 gün süreceği belirtildi.¹³⁶

İçişleri Bakanlığı'nın 31 Mart yerel seçimlerinde Hakkari Belediye Eş Başkanı seçilen Mehmet Sıddık Akış'ın yerine Hakkari Valisi Ali Çelik'in kayyum olarak atanması kararına karşı 3 Haziran 2024 tarihinde Van'da gerçekleştirilen basın açıklamasına yönelik polis müdahalesinde 1'i çocuk olmak üzere 5 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan kişiler, emniyetteki işlemlerinin ardından aynı gün içinde serbest bırakıldı.

¹³⁶ <https://www.mlsaturkey.com/tr/hakkari-belediyesine-kayyim-7-ilde-eylem-etkinlik-yasagi-vanda-5-gozalti>

İstanbul'da bulunan Şişhane Meydanı'nda gerçekleştirilen protesto eylemine yönelik polis müdahalesinde üyemiz Avukat Azad Gürbüz'ün de olduğu 6 kişi, işkence ve diğer kötü muameleyle gözaltına alındı. 6 kişi, emniyetteki işlemlerinin ardından aynı gün içinde serbest bırakıldı.

Adana'da bulunan İnönü Parkı'nda yapılan basın açıklamasına yönelik polis müdahalesinde Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) üyesi Zeki Eren isimli 1 kişinin yaralandığı öğrenildi.¹³⁷

Batman'da bulunan Atatürk Parkı'na yürüyen ve basın açıklaması gerçekleştirenlere yönelik polis müdahalesinde 3 kişi gözaltına alındı.

Şekil 48/ Batman'daki Müdahale Polisin Biber Gazı Sıktığı ve Yurttaşlara Müdahale Ettiği Görülüyor.¹³⁸

Siirt'te bulunan Kızılay İş Merkezi önünde basın açıklaması yapan gruba polis göz yaşartıcı kimyasal ajan ve basınçlı su ile müdahale etti ve 3 kişiyi gözaltına aldı.

¹³⁷ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/4-haziran-2024-gunluk-insan-haklari-raporu/>

¹³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=t-Ax8Vpsql>

Şekil 49/ Siirt'te Yapılan Basına Açıklamasında Polis Tarafından Tazyikli Su ve Biber Gazı Atıldığı Görülüyor.¹³⁹

Diyarbakır'da bulunan Diclekent Bulvarı'nda yapılan yürüyüşe müdahale eden polis, 2 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan kişilerin isimleri öğrenilemedi.

Hakkari'de bulunan Bulvar Caddesi'nden DEM Parti Hakkari İl Örgütü binasına yürüyenlere göz yaşartıcı kimyasal ajanla müdahale eden polis, en az 2 kişiyi işkence ve diğer kötü muameleyle gözaltına aldı.

¹³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=uRyfpJBIfAU>

2. 4 Haziran 2024:

4 Haziran günü DEM Parti Eş Genel Başkanı beraberindeki vekil heyeti kente geldi. Çarşı merkezinde bulunan caddede kente gelen heyetin önü kolluk tarafından kesildi ve yürüyüşün devam edilmesine engel olundu. Orada 2 saatlik bir bekleyişten sonra açıklama yapıldı. Açıklamadan sonra polisin kitleye müdahalesi ile kitle dağıtılmaya çalışıldı. TOMA ve plastik mermilerle dağılan kitle farklı noktalarda yan yana gelip ve farklı noktalardan yürüyüşlerine devam etmeye çalışmışlardır. Her kısma farklı noktalarda müdahaleler gerçekleşti.

Hakkâri Adliye Binası ve çevresi dahi gün içerisinde kolluk ablukası altına alınmış ve avukatların dahi giriş çıkışlarına izin verilmemiştir. Uzun uğraşlar sonucu avukatların adliyeye girişleri sağlanmıştır fakat adliye bahçesinde tekrardan gelişen kolluk ablukası ve engellemelerden kaynaklı basın açıklaması adliye bahçesi dışında yapılmıştır.

Bölge Baro başkanlarından oluşan heyet, Hakkari Valisi ile görüşmek istemiş ancak bu talep reddedilmiştir. Akabinde ise seçilmiş Eş Başkan Mehmet Sıddık Akış'ın yerine kayyım atanması Hakkâri'de protesto edilirken kolluk mensupları tarafından, vekillerin de olduğu protestoculara gaz ve tazyikli suyla müdahale edilmiştir. Söz konusu müdahalede en az iki kişi gözaltına alınmış; iki gazeteci ise fenalaşarak hastaneye kaldırılmıştır.

Demokratik tepkilerini kamuoyu ile paylaşmak amacıyla basın açıklaması gerçekleştirmek isteyen DEM Parti Milletvekilleri ile Belediye Eş Başkanları ve yurttaşlar kolluk mensupları tarafından engellenmiş; kolluk amirleri ile yapılan görüşmelerden de bir sonuç çıkmamıştır. Kolluk mensupları tarafından henüz eylem ve etkinlikler gerçekleştirilmeden söz konusu demokratik eylem ve etkinliklerin “kanunsuz” olduğu ilgililere bildirilmiştir.

Kolluk mensupları tarafından protesto hakkını kullanan yurttaşlara yönelik TOMA tipi araç ile müdahalede bulunulmuş; ayrıca birçok yurttaş kolluk mensuplarının şiddetine maruz kalmıştır. Sonradan edindiğimiz bilgilere göre ikisi çocuk olmak üzere 4 kişi polis şiddetine maruz bırakılmış ve ters kelepçe takılmak suretiyle işkence ile gözaltına alınmıştır¹⁴⁰.

Aralarında DEM Parti, DBP Eş Genel Başkanları, Belediye Eş Başkanları ve Milletvekilleri ile sivil toplum örgütü temsilcilerinin bulunduğu çok sayıda kişi polis kalkanları, gazlı ve tazyikli suyla yapılan müdahaleden etkilenmiştir. Aralarında Hakkâri ÖHD Şube Eş başkanı Cevahir Ağralı, Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in de bulunduğu birçok kişi gözlerine sıkılan biber gazı ve tazyikli suyun etkisi ile olay yerinde ambulansla hastaneye kaldırılmış ve müşahede altına alınmışlardır.

Kolluğun yurttaşlara müdahalesinden sonra; DEM Parti Hakkâri İl binasına sığınan yurttaşlar, polis ablukası ile karşı karşıya kalmış; DEM Parti il binasına giriş ve çıkışlar yasaklanmıştır.

¹⁴⁰ https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2024/07/ihd_kayy%C4%B1m_go%CC%88zlem_raporu-.pdf

Şekil 50/ 4 Haziran tarihli Yürüyüşte Polisin Müdahalesini Gösterir Fotoğraf

3. 5 Haziran 2024:

5 Haziran günü Eş Başkanın karar duruşması için Hakkâri Adliyesine gidildiği esnada avukatların adliye girişine kolluk tarafından tekrar engellemeler yapıldı. 1 saat kadar süren engellemelerden sonra adliyeye girilebildi.

Duruşma neticesinde Eş Başkan hakkında 19 yıl 6 ay hapis cezası ile birlikte hükmen tutuklama kararı verilmiştir. Yerel Mahkeme kararından sonra adliyenin bulunduğu sokakta bekleyen kitlenin çarşı merkezine doğru demokratik protesto hakkını kullanmak amacıyla yürüyüşe geçildiği esnada DEM Parti Eş Genel Başkanlarının aralarında bulunduğu kitleye kolluk tarafından TOMA, plastik mermi ve biber gazı ile sert müdahaleler yapılmıştır. Yapılan müdahalelerden sonra kitle tekrardan bir araya gelip çarşı merkezinde yürüyüşlerine devam etmeye çalıştığı sırada kolluk tarafından 3 ayrı noktada abluka altına alınmıştır. 5 saate yakın süren ablukalar daha sonra kaldırılmıştır.

Saatler boyunca adliye önündeki az sayıdaki yurttaş, milletvekilleri; kalkanlı polisler, TOMA'lar ve tel bariyerlerle çevrili alan içerisinde kalmaya zorlanmıştır. Aynı zaman diliminde birçok milletvekilinin olduğu heyet kolluk kuvvetlerinin kalkanları tarafından engellenirken, bazı milletvekilleri yaşanan arbedede yaralanmıştır. Heyet içerisinde bulunan Hakkâri Milletvekili Vezir Parlak'ın kolluk güçlerinin kalkanlarıyla gerçekleştirdiği sert müdahale esnasında eline almış olduğu darbe sonrasında serçe parmağı kırılmıştır. Serçe parmağının kırılmasına rağmen kalkanlı kolluk kuvvetlerinin yapmış oldukları müdahale devam etmiştir. Sonrasında parmağı alçıya alınmıştır.

Hakkari'de basın açıklaması gerçekleştiren gruba yönelik polis müdahalesinde DEM Parti Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez'in bir polisin fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi.

Mardin'de 10 genç gözaltına alındı. Emniyetin "eylem yapacaklar" iddiasıyla gözaltına aldığı gençlerin ifadeleri gece geç saatlerde tamamlandı. Emniyetteki işlemlerinin ardından ise gençler serbest bırakıldı.¹⁴¹

¹⁴¹ <https://www.gazeteduvar.com.tr/mardinde-gozaltina-alinan-10-genc-serbest-haber-1696436>

Şekil 51/ 5 Haziran Tarihli Protestolarda Polis Müdahalesini Gösterir Fotoğraf⁴²

Şekil 52/ DEM Parti Milletvekili Zeki İrmez'e Müdahaleyi Gösterir Fotoğraf

4. 6 Haziran 2024 ve Devamı Günler:

6 Haziran günü DEM Parti Eş Genel Başkanları ve beraberindeki vekiller ile kurum temsilcileri toplantının yapıldığı binanın caddesinde ablukaya alınmışlardır. Toplantıda sonra çarşı merkezinde esnaf ziyareti yapmak isteyen kitle saatlerce binanın bulunduğu sokakta ablukaya alınmıştır. 3 saatlik ablukadan sonra abluka kaldırıldı ve planlanan esnaf ziyaretleri gerçekleşti.

7 Haziran ve sonrasında devam eden süreçte kolluğun sıkı gözetimi altında yürüyüş ve basın açıklamaları yapıldı.

7 Haziran 2024 tarihinde 31 Mart yerel seçimlerinde Hakkari Belediye Eş Başkanı seçilen Mehmet Sıddık Akış'ın yerine Hakkari Valisi Ali Çelik'in kayyum olarak atanması kararına karşı İnsan Hakları Derneği (İHD) Adana Şubesi ile Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi'nin (DEM Parti) çağrısıyla Adana'da bulunan İsmet İnönü Parkı'nda yapılacak basın açıklamasına polisin engel oldu.

9 Haziran 2024 tarihinde Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) ve Demokratik Bölgeler Partisi'nin (DBP) çağrısıyla 9 Haziran 2024 tarihinde Diyarbakır'ın Yenişehir ilçesinde bulunan bir işyeri önünde yürüyüş için toplanan grubun polis tarafından ablukaya alındığı ve polisin yürüyüş gerçekleştiren gruba müdahale etti.

13 Haziran günü DEM Parti tarafından Hakkâri'de Kayyuma Geçit Yok Mitingi düzenlendi.

10 Ocak 2025 günü Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Parti Meclisi (PM) üyesi Sinem Seven hakkında Hakkari Belediyesi'ne kayyum atanmasını protesto etmek için yapılan protestoda "hırsız kayyum" sloganı attığı gerekçesiyle Hakkari 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davanın karar duruşması 6 Ocak 2025 tarihinde görüldü. Mahkeme Sinem Seven'i 'zincirleme biçimde kamu görevlisine görevinden dolayı alenen hakaret' suçundan 44.000 TL adli para cezası ile cezalandırdı.¹⁴³

¹⁴³ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/11-13-ocak-2025-gunluk-insan-haklari-raporu/>

2. ESENYURT'TA YAŞANAN SÜREÇ

Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer hakkında kayyım iddiası ve tutuklamaya sevk bilgisini öğrenen kitle belediye binasının giriş kapısına oturmaya başladı. Bunun üzerine polis, bina önüne çevik kuvvet ekiplerini getirdi. Daha sonra polis, belediye binasında bulunan yurttaşları çıkararak, binayı boşalttı.¹⁴⁴

31 Ekim Günü Kayyım atanan Esenyurt Belediyesi, CHP ve DEM Parti'nin gerçekleştireceği kitlesel protesto eylemleri öncesi ablukaya alındı.¹⁴⁵

CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in üzerinde konuşma yapacağı CHP otobüsünün meydana girmesine ilk saatlerde izin verilmedi. Yurttaşların tepki göstermesi üzerine yaşanan gerginlikten sonra otobüsün alana girişine izin verildi.¹⁴⁶

2 Kasım Günü Cumhuriyet Halk Partisi, Esenyurt ilçe örgütü basın örgütü Marmara Park AVM önünde açıklama yapmak istedi. Polis, basın açıklaması için toplanan CHP'lileri çembere aldı. CHP Esenyurt İlçe Başkanı Hüseyin Ergin, konuşmaya başladığı sırada polis, biber gazı sıktı. CHP'liler, "Esenyurt halkındır halkın kalacak" sloganıyla saldırıya karşılık verdi. CHP'liler biber gazından etkilendi.¹⁴⁷

TİHV günlük hak ihlalleri raporlarından derlenen bilgilere göre 31 Ekim-11 Kasım tarihleri arasında İstanbul'da; 5 gösteri ve basın açıklamasına engelleme ve emniyet güçleri tarafından müdahale gerçekleşti.

Esenyurt Belediye Başkanı hakkında İst. CBS tarafından "terörün finansmanının önlenmesi yasası" kapsamında yeni bir soruşturma başlatıldı.

31 Ekim 2024 tarihinde basında yer alan haberlerden, Esenyurt Belediye Başkanı'nın tutuklanması ve belediyeye kayyum atanmasını protesto etmek için yapılacak miting öncesinde polisin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Özgür Özel'in de içinde bulunduğu parti otobüsünün Esenyurt Cumhuriyet Meydanı'na girmesine izin vermediği ve CHP üyelerinin de aralarında olduğu gruba göz yaşartıcı kimyasal ajan (biber gazı) ile müdahale ettiği öğrenildi. Müdahalede gözaltına alınan olmadığı bildirildi.

144

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/257049?page=9?page=1&key=b9c6bb6419b55f4b929f1a682ba235c1>

145

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/257109?page=8?page=1&key=b9c6bb6419b55f4b929f1a682ba235c1>

146

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/257131?page=8?page=1&key=b9c6bb6419b55f4b929f1a682ba235c1>

147

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/257299?page=7?page=1&key=b9c6bb6419b55f4b929f1a682ba235c1>

4 Kasım 2024 tarihinde İstanbul'un Kağıthane ilçesinde Belediye Meclisi'nin toplantısı sırasında kayyum atamalarını kınayan bir bildiri okuyan CHP'li belediye meclis üyelerine Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve Milliyetçi Hareket Partisi'nden (MHP) seçilmiş belediye meclis üyelerinin su şişesi fırlattığı ve yaşanan olaylarda CHP'li 2 belediye meclis üyesinin yaralandığı öğrenildi. Haberlerde ayrıca Kağıthane Belediyesi zabıtalılarının meclis toplantısını izleyen CHP Gençlik Kolları üyelerine müdahale ettiği belirtildi.

5 Kasım 2024 tarihinde aynı gerekçe ile İstanbul'un Kadıköy ilçesinde Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu üyeleri tarafından yapılan yürüyüşe polis müdahale etti. Müdahalede gözaltına alınan olmadığı öğrenildi. Haber takibi yapan gazetecilerin de polis tarafından engellendiği ve eylem alanından uzaklaştırılmak istendiği öğrenildi.

7 Kasım 2024 tarihinde İstanbul'un Avcılar ilçesinde Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) ilçe örgütü tarafından aynı gerekçe ile yapılmak istenen protestoya polis tarafından müdahale edildiği ve protesto için ilçe binası önünde toplananların fiziksel şiddet kullanılarak ilçe binasının içine sokulduğu öğrenildi.

11 Kasım 2024 tarihinde basında yer alan haberlerden, İstanbul Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanması ve yerine kayyum atanmasının ardından 4 Kasım 2024 tarihinden bu yana belediye binası önünde tutulan nöbete katılan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Grup Başkan Vekili Ali Mahir Başarır, Genel Başkan Yardımcısı Erhan Adem, İstanbul Milletvekili Yunus Emre, Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu ve Diyarbakır Milletvekili Sezgin Tanrikulu'ndan oluşan heyetin belediye binasına girişlerinin polisler tarafından engellendiği, Grup Başkan Vekili Ali Mahir Başarır'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanı Numan Kurtulmuş ile yaptığı telefon görüşmesinin ardından heyetin belediye binasına girişine izin verildiği öğrenildi. Haberlerde CHP'den seçilmiş belediye meclis üyelerinin binaya girişlerine ise izin verilmediği bildirildi.

11 Kasım 2024 tarihinde basında yer alan haberlerden, 30 Ekim 2024 tarihinde gözaltına alınıp tutuklandıktan sonra görevden alınan ve yerine kayyum atanan İstanbul'un Esenyurt ilçesinin Belediye Başkanı Ahmet Özer hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 'terörizmin finansmanı' iddiasıyla yeni bir soruşturma başlatıldığı öğrenildi.

3. MARDİN'DE YAŞANAN SÜREÇ

1. 4 Kasım 2024:

İçişleri Bakanlığı, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) yönetimindeki Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne kayyım atadı. Polisler, sabah saatlerinde belediye binası önünü ablukaya aldı. Kayyım kararı, Eş Başkan Ahmet Türk'e bildirildi.

Mardin Valiliği pazartesi günü resmi internet sitesi üzerinden yaptığı duyuruda, il genelinde açık ve kapalı yer toplantıları, yürüyüş, basın açıklaması, oturma eylemi gibi etkinliklerin 10 gün süreyle yasaklandığını belirtti¹⁴⁸.

Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne kayyım atanmasını halk protesto etti. Yerine kayyım atanın Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanları Ahmet Türk ve Devrim Demir ile çok sayıda partili kayyım atandıktan sonra belediye binası önüne geldi. Polis ve halk arasında yaşanan gerginlikte polis tarafından biber gazı kullanıldı. Biber gazı kullanımında dolayı Eş Başkan Devrim Demir fenalaştı.

Kızıltepe Dem Parti İlçe eş başkanı Abidin Unay ve beraberinde 3 kişide biber gazı ve tazyikli su nedeniyle fenalaşmış ve hastaneye kaldırılmışlar.

Kayyım atanmasının ilk gününde, Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanları Ahmet Türk ve Devrim Demir, Amed Büyükşehir Belediyesi Eş başkanı Serra Bucak, DEM Parti Eş Genel Başkanları Tuncer Bakırhan ve Tülay Hatimoğulları, DBP Eş Genel Başkanı Çiğdem Kılıçgün Uçar, HDK Eş Sözcüsü Meral Danış Beştaş, CHP Genel Başkanı Özgür Özel tarafından gün içerisinde belediye önünde açıklama yapıldı.

Mardin Barosu İnsan Hakları Komisyonu ve Mardin Emek ve Demokrasi Platformu, DEM Partili belediyelere kayyım atanmasını, Mardin Büyükşehir Belediyesi önünde ayrı ayrı yapılan açıklamalar ile protesto edildi.

Açıklamaların ardından belediye binası önünde nöbet başlatıldı. Yurttaşlar ve siyasetçilerin belediye binası önünde sabahlayacağı belirtildi.

Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyım Tuncay Akkoyun, makam odasına AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın fotoğrafını astı ve belediyenin internet sitesindeki "Başkanımız" bölümüne kendisini ekledi.¹⁴⁹

Gece belediye önündeki halka Kolluk Plastik mermi ve tazyikli suyla müdahale etti. Yurttaşlar yüzlerine plastik mermi isabet ettiğini iddia etti.

Biber gazından etkilenen Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Devrim Demir ile yapılan görüşmede "Üçüncü kez atanan kayyıma karşı halkımızla birlikte belediyemize girmeye çalışırken girişimiz polislerce engellendi. Bizler belediyenin etrafına örülen polis bariyerlerini aşmaya çalışırken yakın mesafeden gözümün içine biber gazı sıkıldı. Sol gözüm ve yüzümün sol tarafı boynuma kadarki kısmı da ciddi tahriş meydana geldi. Cildimde yanık görüntüsü ve hissi gün boyu sürdü, sol gözüm birkaç gün bulanık görüyordu. Sağlık ekibi müdahale etti" dedi

¹⁴⁸ <http://www.mardin.gov.tr/basin-duyurusu-04112024>

¹⁴⁹

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257483?page=9?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

Aşağıdaki Görüntüler Ekteki Linkteki Videodan alınan görüntüleri içerir:
<https://x.com/MAturkce/status/1853340858981998785>

Şekil 53/ Videoda Halkın Belediyeye Yürüyüşünün Engellendiği Görülüyor.

Aşağıdaki Görüntüler Ekteki Linkteki Videodan alınan görüntüleri içerir:
<https://x.com/MAturkce/status/1853518923863572738>

Şekil 54/ 0.00- 0.05 Saniye Arasındaki Görüntülerde Kolluğun Plastik Mermi Kullandığını Gösterir Görüntü.

Şekil 55/05-15 Saniye Arasında Kolluğun Tazyikli Su Kullandığını Gösterir Görüntü.

2. 5 Kasım 2024:

Belediye binası önünde başlatılan nöbet 2. Günde de sürdü.

Mardin Valiliği “04/11/2024 tarihinde Mardin Büyükşehir Belediyesi çevresinde provokatif eylemlere katılarak Güvenlik Görevlilerimize taşlı saldırıda bulunduğu tespit edilen 9 şahıs yakalanarak gözaltına alınmıştır.” Açıklaması yaptı.¹⁵⁰

Gözaltına alınan 26 yaşındaki yurttaş, %30 görme engeli, %52 duyma engeli olduğunu aktardı.

Gözaltına alınanlardan biri ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

Gözaltına alınan yurttaşlarla yapılan görüşmeler neticesinde; muhbirlik dayatmasının yapıldığı, tehdit ve hakaretler edilip darp edildiklerini iddia etmişlerdir.

DEM Parti, DBP, HDP, STK ve Siyasetçiler gün boyunca belediye binası önünde açıklamalar yaptı.

¹⁵⁰ <http://www.mardin.gov.tr/05112024-basin-duyurusu>

3. 6 Kasım 2024:

Belediye binası önünde başlatılan nöbet 3. Günde de sürdü.

Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyım, belediye binasının giriş kapısına Mobese yerleştirdi.¹⁵¹

Mardin Barosu, kayyım atanan Mardin Büyükşehir Belediyesi'nde başlatılan nöbette yaşanabilecek hak ihlallerine karşı stant açtı.

Gözüne alınan 8 kişiden sadece iki kişi Tutuklama talebiyle sulh cezaya sevk edildi. Bir yurttaş “örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işleme suçu” kapsamında tutuklanmıştır

Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne iki defadır kayyım olarak atanan Vali Tuncay Akkoyun belediye ile Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MARSU) Genel Müdürlüğü yönetim kadrosunu değiştirdi. Kayyım Akkoyun, Genel Sekreterliğe Mardin Vali Yardımcısı Fatih Eroğlu'nu, Genel Sekreter Yardımcılığına ise Ümran Tanış, Şahin Arpağ, Ahmet Seydaoğlu, Sait Demirhan'ı getirdi. Akkoyun, MARSU Genel Müdür Yardımcıları Mehmet Kılıç ve Hasan Sertkaya, İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanı Tahir Demir, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı Abdulselam Karaaslan, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı Abdulkadir İlknur ve Şebekeler Dairesi Başkanı Mehmet Sait Çiçen ise görevden uzaklaştırdı.¹⁵²

Mardin'in Nusaybin ilçesinde yurttaşlar, meşaleli yürüyüşle kayyım atamalarını protesto etti. Yürüyüşe Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) milletvekilleri Zeki İrmez, Kumaran Tanhan, Nusaybin Belediyesi Eş Başkanları, Barış Anneleri Meclisi, DEM Parti Gençlik Meclisi ile çok sayıda kişi katıldı.

¹⁵¹

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257733?page=6?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

¹⁵²

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257806?page=6?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

4. 7 Kasım 2024:

Mardin Büyükşehir Belediyesi önündeki eyleme 4. Günde de birçok parti STK ve siyasetçi katıldı. Gün boyunca çeşitli açıklamalar yapıldı.

Kayım atanan Mardin Büyükşehir Belediyesi önünde başlatılan nöbet eylemine Şirnak Barosu avukatları ve Baro Başkanı Abdullah Fındık, destek ziyaretinde bulundu.

Mardin Dem Parti İl Eş Başkanı Mehmet Mihdi Tunç hakkında “bugün devam eden direnişimiz gerekirse günlerce aylarca haftalarca devam edecek. Bu hırsızları bu halk yargılayacak. Bu halk yargılayacak, bu halk burada yarın mahkeme kuracak. Mardin halkı irade gaspına karşı kendi mahkemesini, halk mahkemesini kuracak. Bu kayımlar gidecek. Bu kayyım gaspını kesinlikle kabul etmiyoruz. Tamamen talandır, yıkımdır. Zaten Kürdistan coğrafyasının her yerinden bu hırsızların defolup gitmesi gerekiyor” ifadeleri nedeniyle soruşturma başlatılmıştır.¹⁵³

Mardin’in Artuklu ve Kızıltepe ilçesinde 1’i çocuk olmak üzere 3 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar Mardin Emniyet Müdürlüğüne götürülürken, gün içerisinde Kızıltepe’de gözaltına alınan çocuk polis şiddetine maruz kaldığını iddia etti. Şiddete uğradığını iddia eden çocuk ifadesi ardından serbest bırakıldı.

Şekil 56/ Gözaltında İşkenceye Uğradığını İddia Eden Çocuğun Ellerini Gösterir Fotoğraf.¹⁵⁴

Şekil 56’daki Gözaltında İşkence ve Kotu Muameleye Maruz Kaldığını İddia Eden Mağdur “Copla beni dövmeğe başladılar. Kafama ve yüzüme darbeler indiğinde elimle kendimi korumaya çalıştım. Bu sırada avuç içim parçalandı. Daha sonra beni Mardin Emniyeti’ne götürdüler. Emniyette bir süre tutulduktan sonra serbest bırakıldığımı ve eline 6 dikiş atıldığımı” belirtti.

¹⁵³

https://x.com/TC_icisleri/status/1854446889636085771?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1854446889636085771%7Ctwgr%5Ecb9812928ccc5db88076a4e5f0f6faf9d417f4fa%7Ctwcon%5Es1&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.haber7.com%2Fguncel%2Fhaber%2F3476300-dem-partili-bakirhan-ve-tunc-hakinda-yasal-islem-baslatildi

¹⁵⁴ <https://gazetepatika22.com/mardinde-17-yasindaki-cocuga-gozaltinda-iskence-elleri-yarildi-159745.html>

5. 8 Kasım 2024 ve Devamı Günler:

Altıncı günü takip eden günlerde protesto ve nöbet sürdü.

8 Kasım'da Mardin'de yapılan ev baskınlarında 8'i çocuk olmak üzere 16 kişi "örgüt adına suç işleme" kapsamında gözaltına alındı.

Belediyelere yönelik kayyım atamaları Mardin'de gerçekleştirilen yürüyüşler ile protesto edildi. Yürüyüşlerde DEM Parti önü polisler tarafından ablukaya alınırken, yürüyüşün başlatılmak istendiği Karayolları Parkı da polis bariyerleri ile abluka altına alınarak, yurttaşların parka girişler yasaklandı. Parkta bulunan yurttaşlar da parktan çıkarılarak, sivil girişi tamamen yasaklandı. Kitle barikatların önünde toplandı. Kitle sloganlar eşliğinde polis engelini aşarak yürüyüşe geçti.¹⁵⁵

11 Kasım da Eş Başkanlar ve Meclis üyeleri ve yurttaşların katılımıyla Meclis toplantısını gerçekleştirildi.¹⁵⁶

11 Kasımda Mardin'de kayyım protestoları sırasında gözaltına alınan 2 kişi tutuklandı. 1 kişide gözaltına alındı.

Artuklu ilçesinde bulunan Karayolları Parkı'na girişlere "güvenlik" gerekçesiyle 4 gündür izin verilmediği iddia edildi.¹⁵⁷

14 Kasımda Kayyım atamalarına karşı tepkilerini göstermek için Mardin'e gelen bölge barolarının başkanları yaptıkları açıklama ile kayyımların meşru olmadığını vurguladı.¹⁵⁸

Mardin Valiliği 14 Kasım günü resmi internet sitesi üzerinden yaptığı duyuruda, il genelinde açık ve kapalı yer toplantıları, yürüyüş, basın açıklaması, oturma eylemi gibi etkinliklerin 10 gün daha yasaklandığını belirtti.¹⁵⁹

Mardin'de gözaltına alınan 30 yurttaştan 9'u tarafımıza işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını aktardı. İşkence ve kötü muameleye uğradığını iddia eden yurttaşların beyanları tutanak altına alınmıştır. İşkence ve kötü muameleye maruz kalan yurttaşlar için hukuki süreç işletilmiştir.

¹⁵⁵<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258112?page=3?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

¹⁵⁶

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258262?page=2?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

¹⁵⁷

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258317?page=2?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

¹⁵⁸

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258549?page=1?page=1&key=6f5f0d4d2468e568acd276773f2e8be6>

¹⁵⁹ <http://www.mardin.gov.tr/14112024-basin-duyurusu>

4. BATMAN'DA YAŞANAN SÜREÇ

1. 4 Kasım 2024:

Batman Belediyesi'ne de kayyım atandığı ve belediye binasının ablukaya alındığı öğrenildi.

Batman Belediyesi kent genelinde, etkinlik ve gösteri yürüyüşleri 10 gün boyunca yasaklandı.¹⁶⁰

Sabahın ilk saatlerinden beri belediyeye girmek isteyen halka kolluk müdahalede bulundu. Gülistan Sönük'ün belediyeye girişine izin verilmedi.

Kayyım atanmasının ilk gününde, Batman Belediyesi Eş Başkanları Gülistan Sönük, DEM Parti Eş Genel Başkanları Tuncer Bakırhan ve Tülay Hatimoğulları ve DBP Eş Genel Başkanı, Keskin Bayındır, Batman İl Örgütü binasında bir araya geldi. Yapılan açıklamadan sonra belediyeye doğru kitlesel bir yürüyüş gerçekleştirdi

Batman Belediyesi, Kasım ayı Olağan Belediye Meclis Toplantısı'nı, abluka altındaki belediye önünde gerçekleştirdi.¹⁶¹

Batman Belediyesi'ne kayyım atanmasına karşı belediye önünde protesto hakkını kullanan yurttaşlar ile kolluk arasında olay çıktı. Çıkan olaylarda birçok kişi ve iş yeri zarar gördü. Kolluk, Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) Eş Genel Başkanı Keskin Bayındır ile Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) milletvekillerinin de olduğu kalabalık kitleye doğru tazyikli su ve plastik mermi kullandı. Kolluğun müdahalesinden sonra kitleden bazı kişilerin darp edilerek gözaltına alındığı iddia edildi.

Kitlenin bir bölümü, sloganlarla DEM Parti İl Örgütü binasına doğru yürüyüşe geçti. Bazı kişiler de farklı noktalarda kayyım karşı protesto eylemine başladı.

Aralarında belediye meclis üyelerinin de olduğu 75 kişi kayyım protestoları sırasında gözaltına alındığı iddia edildi.¹⁶²

¹⁶⁰ <http://www.batman.gov.tr/kamuoyuna-onemli-duyuru-etkinliklerin-yasaklanmasi04112024>

¹⁶¹

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257513?page=11?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁶²

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257594?page=9?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

Kolluğun Müdahalesinden Etkilenen Batman Belediyesi Eş Başkanı Gülistan Sönük ile Yapılan Görüşmede “4 Kasım günü kayyım karar bize herhangi bir tebliğ yapılmadan (hala resmi bir tebligat yok) belediye gasp edildi. Binlerce yurttaş iradesini savunmaya geldi ve sık sık polis saldırısına maruz kaldı. Küfür, hakaret, tekme, yumruk, gaz, tazyikli su. Bir iki saatte bir güvenlik amirinin “süpür” diye bağırmasıyla onlarca kişiyi kalkanlarla itekliyordu ve yerlerde sürükleniyorduk. Bunların içinde bizler de vardık DBP eş genel başkanı Sn. Keskin Bayındır da vardı. Yani “kadın da olsa çocuk da olsa gerekeni yapıyordu” Batman emniyeti. 200’e yakın kişiyi işkence ile gözaltına alındı yerlerde sürüklendi. Aralarında gazeteciler ve engelliler de vardı. Aralarında yüzde 84 engelli, hasta olan 40’ı aşkın kişi tutuklandı sürgün edildi. İki hafta boyunca kentte ‘OHAL’ havası yaratıldı. Kirpi, akrep ve TOMA’larla kentte devriyeler atıldılar. Helikopterlerle gece gündüz havadan gaz atıldılar. Bende bu gazdan etkilendim. Protestolar sırasında kolluğun müdahalesiyle yere düştüm. Kolluğun müdahalelerinden etkilendim. Vücudumda hala morluk var. Ayakkabım yırtıldı.” dedi

Şekil 57/ Batman'da Yurttaşların Gözaltına Alınma Anlarına Ait Olduğu İddia Edilen Görüntü.¹⁶³

Şekil 58/ Çıkan Olayları Gösterir Görüntü.

¹⁶³ <https://www.evrensel.net/haber/533028/kayyim-atanan-batmanda-eyleme-polis-mudahalesi-en-az-75-kisi-gozaltina-alindi>

Şekil 59/ Protestolarda Gözaltına Alınanların Duvar Dibinde Ters Keleççeli Tutulmalarına Dair Ait Olduğu İddia Edilen Görüntü.¹⁶⁴

Şekil 60/ Batman'da Yurttaşların Gözaltına Alınma Anlarına Ait Olduğu İddia Edilen Görüntü.¹⁶⁵

Batman Belediyesi'ne kayyım atanmasını takip eden Batman Sonsöz Gazete bürosuna polisler tarafından baskın yapıldığı iddia edildi. Gazete muhabiri Serhat Aslan, gözaltına alınmaya çalışıldığı iddia edildi. Öte yandan sabahtan bu yana kayyım karşı protesto eylemlerini takip eden birçok gazeteci engellendiği iddia edildi.¹⁶⁶

¹⁶⁴

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257540?page=11?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁶⁵ <https://x.com/evrenselgzt/status/1853442158809784816>

¹⁶⁶

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257546?page=10?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

Şekil 61/ Batman Sonsöz Gazete Bürosuna Kolluk Tarafından Baskın Yapıldığına Ait Olduğu İddia Edilen Görüntü.

Batman kayyımı Ekrem Canalp, kaymakam ve vali yardımcılarını belediye başkan yardımcılarını olarak atadı.¹⁶⁷

DBP ve DEM parti halkı mahalleri ziyaret etmek için heyet oluşturdu. Oluşturulan heyet üç gruba ayrılarak, “Gelin iradenize sahip çıkın” çağrısı yaptı. Kitle, yarın 11.00'de “özgürlük bölgesini” Habip Başkan Parkı'na, “barış bölgesini” Gala Düğün Salonu önüne, “emek bölgesini” de Salih Özdemir Parkı'nda buluşarak, dayanışma içinde olmaya ve buralardan belediye önüne yürümeye davet etti.

Batman'ın birçok mahallesinde sokağa çıkan gençler, polislin engeline rağmen yaktıkları ateş ile irade gaspını protesto etti. Yol kapatan gençler ateş yakarken, kendilerine engel olmak isteyen kollukla aralarında olay çıktı. Kolluğun müdahale sırasında biber gazı, TOMA ve plastik mermi kullandığı iddia edildi.

Sabah Saatlerinde, belediyeye doğru yürüyen kitleye müdahale edilen anlara ait videodan görüntüleri içerir. (Video Linki: <https://www.youtube.com/watch?v=Jm6sRK7pOOo&t=30s>)

Şekil 62/ 0.00-0.30 Saniye Arasında Kolluğun Müdahalesini Gösterir Görüntü.

167

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257535?page=11?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

Şekil 63/0.45-1.00 Dakika Arasında Kolluğun Bariyeri Sert Şekilde Çektiği ve Yurttaşlara Fiziksel Müdahalede Bulunduğu Görülüyor.

Şekil 64/1.05-1.15 Dakika Arasında Kolluğun Bariyerleri Çektiği Görülüyor.

Şekil 65/2.20-2.30 Dakika Arasında Kolluğun Müdahalesiyle Batman Belediye Eş Başkanın Gülistan Sönük 'ün Yere Düştüğü Görülüyor.

Şekil 66/2.50-3.00 Dakika Arasında Kolluğun Yurttaşlara Müdahalede Bulunduğu Görülüyor.

Şekil 67/ Kolluğun Yurttaş Şiddet Uyguladığı Videoda Görülüyor.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Video Linki: <https://x.com/LaboransS/status/1853362894684967390>

2. 5 Kasım 2024:

Batman Belediyesi'ne kayyım atanmasına karşı tepkiler 2'nci gününde devam etti.

DBP Eş Genel Başkanı Keskin Bayındır, Halkların Eşitlik, DEM Parti milletvekilleri, STK, Siyasetçi ve Eş başkanları gün boyunca açıklamalar yapıldı.

Kitle, birçok noktada buluşarak, belediye doğru yürüyüşe başladı. Bir araya gelen yurttaşlar, alkış ve zılgıtlarla kayyım kararını tepki gösterdi.

Batman Belediyesi önündeki kitle ve polis arasında olay çıktı. Gaz bombaları ve tazyikli suyla müdahale yapıldığına dair iddia edildi.

Gazeteci Pelşin Çetinkaya darp edilerek gözaltına alındığı iddia edildi.¹⁶⁹ Yeni Yaşam gazetesi çalışanı Veysi Akören de gözaltına aldı. Pelşin Çetinkaya ve Yeni Yaşam Gazetesi çalışanı Veysi Akören serbest bırakıldı.

Batman Belediyesi eş başkanı Gülistan Sönük 'ün kardeşi Gazeteci Mizgin Sönük yerlerde sürüklenip, işkence edilerek gözaltına alındığı İddia Edildi.

Şekil 68/ Mizgin Sönük 'un Gözaltına Alındığı Ana Ait Olduğu İddia Edilen Görüntü.¹⁷⁰

¹⁶⁹

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257665?page=9?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁷⁰ Video Linki: <https://x.com/PerspectifNews/status/1853827901860217251>

Şekil 69/JINNEWS Muhabiri Pelşin Çetinkaya Yerde Sürüklenerek Gözaltına Alındığını Gösterir Görüntü.¹⁷¹

Şekil 70/ Batman'da Kayım Protestoları Sırasında Polisler Küçük Bir Çocuğu Zorla Gözaltına Alındığı Anlara Ait Olduğu İddia Edilen Görüntü.¹⁷²

¹⁷¹ <https://x.com/evrenselgzt/status/1853794455100219410>

¹⁷² Video Linki: <https://x.com/evrenselgzt/status/1853796576738541994>

Diyarbakır Barosu İnsan Hakları Merkezi İşkence ile Mücadele Komisyonu, Batman'da halkı darp ettiği iddia edilen polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.¹⁷³

Batman Valiliği İşkence ve Kötü Muamelede bulunan polis memurları hakkında idari soruşturma başlatıldığını duyurdu.¹⁷⁴

Batman Valisi Ekrem Canalp, kayyım olarak atandığı Batman Belediyesi'nde 2 dilli olan belediyenin sitesini tek dile düşürdüğü iddia edildi.¹⁷⁵

Kayyım Canalp, kayyım protestolarına katılan beş belediye çalışanı hakkında da soruşturma başlatıldığını duyurdu.¹⁷⁶

İçişleri Bakanlığı'nın kayyım atadığı Batman'da binlerce kişi, Basın kavşağında toplandı. Binlerce kişi, DEM Parti Batman İl Örgütü'ne doğru yürüyüşe geçti. Yürüyüşte "Bijî Serok Apo", "Bê Serok Jiyan Nabe" Ve "Jin Jiyan Azadî" sloganları atıldı. Yürüyüşe biber gazı ve tazyikli su ile müdahale edildiği iddia edildi.

Kızıltepe'de "Herne Pêş" marşıyla yürüyerek kayyım atamasını protesto etti.¹⁷⁷

Şekil 71/ Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça, Batman'da Gözaltına Alındıktan Sonra Tenhaya Çekilen Bir Yurttaşla İşkence Yapıldığını İddia Etti.¹⁷⁸

¹⁷³ <https://www.diyarbakirbarosu.org.tr/haberler/baromuz-tarafindan-04112024-tarihinde-batman-ilinde-kolluk-tarafindan-gerçeklestirilen-eylemlerden-oturu-batman-cumhuriyet-bassavciligina-suc-duyurusunda-bulunuldu>

¹⁷⁴ <http://www.batman.gov.tr/basin-duyurusu-5112024>

¹⁷⁵

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257674?page=9?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁷⁶ <https://artigercek.com/guncel/batman-kayyimi-belediye-sitesinden-kurtcevi-kaldirdi-322416h>

¹⁷⁷

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257687?page=9?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁷⁸ Video Linki: <https://x.com/360Gazete/status/1853856426227302780>

Şekil 72/ Yürüyüşler Sırasında Gözaltına Alındığı İddia Edilen Yurttışa Ait Görüntü.

Şekil 73/ Şekil 72'da Gözaltına Alınan Yurttışın Serbest Bırakıldıktan Sonra ÖHD Batman Şubesi Tarafından Çekilen Görüntüsü.

Şekil 72 'da Gözaltında İşkence ve Kotu Muameleye Maruz Kaldığını İddia Eden Mağdur ÖHD Batman Şubesine yaptığı başvuruda “Tazyikli su ve biber gazı müdahalesinden sonra belediye karşısında bulunan binaya sığındık. Burada polisler beni işkenceyle gözaltına aldılar. Çok sayıda polis, vücudumun her yerine gelecek şekilde darp ettiler beni. Yerden sürüklenerek belediye binasının duvarının dibinde götürüldüm. Duvarın dibinde işkence küfür ve tükürme suretiyle müdahalede bulundular. Hastaneye götürülürken devam eden işkence sonucunda burnumda kırık, kaburgalarımda nefes almayı zorlaştıran zedelenme, kollarım ve bacaklarımda darp izleri oluştu. Kolumu kırmaya çalışan polisler bana hitaben ‘bu orospu çocuğunun kolunu kırın’ dedi.” **Beyanlarında bulundu.**

Akşam Saatlerinde, belediyeye protesto hakkını kullanan yurttaşlara müdahale edilen anlara ait videodan görüntüleri içerir. (Video Linki: <https://x.com/evrenselgzt/status/1853812222444614060>)

Şekil 74/ ilk 1 Dakikada TOMA'nın Yurttaşlara Tazyikli Suyla Müdahale Ettiği Görülüyor.

Şekil 75/ 1.00-2.00 Dakika Arasında Yurttaşların Gözaltına Alınırken İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kaldığı Görülüyor.

3. 6 Kasım 2024:

Kayyım atanın belediyeye protesto nöbeti devam etti.

Batman'da gözaltına alınan 29 kişi serbest bırakıldı. 1 Kişi ise tutuklandı.

Batman Belediyesi'ne kayyım ataması kararına karşı bina önüne 3 koldan yürüyüşler yapıldı.

Batman Belediyesi'ne kayyım atanmasını protesto edenlere yönelik kar maskeli polislerin ara sokaklarda sahte plakalı araçlarla yurttaşlara saldırdığı iddia edildi.¹⁷⁹

Batman'da kayyım karşı 3'üncü gününde devam ederken kent dışından yoğun bir polis sevkıyatı yapıldığı iddia edildi.¹⁸⁰

Batman'da kayyım atamasına karşı Basın Kavşağı'nda toplanan kitleye kolluk, biber gazı ve tazyikli suyla müdahale edildi.

DBP Eş Genel Başkanı Keskin Bayındır, DEM Parti Eş Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Rüştü Tiryaki, Batman Belediye Eş Başkanları Gülistan Sönük ve Yeşil Işık ile DEM Parti milletvekillerinin olduğu kitle de müdahalede etkilendi. DEM Parti Batman İl Eş başkanı Songül Korkmaz baygınlık geçirdi. Korkmaz çevredeki yurttaşların yardımıyla hastaneye kaldırıldı.

Batman Valiliği, Batman mülki sınırlarında havai fişek (şenlik ve işaret fişekleri) satışı ve kullanılmasının ikinci bir emre kadar yasaklamıştır.¹⁸¹

¹⁷⁹

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257824?page=7?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁸⁰

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/257823?page=7?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁸¹ <http://www.batman.gov.tr/batman-mulki-sinirlarinda-havai-fisek-senlik-ve-isaret-fisekleri-satisi-ve-kullanilmasinin-ikinci-bir-emre-kadar-yasaklanmasina-dair-karar>

Protestolarda müdahale yapılan anlara ait videodan görüntüleri içerir. (Video Linki: https://www.youtube.com/watch?v=vfp2I-P_G3c)

Şekil 76/0.00-0.30 Saniye Arasında Tazyikli Suyla Yurttaşlara Müdahalede Bulunduğu Görülüyor.

Şekil 77/1.00-1.30 Dakika Arasında Kolluğun Fiziksel Müdahalede Bulunduğu Görülüyor.

Şekil 78/ 1.00-1.30 Dakika Arasında Müdahalede Etkilenen Batman DEM Parti İl Eş Başkanı.

Şekil 79/ 1.00-1.30 Dakika Arasında Müdahalede Etkilenen Batman DEM Parti İl Eş Başkanı Ayağındaki Morluk.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
BATMAN EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
GENEL ADLI MUAYENE RAPORU

Rapor No: **MUAYENE EDİLENİN**

T.C. Kimlik no: **[REDACTED]**
Adı / Soyadı: **[REDACTED]**
Baba Adı: **[REDACTED]**
Doğum Yeri / Tar.: **[REDACTED]**
Cinsiyeti: **Kadın**
Mesleği: **[REDACTED]**
Protokol No: **[REDACTED]**

MUAYENE EDİLENİN

MUAYENE EDİLENİN TIBBİ KİMLİĞİ
(Gececi Kimlik belgesi olmayanlar için doldurulacaktır)

Muayene Koşulları Bu bölümü, gözetli, izlen ve insan bakları ile ilgili iddia ile muayeneye getirilen kişiler için mutlaka doldurunuz

Uygun ortam sağlandı mı? Evet / Tabib ile muayene edilen, yalnız **Açıklama**

Muayene sırasında bulunan kişiler Tamamen çıkarıldı

MUAYENE ESAS OLAYLA İLGİLİ BİLGİLER

OLAY TARİHİ **OLAYIN ÖYKESİ**

Muayene Edilenin Şikayetleri

Muayene Edilenin Tıbbi Özgeçmişi

İSTENİLEN KONSÜLTASYONLAR Konsültasyon istemlerinizi bu kısma yazınız, konsültasyon bulguları yazılmak üzere KONSÜLTASYON MUAYENE RAPORU formu ilave ediniz. Konsültasyon bulgularına, Raporun Sonuç kısmına özetle yer veriniz.

MUAYENE BULGULARI; Bu bölümde, **bulun kısımların doldurulması gerekmektedir.** Olaya, iddiaya, talebe ve muayene bulgularına göre gerekli görünenleri yazınız.

Muayene tarihi : 06.11.2024 **Muayene saati** : 17:42

LEZYON(LAR) İLE İLGİLİ BULGULAR : Olaya ve iddiaya göre muayene yapılarak, varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyiniz ve lezyonun özelliklerini tanımlayınız. Ayrıca Raporu ilgili **VÜCUT DİYAGRAMI** formunu ekleyip üzerinde işaretleme yapınız. Lezyon yoksa saptanmadığını belirtiniz. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz.

SAG DİZ ALTINDA 10 CM'LİK EKİMOZ HEMORAJİK ALAN MEVCUTTUR SAĞ DIRSEKTE 1 CM'LİK HEMORAJİK ALAN MEVCUTTUR SAĞ EL İCİNDE YÜZEVEL DÖKÜ BÜTİNLİĞİNÜ BOZMAYAN LASERASYON HATTI MEVCUTTUR

SİSTEM MUAYENELERİ Tespit edilen diğer bulgularla ilgili sistemi işaretleyiniz ve bulguları belirtiniz

Merkezi Sinir S. Kalp Damar S. Solunum Sistemi Sindirim Sistemi Ürogenital S. Kas İstkelet S. Duyu Organları

Genel Durumu **Bilinci** **Tansiyon Arterel** **İsk Refleksi** **Nabız** **Tendon Refleksi**

PSIKİYATRİK MUAYENE: Temel psikiyatrik değerlendirmeyi / muayeneyi her vaka için yapıp, olayın mahiyetine göre veya herhangi bir psikopatolojik bulgu saptamanız durumunda ayrıntı psikiyatrik muayeneye geçiniz veya psikiyatrik konsültasyonu isteyiniz. Bu durumda, rapora PSIKİYATRİK MUAYENE / KONSÜLTASYON RAPORU formu ilave ediniz.

Temel psikiyatrik muayene yapıldı Belirgin bir psikopatolojik bulgu saptanmadı. Ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyuldu. Bkz Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

TETKİKLER İsteddiğiniz tetkikleri işaretleyerek sonuçları yazınız. Psikiyatrik konsültasyonu istendi. Bkz Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

Laboratuvar Diektografi BT / MR Ultrasonografi Biyopsi Diğer

EKLENECEK KONSÜLTASYON VE RAPOR VE TIBBİ BELGE ÖRNEKLERİ
Varsa Rapora eklenen Vücut Diyagramı, Konsültasyon Muayene Raporu, Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu ve diğer tıbbi belge örneklerini belirtiniz.

Vücut Diyagramı Diğer Numaralandırarak sırayla belirtiniz

Psikiyatrik muayene / Konsültasyon Raporu Konsültasyon Raporu (Sayfa)

SONUÇ; Bu kısım, Genelge ve Rehberde belirtilen hususları dikkate alarak doldurunuz. Tıbbi terimleri kısaltma yapmadan tam olarak yazınız. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz. Talep edilmişse veya gerek görülürse, kişinin ALKOL MUAYENESİ sonucunu bu kısımda belirtiniz.

Bir başka sağlık kuruluşuna sevkine Gerek görülmedi Gerek görüldü (Gerekçesini aşağıda açıklayınız)

Kesin rapor Durumu bildirir geçici rapor

HAYATI TEHLİKESİ YOKTUR BTM İLE GİDERİLEBİLİR

MUAYENEYİ YAPAN VE RAPORU DÜZENLEYEN TABİBİN

Adı soyadı : MEHMET ALI AKYÖZ **İmzası**
Diplolam Tescil no : **Kurumun Mührü**

Şekil 80/ DEM Parti Batman İl Eş Başkanın Müdahale Sonrasında Aldığı Darp Raporu.

Gözaltında İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kaldığım İddia Eden DEM Parti Batman İl Eş Başkanı (Şekil 78, Şekil 79 ve Şekil 80) "4 Kasım sabahında kayyım atandı ve kayyım protestoları devam ederken akşama doğru ben ve vekil arkadaşlar Gülistan caddesinin başında küçük bir park vardı. Hepimiz orada beklerken müdahale ettiler. Bizleri tartakladılar. Parkın içinden çıkarmak için parkın içinde bir süs havuzu vardı. O kadar sert vuruyorlardı o havuzun içine düşürüldüm. Ve dizim ve ayak bileğimden yukarı doğru çok sert çarpılmıştı ki hemen şişti ve el bileğim de morardı. Ambulansla hastaneye kaldırıldım hastanede gerekli film ve işlemler yapıldı. Daha sonra taburcu oldum ve eve geldim. Birkaç gün yürümekte zorluk yaşadım." Beyanlarında bulundu.

4. 7 Kasım 2024:

Batman Belediyesi önündeki eyleme 4. Günde de birçok parti STK ve siyasetçi katıldı. Gün boyunca çeşitli açıklamalar yapıldı

Kayyımaya karşı 3 koldan belediyeye yürüyüş düzenlendi.

DEM Parti, Batman'da kayyım protestolarına yönelik polis saldırısı sırasındaki işkenceye dair Batman Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu.¹⁸²

Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) Eş Genel Başkanı ve Milletvekili Keskin ile Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) Batman milletvekilleri Zeynep Oduncu ve Mehmet Rüştü Tiryaki, Batman Belediyesi'ne kayyım atanmasından sonra eylemlere katılan yurttaşlara polisler tarafından uygulanan şiddeti Mecliste gündeme getirdi.¹⁸³

Şekil 81/ İşkenceye Uğradığı İddia Edilen Yurttaş.

182

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257881?page=6?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

183

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257895?page=6?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

Şekil 82/ Şekil 81'deki Yurttaş Ait Gözaltında İşkence Sonucu Oluştugu İddia Edilen Yarayı Gösterir Görüntü (ÖHD Batman Şubesi Tarafından Fotoğraf Çekilmiştir).¹⁸⁴

Şekil 83/ Şekil 81'deki Yurttaş Ait Olduğu İddia Edilen Evin Kapısının Gözaltına Alınma Sırasında Kırıldığını Gösterir Görüntü.¹⁸⁵

Şekil 84/ Şekil 81'deki Yurttaş Ait Olduğu İddia Edilen Evin Kolluk Tarafından Dağıtıldığını Gösterir Görüntü.

¹⁸⁴ <https://x.com/LogHaber/status/1855372478501048797>

¹⁸⁵ Video Linki: <https://www.youtube.com/watch?v=GpBXoqCBUPQ&t=19s>

Şekil 81’de Gözaltında İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kaldığını İddia Eden Mağdurun Ailesinin ÖHD Batman Şubesine yaptığı başvuruda “Yakınım %70 Zihinsel engellidir. 7 Kasım 2024 günü sabah 5’te Polisler, kapımızı kırarak içeri girdiler. Hiçbir şey söylemeden beni yere yatırıp, sırtıma bastılar. Sağ koluma tekme atan kolluk görevlileri, bana karşı hakaretvari konuşuyordu. Polisler, Köpekle birlikte yakınım odasına gittiler. Birden tüm sesler kesildi. Sadece köpeğin boğuşmaktan kaynaklı hırlama sesleri geliyordu. Yakınım ise ‘yapmayın’ diye bağıyordu. Sonra 112 acil servis çağırıldı. Sağlık görevlilerinin ‘çocuğu öldürmüşsünüz’ dediğini duydum. Köpek saldırısına maruz kalan yakınımın yaralarını sardıktan sonra evden götürdüler.” **Beyanında bulunmuştur.**

Şekil 81’de Gözaltında İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kaldığını İddia Eden Mağdurun Avukatı “müvekkil yüzde %70 zihinsel engellidir. 2013 yılından Bakırköy Ruh ve Sağlığı hastanesinde raporu alınmıştır. O yüzden beyan veremiyor. Müvekkilin evinin kapısı koç başla kırılmış. Aile müvekkile evde kopekle saldırıldığı iddia ediliyor. Köpeklerden birinin müvekkilin boynundan tutmak suretiyle ısırıyor. Müvekkil orada yaralanıyor. Müvekkil evde ters kelepçe ile gözaltına alınıyor. O sırada da müvekkile saldırılıyor. Müvekkilin vücudunun başka yerlerinde de yaralar var. Sonra hastaneye götürülüyor. Sonra ben müvekkile görüşmeye gittim. Müvekkilim gördüğümde 11 adet dikiş vardı ve vücudunun her yeri kan içindeydi. Müvekkilim konutu terk etmeme adli kontrolüyle serbest bırakılmıştır.” **Beyanında bulunmuştur.**

Kayyım protestolarında darp edilerek gözaltına alındığı iddia edilen 4 kişi tutuklandı.

Şekil 85/ Darp Edilerek Gözaltına Alındığı İddia Edilen Yurttaşın Ait Görüntü.¹⁸⁶

Şekil 85’da Gözaltında İşkence ve Kotu Muameleye Maruz Kaldığını İddia Eden Mağdur ÖHD Batman Şubesine yaptığı başvuruda “17.00 sularında belediye önünde halka tazyikli suyla müdahalede bulunuldu. Olay yerinden uzaklaşmak için Hasankeyf Sokağına doğru gittim bu sokakta yaklaşık 10 kolluk kuvvetti, benle beraber üç kişiyi darp etti. 5-6 polis üzerime çullanarak vücudumun her yerine tekme ve yumruklarla vurdular darp edilme durumu yaklaşık yarım saat sürdü. Yaklaşık bir saat boyunca belediye önünde yalın ayakla bekletildim. Bu süre boyunca polis tarafından sık sık ayak uçlarıma basıldı. Ve bana ‘valinin sana selamı var’ dediler. Ensemde aşırı ağrı mevcut. Omuz ve kalçamda ağrılar var. Kafamın her yerinde yaralar var. Sağ gözüm morarmıştır.” **Beyanlarında bulundu.**

186

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257920?page=6?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

Kayım atanan Batman Belediyesi önünde süren protestolarda kolluk biber gazı ve tazyikli suyla müdahale etti.

Aşağıdaki Görüntüler Çıkan Olaylara İlişkindir. (Video Linki: <https://www.youtube.com/watch?v=TQfGleLbHfs>)

Şekil 86/0.00-0.15 Saniye Arasında Kolluğun Yurttaşlara Tazyikli Suyla Müdahale Edildiği Görülüyor.

Şekil 87/ 1.00-1.10 Dakika Arasında Olaylardan Sonra Durumu Gösterir Görüntü.

Şekil 88/ 1.30-1.45 Dakika Arasında Kolluğun Yurttaşlara Tazyikli Suyla Müdahale Ettiği Görülüyor.

5. 8 Kasım 2024:

Batman Belediyesi önündeki eyleme 5. Günde de birçok parti STK ve siyasetçi katıldı. Gün boyunca çeşitli açıklamalar yapıldı

Kayyımaya karşı 3 koldan belediyeye yürüyüş düzenlendi. Belediye önündeki protestolarda kolluk müdahale etti.

Şekil 89/ Olaylarda Kolluğun Yurttaşlara Tazyikli Suyla Müdahale Ettiği Görülüyor.¹⁸⁷

Batman Belediyesi kayyımına "belediyelerimizi boşaltın" diye seslenen 6 Kasım'da gözaltına DEM Parti Gençlik Üyesi tutuklandı.

Kayyım atanan Batman Belediyesi Bel-Kent Anonim Şirket Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Edanur İnce, kayyım ile aynı çatı altında kalmak istemediğini belirterek, istifa etti.¹⁸⁸

Batmanda kendileri polis olarak tanıtan kişiler, gazetecilere silah çekerek, Yeni Yaşam Gazetesi çalışanı Veysi Akören'i alıkoymak istediği iddia edildi.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Video Linki: <https://x.com/evrenselgzt/status/1854901699615293644>

¹⁸⁸

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/258039?page=5?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁸⁹

<https://mezopotamyaaajansi40.com/search/content/view/258040?page=5?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

Şekil 90/ Veysi Akören'i Alkonulmak İstenildiği Anları Gösterir Görüntü.¹⁹⁰

¹⁹⁰ Video Linki: <https://www.youtube.com/watch?v=swv6WBc3xAY&t=3s>

6. 9 Kasım 2024:

Batman Belediyesi önündeki eyleme 6. Günde de birçok parti STK ve siyasetçi katıldı. Gün boyunca çeşitli açıklamalar yapıldı

DEM Parti, Mardin, Batman, Halfeti, belediyelerine kayyım atanmasının yürütmesinin durdurulması talebiyle başvuruda bulundu.

Köpekli işkenceyle gözaltına alındığı iddia edilen yüzde 70 engelli Medeni Erol ev hapsi şartıyla serbest bırakıldı.¹⁹¹

Batmanda kayyım protestoları sürerken, polisler boş sokaklarda yoğun gaz kullandığı iddia edildi. Mezopotamya Ajansı (MA) muhabiri Heval Önkol da yoğun gazdan kaynaklı hastaneye kaldırıldığı iddia edildi.¹⁹²

Şekil 91/ polis Olduğu İddia edilen Kişilerin Sokak Ortasında Yurttaşları Gözaltına Almak İstedığı İddia Edildi.¹⁹³

¹⁹¹

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258076?page=5?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁹²

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258125?page=4?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁹³ Video Linki: https://x.com/Halide_Turkoglu/status/1855345762638430548

7. 10 Kasım 2024:

Batman Belediyesi önündeki eyleme 7. Günde de birçok parti STK ve siyasetçi katıldı. Gün boyunca çeşitli açıklamalar yapıldı

Batman İl Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördükleri belirtilen gençlerin vekillerle görüşmesine izin verilmediği iddia edildi.¹⁹⁴

Batman Valiliği, gazetecileri tehdit ederek, alıkoymak isteyen kişilerin polis olduğunu açıkladı.¹⁹⁵ Valilik söz konusu kişilerin polis olduğunu belirterek, Akören'in "örgüt propagandası" yaptığını iddia etti. Valilik, ayrıca Akören hakkında herhangi bir gözaltı kararı olmamasına rağmen gazetecilerin silahlı tehdit edilmesini "yakalamaya yönelik müdahale" olduğunu iddia etti.

DBP Eş Genel Başkanları ve belediye eş başkanlarının Batmana girişine izin vermeyen askerler, oturma eylemi üzerine yoldaki ablukayı kaldırdı.¹⁹⁶

Şekil 92/ Kolluk Tarafından Gözaltına Alınan Yurttaş Şiddet Uygulandığı Görülüyor.¹⁹⁷

¹⁹⁴

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258130?page=4?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁹⁵ <http://www.batman.gov.tr/bir-basin-mensubuna-polis-olmadigi-iddia-edilen-kisilerce-mudahale-edildigine-dair-asilsiz-iddialara-iliskin-aciklama>

¹⁹⁶

<https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/258172?page=4?page=1&key=b7aaf855e84b78a6c00b38d33caff767>

¹⁹⁷ <https://x.com/TekosinR1/status/1855368911845249151>

8. 11 Kasım 2024 ve Devamı Günler:

Batman Belediyesi önündeki eylemlere birçok parti STK ve siyasetçi katıldı. Eylemin devam ettiği günler boyunca çeşitli açıklamalar yapıldı.

Batman Valiliği, açık alanlarda her türlü eylem ile eylem/etkinliklere destek vermek amacıyla, ilçelerden veya çevre illerden bireysel ya da toplu bir şekilde ilimiz ve ilçelerimize bireysel veya toplu olarak gelebilecek kişi ya da grupların ve araçların ilimiz sınırlarına girişleri ve çıkışları 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu gereğince il ve ilçe mülki sınırlarımız içerisinde 15/11/2024 günü saat 00.01'den 24/11/2024 günü saat 23.59'a kadar (10) gün süreyle yasaklandığını duyurmuştur.¹⁹⁸

ÖHD Batman Şubedeki Yöneticilerimiz gözaltına alınanların çoğunun işkenceye uğradığını aktardı. Gözaltında görüşülen yurttaşların vücutlarındaki darp ve cebir gözle görülür şekilde olduğu görüldü. Ayrıca gözaltına yurttaşların başvuru formu ve banlarında aktardıkları şunlardır: Gözaltındakiler vücutların büyük kısmında darp izi çıkmayacak yerlere ve belli yöntemlerle (kafanın arka ya da üst kısmına tokat atmak, karın bölgesine vurmak gibi) şiddet uygulandığı iddia ettiler. Gözaltına alınanlar, hastaneye sağlık raporu için götürülmelerine kadar kaba dayak işkence ve hakaretlere maruz bırakıldıklarını ve vücutlarında belirgin darp izleri olmasına rağmen darp raporu verilmediğini iddia ettiler. Gözaltı süreçlerinin uzaması sonrasında tekrar hastaneye götürüldüklerinde milliyetçi ırkçı şarkılar dinletildiklerini iddia ettiler. İlk gün gözaltına alınanlara emniyette akşam yemeği ile beraber verilen yarım litrelik su dışında su verilmediğini; Sonraki gün bu su ihtiyacı aileler tarafından giderildiğini iddia ettiler. Gözaltına alınanların birçoğu ters kelepçe yapılarak gözaltına alındığını ve bu şekilde saatlerce gözaltı aracında bekletildiklerini iddia ettiler. Adliyeye sevk edilenlerin de bir kısmı yine ters kelepçe yapılarak adliyede bekletildiklerini iddia etti.

¹⁹⁸ <http://www.batman.gov.tr/kamuoyuna-onemli-duyuru-etkinliklerin-yasaklanmasi14112024>

Aşağıdaki Görüntüler İşkenceye Uğradığını İddia Eden Yurttaşlar İçin Gözaltı Sonrası ÖHD Batman Şubesi Tarafından Çekilmiştir (Fotoğraflar Gözaltı Sonrası Farklı Tarihlerde Çekilmiştir).

Şekil 93/ Gözaltında İşkenceye Uğradığını İddia Eden Yurttaşın ÖHD Batman Şubesi Tarafından Çekilen Görüntüsü.

Şekil 93’da Gözaltında İşkence ve Kötü Muameleye Maruz Kaldığını İddia Eden Mağdur “arkadaşımın buluşacaktım. Arkadaşımın evini ararken sokakta tek başımayken herhangi bir olay yokken panzer geldi ve beni bir apartmanın bahçesinden alarak gözaltına aldı. Daha sonrasında beni panzerin içerisine alarak 4 sivil polis saçlarımı çekip baya yolup ağır hakaret edip ve küfür ettiler. Copla beni düşürüp tekrar araca alıp copladılar bana işkence ettiler, boğazımı sıktıkları içinde bilincimi kaybettim, ayrıca üzerime de oturdular, beni bacağının arasına aldılar, kafamın her yerine vurdular hatta kafamı uzun namlulu silahın ucuna vurdular, bundan dolayı kafamda şişlik bacaklarımda morluk vardır. Beni hastaneve götördüklerinde doktor bana darp cebir yoktur diye rapor verdi.” **Beyanlarında bulundu.**

Şekil 94/ Gözaltı Sırasında Parmaklarının Kırıldığını ve İşkenceye Uğradığını İddia Eden Yurttışa Ait Görüntü.

Şekil 94'deki Yurttışın Avukatı yaptığı başvuruda “Kendisinin hem gözaltına alındığı sırada ayrıca belediyenin içinde ve emniyete götürülürken de birçok kolluk tarafından kendisine hem sözlü hem de fiziki işkence uygulandığını” aktarmıştır.

Batman ÖHD Şubesi tarafından yapılan görüşmeler sonucunda kolluğun güç kullanımı sonucunda zarar görenler arasında çocuklarda olduğu görülmüştür. Çocukların vücutlarındaki darp izleri gözle görülür şekildedir. Etik İlkeler ve Çocuğun Üstün Yararı Gereği çocukların fotoğraflarını paylaşamıyoruz.

5. HALFETİ'DE YAŞANAN SÜREÇ

1. 4 Kasım 2024:

Mehmet Karayılan Sabah saatlerinde kayyım kararının kendisine tebliğ edildiğini açıkladı. Kolluk, sabah saatlerinde belediye binası önünü ablukaya aldı.

Sabah 09.00'dan sonra halk toplanmaya başladı. DEM Parti Yöneticileri, DBP Yöneticileri, İlçe Belediye Eş Başkanları, Milletvekilleri ve STK'lar destek amacıyla geldiği görüldü.

09.00'da Urfa Valiliği, Urfa ilinde 04.11.2024 tarihinden başlayıp 14.11.2024'e kadar 10 günlük eylem etkinlik yasak kararı almıştır¹⁹⁹.

10.00'da Kayyım atanan Halfeti Belediyesi önünde açıklama yapan belediye eş başkanı Mehmet Karayılan, "Kayyım kararını tanımıyoruz. Halkımızdan aldığımız güçle bu görevi sürdüreceğiz" dedi. Bu açıklama sorunsuz şekilde bitti.

13.00'da Ömer Öcalan tarafından açıklama yapıldı. Açıklama, "Bijî Berxwedana Xelfetî" ve "Halfeti Uyuma İradene Sahip Çık" sloganlarıyla son buldu. Abluka altındaki belediye binası önünde oturma eylemi devam etti.

15.00'da Halfeti Belediye binası önünde kayyıma karşı başlatılan nöbete katılan HDP Eş Genel Başkanı Cahit Kırkazak açıklama yaptı. Açıklama sırasında herhangi bir sorun yaşanmadı.

16.30'da Urfa Emek ve Demokrasi Platformu Bileşenleri, Halfeti Belediyesi'ne kayyım atanmasını, ablukaya alınan belediye binası önünde protesto etti. Belediye binası önünde halkın nöbet tuttuğu alanda yapılan açıklamada "Halkın İradesi Gasp Edilemez, Kayyıma Geçit Yok" pankartı açıldı.

17.00 sularında kayyım atanan Halfeti Belediyesine yürüyen gençlere kolluk mensupları tarafından anonslar yapılmadan müdahale yapıldığı gözlemlendi. Demokratik tepkilerini göstermek isteyen yurttaşlara, tazyikli su ve biber gazı sıkılmıştır. Tazyikli su ve biber gazı sıkılırken herhangi bir uyarı yapılmadığı görülmüştür. Kolluk tarafından PSVK 16. Maddesine aykırı müdahale yapıldığı gözlemlenmiştir. Yaklaşık 30 dakika süren müdahalede yurttaşlar zarar görmüştür.

Olaylarda 2 polis yaralandığı iddia edildi²⁰⁰.

¹⁹⁹ 04.11.2024 Tarihli Urfa Valili Yasaklama Kararı Linki: <http://www.sanliurfa.gov.tr/04112024-tarihli-yasaklama-karari>

²⁰⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/gorevlendirme-yapilan-halfeti-belediyesi-onunde-polise-tasli-saldirida-bulunan-8-kisi-yakalandi/3384212>

Aşağıda yer alan görüntüler Mezopotamya Haber Ajansının 04.11.2024 tarihinde 17.54'de yayınladığı görüntülerden alınmıştır. İlgili Görüntüler 17:00 Sularında başlayan müdahaleye ilişkindir

(Görüntü Linki: <https://x.com/MAturkce/status/1853450663235072315>)

Şekil 95/ 1.00-1.05 Dakika Arasında Görüntü İncelendiğinde Orantısız ve Bilinçsiz Şekilde Biber Gazı Sıkıldığı Görülmektedir.

Şekil 96/ 1.05-1.05 Dakika Arasındaki Görüntülerde Polisin Yurttaşla Fiziki Müdahalede Bulunmak İçin Hareket Ettiği Görülmektedir.

Şekil 97/ 1.05-1.10 Dakika Arasındaki Görüntülerde ÖHD Urfa Şube Yöneticimizin Biber Gazı Sıkılmaması Yönündeki Uyarısında Rağmen Bilinçsiz Şekilde Yöneticimize De Biber Gazı Sıkıldığı Görülmektedir.

Şekil 98/ 1.45-1.50 Dakika Arasında Kolluğun Yurtaşlara Tekme Attığı ve Devamında Halka Tazyikli Su Sıkıldığı Görülmektedir.

Şekil 99/ 1.48 Dakikada Halka Tazyikli Su Sıktığı Göürülen Toma

Şekil 97’de Gözüne Biber Gazı Sıkılan ÖHD Urfa Şubesi Yöneticimiz “Halfeti halkının belediye binasına yürümesine kolluk müdahalede bulundu. Bu müdahale sırasında Kolluğun Yurttaşlara yumruk ve tekme attığını gördüğüm için kollukla diyalog kurmaya çalıştım. Kollukla diyalog halı devam ederken, bu sırada halka doğru biber gazı sıkıldı. Biber gazının sıkılmaması konusunda uyarılarıma rağmen gözüme biber gazı sıkıldı. Alandan çıkarken polis tarafından bana fiziksel müdahalede bulunuldu. Bu müdahale yüzünden düştüm. Bu sırada ÖHD üyesi avukat arkadaşlarım bana yardım etmeye çalışırken yüzlerine biber gazı sıkılmıştır. Ayağa Kalktığım sırada bulunduğum alana Tazyikli su sıkıldı. Tazyikli sudan dolayı ıslandım”
Beyanlarında bulunmuştur.

Kolluğun müdahalesi sonrası çıkan olaylar 30 dakikaya yakın sürmüştür. 17.30 civarı halk Dem Parti Halfeti Binasına doğru yürüyüşe geçmiştir. Yürüyüş sırasında sloganlar atılmıştır. Yürüyüş bir sorun olmadan tamamlanmıştır.

18:00 sularında DEM Parti Milletvekili Ferit Şenyaşar tarafından DEM Parti İlçe Binası Önünde açıklama yapılmıştır. Açıklama sonrası kitle dağıldı.

2. 5 Kasım 2024:

Halfeti ilçesinde belediyeye kayyım atanmasına karşı protestoların ikinci günde de devam etti.

Sabahın erken saatlerinde yurttaşlar, ablukaya alınan belediye binası önünde toplanmaya başladı. DEM Parti milletvekilleri Ömer Öcalan, Zülküf Uçar, Ayten Kordu, Ferit Şenyavaş, Mithat Sancar ve Dilan Kunt Ayan ile Halfeti Belediye Eş Başkanları Saniye Bayram ve Mehmet Karayılan da belediye binası önüne geldi. Kitle sık sık, "Direne Direne Kazanacağız", "Bijî Berxwedana Xelfetî" sloganları attı.

17:00 sularında belediye önündeki kitle, basın açıklaması yaptı. Açıklamaya Urfa Barış Anneleri Meclisi Üyeleri, DEM Parti Milletvekilleri Ömer Öcalan, Zülküf Uçar, Dilan Kunt Ayan, Mithat Sancar, Ferit Şenyavaş ve Ayten Kordu'nun yanı sıra çok sayıda kişi katıldı.

Açıklamadan sonra kitle, DEM Parti Halfeti Binasına doğru yürüyüşe geçti. Yürüyüş sorunsuz şekilde tamamlandı.

Urfa Valiliği "İçişleri Bakanlığı tarafından Halfeti İlçesi Belediye Başkanı'nın görevden uzaklaştırılması kararına karşı 04.11.2024 tarihinde ilçe merkezinde toplanan bir grup içerisinde yer alan (8) kişi, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa Aykırı Davranma, Kolluk Görevlilerini Kasten Yaralama, Kolluk Görevlilerine Mukavemet ve Mala Zarar Verme fiilleri sebebiyle 05.11.2024 tarihinde gözaltına alınarak Cumhuriyet Savcılığı tarafından haklarında adli işlem başlatılmıştır."²⁰¹ Şeklinde açıklamasıyla 4 Kasım Günü 17:00 sularında çıkan olay hakkında soruşturma başlatıldığını açıkladı.

Kayyım atanmasınının 1. Gününde yaşanan olaylardan biri çocuk sekiz kişinin gözaltına alındığı öğrenildi. ÖHD Urfa Şube tarafından oluşturulan heyet gözaltından bulunan sekiz kişiyle görüşmeler yapmıştır. Sekiz Kişiden beş kişi işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmiştir. Yapılan Görüşmelerin bazıları aşağıya eklenmiştir.

05.11.2024 Tarihinde Birinci Başvurucu ile Yapılan Görüşmede "memurlar tarafından gözaltı işlemi yapılırken sözlü ve fiziki olarak şiddete uğradım. Akabinde Halfeti ilçe emniyetine dışarıdan gelen bir erkek polis memuru tarafından bana tokat atıldı. Yine bazı polis memurları tarafından bana sinkaflı küfürler edildi" **Şeklinde beyanları tutanağa geçirilmiştir.**

05.11.2024 Tarihinde İkinci Başvurucu ile Yapılan Görüşmede "05.11.2024 tarihinde sabah saat 5 civarında evine gelen polisler tarafından gözaltına alındım. Gözaltına alındığı sırada polis memurları tarafından bana şiddet uygulandı. Kelepçeli vaziyette iken boynuma ve koluma yumruklarla vurulmuştur. Sonrasında Halfeti ilçe emniyetine getirildiğimde yaklaşık 15-20 kişilik polis memurları tarafından yüzüme boynuma ve belime şiddet uygulanmıştır, darp edildim. Bu fiziksel şiddet sebebiyle yüzüm şişmiş, morarmış ve akabinde dudaklarım patlamıştır. Yine 2 polis memuru bir odaya götürüldüm ve odada bekletilerek bir polis bana yönelik 'Beni tanıdın mı diyerek' yumruklamıştır defalarca. Polisler tarafından hakarete maruz kaldım" **Şeklinde beyanları tutanağa geçirilmiştir.**

²⁰¹ 05.11.2024 Tarihli Urfa Valili Basın Açıklaması Linki: <http://www.sanliurfa.gov.tr/05112024-tarihli-basin-aciklamasi-2024246>

3. 6 Kasım 2024:

Belediyeye atanan kayyıma karşı nöbet ve protestolar üçüncü gününde devam etti. DEM Parti Eş Genel Başkanları Tuncer Bakırhan ve Tülay Hatimoğulları, HDK Eş Sözcüsü Meral Danış Beştaş, DBP Eş Genel Başkanı Çiğdem Kılıçgün Uçar ile EHP, TÖP, TİP, EMEP, SMF, SYKP, SODAP, KKP, PİA, Devrimci Parti, ESP, İHD, Alevi Bektaşî Federasyonu, KESK'ten çok sayıda isim sabah saatlerinde Halfeti Belediye Binası önüne geldi. Saat 13.00 sularında basın açıklaması yapıldı.

3. gün boyunca halk ve kolluk arasında bir problem yaşanmadı.

Atanan kayyıma karşı protestolar gerekçe gösterilerek 8 kişi daha gözaltına alındı. ÖHD Urfa Şube tarafından oluşturulan heyet gözaltına alınan sekiz kişiyle görüşmeler yapmıştır. Gözaltında tutulan bazı isimler, emniyette maruz kaldıkları şiddet ve çıplak arama nedeniyle Özgürlükçü İçin Hukukçular Derneği'ne (ÖHD) başvurdu.

Kolluğun haklarında gözaltı kararı olan 2 kişiyi bulamayınca babalarını darp ederek gözaltına aldığı iddia edildi.²⁰²

Ev aramalarında evlerin tahrip edildiği iddia edildi.

Gözaltına alınan sekiz kişiden üçü işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmişleridir. Yapılan görüşmelerin bazıları aşağıya eklenmiştir.

06.11.2024 Tarihinde Üçüncü Başvurucu ile Yapılan Görüşmede “06.11.2024 tarihinde sabah saatlerinde gözaltına alındım. Gözaltı sırasında hamile olan eşimin ve 4 çocuğun gözü önünde yüzüstü yere yatırılarak polis memurları tarafından kafama silah dayanılmıştır. Hakaret ve tehditler edildi bu sırada Aynı polisler tekme ile vücudumun her yerine vurmuştur. Vurma sebebiyle ayağымda yaralar açılmıştır” **Şeklinde Beyanları Tutanağa Geçirilmiştir.**

06.11.2024 Tarihinde Dördüncü Başvurucu ile Yapılan Görüşmede “06.11 2024 tarihinde sabah 5-6 civarında gözaltına alındım. Halfeti İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüm. Orada bir süre bekletildikten sonra Halfeti jandarmaya götürüldüm. Jandarma Komutanlığı'nda görevli bir kadın personel tarafından bir odaya alındım. Burada soyun kıyafetlerini çıkar denildi. Tehdit edilerek çıplak arama için soyunmam talep edildi. O sırada erkek Jandarma görevlileri de bulunmaktayken bir süre bekletildim. Daha sonra tekrar gelmiş ayakkabı bağcığımın açmam istendi. Ayakkabı bağcığımın açacağı sırada kafama sert bir şekilde vuruldu. Bu darbe nedeniyle sandalyeye çarptım. Pantolonumun indirilmemi istedi. Korktuğum için pantolonu indirdim. Sütyenimi çıkarmam istendi. Açmaya çalışırken polis tutup koparmıştır sütyeni. O haldeyken arandım. Elleriyle göğsüm ve bacak aralarım dokunmuştur” **Şeklinde Beyanları Tutanağa Geçirilmiştir.**

202

<https://www.mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/257727?page=1&key=522291475d5661f25ef7576a88e11b1f>

Aşağıdaki Görüntülüler Ev Araması Sırasında Ortaya Çıktığı İddia Edilen Sorunları Gösterir Görüntüler (Video Linki: https://www.youtube.com/watch?v=C0_4EKz3Uns)

Görüntülerde ev baskını sırasında polisler, kapı ve camları kırdığı görülüyor. Olay yerine gelen avukatı yaşananları telefon ile kayıt altına almak isterken engellendiği görülüyor. Gözaltına alınan yurttaşın elbiselerini giymesine izin vermeden kelepçeleven polisler, avukatın eve girmesini, aramaya katılmasını engellediği görüntülerde görülüyor. Engellemeye tepki gösteren Demir'in avukatı, polisler hakkında suç duyurusunda bulunacağını belirtiyor.

Şekil 100/0.30- 1.00 Dakikalar Arasında Evde Cam Kırıkları Olduğu Görülüyor.

Şekil 101/ 0.30-1.00 Dakika Arasında Gözaltına Alınan Yurttaşın Ev Araması Sırasında Evin Ortasında Oturtulduğu Görülüyor.

4. 7 Kasım 2024 ve Devamı Günler:

Halfeti ilçesinde belediyeye kayyım atanmasına karşı başlatılan nöbet ve protestolar 7-13 Kasım arasında da sürdü

7 Kasımda Kitlenin 3 gündür nöbet tuttuğu alana zırhlı araç yerleştiren kollukla, kitle tepki gösterdi. Tepki sonrası zırhlı araç alandan alınarak, uzak bir noktaya götürüldü.

7 Kasımda Kayyım atanan Halfeti Belediyesi Meclis üyeleri, Belediye Eş Başkanları Mehmet Karayılan ve Saniiye Bayram başkanlığında Kasım ayı olağan toplantısı yapıldı.

7 Kasımda Gözaltına alınan 16 yurttaşın ifade işlemleri akşam itibariyle bitmiştir.

Kayyım atanan Halfeti Belediyesi'nin yakınlarında ev ve işyerleri bulunan yurttaşlar, polis aramasından geçtikten sonra ev ve işyerlerine geçebiliyor.²⁰³

Protestolardan sonra gözaltına alınan 16 yurttaş "Örgüt Üyesi Olamamak ile Birlikte Yardım Etme, Kamu Görevlisine Mukavemet, 2911 Sayılı Kanun'a Muhalefet ve Kasten Yaralamadan" dolayı tutuklama talebiyle 8 Kasımda Halfeti Adliyesine sevk edilmiştir.

Adliyeye sevk edilen 16 şüphelinin 10'u(1'i çocuk)8 kasımda tutuklanmıştır. 6 şüpheli ise adli kontrol şartıyla serbest bırakılmıştır.

Kayyım karşı başlatılan nöbet alanında bulunan ağacın dalları polise görüş alanı açmak için budandığı iddia edildi²⁰⁴.

9 kasımda Özgür Kadın Hareketi (TJA) aktivistleri, ablukaya alınan belediye binası önünde bekleyişini sürdüren kitleye destek ziyaretinde bulundu. Siyasetçi Ayla Akat Ata ve Van Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Neslihan Şedal'ın da aralarında olduğu çok sayıda kadın, DEM Parti İlçe Örgütü binasında bir araya geldi. Ardından "Kayyım değil demokrasi" pankartıyla belediye önüne kadar yürüyüş yapıldı. Yürüyüşte sık sık "Jin, Jiyan, Azadî", "Eşbaşkanlık Mor Çizgimiz" Ve "Bijê Berxwedana Xelfetî" sloganları atıldı.

12 Kasımda Urfa Büyükşehir Meclis toplantısında, Urfa Büyükşehir Belediye Başkan Vekili Ahmet Aksoy, "resmi bir yazının belediyeye ulaştığını belirterek Yargı sonuçlanana kadar Mehmet Karayılan'ın meclisimizdeki görevi sona ermiş oluyor" dedi.

12 Kasımda Emine Şenyaşar, Belediye önündeki nöbeti ziyaret etti.

Bu süreç boyunca birçok parti, STK, Kurum ve siyasetçi nöbeti ziyaret etti.

²⁰³ <https://mezopotamyaajansi40.com/tum-haberler/content/view/258024>

²⁰⁴Halfeti Belediye Binası Önündeki Ağaçların Budanmasına İlişkin Haber Linki: <https://x.com/MAturkce/status/1854828457567396313>

6. DERSİM VE OVACIK'TA YAŞANAN SÜREÇ

1. 22 Kasım 2024:

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) yönetimindeki Dersim ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) yönetimindeki Ovacık belediyelerine kayyım atandı. Dersim Belediyesi'nde nöbet tutan yurttaşlar yaka paça dışarıya çıkarıldı.

Dersim belediyesi önünde barikatlar kuruldu. Yurttaşlar protesto amacıyla toplanmaya başladı. Bu sırada protesto hakkını kullanan yurttaşlara müdahale edildi.

Dersim ve Ovacık belediyelerine İçişleri Bakanlığı kararıyla kayyım atanmasının ardından Tunceli Valiliği, kent genelinde güvenlik gerekçesiyle açık ve kapalı alanlarda yapılmak istenen çeşitli etkinliklere 10 gün süreyle yasak getirildiğini duyurdu.²⁰⁵

Şekil 102/ Yurttaşlara TOMA ile Tazyikli Su Sıkıldığı Görülüyor.²⁰⁶

Ovacık Belediyesi'ne atanan kayyıma karşı belediye önünde toplandı kitle. Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül ve beraberindekilerin belediyeye girişlerine izin verilmedi.

²⁰⁵ <https://www.evrensel.net/haber/534881/dersimde-eylem-yasagi-kayyima-tepkiler-suruyor>

²⁰⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=ptA43hXFlzs&t=2s>

2. 23 Kasım 2024:

Dersim Belediyesinin önü sabahın erken saatlerinde belediyenin etrafını beton bariyerlerle kapatıldı.

Şekil 103/ Dersim Belediyesinin Önü

Dersim Belediyesi'ne kayyım atanması, kentte kitlesel bir yürüyüşle protesto edildi.

Yerine kayyım atanan Dersim Belediyesi Eş başkanı Birsen Orhan polisler tarafından gözaltına alınmaya çalışıldı, halkın tepkisi ardından polis geri adım attı.²⁰⁷

Dersimde 8 kişi gözaltına alındı. Emniyette ifadeleri alınan 8 kişi hakkında 2911 sayılı Gösteri ve Yürüyüş Kanunu'na muhalefet etme gerekçesiyle işlem yapıldı. Gözaltına alınan kişilerden üçü emniyet ifadeleri ardından serbest bırakıldı.

3. 24 Kasım 2024:

Yerine kayyım atandığı gün hakkında gözaltı kararı çıkarılan Dersim Belediye Eş başkanı Birsen Orhan ifade vermek üzere emniyete gitti., emniyetteki işlemlerinin ardından Tunceli Adliyesi'ne sevk edildi. Birsen Orhan'ın "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik" ile "Kamu görevlisine hakaret" iddialarıyla ifadesi alındı. Birsen Orhan, adli kontrol tedbiri ile serbest bırakıldı. Birsen Orhan'a ev hapsi ve yurt dışı yasağı adli kontrolü verildi.

Dersim'de, kayyım protestoları sırasında gözaltına alınan 2 kişi tutuklandı. 3 kişi ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

Gün boyu kitlesel açıklama ve protestolar yapıldı.

207

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/259448?page=9?page=1&key=c770127028e50ca446ee3fcee30b05b8>

4. 25 Kasım 2024 ve Devamı Günler:

25 Kasım günü, kayyımı, ışık açıp kapatma ve ses çıkarma eylemleri ile protesto edildi.

26 Kasım günü, Dêrsim’de sabah saatlerinde 4 kişi gözaltına alındı ve aynı gün 4 kişi tutuklandı. Savcılıktaki ifadeleri alınan 4 kişi “Polise mukavemet”, “Kamu malına zarar verme” ve “2911 sayılı Gösteri ve Yürüyüş Kanununa muhalefet etme” gerekçesiyle tutuklandı. Gözaltına alınanlar plastik kelepçe nedeniyle ellerinde kızarıklar oluştuğunu aktardı.

26 Kasım günü Kentin birçok yerinde kayyımaya karşı kitlesel basın açıklaması ve protestolar yapıldı.

27 Kasım günü protestolara katılan 4 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 3 kişi “Polise mukavemet”, “Kamu malına zarar verme” ve “2911 sayılı Gösteri ve Yürüyüş Kanununa muhalefet etme” gerekçesiyle tutuklandı. Bir kişi adli kontrolle serbest bırakıldı.

27 Kasım günü DEM Parti ve TİP'in Dêrsim İl Genel Meclisi üyeleri, kayyımaya tepki göstererek meclis toplantısını terk etti.

27 Kasım günü Dêrsim Emek ve Demokrasi Platformu, Kayyımaya ve gözaltılara karşı basın açıklaması yaptı.

30 Kasım’da Dersim belediyesi Eş başkanı Birsen Orhan “Gösteri ve yürüyüş kanununa muhalefet” ve “Polise mukavemet” iddialarıyla gözaltına alındı. Dêrsim Belediye Eş başkanı Birsen Orhan, sevk edildiği hakimlik tarafından tutuklandı.

2 Aralık günü Dêrsim’de 22 Kasım’da kayyım protestolarına katıldıkları gerekçesi ile 5 kişi gözaltına alındı. 5 kişide adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

7 Aralık günü Dêrsim Belediyesine kayyım atamasının ardından gerçekleşen protesto eylemlerine katıldığı gerekçesiyle dün yapılan ev baskınıyla gözaltına alınan D.A. (18), isimli genç çıkarıldığı mahkemece tutuklandı. D.A.’nın “polise mukavemet” ve “gösteri ve yürüyüş kanununa muhalefet” iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi.²⁰⁸

17 Aralık günü Dêrsim’de yapılan ev baskınlarında 5 kişi gözaltına alındı. Belediyeye atanan kayyım protestolarının gözaltılara gerekçe yapıldığı belirtildi. 5 kişide adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

208

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/260778?page=4?page=1&key=c770127028e50ca446ee3fcee30b05b8>

Kolluğun Müdahalesinden Etkilenen ve Tutuklanan Dersim Belediyesi Eş Başkanı Birsen Orhan ile Yapılan Görüşmede;

20 Kasım 2024 günü Belediye eş başkanımız Cevdet Konak ve Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'e 6 yıl 3 ay hapis cezası verilmiştir. Avukatların süre talebine rağmen, talep yerine getirilmemiş ve aynı gün kayyum ataması için hazırlıklar yapılmıştır. Bu gelişme, yoğun güvenlik önlemleri ile desteklenmiştir. 22 Kasım 2024 günü Saat 19.35'te nöbet eyleminde iken belediyemize kayyum atanmıştır. Eş başkanımıza yönelik, kayyum sürecinde zincirleme suç şeklinde yeni bir dosya açılmıştır. Kayyum sonrası kentteki direniş ve özellikle parti yöneticilerine yönelik iş birliği ve tehditler açıkça yapılmış, kişilik hakları yok sayılmıştır.

22 Kasım'da, belediye binasında kayyum ataması yapılmış, bu durum adeta bir işgal havası yaratmıştır. 70-80 kişilik bir grup, ardından yüzlerce kolluk kuvvetiyle belediye binasına girmiştir. Bu durumu engellemeye çalışırken, gözaltına alınmam için talimat verilmiştir. Çekim yapan vekil danışmanına ve Pirha muhabirine müdahale edilmiştir; materyalleri yere düşürülmüştür. Diğer arkadaşlarımıza da telefonları düşürülerek müdahale edilmiştir. Gözaltına alma girişimi sırasında, kollarımda morarmalar ve yaralanmalar meydana gelmiştir. (Kayyum atandığı ilk an)

Belediye binasından uzaklaştırılmamız sonrasında, kitlenin direnişi nedeniyle plastik mermiler, tazyikli su ve yoğun biber gazı ile müdahale edilmiştir. Kolluk kuvvetlerinin kışkırtıcı ifadeleri ve işaretleri de gözlemlenmiştir.

Plastik mermilerle yaralananlar olmuş, biber gazı sonucu rahatsızlananlar ambulansla müdahale edilmiştir.

Kent merkezine giriş yasaklanmış, insanların seyahat özgürlüğü kısıtlanmıştır. Gece saatlerinde, genç arkadaşlar fiziksel ve psikolojik şiddetle gözaltına alınmıştır (ifadeler tutanaklarda mevcuttur).

Barikatlara dokunan herkes neredeyse gözaltına alınmış, tutuklanmış ya da ifadeye çağrılmıştır. Özel bireyler de dahil ifade alma işlemi gerçekleştirilmiştir

Üniversiteli gençlere iş birliği teklifi yapılmış, tehdit edilmiştir.

Kentte tüm gün önde olmama rağmen, evimin önünde gözaltına alınmak istendim. Adresim çok açık olmasına karşın birkaç aile gün ışımadan rahatsız edilerek hakkımda gözaltı kararı verilmiştir. Müzakereler sonucu ertesi gün ifade vermek üzere emniyete gitmeye karar verilmiştir. Emniyette işlemler tamamlanmasına rağmen, bazı kişilerin talimatıyla nezarete tutuldum ve aynı gün savcılığa sevk edildim.

Gözaltına alınan genç arkadaşlar benim de tanık olduğum hatta özellikle benim görmem sağlanarak yüzleri duvara dönük şekilde ayakta bekletilmiştir; şiddet izleri vardı.

Sonrasında Ev hapsi ve yurt dışı yasağı uygulanmıştır. İddia makamı, 'suç işlemeye alenen tahrik' suçlamasını, bir haber sitesinin paylaştığı videoya dayandırmıştır. Avukatlara gece yarısı alelacele tebliğ edilen karar sonucu, konutuma gelmek zorunda kaldım. Evimin çevresi sürekli izlenmekte, saatlerce araçlarla beklenerek psikolojik baskı altına alınmaktayım.

30 Kasım 2023 günü Hakkımda yakalama kararı çıkmış ve Pertek'teki ikametimde alınıp merkeze götürülerek 2911 sayılı yasa ile suçlanarak tutuklandım. Kaçma ihtimalim olmadan, evdeyken yakalama kararı çıkarılmış ve tutuklanmam sosyal medya trollerinin etkisiyle şekillendirilmiştir. Duruşmam devam ederken tutuklandığım haberleri basında yer almış, kararın çoktan verildiği anlaşılmıştır. Yüzlerce polisin görev aldığı nöbetçi mahkemece tutuklanarak Tunceli tutukevine gönderildim. 3 gün tutukevinde, 1 geceyi tek koğuşta ve soğuk bir ortamda 4 battaniye ile geçirdim. Avukatların itirazı ile serbest bırakıldım.

Konutu terk etmeme kararı devam etmektedir ve şu anda 1 aydan fazla süredir evdeyim. Evim sürekli izlenmekte, gelen misafirlerim göz hapsinde tutulmaktadır.

8 Ocak 2025'te İlçe asliye mahkemesinde yapılacak duruşmamda, denetimli serbestlik kuralları dışında mahkemece kolluk tarafından duruşmaya götürülmem sağlanmış ve hukuki olmayan işlemlerle karşı karşıya kaldım. Polis aracılığıyla mahkemeye götürülmem ve hastaneye de götürülmem gibi bir zorunluluk yoktur.

15 Ocak 2025 günü yapılacak duruşma için Yine kolluk kuvvetlerinin marifetiyle duruşmaya götürülme kararı mahkemece alınmıştır.

7. BAHÇESARAY'DA YAŞANAN SÜREÇ

Van'ın Bahçesaray Belediye Eş Başkanı Ayvaz Hazır'a "örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek" iddiasıyla 3 yıl 11 ay hapis cezası verilmesinden sonra belediyeye İçişleri Bakanlığı kararıyla ilçe kaymakamı Harun Arslanargun kayyım olarak atandı.

Van Valiliği, 29 Kasım 2024 tarihinde yaptığı açıklamayla il genelinde 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümlerine göre düzenlenecek gösteri yürüyüşü, açık hava toplantıları ve kapalı yer toplantıları, basın açıklaması, oturma eylemi ve anket yapılması, çadır ve stant kurulması/açılması, imza kampanyası düzenlenmesi, bildiri, broşür ve el ilanı dağıtılması ve her türlü protesto eylemi şeklindeki faaliyetler ile bu eylem ve etkinliklere katılabileceği değerlendirilen kişilerin il sınırlarına giriş ve çıkışlarının 29 Kasım 2024 ile 8 Aralık 2024 tarihleri arasında 10 gün süreyle yasaklandığını duyurdu.

Bitlis Valiliği, 30 Kasım 2024 tarihinde yaptığı açıklamayla il genelinde 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümlerine göre düzenlenecek gösteri yürüyüşü, açık hava toplantıları ve kapalı yer toplantılarının 2911 Sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine istinaden, basın açıklaması, oturma eylemi ve anket yapılması, çadır ve stant kurulması/açılması, imza kampanyası düzenlenmesi, bildiri, broşür ve el ilanı dağıtılması ve her türlü protesto eylemi şeklindeki faaliyetler ile bu eylem ve etkinliklere katılabileceği değerlendirilen kişilerin il sınırlarına giriş ve çıkışlarının 30 Kasım 2024 ile 1 Aralık 2024 tarihleri arasında 2 gün süreyle yasaklandığını duyurdu.

Kayyım atama kararını tebliğ etmek için belediye binası önüne giden polise halk tepki gösterdi. Ayvaz Hazır ise yazıyı imzalamayacağını söyledi. Yaşanan tartışmanın ardından kitle ile polis arasında arbede çıktı. İlçenin ablukaya alınmasının ardından polis, zorla belediyeye girmeye çalıştı ancak halk tekrar tepki gösterdi.²⁰⁹

30 Kasım günü Van Büyükşehir Belediyesi Meclis toplantısında Bahçesaray Belediyesi'ne kayyım atanmasını "Siz de GBT'lerine bakıp aday gösterin" diye savunan AKP'liler, tepkiler üzerine salonu terk etti.²¹⁰

Çeşitli Günlerde esnaf ziyarete, kitlesel yürüyüş ve basın açıklamaları yapıldı.

Yaklaşık 10 gün kayyımına karşı belediye önünde nöbet tutuldu.

209

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/260067?page=2?page=1&key=778ac4c8ba0f9b5f03db505a4f57d6bd>

210

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/260136?page=2?page=1&key=778ac4c8ba0f9b5f03db505a4f57d6bd>

Şekil 104/ Kayyım Kararını Belediye Önünde Protesto Eden Halk

8. AKDENİZ'DE YAŞANAN SÜREÇ

1. 10 Ocak 2025:

10 Ocak 2025 günü, DEM Parti yönetimindeki Mersin Akdeniz Belediyesi Eş başkanları Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan ile Belediye Meclis üyeleri Özgür Çağlar, Hikmet Bakırhan ve Neslihan Oruç ev baskınlarıyla gözaltına alındı. Eş başkanlar ve meclis üyelerinin gözaltı gerekçesi öğrenilemedi. Akdeniz Belediyesi binası da polisler tarafından bariyerlerle ablukaya alındı. Belediyeyi ablukaya alan polisler, "Kayyım atandı" dedi.²¹¹

DEM Parti Mersin İl Örgütü, Akdeniz Belediyesi'ne kayyım atama girişimine karşı yurttaşları belediye önüne çağırdı.

DEM Parti Akdeniz Belediyesi Eş başkanları Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan'ın soruşturma dosyasına gizlilik ve avukat görüş kısıtlılığı getirilirken, halk belediye binası önünde toplandı.²¹²

Polis ablukasındaki Akdeniz Belediyesi'nin temizlik personeli Halil Tamucu, belediyenin önündeki polisler tarafından darp edildiği iddia edildi.²¹³

Polis ablukasındaki Akdeniz Belediyesi önünde, Belediye Meclis üyeleri de ocak ayı toplantısını gerçekleştirdi.

Polis ablukasındaki Akdeniz Belediyesi önünde Siyasi Partiler, STK ve Hukuk Örgütleri Açıklama yapıldı.

Mersin Emek ve Demokrasi Platformu, belediye önünde protestolarını sürdüren yurttaşlara dayanışma ziyaretinde bulundu.

211

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/263933?page=4?page=1&key=2d2b0bcad0e16d3167e5cd175e01d56a>

212

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/263968?page=3?page=1&key=2d2b0bcad0e16d3167e5cd175e01d56a>

213

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/263972?page=3?page=1&key=2d2b0bcad0e16d3167e5cd175e01d56a>

2. 11 Ocak 2025:

Gözaltındaki DEM Partili Akdeniz Belediye Eş başkanları Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan ile belediye meclis üyelerinin görüş kısıtlılık kararının kalkması üzerine avukatlarıyla görüştü.

Akdeniz Belediyesi önünde Siyasi Partiler, STK ve Hukuk Örgütleri Açıklama yapıldı.

Akdeniz Belediyesi'ne kayyım atama girişimine karşı yapılmak istenen basın açıklaması engellenen Mersin Emek ve Demokrasi Platformu, yağmur altında oturma eylemine geçti. Yağmur altında yaklaşık yarım saat süren oturma eyleminin ardından eylem sonlandırıldı.²¹⁴

3. 12 Ocak 2025:

Akdeniz Belediye Eş başkanları Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan adliyeye sevk edildi. Akdeniz Belediyesi eş başkanları ve meclis üyelerinin sevk edildiği Mersin Adliyesi'ne, aile ve milletvekilleri alınmadı.²¹⁵

Adliye Önünde Siyasi Parti, STK ve Hukuk Örgütleri açıklama yaptı.

DEM Partili Akdeniz Belediyesi Eş Başkanı Hoşyar Sarıyıldız, ile Nuriye Arslan ve 3 belediye meclis üyesi çıkarıldıkları mahkemece tutuklandı, 1 belediye meclis üyesi ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

4. 13 Ocak 2025 ve Devamı Günler:

13 Ocak Günü İçişleri Bakanlığı, belediye eş başkanlarının yerine kayyım atandığını duyurdu. Bakanlıktan yapılan açıklamada, belediyeye Akdeniz Kaymakamı Zeyit Şener'in belediyeye kayyım atandığı belirtildi. Açıklamada, 3 belediye meclis üyesinin de görevden uzaklaştırıldığı belirtildi.

13 Ocak Günü aksam saatlerindeki protestoya polis müdahale etti.²¹⁶

Protestocular sırasında 5 kişi gözaltına alındı.²¹⁷

Devamı günlerde Siyasi Parti, STK ve Hukuk Örgütleri açıklama yaptı.

²¹⁴

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/264145?page=2?page=1&key=2d2b0bcad0e16d3167e5cd175e01d56a>

²¹⁵

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/264183?page=2?page=1&key=2d2b0bcad0e16d3167e5cd175e01d56a>

²¹⁶ <https://www.mezopotamyaajansi41.com/tum-haberler/content/view/264296>

²¹⁷ <https://www.yuksekovahalkinsesigazetesi.com/akdenizdeki-kayyim-protestosunda-5-kisi-gozaltina-alindi>

16 Ocak günü protestolar nedeniyle gözaltına alınan 25 kişiden 8'i tutuklandı. 17 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı.

20 Ocak günü Akdeniz Belediyesi'ne kayyım atanmasına karşı yapılan protestolarda gözaltına alınanlardan 7'si "örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına eylem ve faaliyette bulunma" iddiasıyla tutuklandı.²¹⁸

21 Ocak 2025 günü kayyım protestosu sırasında zırhlı araçla çarptıkları gencin darp edilerek gözaltına alındığı iddia edildi. Darp edilerek gözaltın alındığı iddia edilen mağdur "Zırhlı aracın geri geri gelerek kendisini ezdiğini, bu olay nedeniyle dizinde ve karnında yaralar oluştuğunu, Zırhlı araç geri geri gelerek üzerime çıktı. Hem yerde hem de alındığım zırhlı araçta darp edildim. Hastaneye götürüldüm ama doktor beni muayene etmedi. Yaralarımı göstermeme rağmen muayene etmedi. Beni geri emniyete getirdiler" belirtti.²¹⁹

Darp edilerek gözaltın alındığı iddia edilen mağdurun tedavi yapılmadan işlemleri yapıldığı iddia edildi. Mağdur adliyedeki işlemlerin ardında sulh ceza hakimliği tarafından tutuklandı.²²⁰

Kayyım atanması ile ilgili protestolar gerekçe gösterilerek Mersin'de gözaltına alınan 11 kişi 23 Ocak 2025 tarihinde sevk edildiği sulh ceza hakimliği tarafından tutuklandı.²²¹

Şekil 105/ Furkan Özen'in Gözaltına Alınma Anını Gösterir Fotoğraf.²²²

²¹⁸

<https://www.mezopotamyaajansi41.com/search/content/view/264943?page=1&key=8ad33f6f37a67f1ba83df1fcec8bc30b>

²¹⁹ <https://www.mezopotamyaajansi41.com/tum-haberler/content/view/265125>

²²⁰ <https://www.mezopotamyaajansi41.com/tum-haberler/content/view/265320>

²²¹ <https://tihv.org.tr/gunluk-ih-raporlari/22-24-ocak-2025-gunluk-insan-haklari-raporu/>

²²² https://www.youtube.com/watch?v=i7JWiylyN_o

9. KAYYIM SÜRECİNDEKİ HAK İHLALLERİ

1. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı İhlali:

Toplantı gösteri yürüyüşü hakkı ifade özgürlüğünün kullanım biçimlerinden biridir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ile yurttaşların; barışçıl bir şekilde eleştirilerini yapabilmeleri, öneri ve isteklerini dile getirebilmeleri, örgütlenme olanaklarına sahip olabilmeleri ve kamuoyu oluşturup otoritelerin dikkatini çekebilmeleri hedeflenmektedir.

AİHM'e göre, şiddet içermeyen barışçıl gösterilerin tam bir özgürlükten yararlanarak gerçekleştirilmesi esastır. Bir toplantı ve gösteri yürüyüşünün yasadışı olması veya yasalara aykırı olarak düzenlenmesi tek başına toplantı veya yürüyüşü hakkına müdahaleyi haklı kılmaz.

AİHM, bildirim yapılmadığı takdirde, gösterinin kanun dışı olacağına kanaat getirmektedir. (Cisse-Fransa, no: 51346/99).²²³

Anayasa Mahkemesi, 25.03.2015 tarih ve 2013/2394 başvuru No'lu Osman Erbil kararında; 2911 s. Yasanın 10. Maddesine uygun bildirim şartı yerine getirilmemesinin tek başına barışçıl gösteri hakkının sınırlandırılmasına gerekçe olmayacağı belirtilmiştir²²⁴; "Anayasa'nın 34. maddesinde herkesin 'önceden izin almaksızın' barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı güvence altına alınmıştır. İzin ve bildirim usullerinin uygulanması toplanma hakkının etkin kullanılması imkânını sağlamak içindir. Derhal tepki verilmesinin haklı olduğu özel durumlarda ve protesto barışçıl yöntemlerle yapıldığında, bu tür bir eylemin, sadece bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği gerekçesiyle dağıtılması barışçıl toplantı hakkına ölçsüz bir sınırlama olarak değerlendirilmelidir. (Bkz. Bukta ve diğerleri/Macaristan, § 36; Oya Ataman, §§ 38-39, Balçık ve diğerleri/Türkiye, B. No: 25/02, 26/2/2008, § 49, Samüt Karabulut/Türkiye, B. No: 16999/01, 27/1/2009, §§ 34-35)."

Bu içtihatlar ışığında, kolluk güçleri yahut mülki amirlerin yasaklamaları, yasa dışı ilan etmeleri, dağılın uyarısı yapmalarının barışçıl bir toplantı veya gösteriyi suç haline getirmeye yetmediği gibi, bu tür müdahalelerin Anayasa madde 34 ve AİHS Madde 11 ihlali olduğu dikkate alınmalıdır.

Toplantı ve gösteri özgürlüğü, demokratik bir toplumda hem siyasi iktidarın kamuoyu tarafından bir denetlenme şeklidir. Halfeti'ye Kayyım Atılması sonrası gelişen protesto eylemleri halkın kendi düşüncelerini kamuoyuyla ses getirecek şekilde paylaşarak, baskı gücü oluşturma yoluyla demokratik siyasal yaşama bir katılma biçimidir.

DEM Partili Hakkari Belediyesi'ne kayyum atmasına ilişkin olası protestoları önlemek amacıyla Diyarbakır, Van, Hakkari, Bitlis, Siirt ve Batman'da eylem ve etkinlikler yasaklandı.²²⁵

Esenyurt Genelinde de Eylem ve Etkinlikler yasaklandı.

²²³ İlgili Kararın Linki: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-22369%22%5D%7D>

²²⁴ AYM Osman Erbil Kararının Linki: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2394>

²²⁵ <https://medyascope.tv/2024/06/03/hakkari-belediyesine-atanan-kayyumun-ardindan-dogu-ve-guneydogunun-bircok-kentinde-eylem-ve-etkinlikler-yasaklandi/>

Urfa Valiliği, Mardin Valiliği ve Batman Valiliği, kayyım atanmasının akabinde 4 Kasım 2024'ten itibaren il sınırları içinde 10 günlük toplantı gösteri yürüyüşü yasaklama kararı almıştır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımı günlük hayatın akışında belli bir karışıklığa sebep olabilir ve olumsuz tepkilere yol açabilir. Bu durumların varlığı toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ortadan kaldırılması için tek başına yeterli değildir. Toplumun büyük bir kısmı tarafından gösterilebilecek bir tepki veya doğabilecek bir gerilimin varlığı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ortadan kaldırılması için tek başına yeterli değildir. Yani bu tür durumların varlığı otomatik olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale edilmesini haklı göstermez.

Dersim ve Ovacık belediyelerine İçişleri Bakanlığı kararıyla kayyım atanmasının ardından Tunceli Valiliği, kent genelinde güvenlik gerekçesiyle açık ve kapalı alanlarda yapılmak istenen çeşitli etkinliklere 10 gün süreyle yasak getirildiğini duyurdu.

Bahçesaray'a Kayyım atanmasından sonra Van Valiliği, kent genelinde gösteri yürüyüşü, açık ve kapalı alan toplantılarının 10 gün süreyle yasaklandığını duyurdu.

Devlet, koruma yükümlülüğü olarak adlandırılabilir olan pozitif yükümlülüğü kapsamında, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanmak isteyenlerin güvenliğini sağlaması ve üçüncü kişiler tarafından herhangi bir saldırıya uğrama endişesi taşımadan bu hakkı kullanmalarını temin etmesi beklenir.

Valililer, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme gibi temel hakkı tamamen yasaklamak şeklinde bir müdahalede bulunmuştur. İl genelinde tüm yurttaşların temel hakkına orantısız şekilde bir müdahalede bulunulmuştur. Devletin denetimi ve devlet yönetimine katılımın en büyük unsuru olan toplantı ve gösteri hakkını kategorik olarak yasaklamak başlı başına bir ihlal sebebidir. Devlet tarafında atanan kayyımlar karşı yurttaşların en büyük temel hakkı protestolar düzenlemektir. Devlet bu hakkın kullanılması için elverişli şartları oluşturmalıdır.

Yine raporda yer verdiğimiz görüntülerde yurttaşlara müdahale edildiği görülmektedir. Demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle düzenin değiştirilmesini savunan kişilere siyasi fikirlerini toplantı oğgrlğ ve diğer yasal araçlarla ifade edebilme imkânı sunulmalıdır. şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışındadır. Toplantı hakkının amacı, şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan bir müdahale zorunlu bir toplumsal ihtiyaı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyaı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

Rapordaki görüntüler incelendiğinde yurttaşların belediyeye yürüyüşünün engellediği, yurttaşlara müdahale öncesi uyarı yapılmadığı, kolluk tarafından fiziksel müdahaleler yapıldığı, kolluk tarafından yurttaşların olduğu alana cisimler atıldığı, biber gazı, plastik mermi, ters kelepçe ve tazyikli su kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Kolluk kuvvetlerince yapılan müdahaleler yasadaki öngörülen gereklik, elverişlilik ve orantılılık kıstaslarını karşılayamamaktadır. Bu yönüyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ihlal edilmiştir.

İç İşleri Bakanlığı tarafından Mardin, Batman ve Halfeti belediye başkanlarının yerine kayyım atanmasına karşı yapılan eylemlerde gözaltına alınan 253 kişiden 33'ünün tutuklandığını bildirdi. Bakanlıktan yapılan açıklamada "silahlı terör örgütüne üye olmak", "terör örgütü propagandası yapmak", "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" iddiasıyla haklarında soruşturma başlatılan 33 kişinin tutuklandığı kaydedildi. 3'ü "konutu terk etmeme" olmak üzere 40 kişi hakkında ise adli kontrol kararı uygulandığı belirtildi.

Verilerimize göre 419 yurttaş gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 121 kişi tutuklanırken; 189 kişi ise adli kontrolle serbest bırakıldı.

Bu eylemlerde yurttaşlara müdahale edilmesi, engellenmesi veya soruşturulmasına, kamu davası açılmasına gerekçe olamaz. Barışçıl bir gösteri sırasında yapılanlar veya gösteri sonrasında katılımcılara yönelik tutuklama bu hakkı kullanan yurttaşlar üzerinde caydırıcı etki yaratacaktır. Kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayacak şekilde bu hakkı kullanan yurttaşların durumu titizlikle incelenmelidir. Yurttaşlar hakkında gözaltı kararı verilmesi bu hakkı kullanacak diğer yurttaşlar üzerinde caydırıcı etki doğuracaktır. Kamu kurumları toplantı gösteri yürüyüşü hakkını kullanacak yurttaşların güvencelerinin sağlanması için ivedilikle önlem alınmalıdır.

Toplantı hakkı çerçevesindeki "sınırlama" kavramı, ifade özgürlüğünde olduğu gibi sadece hakkın kullanılmasından önceki bazı önleyici tedbirleri değil hakkın kullanılması sırasında veya kullanıldıktan sonra yapılan muameleleri de kapsar. Gösteri yürüyüşleri, çoğu kez siyasi görüşlerin iletilmesi amacını taşıdığı gibi düşünce ve kanaatlerin açıklanması ve yayılması kapsamında ifade özgürlüğünün unsurlarını da barındırır. Dolayısıyla barışçıl bir gösteri sırasında yapılanlar veya gösteri sonrasında katılımcılara yönelik soruşturma ve cezalandırmalar bu hakkı kullanan yurttaşlar üzerinde caydırıcı etki yaratacaktır. Barışçıl amaçlarla bir araya gelmiş kalabalıkların toplantı hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına devletin sabır ve hoşgörü göstermesi çoğulcu demokrasinin gereğidir. Bu çerçevede içerisinde bazı usulsüzlükler ve hukuka aykırılıklar tespit edilen ancak barışçıl nitelikte olan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine iştirak edenlere soruşturma açılması Anayasa'da ifade özgürlüğü ve toplanma ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını hâlihazırda kullanan kişileri ve toplumun diğer mensuplarının serbestçe düşüncelerini açıklamaktan, toplantı ve gösterilere katılmaktan caydırabilir.

Yine gösteriye katılanların bir kısmının şiddete başvurmuş olması yahut şiddet çağrısı yapması gösterinin bütününe yasaya aykırı hale getirmediği gibi, şiddete katılmamış olan göstericilerin cezalandırılmasının gerekçesi de olamaz. Bir kısım şiddet olayından sonra tüm katılımcılara yönelik yapılan müdahaleler hakkın ihlaline neden olmuştur.

2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlali:

AIHS ‘işkence yasağı’ başlıklı 3. Maddede,

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.” düzenlemesi yer almaktadır.

Yine AIHS ‘Etkili Başvuru Hakkı’ başlıklı 13. Maddede ise, “bu sözleşmede tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.” denilmektedir.

Anayasa’nın başlangıç bölümünde “Her vatandaşın onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirmeye doğuştan hak sahibi olduğu”, 17. maddesinde “kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabi tutulamayacağı” yazılıdır.

İşkence ve Kötü Muamele ister fiziksel olsun ister ruhsal, bir göz korkutma, caydırma, intikam alma, cezalandırma veya bilgi toplama amacı olarak bilinçli şekilde insanlara ağır acı çektirmekte kullanılan her türden edimlerdir. İtiraf almak amacıyla sorgulama taktiği olarak kullanımı günümüze dek en büyük kullanım alanı olmuştur. İşkence ayrıca bir baskı yöntemi olarak veya tehdit olarak algılanan toplulukları kontrol altına alma aracı olarak da kullanılmıştır.

İnsan Hakları Bildirgesi’nde belirtildiği üzere, işkence neredeyse evrensel olarak çok ciddi bir insan hakları ihlali olarak görülür. Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmelerini imzalayan devletler, silahlı çatışma durumlarında korunan insanlara işkence yapmayacağını beyan eder ve Birleşmiş Milletler ‘in İşkenceye Karşı Sözleşmesini imzalayanlar hiç kimseye cezalandırmak, itiraf ya da bilgi almak, onlara ya da üçüncü şahıslara baskı yapmak amacıyla kasten acı ve ıstırap çektirmeyeceğine söz verir.

Anayasa’nın 17/3 maddesine göre: “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

Türk Ceza Kanunu’nun İşkence başlıklı 94.maddesine göre; “(1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. Maddesine Göre; Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmesinin 1. Maddesine Göre: “Sözleşme amaçlarına göre, ‘İşkence’ terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatiyle uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya arızî olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez. Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya millî mevzuata hâlel getirmez.” diyerek hükme bağlamış ve işkenceye yasak getirmiştir.

Kayım atamaları sonrası protestolar düzenlenmiştir. Rapordaki görüntüler incelendiğinde yurttaşların belediyeye yürüyüşünün engellediği, yurttaşlara müdahale öncesi uyarı yapılmadığı, kolluk tarafından fiziksel müdahaleler yapıldığı, kolluk tarafından yurttaşların olduğu alana cisimler atıldığı, biber gazı, plastik mermi, ters kelepçe ve tazyikli su kullanıldığı gözlemlenmiştir. Kolluk kuvvetlerince yapılan müdahalelerin kötü muamele yasağının asgari eşğine ulaşmıştır. Müdahalelere bakıldığında orantısız ve bilinçsizce yapılmaktadır.

Biber gazı kullanımında hedef gözetmeden kalabalığı dağıtımı için kullanıldığı görülmektedir. Biber gazı kullanımı sırasında birçok yurttaş etkilenmiştir.

Yine tazyikli su tüm yurttaşlara sıkılmıştır. Şiddete başvuran eylemcinin varlığı durumunda; bu kişi tespit edilerek eylemcilerden ayırmalıdır. Burada ise bir ayırım yapılmadan tüm yurttaşlara tazyikli su sıkılmıştır.

Ayrıca plastik mermi de kullanıldığı iddia edilmiştir. Plastik özü itibariyle yurttaşın vücudunda fiziksel hasarlara açabilecek bir araçtır. Bu aracın barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşünde kullanılması ihlallere neden olacaktır. Plastik mermi kullanıldığına dair iddialar hakkında ivedilikle soruşturma açılmalıdır.

Protestolara müdahaleler, orantısız güç kullanımı ve insan onuruna aykırı davranışlar ihlaller neden olmuştur. Devlet, yükümlülükler gereği protestolar sırasında kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler almalıdır. Yurttaşlara PSVK gözetilmeden fiziksel müdahale yapılması işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline neden olmuştur.

Kayım atanmasının sonrasında gözaltılar sırasında Halfeti’de 8 kişi, Mardin’de 9 kişi Batmanda ise gözaltına alınanlardan görüştüğümüz yurttaşların çoğu, Dersim ve Hakkâri’de gözaltına alınan bazı yurttaşlar (Sayıları net değil) tarafımıza işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını aktarmıştır.

Görüştüğümüz ve görüntülerini incelediğimiz mağdurların fiziksel olarak yaralanmalar mevcuttur. Yine görüştüğümüz kişiler İstanbul protokolüne uygun muayene edilmediklerini aktarmışlardır.

Herkesin “Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı” Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Mağdurların çıplak arama, fiziksel ve sözlü şiddete maruz kaldıkları iddiaları ciddiye alınmalıdır. En zor koşullarda dahi yasaklanan işkence ve kötü muamelenin kamu görevleri tarafından araçsallaştırmasına yol açacak en ufak ihmalkarlığa izin verilmemelidir.

Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir. Protestolardan sonra gözaltına alınan yurttaşlar bu hakkın ihlal edildiğini iddia etmektedir. Kamu görevlileri bu iddiaları çürütecek tüm belge ve bilgileri derhal yayınlamalıdır.

Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında ayrıca devletin -pozitif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür.

Anılan koruma yükümlülüğü devlete, söz konusu kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yüklemektedir. Anılan yükümlülük, işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutunun bir unsurunu, devletin kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini idari ve yasal mevzuat aracılığıyla koruma hususundaki pozitif yükümlülüğünü oluşturmaktadır. Koruma doğrultusunda yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gereken bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda devletin, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında sorumluluğu ortaya çıkabilecektir.

Tüm adli kovuşturmaların mahkûmiyet veya belirli bir hüküm alma ile sonuçlanmasına yönelik kesin bir zorunluluk bulunmamakla birlikte mahkemeler, hiçbir koşul altında yaşamı tehdit eden suçların, fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yapılan ağır saldırıların cezasız kalmasına, af ya da zamanaşımına uğramasına izin vermemelidirler. Adli makamların yetki alanları kapsamındaki kişilerin yaşamları ile fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini korumak üzere konan kanunların koruyucuları olarak sorumlu olanlara yaptırım uygulamakta kararlı olmaları ve suçun ağırlık derecesi ile verilen ceza arasında açık bir orantısızlığa izin vermemeleri gerekir. Aksi hâlde devletin, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini idari ve yasal mevzuat aracılığıyla koruma hususundaki pozitif yükümlülüğü yerine getirilmemiş olacaktır.

Kayıma atanmasında sonra hem protestolar sırasında müdahale hem de gözaltında işkence ve kötü muamele uygulandığına dair iddiaları kamu kurumları, titizlikle inceleyerek soruşturma açmalıdır. Bu soruşturma etkili ve denetlenebilecek şekilde yürütülmelidir. Aksi her durum işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline neden olacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

1. SONUÇ

1. İçişleri Bakanlığı kararı ile DEM Parti yönetimindeki Hakkari, Mardin Büyükşehir Belediyesi'ne, Batman Belediyesi'ne, Şanlıurfa'nın Halfeti Belediyesi, Dersim Belediyesi, Van'ın Bahçesaray Belediye, Akdeniz Belediye Başkanları ile CHP Yönetimindeki Esenyurt Belediyesi ve Ovacık Belediyesi başkanları görevden alınarak yerine kayyım atanması sonrasında Hakkâri, Esenyurt, Mardin, Batman, Halfeti, Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz'de meydana gelen hak ihlalleri ile ilgili gözlemlerimiz yukarıda ayrıntılı olarak belirtilmiştir.
2. Bu rapora konu olan seçilmiş belediye başkanlarının görevden uzaklaştırılması, yerine Bakanlık tarafından belirlenen kayyımların getirilmesi, belediye meclisinin toplanmayarak fiilen feshedilmiş olması, yukarıda izah ettiğimiz mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere OHAL döneminde 15/08/2016 tarihli 674 Sayılı KHK'nın 38. Maddesi ile getirilen hükümlere dayanmaktadır. Gerek bu hükümlerin bir olağanüstü dönem KHK'sı ile getirilmiş olması gerekse de kanunun bu hükümler getirilmeden önceki halinde belirtilen belediye meclisi içinden geçici bir başkan ve vekilinin seçilebileceğine yönelik hükmün işlevsiz kılınması seçme ve seçilme hakkının etkin ve etkili kullanılmasını dolayısıyla bu hakkın özünü olumsuz şekilde etkilemiştir.
3. Nitekim İnsan Hakları Evrensel Bildirisi 21. Madde, 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler Medenî ve Siyasî Haklar Sözleşmesi 25. Madde ve AİHS Ek 1 No'lu Protokolün 3. Maddesi herkesin adil, demokratik ve dürüst seçimler aracılığı ile ülke yönetimine katılma hakkından bahsetmiştir.
4. Anayasa Madde127/4'te seçimle belirlenen mahalli idare organlarının organlık vasıflarıyla ilgili İçişleri Bakanı'na istisnai ve sınırlı bir yetki vermiştir. İdari vesayetin istisnai niteliği karşısında kanun ile bu yetkinin, mahalli idareleri, yerel seçimleri ve seçmen iradesini yok edecek şekilde genişletmesi anayasaya aykırıdır.
5. OHAL döneminde çıkarılan KHK'ların, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. Maddesi gereğince, gerekli, geçici ve orantılı olması gerekir. KHK'lar parlamento tarafından onaylanarak kalıcı bir nitelik taşımamalıdır. Oysa, 674 sayılı KHK, yasalaştırılarak kalıcı hale getirilmiş. Bu, Avrupa Yerel Yönetimler Şartı'nın, yerel yönetim hakkının demokratik yollardan oluşturulan makamlar tarafından kullanılmasını öngören 3. Maddenin 2. Fıkrasına ve başka maddelerine aykırıdır.
6. Geçici olması gereken 674 sayılı KHK'nın yasalaştırılarak Belediye Kanunu'na eklenmesi, olağanüstü hâl durumlarında alınan önlemlerin geçici, gerekli ve ölçülü olması gerektiği ilkesine aykırıdır.
7. Seçime girmelerine engel bulunmayan adayların seçimi kazandıktan sonra görevden alınmaları, yasaların öngörülebilirliği ve hukuk devleti bakımından sorundur. Ayrıca, seçmenin iradesiyle de çelişmektedir.

8. Belediye başkanı görevden alınmış olsa da seçmen iradesini yansıtacak bir biçimde belediye meclisi tarafından seçim yapılması gerekirken, merkezi yönetim tarafından atama yapılması, Anayasa'nın yerinden yönetim ilkesine aykırıdır.
9. Seçilmiş organın ortadan kaldırılması, kayyımın denetlenme olanağını ortadan kaldırılmasıdır. Kayyımın nasıl denetleneceği öngörülebilir durumda değildir.
10. Geniş vesayet yetkisi demokrasiyle bağdaşmaz, hukuka aykırı bir nitelik taşıırken bu daha ağır, baskıcı biçimde yerel yönetimlerde egemen kılmak Anayasa'nın anlamıyla uyuşmamaktadır.
11. Seçilme hakkı, seçildikten sonra Belediye Başkanı ve Encümen olarak görevlerini ifa etme hakkını da ihtiva etmektedir. Bu bağlamda seçilmiş belediye başkanları ve encümenlerin belediye faaliyetine katılmasına yönelik müdahale, sadece onun seçilme hakkına değil, aynı zamanda seçmenlerinin serbest iradelerini açıklama hakkına da yönelik bir müdahaledir.
12. Seçme ve seçilme hakkına AİHS içindeki tek siyasi hak olarak yer verilmiştir. AİHM **Lykourazos/Yunanistan davasında** mahkeme, Ek 1 Protokol 3. maddenin sağladığı güvence keyfi ve siyasi muamelelerin ortaya çıkmasını engellemek için düzenlendiğini vurgulamıştır. AİHM kararına göre, Yunan Yüksek Mahkemesi, başvurusunun seçimini iptal etmek suretiyle başvurucuyu Parlamento'da temsilci olarak görmek isteyen seçmen iradesini yok saymıştır. Bu halkın temsilcilerinin seçimindeki doğruluk ve güven ilkesine aykırılık oluşturur. Sonuç olarak, serbest seçim hakkının ihlal edildiğine ilişkin söz konusu karar verilmiştir.
13. Belirtmek gerekir ki yurttaşların demokratik bir toplumda yönetime katılmasının ön şartı seçme ve seçilme hakkına yönelik bütün müdahalelerin kaldırılması ile mümkündür. Bu bağlamda yurttaşlar yaşadıkları yerlerde özgür iradeleri ile yöneticilerini seçebilmeli ve demokratik süreçlere katılım sağlayabilmelidir.
14. 2015'den bu yana Kürdistan coğrafyasına atanan kayyımlar şu şekildedir; 2015 döneminde 95 DBP belediyesine, 2019 döneminde 48 HDP belediyesine, 2024 döneminde 7 DEM Parti belediyesine kayyım atandı.
15. Belediye Kanunu'nun 45. maddesine göre, belediye başkanının görevden uzaklaştırılması halinde başkan vekili seçmek üzere belediye meclisi görevliyken, OHAL sürecinin kalıcı hale getirilen hükümleri ile bu yetki İçişleri Bakanına verilmektedir.

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek Protokol 1'in 3. maddesindeki tanımlama uyarınca Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler. Bu taahhüt karşısında belediyelerin başkan ve meclis üyelerine yönelik kayyım atamaları; demokrasinin ve hukuk devletinin temeli olan serbest seçim ile seçme ve seçilme hakkına açık bir müdahale olup devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olan temel hak ve özgürlüklere saygı ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.
17. Kayyım atama işlemleri ile belediyelerin idari özerkliği yani seçilmişler yerine atanmışların tayin edilmesi açık bir şekilde mevcut hukuk anlayışının toplum nezdinde inandırıcılığını ve güvenini tartışılır duruma getirmiştir.
18. Belediyelere kayyım atanması ve kayyımların “belediyenin karar organı olan” belediye meclislerini fesih etmeleri sonucunda halkın/yurttaşların yönetime katılmasının asgari demokratik zemini ortadan kaldırılmıştır. Belediyelerin “seçilmiş bir belediye yönetimi ve belediye meclisi” tarafından yönetilmesi ilkesi” askıya alınmıştır.
19. Atanmışların ve seçilmişlerin kamu görevlerini hukuk sınırları içerisinde kalarak, hesap verilebilir şekilde yapmaları gerektiği açıktır. Bir kimseyi suçlu veya suçsuz yapan şey ise adil bir yargılama sonucunda verilmiş mahkeme kararıdır. Hakkında soruşturma ya da kesinleşmemiş bir karar bulunması, bir kişinin suçlu olarak görülmesi için yeterli olmayıp masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı her koşulda gözetilmelidir. OHAL sürecinde Belediye Kanunu’nda yapılan bu düzenlemeyle, seçme ve seçilme hakkı da ihlal edilmektedir.
20. Türkiye’de özellikle Kürt yurttaşların seçim dönemlerinden sonra seçtikleri belediye başkanları ve milletvekillerine karşı ayrımcı, ötekileştirici ve demokratik siyaseti ortadan kaldıran Devlet pratikleri gözlemlenmiştir.
21. Kayyım Uygulamasıyla demokratik toplumun vazgeçilmez unsurlarından olan seçme ve seçilme hakkı askıya alınmıştır. Kürtlerin çoğunlukla yaşadığı illerde kayyım uygulaması genel geçer, soyut ve “terör” kavramıyla sürekli hale gelen bir uygulama olmuştur.
22. Kayyım atandığı belediye başkanlığına bildirilmiştir. Ardından belediye binaları ablukaya alınmıştır. Seçilmiş Belediye Meclis üyeleri dâhil hiç kimse belediye binasına alınmamıştır.
23. İçişleri Bakanlığı görevden uzaklaştırma kararının gerekçesinde soyut olgular üzerinden hareket etmiş; mevcut Belediye Eş Başkanları ile ilgili yürütülen bir soruşturmanın detaylarını İçişleri Bakanlığının resmi sosyal medya hesabından paylaşarak “masumiyet karinesini” ihlal etmiş ve kayyım atanmasına gerekçe göstermiştir.
24. İçişleri Bakanlığı, soruşturma ve yargılama makamları yerine geçerek yargı kurmuş; mevcut Belediye Eş Başkanının devam eden soruşturma ve kovuşturma dosyalarını kayyım atamaya gerekçe göstermiştir. İçişleri Bakanlığının bu açıklama ve uzaklaştırma kararı belirttiğimiz üzere hukuki altyapısı bulunmamaktadır.

25. İçişleri Bakanlığı tarafından yargıtayda bulunan bir dosya kapsamında Belediye Eş Başkanları hakkında devam eden bu yargılama, kayyım atama kararının gerekçelerinden biri yapılmıştır. Söz konusu yargılama dosyalarında henüz bir karar verilmeden masumiyet karinesi yok sayılarak; mahkemenin bağımsızlığına da müdahale edilmiştir.
26. Belediye Başkanlarının hukuksal durumu hakkında 31 Mart Yerel Yönetim Seçimleri öncesinde de Yüksek Seçim Kurulu (YSK) değerlendirmiş, belediye başkanlarının seçilme hakkına yönelik herhangi bir kısıtlama getirmemiştir. Dolayısıyla, söz konusu gerekçeyle kayyım atanarak, Anayasanın 38. Maddesi'nde güvence altına alınan kesinleşmiş mahkeme kararı ile hüküm giymedikçe kimsenin suçlanamayacağı kuralı, yani masumiyet karinesinden faydalanma hakkı açıkça ihlal edilmiştir.
27. YSK tarafından aday olmalarına hiçbir engel olmadığı belirtilen, seçmenler gözünde seçilebilir kılınan ve akabinde halk oylaması ile seçilen belediye eş başkanlarına ve seçmenlerine kazanılmış bir hak verir. Eş başkanların somut gerekçeler olmaksızın görevden alınması, güvence altına alınmış hakların ihlal edilmesidir.
28. Dokuz Belediyenin Eş Başkanları yukarıda belirttiğimiz nedenlerle; Anayasa'nın 127'inci maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gerekçe gösterilerek geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'na görevden uzaklaştırılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 ve 46'ıncı maddeleri uyarınca Halfeti Kaymakamı Halfeti Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirilmiştir.
29. Söz konusu görevden uzaklaştırma ve yeni görevlendirme yapılmasına dayanak olduğu belirtilen yasa maddelerinde (Anayasa 127 ve 5393 Sayılı Belediye Kanununun 45, 46 ve 47. maddeleri) belirtilen yöntemlere aykırı işlem tesis edilmiştir. Nitekim yukarıda da detaylı olarak izah ettiğimiz üzere 5393 sayılı Kanun'un 45. maddesine göre yeni görev yapacak belediye başkanının, belediye meclisince seçilmesi gerekirken, bu usul ve yasaya uyulmayarak Bakanlık tarafından görevlendirme gerçekleştirilmiştir.
30. Halfeti'ye kayyım atanmasına gerekçe yapılan soruşturmanın Belediye Eş Başkanı Mehmet Karayılan'la ilgisinin olmadığı da ortaya çıktı. Halfeti Belediyesi Eş Başkanı Mehmet Karayılan hakkında "örgüt üyeliği" iddiasıyla Antep 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davada verilen 6 yıl 3 ay 15 gün hapis cezasının Yargıtay'da olduğu belirtildi. Verilen bu ceza kesinleşmezken, Urfa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan soruşturmanın ise Karayılan'la alakasının olmadığı ortaya çıktı. Bahsi geçen soruşturmanın silah ruhsatını kaybeden bir şahsın şikayetiyle "fail meçhul" olarak başlayıp, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanan bir soruşturma olduğu belirlendi.
31. Mardin'e kayyım atanmasına gerekçe yapılan soruşturmanın takipsizlikle sonuçlandığı aktarıldı. Ayrıca Ahmet Türk hakkında kesinleşmiş bir karar olmadığı belirlendi.
32. Yine Ahmet Özer ve Hoşyar Sarıyıldız hakkındaki soruşturmalar yeni tarihlidir. Akıbeti belli olmayan bir soruşturma üzerinde belediyelere kayyım atanmasının hukuki altyapısı bulunmamaktadır.

33. Dokuz belediyeye kayyım atanmasıyla birlikte, kayyımların belediye meclislerini fiilen fesih etmeleri sonucunda, yerel karar alma organları olan belediye meclisleri işlevsizleştirilmiş, 244 Belediye meclis üyesinin iradeleri de gasp edilmiştir.
34. Seçme ve seçilme hakkına yönelik bu açık müdahale, anti demokratik bir tutum olup demokratik bir sistemde kabulü mümkün değildir. Nitekim Avrupa Konseyi'ne bağlı Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin Türkiye'de hükümetin belediyelere atadığı kayyımların uluslararası hukuka aykırı olduğuna dair 23 Mart 2022 tarihli kararı bulunmaktadır.
35. Kayyım atamalarıyla 2024 Yerel Seçimlerinde oy hakkı bulunan 1.777.120 seçmeninde seçme hakkı ihlal edilmiştir.
36. Belediye başkanlarıyla ilgili kesinleşmiş bir yargı kararı olmamasına rağmen yapılan kayyım uygulamasıyla Avrupa Yerel Yönetimler Şartı'nın birçok maddesi ihlal edilmiştir.
37. Kayyım ataması sonrası yukarıda da belirttiğimiz illerde tüm yurttaşlar için anayasal bir hak olan barışçıl toplantı ve gösteri yapma hakkını tüm kentte yasaklama kararı almıştır. Bir süre gün boyunca eylem-etkinlik yasağı kapsamında siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin ve yurttaşların barışçıl protesto, basın açıklaması, gösteri ve yürüyüş amaçlı kamusal alana çıkmalarına izin verilmemiştir.
38. Anayasa madde 34' te düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkanını korumayı amaçlar. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde elzem olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır. Bu kapsamda, kendine özgü özerk işlevine ve uygulama alanına rağmen, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir ve dolayısıyla ifade özgürlüğünün siyasi ve kamu yararını ilgilendiren konularda sınırlandırılmasının daha dar kapsamda olması, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının uygulamasında da gözetilmelidir. Aynı zamanda çoğulculuk, hoşgörü ve başkalarının düşünce ve inançlarına saygı duymak demokratik toplumun vazgeçilmez özelliklerinden biri olduğu gibi, muhalif fikirlerin, çoğunluğun fikirleri nazarında kışkırtıcı veya rahatsız edici olması durumunda dahi korunarak güvence altına alınması çoğulculuğun, açık fikirliliğin, hoşgörünün ve demokratik bir toplumun gerekliliğidir. Bu ilkelerde bakıldığında Urfa'da gösteri ve yürüyüş hakkı ile bağlantılı olarak ifade özgürlüğünün kolektif bir şekilde kullanılması, özellikle muhalif kesimler açısından imkânsız hale gelmiştir. Gösteri ve yürüyüşlere katılanlar, şiddete uğramanın yanı sıra, soruşturma ve kovuşturmayla uğramaları, tutuklanmaları ve cezalandırılmaları riski ile karşı karşıyadır.

39. Yurttaşların kendi kişisel iradesi veya üyesi/semptomatizanı olduğu yasal kurumlar tarafından yapılan çağrılar sonrası düzenlemiş/katılmış olduğu toplantı ve gösteri yürüyüşlerini, yasadışı örgütlerin tüm toplum kesimlerine yönelik genel ve soyut çağrılarının olduğundan bahisle soruşturma açılmıştır. Yapılan toplantı gösteri yürüyüşünü örgüt çağrısı yapıldığından dolayı soruşturma açılması toplantı gösteri yürüyüşü hakkı ve ifade özgürlüğü hakkını ağır ceza konusu haline getirmekte, yurttaşların toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmaktan korkmalarına, caymalarına sebep olmaktadır.
40. Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kamu otoritelerinin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının sınırlandırılmasında belirli bir takdir marjına sahip olduklarından kuşku yoktur. Ancak bu uygulamada bu takdir payının, Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca "Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine" aykırı olarak kullanılmadığı, daha çok hakkı sınırlayan ve özünü ortadan kaldıran bir yorum ve uygulamaya gittiği gözlemlenmiştir.
41. Verilerimize göre kayyım sürecinde 419 Gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 121 kişi tutuklanırken; 189 kişi ise adli kontrolle serbest bırakıldı. Kayyım sürecinde toplantı ve gösteri yürüyüş hakkını kullanımları yurttaşlar gözaltına alındı. Bu hakkı kullananların gözaltı tehlikesiyle karşı karşıya kalması bile hakkın ihlaline yol açmaktadır.
42. Toplantı Gösteri Yürüyüşü hakkını kullandığı için tutuklanan tüm yurttaşlar serbest bırakılmalıdır. Söz konusu yurttaşlar için Toplantı Gösteri Yürüyüşü Hakkının tüm güvenceleri sağlanmalıdır.
43. İç İşleri Bakanlığının, DEM Parti Eş Genel Başkanı ve Dem Mardin İl Örgütü Es Başkanına açtığı soruşturma toplumun tüm kesimleri üzerinde caydırıcı etki doğuracağı aşikardır. Hem ifadenin içeriği hem de caydırıcı etki nedeniyle ifade özgürlüğü ihlallerine neden olmuştur.
44. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, " sosyal medya paylaşımları nedeniyle soruşturma açıldığını duyurması hem paylaşım yapmak isteyenler hem de paylaşım yapanlar üzerinde caydırıcı etki doğuracaktır.
45. Kayyım atanan 9 belediyede kolluk protesto hakkını kullanan halka müdahale kolluk mensupları tarafından anonslar yapılmadan müdahale yapıldı. Bu sırada yurttaşlar ablukaya alınmıştır. Demokratik tepkilerini göstermek isteyenlere tazyikli su ve biber gazı sıkılmıştır. Tazyikli su ve biber gazı sıkılırken herhangi bir uyarı yapılmadığı görülmüştür. Kolluk tarafından PSVK 16. Maddesine aykırı müdahale yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu müdahalelerde yurttaşlar zarar görmüştür.
46. Yine raporda yer verdiğimiz görüntülerde yurttaşlara müdahale edildiği görülmektedir. Toplantı hakkının amacı, şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan bir müdahale zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

47. Rapordaki görüntüler incelendiğinde yurttaşların belediyeye yürüyüşünün engellediği, yurttaşların protesto hakkına müdahale edildiği, yurttaşlara müdahale öncesi uyarı yapılmadığı, kolluk tarafından fiziksel müdahaleler yapıldığı, kolluk tarafından yurttaşların olduğu alana cisimler atıldığı, biber gazı, plastik mermi, ters kelepçe ve tazyikli su kullanıldığı gözlemlenmiştir.
48. Mağdurların gözaltına alınış esnasında mukavemet göstermemiş olmalarına rağmen gerek kendi ikametlerinde gerekse de görevli emniyet personelleri tarafından toplu şekilde kötü muameleye maruz bırakıldığı aktarılmıştır. Aynı zamanda sosyal medyaya yansıyan görüntülerde birçok mağdurda yaralanmalar mevcut olduğu görülmüştür.

2. ÖNERİLER

1. Seçilmiş belediye başkanlarının görevden uzaklaştırılması, yerine Bakanlık tarafından belirlenen kayyımların getirilmesi, belediye meclisinin toplanmayarak fiilen feshedilmiş olması, yukarıda izah ettiğimiz mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere OHAL döneminde 15/08/2016 tarihli 674 Sayılı KHK' nın 38. Maddesi ile getirilen hükümlerinin değiştirilerek halk iradesinin esas alınması gerekmektedir.
2. Anayasa Madde127/4'te seçimle belirlenen mahalli idare organlarının organlık vasıflarıyla ilgili İçişleri Bakanı'na istisnai ve sınırlı bir yetkinin düzenlenerek yerel yönetimlerin güçlendirilmesi elzendir.
3. Belediye başkanı görevden alınmış olsa da seçmen iradesini yansıtacak bir biçimde belediye meclisi tarafından seçim yapılması gerekir. Anayasa'nın yerinden yönetim ilkesi dikkate alınarak kayyım atanmış belediyelerde Belediye Meclisinin toplanması için adımlar atılmalıdır.
4. Seçilme hakkı, seçildikten sonra Belediye Başkanı ve Encümen olarak görevlerini ifa etme hakkını da ihtiva etmektedir. Seçmenlerinin serbest iradelerinin korunması için gerekli adımlar atılmalıdır.
5. Gerek bu hükümlerin bir olağanüstü dönem KHK'sı ile getirilmiş olması gerekse de kanunun bu hükümler getirilmeden önceki halinde belirtilen belediye meclisi içinden geçici bir başkan ve vekilinin seçilebileceğine yönelik hüküm getirilerek seçme ve seçilme hakkının etkin ve etkili kullanılması sağlanmalıdır.
6. Kayyım atama işlemleri ile güvenilirliği zedeleyen seçme ve seçilme hakkının toplum nezdinde inandırıcılığını ve güvenilirliği için gerekli adımlar atılmalıdır.
7. Belediyelere kayyım atanması sonucu yerine belirlenecek olan belediye başkanın "belediyenin karar organı olan" belediye meclis tarafından belirlenmesi için gerekli işlemler ivedilikle yapılmalıdır.
8. Hakkında soruşturma ya da kesinleşmemiş bir karar bulunması, bir kişinin suçlu olarak görülmesi için yeterli olmayıp masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı kapsamında açıklama ve işlemlerin yapılması için önlem alınmalıdır.
9. Türkiye'de özellikle Kürt yurttaşların seçim dönemlerinden sonra seçtikleri belediye başkanları ve milletvekillerine karşı ayrımcı, ötekileştirici ve demokratik siyaseti ortadan kaldıran Devlet pratikleri gözlemlenmiştir.
10. Dokuz Belediye Eş Başkanın hukuksal durumu hakkında 31 Mart Yerel Yönetim Seçimleri öncesinde de Yüksek Seçim Kurulu (YSK) değerlendirmesi dikkate alınarak süreç ilerletilmelidir.

11. AİHM içtihatları açısından, gerçek bir demokratik sistem adına, 1'inci Protokol'ün 3. Maddesi ile güvence altına alınan haklardan seçme ve seçilme hakkına eklenen "meşru beklenti ilkesi" de dikkate alınarak gerekli adımlar ivedilikle atılmalıdır.
12. DEM Parti Belediye Eş Başkanlığı görevine seçilen belediye eş başkanlarının lekelenmeme hakkı dikkate alınarak görevine iade edilmesi için ivedilikle hareket edilmelidir.
13. İçişleri Bakanlığının resmi paylaşımında "masumiyet karinesini" ihlal edilmesi dikkate alınarak soruşturma başlatılmalıdır.
14. Kullanılan ifadeler nedeniyle soruşturma açılması ifade özgürlüğü ihlallerine neden olmaktadır. Kamu Kurumları İfade Özgürlüğünün devletin veya nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız eden haber ve düşünceler için olduğunu kabul ederek hareket etmelidir.
15. Dokuz Belediye Eş Başkanı hakkında yukarıda belirttiğimiz nedenlerle; Anayasa'nın 127'inci maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47'inci maddesi gerekçe gösterilerek geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanlığı'na görevden uzaklaştırılmıştır. 5393 sayılı Kanun' un 45. maddesine göre yeni görev yapacak belediye başkanının, belediye meclisince seçilmesi için usul ve yasa işletilmelidir.
16. Dokuz Belediyeye kayyım atanmasıyla, bütün seçilmiş belediye meclis üyelerinin iradeleri gasp edilmiştir. Belediye meclisleri belediyenin karar organları olduğu dikkate alınarak; söz konusu işlem geri alınmalıdır.
17. Kanuna göre iki ayda bir düzenli olarak belediye başkanlarının durumu incelenerek karar verilir. Söz konusu incelemenin kamuoyuna şekilde yapılarak açıklanması gerekir. İç işleri bakanlığı bu konuda yapacağı işlemleri ivedilikle
18. Kayyım atanan yerlerde tüm yurttaşlar için anayasal bir hak olan barışçıl toplantı ve gösteri yapma hakkını tüm kentte bir süre boyunca yasaklama kararı geri alınmalıdır. Şehirde siyasi olayların dikkate alınarak kategorik yasaklama kararı verilmesi anayasaya aykırıdır. Valilik şehrini durumunu dikkate alarak barışçıl gösteri yürüyüşünün yapılması için ivedilikle önlem almalıdır.
19. Kayyım atanan belediyelerde kolluğun müdahaleleri görülmüştür. Kolluk tarafından PSVK 16. Maddesine aykırı yapılan müdahaleler için ivedilikle soruşturma başlatılmalıdır.
20. Protestolara müdahaleler, orantısız güç kullanımı ve insan onuruna aykırı davranışlar ihlaller neden olmuştur. Devlet, yükümlülükler gereği protestolar sırasında kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler almalıdır.

21. Hem ulusal hem de uluslararası hukukta işkence ve kötü muamele açıkça ve mutlak surette yasaklanmıştır. Bir başka deyişle hiçbir hal ve durumda, hiç kimseye işkence yapılamaz. Devletler, taraf oldukları sözleşmelerde yer verilen işkence yasağını da göz önünde bulundurarak, cezaevlerinde işkencenin önlenmesi için gerekli tedbirleri almalıdır. Bu husus, devletlerin işkence ve diğer insan hakları ihlallerinin önlenmesine dair aktif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Ortaya bir hak ihlali çıktığında, bu hususun etkin soruşturulması ve sorumluların yaptırımla karşı karşıya bırakılacağı yargılama süreçlerinin gerçekleştirilmesi de söz konusu aktif yükümlülüğün bir parçasıdır.
22. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Mağdurların çıplak arama, fiziksel ve sözlü şiddete maruz kaldıkları iddiaları ciddiye alınmalıdır. En zor koşullarda dahi yasaklanan işkence ve kötü muamelelerin kamu görevleri tarafından araçsallaştırılmasına yol açacak en ufak ihmalkarlığa izin verilmemelidir.
23. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir. Protestolardan sonra gözaltına alınan yurttaşlar bu hakkın ihlal edildiğini iddia etmektedir. Kamu görevlileri bu iddiaları çürütecek tüm belge ve bilgileri derhal yayınlamalıdır.
24. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında ayrıca devletin pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür.
25. Yaşanan hak ihlallerinde idareciler, personel, denetim yetkisini yerine getirmeyen idari ve adli kurumlar sorumluluk sahibidir. Bu sebeple tüm kamu birimlerin her kademesinin, denetim yetkisi bulunan idari kurumların ve yargı makamlarının, yine ilgili Bakanlıkların; ulusal ve uluslararası mevzuattan doğan sorumluluklarını yerine getirmelerini sorunları ivedilikle çözmelerini talep ediyoruz.
26. Kamu makamlarını derhal bu müdahaleden vazgeçmeye ve seçilmiş belediye başkanlarını göreve iade etmeye, insan hakları ve demokrasi değerlerinden yana işlemler yapmaya davet ediyoruz.
27. Kayyım Atamalarından Vazgeçilmeli, Halkın ve Belediye Meclislerinin İradesi Esas Olmalıdır.

28. Seçme ve Seçilme hakkının özünü zedeleyen OHAL düzenlemelerinin tümüyle iptal edilmesini, görevden uzaklaştırmanın hukuken meşru kabul edilebileceği durumlarda başkan veya başkan vekili belirleme yetkisinin halkın iradesinin temsil edildiği seçilmiş belediye meclisine iade edilmesi gerektiğini vurgularız.
29. Belediye başkanlarının, haklarında kesinleşmiş adil bir yargı kararı olmamasına rağmen, sistematik şekilde görevden alınması işlemlerine son verilmesi gerektiğini ifade ediyoruz.
30. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve demokrasiye katılımı için Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı dikkate alınarak yerel yönetimler hakkında mevzuat düzenlenmesi yapılması elzemdir.
31. Hakkari, Esenyurt, Mardin, Batman, Halfeti, Dersim, Ovacık, Bahçesaray ve Akdeniz Belediyelerinin Başkanları için gerekli adımlar atılarak derhal görevlerine iade edilmelidir.
32. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği olarak belirtmek isteriz ki; kayyım atamalarıyla başlanılan anti-demokratik süreç, Yerinden Yönetim İlkesi ve Özerk Mahalli İdare Rejimine Aykırılıklar, Masumiyet Karinesinin İhlali, İfade Özgürlüğünün İhlali İşkence ve Kötü Muamele ve Toplantı Gösteri Yürüyüş Hakkına müdahale ile daha da ileriye taşınmıştır. Demokrasiye inanan, evrensel ve insancıl hukuk değerlerini savunan, halkın iradesine saygı duyan insan hakları savunucuları olarak kayyım uygulamalarına karşı olduğumuzu belirterek, bu baskıcı ve antidemokratik politikalardan vazgeçmeye, işkence ve kötü muamelede bulunan kolluk hakkında soruşturma açılmasını, Venedik Raporu doğrultusunda adımlar atmaya ve Kürt meselesinin barışçıl ve demokratik çözümü yönünden tarafları sorumluluk almaya çağırıyoruz.

KAYNAKÇA

1. 12 Punto Haber Sitesi
2. 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun
3. 674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname
4. 1580 Sayılı Belediye Kanun
5. 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa
6. Adana Valiliği
7. Anadolu Haber Ajansı
8. Anayasa
9. Anayasa Mahkemesi
10. Anka Haber Ajansı
11. Artı Gerçek Haber Sitesi
12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
14. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
15. Baraj Gazetesi
16. Batman Valiliği
17. BBC Türkiye Haber Sitesi
18. Belediye Organlarına ‘Kayyım’ Atamaları Üzerine Bir Değerlendirme, Keleş, Ruşen-Özgül, Can Giray
19. Belediyelerdeki Kayyum Sistemi ve Mevcut Durum Raporu, 2019, İçişleri Bakanlığı
20. Bianet Haber Sitesi
21. Birgün Gazetesi
22. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirisi
23. Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmesinin

24. Ceza Kanunu
25. Cumhuriyet Gazetesi
26. Demokratik Bölgeler Partisi
27. Duran, Lütfi (1982). İdare Hukuku Ders Notları. İstanbul: İÜHF Yayınları.
28. Duruş Haber
29. Enternasyonal Dayanışma Sitesi
30. Euronews Haber Sitesi
31. Gazete Duvar Haber Sitesi
32. Gazete Patika
33. Habertürk Gazetesi
34. Halfeti Belediyesi
35. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
36. İç İşleri Bakanlığı
37. Kayyım Raporu, 2019, HDP
38. Kısa Dalga Haber Sitesi
39. İnsan Hakları Derneği
40. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
41. İstanbul Barosu
42. Mardin Valiliği
43. Medeni Kanunu
44. Medya Radar Haber Sitesi
45. Medyascope Haber Sitesi
46. Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA)
47. Mezopotamya Haber Ajansı

48. Milliyet Gazetesi
49. Nehaber
50. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği
51. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
52. Politik Yol Haber Sitesi
53. Roma Hukuku'nda Kayımlık (Cura) Müessesesine Genel Bir Bakış, Seldağ Güneş Ceylan
54. Resmî Gazete
55. Saray Haber Gazetesi
56. Sözcü Gazetesi
57. Şanlıurfa Valiliği
58. T24 Haber Sitesi
59. Tanyeri Haber Sitesi
60. Taştekin, Abdullah/Akça, Hakan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Türkiye'nin Koyduğu Çekincelerin Yeniden Değerlendirilmesi
61. Tek Parti Döneminde Kayyım Uygulamaları, Köse, Resul
62. Tele 1
63. Türkiye Barolar Birliği
64. Türkiye Belediyeler Birliği
65. Türkiye Büyük Millet Meclisi
66. Türkiye İnsan Hakları Vakfı
67. Vikipedi
68. X Sosyal Medya Platformu
69. Yeni Yaşam Gazetesi
70. Yüksek Ova Halkın Sesi